
Google

SAMLADE ARBETEN

AF

AUGUST BLANCHE.

XV

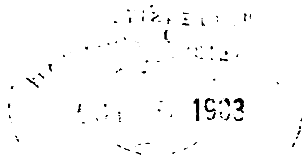
ILLUSTRERADE AF SVENSKA KONSTNÄRER.

TEATERSTYCKEN.

I.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

TEATERSTYCKEN

AF

AUGUST BLANCHE.

ANDRA SAMLADE UPPLAGAN.

ILLUSTRERAD AF JENNY NYSTRÖM.

FÖRRA DELEN.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1892.

POSITIVHATAREN

Lustspel med sång i fyra akter.

Musiken af *J. N. Ahlström.*

Uppförd på Nya Teatern i Stockholm första gången den 21 mars 1843.

PERSONER:

PROPP, källarmästare.
MARIE, hans dotter.
v. SPARCH, löjtnant.
TEVANDER, Kungl. sekter.
KNÄCKSELL, förste kypare hos Propp.
ANDRA KYPARN.
MARGARETHA, piga hos Propp.
HAMMARBERG, husdräng hos Propp.

Positivspelare med positiv, promenerande på Kungl Djurgården, källargäster, kypargossar, källarmästarns pigor, röster från gatan m. fl.

(Händelsen föregår dels i Stockholm, dels på Kungl. Djurgården år 1842.)

Första akten.

Ett rum hos källarmästar Propp. — På venstra sidan ett bord, på högra en dörr till ett sidorum och närmare fonden ett fönster.

Första scenen.

MARIE (*ensam, stående vid fönstret*). Ack, sådan vacker morgon! Solen skiner så grant på pappas källarskylt, de gyllene drufvorna brinna som tvänne eldkulor. Ack, att en stråle deraf förmådde bana sig väg till vissa menniskohjertan, som äro mörkare än natten och hårdare än metallen. (*Sätter sig vid bordet,*)

Andra scenen.

MARIE. MARGARETHA (*med en matkorg på armen*).

MARGARETHA. Nu är jag i ordning, söta mamsell — blir det till norra eller södra slagtarhuset vi ska gå i dag? — Herre Gud, mamsell är ju inte klädd än!

MARIE. Jag blir hemma, Margret.

MARGARETHA (*närmar sig Marie*). Kors hvad mamsell är blek! Jo, jo, jag kan väl förstå det — källarmästarn har väl huserat här oppe som han gjort der nere, kan jag tro — — ja, det säger jag, att vore det inte för mamsells skull, så hade jag för längese'n flyttat, — man skall vara af jern och stål för att härda ut med ett sådant kakalorum som här i huset. — Och det gick väl an med källarmästarn, om inte herr Knäcksell vore — det är han som sätter i herrn allt som händer och sker, och nu på någon tid har det varit som förgjordt, alltsedan sekter Tevander började gå hit, den hyggliga menniskan, som håller så mycket af mamsell och . . .

MARIE. Äfven du tycker om honom — det gör alla menniskor, utom pappa.

MARGARETHA. Om jag tycker om honom — jo, det kan mamsell glä' sig åt. Inte för det han är så höflig mot tjenstfolk och alltid tar af sig hatten, när jag möter honom i trappan — inte heller för det han på Margarethadagen, som var den 20 juli, gaf mig en spegel, som visst kostar sina modiga tre riksdaler i Eisens kryddbod — ty en treriksdalersspegel kan jag både ha och vara utan, men för det han är snäll i så mycket annat — han spelar klavér som en engel och sjunger så rysligt vackert så...

MARIE. Ja, så tycka alla utom pappa, som säger att det låter i hans öron som ett positiv — och det finns ingenting, som han hatar så mycket som positiv.

MARGARETHA. Och hvarför hatar han dem? Jo, för det han inte tål något som är vackert. Finns det väl något roligare och vackrare än positiverna? Jag frågar mamsell det, och finns det något odrägligare än den der Knäcksell? Han har ju ett ansigte — Gud förlåte mej, som en oskurad kaffepanna — man kan just falla i farstun deråt.

MARIE (*reser sig upp från stolen och närmar sig avantscenen, för sig*). Jag känner att det vore min död — nej, nej, pappa kan inte vara så hård och ge mig en man som jag inte kan älska — nej, det får inte ske, det kan inte ske.

MARGARETHA. Det skulle just vara en maxbit för honom att få det här vackra huset och det der andra på Drottninggatan, der min syster bor, och mamsell till på köpet. Vet mamsell, att om man bjöd mig honom och lade två hundra riksdaler till, så — ingenting har jag och ingenting får jag — men tror mamsell jag tog honom för det? — Sällan!

Duett.

MARIE.

Nej, hellre än att offra mig som slafven
Jag söker frihet uti grafven.

MARGARETHA.

Nej, förr än detta sker, mamsell,
Jag skållar honom denna qväll.

MARIE.

När skall jag gränsen för min smärta hinna?
Skall jag min lefnads dagar se försvinna
Vid sidan af en man
Som jag ej älska kan?

MARGARETHA.

Nej, nej, Tevander skall han heta,
Så sannt jag heter Margaretha!

Tillsammans.

MARIE.

Men skall jag styrka ega
Att ej min fader lyda?
O himmel, bistå mej!
O, gif mig mod att säga
Hvad hjertats känslor tyda
Och endast säga nej!

MARGARETHA.

Kurage bör ni ega,
Det måtte hinken lyda.
Nej, räkna uppå mej!
Må tusen ja han säga,
Ni bör dem alla tyda
Som lika många nej!

Tredje scenen.

DE FÖRRE. PROPP.

PROPP. Jag tror ni står och qvintilerar på blanka lördagsförmiddagen, så att det hörs ända till Karl den trettondes torg. (*Tilll Marie.*) Hvad är det som är så angeläget, om jag får fråga? (*Till Margaretha.*) Har hon inte annat att göra än att stå här och gapa? Hvad är det för tissel och tassel igen?

MARIE. Bästa, goda pappa...

PROPP. Hvad har hon i korgen? Någon biljedux kanhända?

MARGARETHA. Man behöfver väl ingen köttkorg för att bära bort en biljett.

PROPP. Jo, sådana kunna de vara till. (*Seende på Marie.*) När en flicka riktigt på skarpen tar sig till att skrifva kärleksbiljetter, så skulle knappast Stockholms omnibussar kunna forsla bort dem.

MARIE. Margaretha ska gå till slagtarhuset, pappa.

PROPP (*till Marie*). Behöfs inte, ty innan mamsell fick papiljotterna ur håret, var jag på Hötorget och köpte en lefvande oxe, ett stort, nobelt kreatur, som kunde visas för pengar på Riddarhusgården. (*Till Margaretha.*) Nå, hvad står hon här och koxar efter? (*Går och lägger bort hatt och käpp.*)

MARIE (*hemligt till Margaretha*). Bästa Margret, du går ju Österlånggatan — (*lemnar henne en biljett*) var snäll och tag den här med dig — du vet —

MARGARETHA (*hemligt till Marie*). Lita på mig, mamsell. (*Gömmer biljetten i korgen.*)

PROPP (*som varseblifvit brefvets lemnande*). Hvad är det der för smussel? (*Till Margaretha.*) Hvad var det hon tog emot?

MARIE. Jag gaf henne ett mönster, pappa lilla, som jag häromdagen tog hem på lån från Bazaren.

PROPP. Ett mönster! Bara ett litet oskyldigt mönster?

MARIE. Ja, den der lilla hund, som pappa tyckte så mycket om.

PROPP (*till Margaretha*). Tag fram den der lilla hund — man kan inte se sig mätt på den — det var ett så vackert djur. Tag fram den nu beskedligt.

MARGARETHA (*letar i barmen*). Jag vet inte hvar jag gjorde af den. Jag tror att... Gud vet om mamsell gaf mig den — nog tyckte jag att jag tog emot den...

PROPP. Ja, det tyckte jag också. Gif mig den med godo eller låter jag utan krus — (*Nalkas Margaretha.*)

MARGARETHA. Herre! Jag har tjent på otaliga ställen, både i Stockholm och Örebro, men aldrig i tiden har jag sett maken till husbonde som herrn är.

PROPP. Har hon inte det, mitt socker lilla — jaså — det var ledsamt, det. (*Sticker handen i korgen och får tag i en biljett.*)

MARIE (*afsides*). Jag är förlorad!

MARGARETHA (*afsides*). Stackars olyckliga mamsell!

PROPP (*med biljetten i hand, seende på Marie*). Ett mönster — — du är minsann ett mönster sjelf, du — ett mönster för en anständig flicka och ett lydigt barn. — Är det för att lära dig skrifva kärleksbref, som jag kostat på dig i tre pensioner och två musikinstituter?

MARIE (*afsides*). Och detta i pigans närvaro!

MARGARETHA (*afsides*). Hvad jag beklagar den arma flickan!

PROPP. Men det ska bli andra ruter af, vill jag lofva. Mamselln ska ut i verlden och slita ondt, som hennes mor måste göra.

MARGARETHA (*afsides*). Då måtte hon bli att beklaga!

PROPP (*tar upp glasögonen*). Här måtte stå en hel hop rara saker — min outsägligt ömt älskade Tevander — Tevander — det är ju ett för sött namn, det der — hvad det måtte gå lätt att säga det; men inbillar du dej att det går lika lätt att få bära det der söta namnet, så blir du verkligen lurad på konfekten, som man säger. (*Sätter på sig glasögonen.*) Hvad för slag! Biljetten är uppbruten, ser jag.

MARIE OCH MARGARETHA (*på en gång*). Uppbruten!

PROPP (*uppvecklar biljetten*). Hvad är det här? Inte Maries stil! Låt se på underskriften — det var besynnerligt. (*Stafvande.*) Kum — kummin — nej, kum — kumla...

MARGARETHA (*förskräckt, ropande*). Kumlanders bref, ack min Gud!

MARIE (*glad, afsides*). Inte mitt bref! Gud ske lof!

PROPP (*till Margaretha*). Jaså, hon brukar också korrespondera — det måtte vara en vacker juvel, som skrifver till henne.

MARGARETHA (*ängslig*). Herr källarmästare, det är min fästman Kumlander — han behöfver inte vara någon juvel, hvarken för herrn eller någon annan — han är jernbärare.

PROPP. Jernbärare — stackars karl! Har han inte nog att släpa med förut, ska han äfven få henne på halsen till?

MARGARETHA (*räckande handen efter brefvet*). Goda, beskedliga herr källarmästare, gif mig igen brefvet!

PROPP. Kom inte hit med tassen bara. Det skall bli rätt krystiljöst att se, hur en jernbärare bär sej åt, när han skrifver kärleksbref.

MARGARETHA (*allt mer och mer orolig*). Källarmästarn har inte med hans bref att göra.

MARIE (*afsides*). Stackars Margret!

PROPP (*läser i brefvet*). »*Min — lilla — allra som — sötaste ven.*» (*Seende på Margaretha.*) Hvad han har för god smak, den karlen! »*Må alltid vel! — ja får bereta dej att ja i da ska opp för pe — pelisen*» — hyggligt sällskap! — »*för ja va i slagsmål i går afse när ja gick från dej,*» — Ja, det undrar jag inte på. — »*och då kom ja att oförhapande slå sönder*» — hvad är det?

MARGARETHA. Ge mej mitt bref, herr källarmästare!

PROPP (*fortfar att läsa*). »*Vinputeljen, som du gaf mig i går afse*» — hvar har du fått vinbuteljen ifrån?

MARGARETHA. Jag har köpt den på Tre Remmare för mina egna pengar.

PROPP. Köpt den? Du, som är så kommod, skulle ge dej till att gå öfver ån efter vatten — nej, du har tagit den — du har...

MARGARETHA (*rycker biljetten ur källarmästarens hand och stoppar både den och Maries i barmen*). Den som läser andras bref kan råka illa fast, ska jag säga källarmästarn. (*Vill aflägsna sig.*)

PROPP (*skyndar efter henne och får tag i ena kanten af korgen*). Vill du stanna, vill du ge mej biljetten tillbaka?

MARGARETHA. Ja, när det blir två torsdagar i en vecka. (*Under ordvexlingen fortfara de båda att hålla på hvar sin kant af korgen och draga hvar och en åt sin sida.*)

PROPP. Vill du lyda, eller kör jag dig genast på porten!

MARGARETHA. Vill herrn verkligen ha korgen utaf mig? Nå, så tag den då. (*Släpper korgen och springer ut.*)

PROPP (*under det han faller till golfvet*). Sitta ska du der hvarken sol eller måne skiner.

Fjerde scenen.

DE FÖRRE (*utom Margaretha*).

PROPP (*sittande på golfvet med korgen i hand*). Det är ju rätt hyggligt det här — — man ruinerar mej på alla sidor. (*Slänger ifrån sig korgen.*)

MARIE (*till Propp, den hon söker hjelpa på benen*). Lugna sig då, goda pappa, och låt inte sådana småsaker skada pappas helsa.

PROPP (*på benen igen*). Allt det der har jag för din skull.

MARIE. Pappa är väl inte ruinerad för en butelj. Förifra sig då inte för sådant lappri — pappa är ju riktigt blek — vill pappa ha ett glas vatten?

PROPP. Ett glas vatten! Nej, jag tackar — ro hit med en liten konjak, och det genast.

MARIE. Strax, pappa lilla. (*Springer in i sidorummet.*)

Femte scenen.

PROPP (*allena, sätter sig på en stol*). Uff! Ända se'n min salig hustrus död har det varit mig omöjligt att få en enda tjenare som man kan lita på. — Hon hade en märkvärdig förmåga att hålla tummen på ögat på dem, och icke blott tummen, utan äfven hela hand, om det gälde. Också var det lif i köket, vill jag lofva. Kurrillar smälde till höger och venster, lika raskt som granveden sprakade i spiseln; men nu — nu — hvad det är svårt att vara ogift och ha en sådan rörelse som jag! Jag har många gånger tänkt på att gifta om mej; men gifta sig med en fattig satan är precis detsamma som att köpa en egendom, hvilken är intecknad till dubbelt hvad den är värd.

Sjette scenen.

PROPP. MARIE (*med en bricka, hvarpå en konjaksflaska och ett glas stå*).

MARIE. Se här, pappa lilla.

PROPP (*tömmer glaset*). Tack, mitt barn — sätt dig nu bredvid mig — jag har något angeläget att tala med dig

om — hör du — se på mig — har du verkligen inte skickat någon biljett till Tevander?

MARIE. Hur kan pappa tro mig om något sådant?

PROPP. Tro dig om det? — Jo, det är just det jag tror. Men du är ju en förståndig flicka, du vill ju inte göra din far någon sorg på hans gamla dagar? Det kan aldrig bli något af med den der Tevander. — Jag vill inte ha en måg som förstör det lilla jag skrapat ihop. Tevander hvarken har eller är någonting.

MARIE. Tevander kan bli statsråd med tiden, det har han sjelf sagt många gånger.

PROPP. Statsråd? Ja, när jag blir hoffröken. Har du nå'nsin hört något statsråd med så simpelt namn som Tevander?

MARIE. Han har det bästa hufvud, det säga alla menniskor.

PROPP. Ett hufvud, ja, som inte en gång har ett eget örngått att sofva på. För öfrigt finns ingenting så farligt här på jorden som de der goda hufvuna. Det är just de, som hitta på allt sattyg här i verlden.

MARIE. Han har talanger, hvarmed han kan roa både sig sjelf och andra.

PROPP. Fan har nå'nsin varit road af dem, och inte jag. Att slå strängarna af fortepianot, det kan han, så det aldrig är annat än stämningar nu för tiden — tror du det går af med intet, det? Och ett galande har det blifvit här hemma bittida och sent, så det låter som hela mitt hus blifvit ett hönshus.

MARIE. Han kunde bli pappa nyttig på tusen sätt — föra pappas böcker, skrifva ut räkningarna och advocera för pappa i rätterna.

PROPP. Advocera för mig? Det kan jag göra sjelf. Nej, mitt barn, den kuren duger inte — vet du hvad följden blefve, om du fick honom till man? Jo, jag fick föda dig, honom, amman och hela skräldusen, och kanske sjelf passa upp på sällskapet till på köpet.

MARIE. Men pappa är ju rik. Om vi bara finge en liten våning i pappas hus och litet ved och saltvaror, när pappa köper in om hösten, så skulle...

PROPP. Och litet färskt om våren och sommaren och en och annan buteljkorg i veckan, när unga herrskapet har spelfrämmande, och framför allt ditt möderne. Det var en

olycklig stund, när jag inte gjorde upp inbördes testamente med min hustru. Alltsedan Stockholms sprätthökar fingo nys om att min dotter har några tusen riksdaler, så flaxa de kring min källare som flugorna kring en sirapskaramell. De äro till och med så oförskämda att de först gå upp i justitiekollegium för att glutta i bouppteckningen, och sedan hoppa de in i källaren och fråga hur gammal jag är, och om jag är mycket sjuklig, och så vidare. Jag kan bli ursinnig när jag tänker derpå, men det säger jag dig, min kära Marie, att hellre gifter jag dig med en spannridare vid kungens stall, än med en skrifvare i kungens kansli.

MARIE. Men pappas far var ju sjelf skrifvare?

PROPP. Ja, i auktionsverket, ja, och det duger, det, men ändå var det som det kunde med honom, Gud fröjde själen! När jag som gosse var kypare på Dufvan, snodde han alltid så behändigt in på källaren och tog sin vanliga sup med tilltugg. Men när han skulle betala, måste jag alltid ge honom aderton skillingar tillbaka på en tolfskilling, annars mådde jag, när jag kom hem om dagarna.

MARIE (*sorgsen*). Men hvarför ska jag då promt gifta mig med Knäcksell?

PROPP. Hör på, mitt barn, Knäcksell har varit hos mig i tolf år, och en son kan inte vara månare om mitt än han varit. Det finns ingen driftigare menniska än han, det kan du lita på, det.

MARIE. En enfaldig och rå varelse, som ingenting vet och ingenting kan.

PROPP. Vet han ingenting? Kan han ingenting? Tror du att portvin och madera göra sig sjelf? Det finns ingen ärligare kypare än Knäcksell.

MARIE. Han är ju halt — kan ju knappast gå en gång.

PROPP. Desto säkrare får du behålla honom hos dig.

MARIE. Ett ansigte som en rödlök — händer och fingrar så grofva och långa...

PROPP. Det har han fått i min tjenst, det — det skäms han inte för, det — han tvättar inte händerna i hafresoppa, han, som du och dina gelikar.

MARIE. Går med svart ull beständigt i öronen.

PROPP. Det blir honom till mycken nytta, det, i fall han blir gift med dig. För öfrigt är Knäcksell inte på bar backe, ska jag säga dej. Hans far, som var hufvudvaktmästare i gamla assistansen, har 10,000 riksdaler efter sig.

MARIE. Det är rätt bra för hans son, det; men om han också hade hela verldens skatter, så skall ingenting förmå mig att förena mitt öde med en man, som jag omöjligt kan älska.

PROPP (*härmar henne*). Förena mitt öde — kors hvad det låter romaneskt, det der! — Förena mitt öde — hvad har jag med era öden att göra, bara ni blir gifta. Omöjligt älska? — Det behöfs inte heller, det. Kärleken är ett påfund af romanskrifvare och komedianter, för att komma åt pengar af folk. Min salig hustru och jag lefde lyckligt utan det der krånglet, och så har allt klokt och förståndigt folk gjort åtminstone i min tid; men nu bevars duger det inte, om inte en flickbytings kinder glödga, så man kan steka en sill på dem. Det är för krystiljöst med det der ordet: kär. Om en flickas mun inte är större än ett lingon, så bara den öppnar sej för att qväda fram sitt kär — kär, så blir den genast stor och bred som en punschbål.

MARIE. Pappa kan neka mig att bli Tevanders hustru, men aldrig tvinga mig att bli Knäcksells.

PROPP. Nå, så får du komma på efterkälken då — det obeqvämaste åkdon ett fruntimmer kan åka i.

MARIE. Jag uthärdar inte — jag sörjer lungsot på mig.

PROPP. Lungsot? En förevändning för att få gå på gymnastiken och sprätta i karlkläder, som qvinnfolken bruka nu för tiden. — Jag gratulerar verkligen den man, som får en dylik dam till hustru. I stället för att se efter sitt hus och ställa allt på rätta stället, börjar hon klättra som en ekorre kring väggarna, göra den ena besatta rörelsen efter den andra, höja sig på en krok i taket, så att den stackars mannen slutligen kanske blir tvungen att hänga sig på rena allvaret. — Men här står jag och pratar och glömmer att läsa tidningarna för i dag. Kom in med och läs dem för mej — det är inga kärleksbiljetter, det kan jag försäkra dej — men det kan vara så godt, det, som att hela guds långa förmiddagen springa i Personnes bod, se på profver och pruta och så vidare — se så, kom nu, och utan prut se'n!

Sjunde scenen.

KNÄCKSELL (*rödfnasig i ansigtet och låghalt*).

Recitativ.

Tolf år jag tillbragt har i språng kring källarborden.
Mitt slafveri är slut — jag blir min egen nu.
Hvad fröjd! — Mamsell Marie snart blifva skall min fru —
Jag är den lyckligaste ost på jorden!
Mitt minne nu till hennes barndom dras,
Då hon, en liten tosing, sprang på gården
Förbi mig, der jag stod och sköljde mina glas
Och tänkte redan då: hur lycklig han som får den!
Jag blir en duktig karl — snart Stockholm det erfar;
Jag blir en riker man, ty schaber har min svärfar.
Knäcksell, förhäf dig ej, fast lyckan din blir stor:
Du kan bli rådman — ja — du kan bli stadsmajor.

Aria.

Det skall lustigt bli, minsann,
Att få bli sin egen man,
Ta betaldt vid egen disk,
Fjälla få sin egen fisk
Och på säkra fötter stå,
När en kund har svårt att gå
Och med telegrafen få
Hummer, ostron, som förslå,
Sjelf sitt vin inskrifva få.
Om man riktigt späder på,
Af ett fat man kan få två.
D'ä att konsten rätt förstå.

Recitativ.

Nu kommer der en kund af gamla tiden,
Som sitter vid sitt glas, fast dagen längesedan är förliden,
Pass opp! Pass opp! Kalle! Gustaf! Pass opp!
Den som icke det gör han får en sitt-opp.
En annan kommer der!

(*Talar.*) Herr källarmästare, jag har råkat glömma min plånbok hemma — men i morgon i förbigående snuddar jag in och liqviderar.

(*Sång.*) Min herre, förlåt om jag generar.
Hos mig man ingen krita har :,:
Det har jag loft min far :,:
Nu kommer till mig en vän:

(*Talar.*) Min bästa bror, du måste göra mig en hederstjenst — jag behöfver ett litet lån och skulle derför be dig om ditt namn på den här lilla sedeln, jag skall en annan gång låna dig mitt.

(*Sång.*) Förlåt, jag gerna vill dig tjena;
Men aldrig gå i borgen, bror! :,:
Det har jag loft min mor. :,:

(*Talar.*) Nå, om du inte vill gå i borgen, så låna mig kontanter då — fyra hundra — två hundra — hundra — femtio, allt som du kan ha pengar inne.

(*Sång.*) Det går mig ömt till sinne,
Jag lånar ej ut pengar bror! :,:
Det har jag loft både far och mor. :,:
Det skall lustigt bli, minsann, etc. etc.

Åttonde scenen.

MARIE. KNÄCKSELL.

KNÄCKSELL. God morgon, mamsell Marie! Hur står det till med lilla helsan och kärleken?

MARIE. Det är som det kan, det.

KNÄCKSELL. Hur har lilla mamsell sofvit i natt?

MARIE. Ganska godt — än herr Knäcksell sjelf då?

KRÄCKSELL. Som en stock, mamsell lilla.

MARIE. Det är naturligt, det.

KNÄCKSELL. Är det naturligt att sofva som en stock?

MARIE. Ja, för herr Knäcksell.

KNÄCKSELL. Ska det vara en pik, det der? — Jag har drömt om mamsell i natt, jag.

MARIE. Det var rätt artigt af herr Knäcksell, det. Nå, hvad drömde herrn då?

KNÄCKSELL. Jag tyckte mamsell skulle fara öfver från Röda bodarna, men klef sig ner vid roddartrappan.

MARIE. Usch då!

KNÄCKSELL. Bli inte rädd, det var inte farligt, jag kastade mig efter så lång jag var och drog opp mamsell.

MARIE. Herr Knäcksell, som är så rädd för vatten! Det hörs nog att herrn drömde.

KNÄCKSELL. Ja, så är det nästan hvar natt. Det var inte längre se'n än i går. Då tyckte jag att mamsell, jag och en hel hop andra flickor lekte pantlek tillsammans och att mamsell hängde efter mig hvarendaste en gång.

MARIE. Högst obligerad!

KNÄCKSELL. Nå, drömmer aldrig mamsell om mig tillbaka.

MARIE. Hur kan herrn sätta det i fråga? Jag tror det också var i natt.

KNÄCKSELL. Nå, hur gick det då?

MARIE. Jag tyckte att herr Knäcksell hade tagit vilse och druckit ur en flaska vitriololja så att herrn dog deraf.

KNÄCKSELL. Kors, så lustigt! Nå, jag fick väl lif igen?

MARIE. Det vet jag inte, ty jag vaknade just som de buro bort herrn.

KNÄCKSELL. Det var illa, det!

MARIE. Ja, ganska illa; men lyckliga drömmar räcka aldrig länge.

KNÄCKSELL. Det är vackert väder i dag.

MARIE. Ja, ganska vackert väder.

KNÄCKSELL. Men det blir visst regn innan aftonen — jag har så gemena känningar i foten.

MARIE. Jag beklagar.

KNÄCKSELL. Det vore skada, det, ty som mamsell vet, så skulle vi gå på Djurgårdsoperan i afton. Ah, det var sannt, det, har mamsell sett sista nummern af Lördagsmagasinet?

MARIE. Nej.

KNÄCKSELL. Se här är det (*tar ur fickan ett nummer af Lördagsmagasinet*) om jag får lof att presentera det — det är ett kapitel om noshörningen, som är så fasligt roligt, så.

MARIE (*tar emot numret*). Tack, herr Knäcksell.

KNÄCKSELL. Och så är det en plansch bakpå till — sicken figur — det måtte vara ett underligt djur, den der noshörningen.

MARIE. Hvar gång jag ser på den ska jag komma ihåg herr Knäcksell.

KNÄCKSELL. Heder och tack för det, mamsell lilla. — Se då på den så ofta som möjligt. Men — men hvad får jag för det? Får väl en liten puss, kan jag väl tänka.

MARIE. Hur kan herr Knäcksell vara så obildad och oartig?

KNÄCKSELL. Åh, fast man inte är så bildad, så får man väl leka med för det. — Jag har kysst många, jag, utan att någon sagt att det var oartigt.

MARIE. Ja, men om nu inte en flicka vill kyssa herrn?

KNÄCKSELL. Ja, det är inte mitt fel, det. — Och för öfrigt, när vi i alla fall ska gifta oss med hvarandra, så tycker jag att jag kunde få litet på förhand.

MARIE. Hör på, herr Knäcksell — herrn är ju en man med karakter?

KNÄCKSELL. Ja, gubevars — det är säkert som sex, det.

MARIE Nå, skulle herr Knäcksell kunna gifta sig med en flicka, som inte tycker om honom?

KNÄCKSELL. Nej, si det vore rakt stopp.

MARIE. Det väntade jag af herr Knäcksell, också. Jag har visserligen mycken vänskap för herr Knäcksell; men det fordras mycket mera för att bli lycklig i äktenskap — det fordras att man skall älska den som man gifter sig med.

KNÄCKSELL. Ja, det gör jag också — jag vill våga nacken på det.

MARIE. Ja, men *jag* kan inte älska herr Knäcksell, *jag* skulle bli olycklig som herrns hustru. Skulle nu herr Knäcksell efter denna bekännelse vilja ha mig till sin maka?

KNÄCKSELL. Ja, visst vill jag det. Mamsells pappa har gifvit sitt samtycke, och det är ju så godt som afgjordt.

MARIE. Ja, men då har herr Knäcksell ingen karakter.

KNÄCKSELL. Jag ger attan tusan alla karakterer! — Hvad har jag med dem att göra? — Jag får väl lefva för det. Jag kan sköta min rörelse så godt som trots någon. Gör hvar menniska rätt, men ingen godt, heter det, och det vill jag också göra. — Hvarken mamsell eller mamsells pappa ska förlora en vitten på mig.

MARIE. Så vet då, menniska, att jag älskar en annan, är med hela min själ fäst vid en annan.

KNÄCKSELL. Med själen? Det kan mamsell vara så mycket hon vill, bara det stannar dervid.

MARIE. Ni skulle ta lifvet af mig!

KNÄCKSELL. Hur kan mamsell säga så? Jag blir väl ingen giftblandare, fast jag blir källarmästare.

MARIE (*kastar sig förtviflad på en stol*). Gud, hvad jag är olycklig!

Nionde scenen.

DE FÖRRE. PROPP.

PROPP. Hvad är det nu för krångel igen? (*Till Marie.*) Det är väl du, som är framme igen — akta dig, Marie! (*Till Knäcksell.*) Det var bra att du kom opp, jag har gjort en upptäckt, har kommit ett rätt hyggligt sällskap på spåret.

KNÄCKSELL. Ett rätt hyggligt sällskap?

PROPP. Som håller till i mitt eget hus.

KNÄCKSELL. Här i huset, utan att jag vet det ringaste derom?

PROPP. Jo, ser du, Margretha har en fästman, som heter Kumlander. Det der söta paret brukar knipa åtskilligt från källarn dernere. Jag har just i dag kommit underfund dermed. Hon har sjelf måst erkänna det.

KNÄCKSELL. Var det inte annat? Det var skada att källarmästarn skulle säga till henne derom — — riktig skada!

PROPP. Hvad för slag? Var det skada?

KNÄCKSELL (*tager upp en liten annotationsbok*). Var så god och läs här: pigan Margaretha, Debet: 1842 den 30 april. En mindre kalfstek 6 rdr, den 1 maj ett stop starkt bränvin 36 skilling, dito en butelj portvin 4 rdr och 24, och så vidare.

PROPP. Har hon fått allt det der?

KNÄCKSELL. Nej, hon har sjelf lagt vantarna på alltsammans, utan att jag sökt hindra henne.

PROPP. Men jag begriper inte —

KNÄCKSELL. Jo, hvarje parti hon knipit åt sig har jag antecknat i min bok, och hon får minsann betala hederligt; till exempel, för det portvin hon tog få vi vanligtvis två riksdaler, men jag har debiterat henne för det bästa, som kostar fyra och tjugufyra och så hela vägen igenom. Hon kan derför fortfara så länge hon har något innestående af lönen, ty det är ju verkligen en kund att förtjena på!

PROPP. Du är en kung bland kypare! Hvilket ljust hufvud! — Du kommer att gå långt med tiden. Kors, hvad hon skall bli flat!

KNÄCKSELL. Jo, jag skulle ödmjukast tro det.

PROPP (*till Marie*). Och en sådan man vill du förskjuta! (*Till Knäcksell.*) Hon skall bli bra flat, ha, ha, ha!

KNÄCKSELL (*instämmer*). Ha, ha, ha!

(*Propp och Knäcksell se på hvarandra och skratta häftigt.*)

PROPP. Kom i min famn, min son — inga titlar oss emellan — farbror skall du kalla mig — hade jag tio döttrar, så tror jag du fick dem alla på en gång. (*Omfamnar och kysser Knäcksell.*)

MARIE (*afsides*). Alla tio, utom en.

PROPP (*till Knäcksell*). Du blir din egen, min gosse — tiderna äro inte mera så goda för källarmästare, se'n de fördömda schweizeriställena började inrota sig i Stockholm.

Man kan knappast sätta foten inom tröskeln till en bottenvåning, utan att genast stöta på en liten best med hvitt förklä' och en chokoladkopp i handen, som ryker en i näsan så man kan bli galen. Man kan inte gå på källaren nu för tiden, nej Gud bevars, det hör inte till goda ton, som man säger — det är nödvändigt för en gentil karl att ruinera sig på seltersvatten och mandelmjölk. Hör du, min gosse, har du hört att de bruka hälla cedroolja i punschen på konditorierna?

KNÄCKSELL. Cedroolja i punschen! Det är ju att rakt förstöra Guds gåfvor.

Tionde scenen.

DE FÖRRE. HAMMARBERG.

HAMMARBERG. Befaller patron något i dag?

PROPP. Har du varit efter bresiljan, Hammarberg?

HAMMARBERG. Nej, patron.

PROPP. Nå, så skynda dig då, och se glad ut. I förbifarten kan du springa in i Bonniers boklåda — du vet ju hvar den är?

HAMMARBERG. Ja, det var en sak, det.

PROPP. Tag ut femte delen af Morianen, som skall vara utkommen i dessa dagar.

HAMMARBERG. Morianen tillika, ja. (*Går ut.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRE (*utom Hammarberg*).

PROPP. Hvad ha vi i dag?

KNÄCKSELL. Den 6 september.

PROPP. Den 6 september — Herre Gud! — Min hustrus dödsdag!

MARIE (*afsides*). Ack, om hon hade lefvat än!

PROPP (*fattar Knäcksells och Maries händer*). Mina barn! I dag för åtta år sedan lemnade hon det jordiska. (*Rörd.*) Hon var en engel.

KNÄCKSELL (*afsides*). Som stötte i dombasunen från morgon till qväll.

PROPP. Hon var den bästa husmoder, driftig, hushållsaktig, hade sin hand med i allt.

KNÄCKSELL (*afsides*). Ja, det fick mina hårtestar erfara.

PROPP (*med gråtande stämma*). Hon dog — men på hvad sätt! — Håren resa sig på mitt hufvud när jag tänker derpå — — — förbannelse öfver positiverna! — Hvarför skulle denna landsplåga komma i landet Min hustru var svag för dem — denna svaghet kostade hennes lif. Hvar gång ett positiv stannade utanför fönsterna, hade hon ingen ro i kroppen, förrän hon fick höra på musiken och traktera positivspelarne — också var huset dag och natt kringrändt

af positiver. Hon hade också särskildt tre speldosor i sängkammaren. När nu ett halft dussin positiver på en gång började på både gatan och gården, drog hon upp speldosorna, och jag lefde som i ett helvete — det är det enda jag har att förebrå min hustru. Jag ser henne, som om det var i går, der hon åtta år i dag satt i köket och spritade ärter, medan jag höll på att förvälla kork, ty jag skulle tappa bordeauxvin på buteljer. Rätt som det var hördes ett positiv från gården. Nu är fan lös, tänkte jag, och knappt fick jag ordet ur munnen, förrän min stackars hustru var på dörrn ut i farstun. Trappan är brant, som ni vet, och min hustru var korpulent — så god som två, i det så väl som i allt annat. Förmodligen höjde hon sig på tåspetsarna, ty hon tyckte det var så roligt att se på positivspelaren der han stod och vefde. Säkert förlorade hon då balansen och föll. Jag skyndade ut, allt folket skyndade ut, och när vi kommo i farstun, låg hon i dödens armar — och i dina, min gosse, ty du höll just på att badda hennes hufvud med sprit. Den olyckliga, hon hade fallit utför trappan och brutit halsen af sig.

KNÄCKSELL (*afsides*). Och ändå hade hon en hals som —

PROPP. Derför hvar gång jag hör ett positivs falska toner, kommer jag ihåg min stackars Catharina Brita. Mina barn! Jag känner tårar i mina ögon — låtom oss i dag fira hennes minne! (*Positivmusik höres från gatan.*) Ha! Der ha vi dem igen! (*Springer kring golfvet.*) Hvar har jag min käpp, min käpp? (*Öppnar fönstret och sticker ut hufvudet.*) Vill du tiga dernere — vill du tiga!

EN RÖST (*utanför*). Sicken ny skylt källarmästarn fått!

KNÄCKSELL. Kalla min husbondes ansigte för en skylt! (*Närmar sig fönstret.*)

FLERE RÖSTER (*utanför*). Hurra för gubben, hurra!

PROPP (*med ansigtet utanför fönstret*). Huggormars afföda! Jag skall sätta polisen på er. Tag fast honom — håll åtminstone qvar positivet tills jag kommer ned med käppen — jag ska... (*En sotarmössa inkastas utifrån och träffar Propp i ansigtet, som blir alldeles svart deraf.*) Aj! — Ta fast sotarpojken — ta fast —

FLERE RÖSTER. Hurra! Hurra! (*Positivet tystnar.*)

Trio.

PROPP (*med käppen i hand*).

Fort, skyndom att honom förfölja,
Med käpprapp den uslingen hölja,
Hvar han än må sig dölja.
Det nalkas till mitt slut.

KNÄCKSELL.

Fort, skyndom att honom förfölja,
Med käpprapp den uslingen hölja,
Hvar han än må sig dölja.
På spela blir det slut.

MARIE.

Hur löjligt att honom förfölja,
Med käpprapp den uslingen hölja,
Jag kan ej längre dölja,
Det tar ett ömkligt slut.

PROPP. Hur ser jag ut?
KNÄCKS. Ser faslig ut.
PROPP. Hur ser jag ut?
MARIE. Ser faslig ut.
Tills. Ser faslig ut.
PROPP. Förföljom honom då.
KNÄCKS. Förföljom honom då.
PROPP. I bitar honom slå.
KNÄCKS. I bitar honom slå.
PROPP. Att han ej kan gå.
KNÄCKS. Att han ej kan gå.
PROPP. Uppå fjorton dar.
KNÄCKS. Uppå fjorton dar.
PROPP. Hans mor och hans far.
KNÄCKS. Hans mor och hans far.

MARIE.

Hvad har den stackars gossen gjort?
Är det så brottsligt då att spela?
Nog har man värre kunnat fela,
Men något straff likväl ej sport.

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. HAMMARBERG (*med några större planscher i handen*).

HAMMARBERG. Bresiljan har jag burit ner på källarn och här är morianerna. (*Räcker planscherna åt Propp, som uppretad rycker dem till sig.*) Kors, hur patron ser ut!

PROPP. Är det här femte delen på Morianen, det? (*Räcker ut en af planscherna, hvarpå står ett morianhufvud.*)

HAMMARBERG. Ja, fem stycken tillika, ja. — Jag har sprungit kring hela stan för att få tag i dem. Kors, hvad har patron fått i ansigtet?

PROPP. Är det här Morianen, frågar jag? Ges det något större dumhufvud på jorden än du?

HAMMARBERG (*under samtalet betraktande Propp förvånad*). Nej, men har patron sett hur han ser ut — han är ju svart tillika, ja.

PROPP. Ut med dig, eller — (*Kastar planscherna i ansigtet på honom.*) Jag tror att hela verlden har sammansvurit sig emot mig. (*Hammarberg springer ut.*)

Trettonde scenen.

DE FÖRRE (*utom Hammarberg*).

Trio.

PROPP O. KNÄCKSELL.

Fort, skyndom etc.

MARIE.

Hur löjligt etc.

(*Sedan hela trion blifvit omtagen och Marie slutat sitt solo med: »Men något straff likväl ej sport», sjunger Propp följande:*)

PROPP.

Det positivet
Tar af mig lifvet :,:

(*Afbryter sången, utropande:*) Jag frågar hela verlden om det ges någon olyckligare menniska än jag? Om inte det svartaste afgrundsöde förföljer mig? (*Vändande sig till publiken.*) Jag vädjar till er alla — alla! Deroppe och dernere.

(*Sång.*) Hur ser jag ut? :,:

Tillsammans.

PROPP O. KNÄCKSELL.

Fort, skyndom etc.

MARIE.

Hur löjligt etc.

(*Propp och Knäcksell skynda ut genom fonden, och Marie går in i ett sidorum.*)

Andra akten.

Vid slutet af introduktionen, som går på melodien: »Hvila vid denna källa», uppgår ridån, då teatern föreställer en trakt af Djurgården med Bellmans byst i fonden. På höger sida från åskådaren sitta på marken några karlar och qvinnor af den lägre folkklassen, hvaribland en sjöman och en gesäll, kring en gumma, som bjuder dem åtskilliga förfriskningar. Under hela denna akt ser man promenerande gå af och an.

Första scenen.

TVÄNNE HERRAR.

FÖRSTA HERRN. Har du eld på cigarren?

ANDRA HERRN. Ja, min bror — se här, tänd... han luktar inte bra, din cigarr.

FÖRSTA HERRN. Väl möjligt — se'n vi fått stora och präktiga cigarrbodar, står det knappast till all få en god cigarr. — Du går på Rappos i qväll?

ANDRA HERRN. Ja, man halshugger en menniska der i afton — alla doktorer och kirurger äro uppmanade att gå dit och se att allt går rätt och naturligt till.

FÖRSTA HERRN. Liksom de inte förut visste hur en menniska hals öfver hufvud kan mista lifvet — ack, förlåt mig, jag glömde att bror har rakstuga.

ANDRA HERRN. Ingen drift, det förbehåller jag mig — medan vi vänta, kunna vi ju ta oss en jamaika hos Carlmarken?

FÖRSTA HERRN. Ska det vara, ska det vara just nu. (*De gå.*)

Andra scenen.

EN HERRE *och* EN DAM (*arm i arm*).

DAMEN. Hur dags börjar herr Höökenberg med sina vattenskidor?

HERRN. Åh, det är god tid än, vi kunna taga vägen åt Framnäs till — de börja der och passera sedan hela Djurgårdsviken fram till brunn.

DAMEN. Ack, hvad det skall bli roligt! Näst Lucie vet jag ingenting som roar mig så mycket som att se folk gå på vattnet.

HERRN. Åhja, det är artigt nog — det dröjer kanske inte länge förrän menniskorna flyga — tänk om man en vacker dag finge se Stockholms sköna damer flyga öfver våra hufvuden.

DAMEN. Du måste ge mig ett par vattenskidor på min födelsedag.

HERRN. Men om det bär till botten? — Dock, kan jag slippa dig för så litet, så alltför gerna, min gumma lilla. (*De gå.*)

Tredje scenen.

EN ÄLDRE FRU *med* TVÄNNE DÖTTRAR *och* EN UNG HERRE.

FRUN. Det är bra enfaldigt, flickor, att gå sig trött, när man far ut att åka. — Nu tycker jag hästarna ha hvilat nog. Är det inte sannt, herr kammarjunkare?

HERRN. Hennes nåd har fullkomligt rätt.

FRUN. Pyh! Jag är alldeles utfatigerad! Jag måtte vara röd och uppblåst i ansigtet som en trumpetare, eller hur, herr kammarjunkare?

HERRN. För ingen del. — Hennes nåd är rask och blomstrande som en sextonårig flicka.

FRUN. Det värsta är att man inte kan gå två steg utan att stöta på tiggare — de fatala varelserna! Och så vilja de stå på hufvudet eller näsan med benen i vädret — de skämmas inte det minsta.

HERRN. Hennes nåd har fullkomligt rätt. Ge dem en slant, och man för dem genast ett steg in på lastens bana.

FRUN. Ack, så väl sagdt, herr kammarjunkare! Amalia, teckna upp den der vackra sentensen i mitt album, när vi komma hem. Den stackars lilla Apollo blir väl alldeles orolig i vagnen — han kan inte en minut vara utan mitt sällskap — hvad tycker kammarjunkaren om lilla Apollo?

HERRN. Den skönaste mops jag sett, värd att ha en sådan herskarinna.

FRUN. Alltid lika artig — pyh, hvad jag är trött!

ENA FLICKAN. Det dammar på landsvägen derborta.

ANDRA FLICKAN. Det är visst de kungliga!

FRUN OCH HERRN. De kungliga! (*De springa ut åtföljda af flickorna.*)

SJÖMANNEN (*singlande upp en slant*). Klave är det.

GESÄLLEN. Nej, gubben var det. (*Tar slanten.*)

SJÖMANNEN. Hör'u, klave var det — ska du stå och göra orätt! Akta att jag inte klyfver vimpeln på dej!

GESÄLLEN. Om inte sjöman Wiger stoppar tassarna i fickan, så hjerta i min talg — (*Rusar på sjömannen.*)

EN FLICKA (*åtskiljande dem*). Alltid när Kilmark fått något i hufvudet, så är han oregerlig af sej.

GUMMAN. Hellre än att spela bort era pengar, så betala mig det ni är skyldig och far inte fram som ena galningar, annars går jag min väg och tar matknytet och flaskorna med mej. (*De gå ut, trallande.*)

Fjerde scenen.

TEVANDER (*allena, med ett bref i handen*). Klockan är qvarten öfver fyra, och ändå synes inte Marie — hon lofvade likväl i detta bref att klockan fyra jemte sin far vara

här... Tillbedda flicka! Hur kan en sådan far ha en sådan dotter! — Men bär ej den svarta föraktade jordtorfvan dalens prydnad, sommarens ros! — Stödjer inte den hårda klippan en verld af blommor! (*Försjunker i betraktelser.*)

Femte scenen.

TEVANDER. VON SPARCH.

SPARCH (*ropande i kulissen*). Ställ hästen i skuggan och se efter att flugorna inte äta upp honom, medan jag går in till Carlmarkens. (*Blir varse Tevander.*) Åh, se bror Tevander — ute och går, ser jag. Du kom inte på Blåporten i går — jag slog för dej, men hade inte bättre tur på ditt kast än på mitt — — men hur är det med dej? Hvarför ser du så bekymmerfullt på fader Bellman! Bekymra dig inte om honom — på så säker fot stod han aldrig i lifvet, som han nu står efter döden.

TEVANDER. Ack, von Sparch, jag är vid det olyckligaste lynne i verlden!

SPARCH. Jag märker det, min kära kungl. sekter. Du är kär, jag vet det, ty när en fattig extraordinarie skrifvare vågar bli kär i en rik flicka, så vet hela verlden derom. Du har blifvit tråkig, odräglig, till och med för andra än dina björnar. Du hänger läpp som en tröttkörd häst, är distrait som en filosofie magister, och fan måtte ha dig till medspelare i ett whistparti.

TEVANDER. Nå, hvad vill du jag skall göra? Jag är den olyckligaste på jorden just derför att jag kunde vara den lyckligaste. Att ega den älskvärdaste flickas hjerta och ändå...

SPARCH. Inte få något mera, menar du? Medgifves — rasande dumt! Att älska för ingenting är som att sköta en tjenst utan lön. Mamsell Propp har, eller rättare sagdt, får pengar, det har jag reda på — men fadern har jag ingen bekantskap med och längtar inte derefter. Jag vet ingenting afskyvärdare än menniskor som på samma gång äro rika och snåla. Att kosta ett ord på dem är lika fruktlöst som att kasta ett metspö i en så regnvatten. Nå, har du fått korgen?

TEVANDER. Min bror, kan du föreställa dig något besattare än att han vill tvinga den stackars flickan att gifta sig med kyparen!

SPARCH. Med kyparen! Hvafalles? En kypare sticka ut en ung man i verken! Det är att blottställa hela den civila tjenstemannakåren. Jag vill inte tala om att på detta sätt gifta bort en flicka som talar franska och spelar fortepiano; men en flicka som har två stenhus — det går mig till hjertat, bror — nu fattar jag hela vidden af din olycka.

TEVANDER. Hvad frågar jag efter pengar och stenhus! Om du kände Marie, kände hennes hjerta, okonstladt, öppet som vårens första blommor.

SPARCH. En gullvifva, ja — ty hvad är den simpla sippan värd!

TEVANDER. Jag är ledsen vid ungkarlslifvet, jag vill se barn omkring mig, dem jag får vårda och uppfostra.

SPARCH. Nej tack, min bror. — Inte lärde jag mycket af mina föräldrar, men äktenskapets historia kan jag på mina fem fingrar. Sparcharna äro af gammal familj. Min farfarsfar var en af de första som sprungo vid Willmansstrand, och sedan har det gått på reträtt med hela familjen. Min far var med i finska kriget och hade säkert gått mycket långt, om han inte sprungit för mycket; han bråddes för mycket på sin farfar; han gifte sig med en stiftsfröken, som derigenom förlorade sin lilla pension i Vadstena adliga jungfrustift. Detta kostade henne dyrt. Hvad ryssarna aldrig fingo erfara, det fick min stackars mor, nämligen att min far var krigare. Om jag vore bataljmålare, skulle jag kunna rikta expositionen med otaliga stycken i den vägen. Min far dog, och det var det bästa han gjort i hela sitt lif. Min mor följde honom snart, ehuru visst icke af sympati. Med deras exempel för ögonen har jag föga lust att sy fast mig vid sparlakanen. Derför, kära bror, hafva kärleksgudens pilar, riktade mot mitt hjerta, inte hunnit längre än till stoppningen i min uniformsrock.

TEVANDER. Och lefver du så lyckligt nu?

SPARCH. Om inte just så lyckligt, åtminstone ärofullt. Det är sannt, jag lefver i ett fredens tidehvarf; men tror du inte det vill mycket till för att slå sig igenom bekymren? Det har funnits stora generaler, som trotsat kulregnet från fiendtliga batterier, men stupat vid första attacken mot en

slottskanslibetjent. Som du här ser mig, är jag löjtnant vid ett dragonregemente — fyrahundra riksdaler banko är det enda kronan består mig. Icke desto mindre är jag med öfverallt, är ledamot af de flesta ordnar och sällskap, såsom Par Brikoll och sjömannasällskapet, frimurareorden och konstföreningen, har hopp att bli ordförande för de fattigas vänner. Jag är subskribent på soaréer för dans, går på spektaklet åtta gånger i månaden, sjunger andra tenor i harmoniska sällskapet, är med på alla släd- och spelpartier, bjuder min värdinnas döttrar på konfekt minst en gång i veckan, och så vidare. Nå, felas det allra minsta i min klädsel? (*Stryker på sin rock.*) Se här, fint engelskt lurendrejadt kläde à 17 riksdaler alnen. Och ser jag utsvulten ut? Hvasa?

TEVANDER. Men hur bär du dig åt, för att af fyrahundra riksdaler banko skapa all denna härlighet?

SPARCH. Det skall jag snart säga dig. Aldrig har ännu min dörr varit stängd för mina kreditorer. Jag har inga sönderslagna knogar på mitt samvete. — En björn visar sig på min tröskel. Jag skyndar emot honom, hjelper honom af med kappan och tar in både den och galoscherna, i fall det är kallt i tamburen. Innan han hunnit öppna mun, sticker jag i den en havannacigarr — det håller åtminstone för en stund läpparna tillsamman. Derefter häller jag i honom en stor fransysk konjak — sprit har en förvånande egenskap, tar fläckar ur rocken och vresigt lynne ur kroppen. Är det en handtverkare, så aktar jag mig visligen för att ha de obetalda persedlarna framme — få vargar se sitt eget blod, bli de spritt rasande. Förbluffad öfver min artighet, framräcker han nu årsräkningen nästan med en supplikants ödmjukhet. Jag mottager den, genomögnar den som hastigast, berömmer de goda priserna och slutar med att fråga, hur frun och de små befinna sig. — Med detta högst intressanta ämne sysselsätta vi oss tills mannen är tvungen att gå, och vi åtskiljas som de mest kontanta menniskor i verlden. Nyårstiden är jag i full uniform på visit hos alla mina kreditorer, undanbedjande mig oegennyttigt alla nyårsvisiter tillbaka. Sjuknar någon af de små hos min bror hattstofferaren, bums är jag der, känner den lilla på pulsen, blandar mina tårar med fruns och spisar qvällsvard med mannen. Vill herrskapet gå på spektaklet, är det genast jag som skaffar biljetter åt föräldrarne

och äpplen åt barnen. Tror du väl att det hederliga folket skulle för några lumpna riksdaler vilja stöta sig med en gäst, som alltid öppnar dansen med värdinnan och proponerar skålarne för värden, en gäst med silfversporrar och guldport-d'epée? Man har öfverhöljt mig med förtroendeposter, jag har varit marskalk på oräkneliga bröllop. — Jag har stått fadder åt minst hundra barn och lofvat — märk, min bror! — lofvat i mina kreditorers egen närvaro att, i händelse af föräldrarnes dödliga frånfälle, draga försorg om de minderåriga barnen. En hel framtid hvilar ju på mina skuldror. I går var jag på en slottskanslibetjents bröllop. Jag officierade i egenskap af fader och ledde gunsti herrn gravitetiskt till kullerstolen. O, måtte han aldrig nå'nsin bli min ledare! Du finner således att det är på mensklighetens svaga sidor som min existens hvilar. Ack! Hade inte dessa svaga sidor funnits, verlden hade ramlat för årtusenden!

TEVANDER. Men krediten kan väl inte räcka i evighet?

SPARCH. Ingen fara! Mina skulder hafva, liksom allt annat stort här i verlden, den förmågan att skydda sig sjelfva. Var skyldig några hundra riksdaler, och du är en slarf — den obetydligaste handtverkare vågar genast för det allra minsta läsa litanian öfver dig; men låt det gå till sinom tusende och verlden skall blott säga, att du ligger i stora affärer. För öfrigt låt oss tänka något närmare på saken. Jag har sex hundra riksdaler riksgälds årligen. Sex hundra är räntan på tio tusen riksdaler. Ergo är jag ett rörligt kapital, stort tio tusen samma mynt. Realisera mig, förvandla mig i kontanter, och jag bjuder genast på tevatten, som man säger, bjuder ett hederligt ackord åt mina kreditorer. Realiserar man mig inte, så får man skylla sig sjelf och måste vänta tills jag blifvit postmästare.

TEVANDER. Men har du tid för dina många och stora affärer att sköta din tjenst?

SPARCH. Hvad behagas? Jag inte sköta min tjenst på krigarens lysande bana! Bror, jag har stormat borgen på Ladugårdsgärdet minst tio gånger, jag har i fem särskilda simulakrer intagit Kräftriket och Fiskartorpet och öfverhöljd af dam och björklöf segrande intågat genom Stockholms tullportar. Bror, jag älskar mitt stånd, förbisedt i freden, men beqvämt att fly bakom, när krigstrumpeten skallar.

Kupletter.

Reveljen går,
Hör trumman slår —
Nu gäller det att pröfva krigarvärdet.
Mitt mål är när,
Min valplats är
På Ladugårdsgärdet. :,:

I rök och dam
Jag störtar fram,
I handen blixtrar re'n det blanka svärdet.
Ty lätt det är
Att segra der
På Ladugårdsgärdet. :,:

Det bär i traf,
Jag faller af,
Jag ligger der — förbi med krigarn är det;
Men i ett hopp
Jag lefver opp
På Ladugårdsgärdet. :,:

TEVANDER (*ser utåt kulissen*). Nej, jag har inte bedragit mig — der komma de — Marie och hennes far — låtom oss gå åt sidan.

SPARCH. Ja, si förbanna mej är det icke herr Propp i egen hög person. Låt oss rekognoscera terrängen; behöfver du en allierad, så räkna på mig.

Sjette scenen.

PROPP *och* MARIE (*arm i arm*). DE FÖRRE (*något åt sidan, så att de ej ses af Propp och Marie*).

PROPP. Min kära Marie, jag begriper inte hvad vi ska här att göra. Hade det inte varit bättre att dröja qvar vid spektakelhuset, till dess man öppnat dörrarna?

MARIE. Här är så vackert, pappa lilla, vi kunna ju vänta här tills herr Knäcksell kommer med biljetterna. — (*Afsides.*) Karl inte här än!

PROPP. Den stackars gossen, som för dina nyckers skull måste gå lång väg. — Jag kan inte med det här stället, ska jag säga dig, det har alltid förargat mig att man ställt salig Bellman bredvid ett schweizarställe. Tänk om den hederspaschan vaknade, jag undrar hvad han skulle säga, om man stack honom under näsan med en konfektpåse eller ett glas lemonad. Blef han inte då grönare i synen än han nu är, så vore det märkvärdigt.

TEVANDER (*närmar sig dem*). Ödmjukaste tjenare, mitt herrskap! Nå, det var verkligen öfverraskande att träffa herrskapet ute på Djurgården.

PROPP. Ja, ganska öfverraskande — för mig åtminstone. (*Afsides.*) Jaså, det var derför jag måste stöfla af till Bellmans byst — je suis begriper que vous menar.

TEVANDER. Herr källarmästaren befinner sig väl, vill jag hoppas?

PROPP. Åhjo, jag har den äran. (*Afsides.*) En så'n bedragerska!

TEVANDER. Och mamsell Marie?

MARIE. För närvarande mår jag ganska bra.

PROPP (*afsides*). För närvarande, jo jo.

TEVANDER. Men mamsell är blek — jag saknar den friska rodnad, som förr så väl klädde era kinder.

PROPP. Det är inte modernt att rodna nu för tiden. (*Afsides.*) Hon borde skämmas!

TEVANDER. Om inte herrskapet tar illa opp, tillåt mig bjuda på en liten glace och en liten jamaika.

PROPP. Oändligt förbunden; men Marie har ondt i bröstet, så att . . .

MARIE. Nej, lilla pappa, jag har inte alls ondt i bröstet.

PROPP. Och dessutom ha vi inte tid att dröja här — vi ha ännu långt att gå.

TEVANDER. Så mycket nödvändigare att hvila en stund.

MARIE. Jag kan inte neka att jag är bra trött.

PROPP. Trött? — Verkligen? Det måtte ha kommit mycket hastigt, ty nyss bar det af för dig som för en gräshoppa. Bästa herr kungl. sekter, inte ska herr kungl. sektern kosta ut sig för vår skull; jag tycker inte om att man kastar pengar i halsen på de der konditorerna, och för öfrigt ha vi stämt möte med en bekant — det är ju så, Marie?

MARIE. Ja, men det var just här — det var ju här herr Knäcksell skulle möta oss?

PROPP (*afsides*). Vänta tills vi komma hem bara!

TEVANDER. Skulle jag väl mot min vilja genera herrskapet?

PROPP. Det vill jag just inte säga — tvärtom försäkrar jag att herr kunglig sekterns sällskap skänker oss ett obegripligt nöje. (*Afsides.*) Fan anamma ett sådant nöje!

MARIE. Det kan herr Tevander vara fullkomligt öfvertygad om.

PROPP. Men det förhåller sig verkligen så, att vi i dag på sätt och vis fira en liten familjehögtid. Marie har i dag så godt som blifvit förlofvad.

TEVANDER (*hastigt med en blick på Marie*). Förlofvad!

PROPP. Jaha — förlofvad med min äldsta kypare, en hygglig ung man, som jag uppfostrat efter mitt sinne.

MARIE. Så förlofva sig med honom sjelf då, pappa; ty efter mitt sinne är han inte.

PROPP (*afsides*). Satan! (*Högt.*) Nej, nu få vi lof att gå, Marie — en annan gång, herr kungl. sekter, ska det bli rätt roligt att göra sällskap. — (*Tar Marie under armen.*) Glöm inte bort oss, herr kungl. sekter — nästa vecka äro vi inte hemma, och veckan derpå ha vi så mycket att syssla med — sylta in och Gud vet inte allt — jag skall säga herr kungl. sektern till när vi ha ledigt — herr kungl. sektern spelar ju trekarl? — Mjuka tjenare, mjuka tjenare! (*Vill gå med Marie.*)

SPARCH (*möter och anhåller Propp*). Jag ber allra ödmjukast om förlåtelse! Är det inte kompanichefen herr Propp jag har den äran att tala vid?

PROPP. Om förlåtelse, jag är källarmästare Propp, men för öfrigt hvarken det ena eller andra.

SPARCH. Ja, men nog tycker jag att jag såg min herre nu i sommar, när borgerskapet var ute och exercerade på Ladugårdsgärdet.

PROPP. Jag är källarmästare, har jag sagt.

SPARCH. Det hindrar inte att man kan vara kapten.

PROPP. Får jag lof att veta med hvem jag har den äran att tala?

SPARCH. Löjtnant von Sparch, till er tjenst.

PROPP (*afsides*). Sparch! Det var ett gement namn, det. (*Högt.*) Jag kan inte erinra mig, att jag nå'nsin gjort herrns bekantskap.

SPARCH. Kan så vara, men jag har många gånger tänkt besöka herr källarmästarn, om hvilken jag hört så mycket talas. Det dröjer inte länge förrän vi ha riksdag, och som säkert herr källarmästarn blir riksdagsman, skulle det vara angenämt att få vexla idéer med hvarandra.

PROPP. Herre, jag vexlar inga idéer — tror herrn inte att en källarmästare under riksdagen har annat att göra än luffa i stånden och utskotten?

SPARCH. Men det är orätt att afslå ett allmänt förtroende — en så god medborgare som herr källarmästarn, bör egna sina krafter åt staten.

PROPP. Mina kontributioner, ja, men för öfrigt inte så mycket som en pris snus en gång. (*Ropande till Marie.*) Marie, jag tycker det börjar bli mulet i luften.

MARIE. Nej, pappa lilla, det är det allra vackraste väder man kan tänka sig.

SPARCH. Har då aldrig herr källarmästarn haft någon kommunalbefattning, aldrig varit kyrkoråd eller fattigdirektör eller . . .

PROPP. Hvad skulle det angå herr löjtnanten, om jag får fråga?

SPARCH. Jo, det förvånar mig att en sådan man som herr källarmästaren inte fått någon utmärkelse — ingen enda distinktion (*afsides*) utom näsan.

PROPP. Herre, det är inte min svaga sida, jag har inte förstått mig på att slå några krokben, ska jag säga herrn. (*Ropande till Marie.*) Klockan är mycket, Marie, det är tid att gå, här är ingenting roligt, tycker jag.

MARIE. Jo, mycket roligt, pappa, man är så ogenerad.

PROPP (*afsides*). Jag märker det. (*Till von Sparch.*) Hvad vill herrn egentligen, hvarför trycker herrn min hand?

SPARCH (*tryckande Propps hand*). Det är en vällust för mig att trycka en aktad medborgares hand.

PROPP (*ryckande handen tillbaka*). Men inte för mig. (*Blåser på fingrarna.*) Tror löjtnanten han har en rekryt att handskas med! Jag frågar herrn för tjugonde gången, hvad vill herrn? Jag tror herrn vill slå blå dunster i ansigtet på mig.

SPARCH (*afsides*). Liksom han inte hade tillräckligt förut. (*Högt.*) Herr källarmästarn har tvänne vackra stenhus. — säkert finnas der vackra våningar i dem — skulle man inte hos källarmästarn få inackordera sig i ett för allt?

PROPP. Nej, jag tackar allra ödmjukast. Våningarna äro för resten upptagna.

SPARCH (*afsides*). Det var det värsta figur jag haft att göra med. (*Fattande Propp i knapphålet.*) Hör på, min herre, saken är den, att — — att — (*afsides*) hvad fan ska jag hitta på igen? (*Högt.*) Jo, saken är den att jag har penningar att låna ut. (*Afsides.*) Det var nu alldeles nytt. — (*Högt.*) Jag önskade få dem placerade på ett säkert ställe. Skulle jag inte mot inteckning kunna få dem insatta hos herr källarmästarn? Jag begär endast fyra och en half procent. (*Afsides.*) Jag får ge fyrtio, jag.

PROPP. Gör sig inte onödigt besvär, herr löjtnant, jag har inga inteckningar i mina egendomar och tänker inte ta några.

SPARCH (*afsides*). Ointecknade! Stackars Tevander!

PROPP (*ropande till Marie*). Hör du, Marie, hvarför står du derborta? Hvad spela de i afton på Djurgårdsoperan?

MARIE. Smyghandlarne, pappa.

PROPP. Smyghandlarne — det ser jag nog. (*Till Sparch.*) Hvarför håller herrn i knapphålet?

(*Tevander kysser Maries hand*).

PROPP (*märker det*). Hvilken oförskämdhet — midt på Djurgården!

SPARCH. Oförskämdhet! Hvad vågar ni säga? Vill ni förolämpa mig, min herre! — Jag är militär, herre, och måste ha upprättelse.

PROPP. Upprätta er bäst ni vill, men låt mig vara i fred! (*Afsides.*) Den der menniskan vill med flit söka gräl med mig, för att få mig till någon öfverilning och sedan narra pengar af mig kanhända — jag skall söka vara lugn.

SPARCH. Ni har kallat mig oförskämd!

PROPP. Jag ber om förlåtelse, det måtte ha skett i tankarna. Men, uppriktigt sagdt, min herre, ni förnöter er tid alldeles fåfängt, jag låter inte förifra mig af någon småsak.

(*Tevander kysser Marie återigen på hand*).

PROPP (*ser det*). En gång till! Det är gudlöst.

»En gång till! Det är gudlöst!»

SPARCH. En småsak, säger ni! Kallar ni det för en småsak?

PROPP (*vänd till Tevander och Marie*). Nej, nej, det är ingen småsak. (*Afsides.*) Hon har då alldeles bitit hufvudet af skammen!

SPARCH (*lägger handen på Propps skuldra*). Hvad säger ni? Tror ni verkligen att detta ska ta ett lyckligt slut?

PROPP (*med ögonen på Marie och Tevander*). Nej, minsann jag det tror. (*Till Sparch.*) Hvad vill ni mig? Släpp kragen!

TEVANDER (*till Marie*). Ack, Marie!

PROPP. Ack och ack — jag skall sätta *p* för det der acket, jag!

SPARCH. Hvarför ser ni inte folk i ansigtet, när man talar till er? Det är fula tecken, det, min herre.

PROPP (*seende på Tevander och Marie*). Ja, rätt fula tecken. (*Afsides.*) Stå och kyssas midt på allmänna landsvägen.

SPARCH. Men jag släpper er inte förrän ni gifvit mig satisfaktion — ja — jag vore i stånd att...

PROPP (*med bedjande ton*). Men tag då ert förnuft till fånga, herr löjtnant! Ni har ju en gammal man framför er, en olycklig, en bedragen far. Maria! Maria!

SPARCH. Är ni katolik, efter ni ständigt ropar på Maria? Ni är olycklig, säger ni — ni, en välbehållen, rik man, som har en dotter, om hvars skönhet och talanger hela Stockholm talar.

PROPP. Ja — en rätt skön unge! Högst utomordentliga talanger!

SPARCH. Hvars dygder ligga i hvar mans mun.

PROPP. Visserligen, visserligen. (*Afsides.*) Det måtte också vara det enda ställe der de ligga.

SPARCH. Hvad det måtte vara tillfredsställande för en far att ha gifvit sitt barn en sådan uppfostran!

PROPP. Ja, mycket tillfredsställande. (*Afsides.*) Jag qväfs af raseri!

SPARCH. Jag tycker mig just se henne vid er sida.

PROPP (*afsides, knytande näfven*). Gifve Gud det vore så väl, jag skulle minsann...

SPARCH. Se henne der hon pysslar om det dyrbaraste hon eger på jorden.

PROPP. Jag tviflar alls inte derpå.

SPARCH. Sin moders lefvande afbild.

PROPP. Nej, det är puder, det.

SPARCH. Jaså, hon var som hon kunde, hon — er dotter förtjenar likväl allas kärlek.

PROPP. Det har jag verkligen kommit underfund med.

SPARCH. Vet ni, herr källarmästare, jag skulle skatta mig lycklig att få bli er måg.

PROPP (*afsides*). Se der en ljus pojke till. (*Högt.*) Högst smickrande! För öfrigt har jag ingen brist på mågar, det kan jag försäkra er.

SPARCH. Jag skulle presentera henne på hofvet, presentera er sjelf på hofvet — vålnaderna af mina fäder försonas af så många förenade förtjenster.

PROPP. Jag är riktigt förplext af så mycken nedlåtenhet.

SPARCH. Min svärfar skulle bli adlad, introducerad på riddarhuset, ordnar och band glimma på ert bröst, om man också skulle taga ner sjustjernan. (*Lindar sin ena arm omkring Propps hals.*)

PROPP. Herre, nu är mitt tålamod slut. — För hvem tar min herre mig? Släpp mig, eller ropar jag på folk; tror ni er ha en filikrom för er? Släpp mig, säger jag — släpp mig! (*Sliter sig lös från Sparch och springer till Marie, som han rycker från Tevander, och vill aflägsna sig med henne.*) Kom, Marie, här ha vi dröjt alltför länge.

SPARCH (*hejdar Propp och Marie*). Marie? Är detta fruntimmer källarmästarns dotter? Då är väl denne herre hennes fästman? Jag får den äran gratulera.

PROPP. Nej, hon kan inte ha den äran.

SPARCH. Och likväl har jag långa stunden sett dessa båda unga personer på det förtroligaste tala och umgås med hvarandra. Är han inte hennes trolofvade, hvad är han då?

TEVANDER (*till Sparch*). Min herre, jag ber er ihågkomma, att ni har en hederlig familj för er.

SPARCH. En hederlig familj! En dotter, som midt på öppna Djurgården ger sin hand att kyssas åt en karl som inte är hennes fästman — en far, som med god smak står och ser på alltsammans. Mamsell, ni är ung och oförståndig; men er far en gammal man... hvad skulle verlden säga om den fick veta, att den rike, den aktade källarmästar Propp enkom går ut till Djurgården för att kasta sitt enda

barn i den förste äfventyrares armar han möter! Stackars beklagansvärda barn!... Herr källarmästare, jag ville inte vara er son för allt i verlden — ni skulle göra detsamma med mig.

TEVANDER (*till Sparch*). Ni glömmer till hvilka ni talar!

MARIE (*till Propp*). För Guds skull, pappa, blottställ mig inte!

SPARCH (*till Propp*). Ha, nu begriper jag hvarför ni var så angelägen att slippa mig — ni ville att ingen skulle märka maskopit — kanske stod ni sjelf på utpost för att skydda det honnetta paret.

TEVANDER. Min herre!

SPARCH (*till Tevander*). Ert namn, min herre?

TEVANDER. Jag skäms inte för mitt namn — Tevander, extraordinarie kanslist; men hvad skulle detta röra er?

SPARCH. Tevander? — Son till den rike och ansedde garfvar Tevander i Karlskrona? Är det för att sprida olyckor inom familjerna han kastar ut den ena hundrariksdalerssedeln efter den andra? Hvad skulle era förmän säga, om de visste hur ni använder er lediga tid, era förmän som högakta er och trott er kunna gå långt på embetsmannabanan?

MARIE (*till Propp*). Pappa, jag uthärdar det inte!

SPARCH. Mamsell, jag är militär, har som sådan svurit att försvara den värnlöse, och jag skall göra det mot er egen far. Ännu är inte allt förloradt, men hvad som skett är tillräckligt att stämpla honom såsom ovärdig att längre vara sitt barns förmyndare. Herr källarmästare! — Verlden ska få veta allt, era kunder upplysas om förhållandet, tidningarna lägga sig i saken, hela Sverige blifva domare mellan er och ert olyckliga barn.

PROPP (*afsides*). Ar det verkligen jag, som står här, eller är det någon annan, som inte är jag? Den der menniskan vore kapabel att utsprida kring staden de nedrigaste historier om mig.

TEVANDER (*till Sparch*). Herr löjtnant eller hvem herrn vara må, det här går något för långt. Tänk — tänk nu, om jag verkligen vore förlofvad med detta älskvärda fruntimmer, fastän hennes far inte ansett sig skyldig min herre någon sanning?

MARIE. (*till Sparch*). Ja, tänk om så vore, fastän pappa velat roa sig med en person som oombedd blandar sig i andras angelägenheter?

PROPP (*med tvunget skratt, till Sparch*). Ja tänk ja — hvad skulle herr von Sparch säga, om han nu för allt sitt ordande och skrik inte fick något annat än en lång näsa?

SPARCH. Hvad jag skulle säga? Jo, jag skulle säga, att alla söka föra mig bakom ljuset; men det skall inte lyckas. Hur är det, herr källarmästare? Ska inte er dotter gifta sig med er äldste kypare, en med namnet Knäcksell? Hur är det? Saken inveckar sig, skulle jag tro, och när allt kommer omkring, är det flere än jag som äro bedragna.

MARIE. Ett fullkomligt misstag, herr löjtnant — Karl Tevander är min fästman.

PROPP (*afsides*). Får jag inte slag på stället, så är lyckan god. (*Högt, till Sparch.*) Visst är min dotter förlofvad med Karl Tevander — Karl Tevander, ja — lilla Kalle, ja, — det är ju klart som dagen, det — lilla Kalle — lilla söta Kalle. — (*Afsides.*) Det var den värsta stund i hela mitt lif!

TEVANDER (*till Sparch*). Man kan tillåta er tvifla på mycket, men det är något djerft vågadt att tvifla på en aktad medborgares ord, som väger mer än alla er slägts anor.

SPARCH. Sakta, herr kunglig sekreterare. — Så mycket bättre för er allesamman, om allt är sanning. Ett godt råd ville jag emellertid ge herr kunglig sekreteraren och mamsell Propp: spar ömhetsbetygelserna tills ni komma hem. — Englar kunna möjligtvis glädja sig åt älskande hjertan; men fan måtte se på karesserna!

PROPP (*afsides*). Först bli narrad att gå ut till Djurgården, för att bevittna min egen dotters möte med en menniska som jag inte tål — sedan råka ut för en galning, som gör narr af mig midt på öppna landsvägen och hotar att svärta mig inför hela Stockholm — slutligen tvingas af de mest fördömda omständigheter att erkänna den der karlen för min måg. — Buh! — Kommer jag ut till Djurgården mer, så må jag förvandlas till en råbock!

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. KNÄCKSELL. TVÄNNE POSITIVSPELARE (*med positiv, strax derefter*).

KNÄCKSELL. Farbror, jag fick inte mer än två biljetter, men det är detsamma — jag känner vaktmästaren och slipper nog in ändå.

SPARCH. Ah, der är förmodligen herr Knäcksell. (*Afsides.*) »På gången och på pannan käns törstens son igen». (*Högt.*) Herr Knäcksell kan slita en tvist mellan mig och källarmästarn. Han påstår att hans dotter är förlofvad med kunglig sekter Tevander, jag påstår motsatsen.

KNÄCKSELL (*förvånad*). Förlofvad med kunglig sekter Tevander!

TEVANDER OCH MARIE (*på samma gång*). Det är ju rena sanningen, det, herr Knäcksell?

KNÄCKSELL. Nå, det var nu klassiskt! — — Farbror, hur hänger det ihop?

PROPP. Det hänger på ett förbannadt sätt ihop!

Qvintett.

MARIE OCH TEVANDER.

Kan väl detta möjligt vara?
Huru vill jag allt förklara?
Himmel, hvad jag tackar dig!
Underbart du räddat mig.

KNÄCKSELL.

Kan väl detta möjligt vara?
Huru vill jag allt förklara?
Har man verkligt lurat mig,
Går jag strax och dränker mig.

SPARCH.

Kan väl detta möjligt vara?
Att så falla i min snara!
Allt har präktigt lyckats mig.
Gubben sjelf har lurat sig.

PROPP.

Kan väl detta möjligt vara?
Fångad i min egen snara!
Saken jag begriper ej,
Händelsen har lurat mej.

(*Positivspelarne inkomma under qvintetten och taga plats nära fonden, omgifne af en folkskara — positiven afbryta qvintetten.*)

PROPP (*hoppar till af förargelse när han får höra positiven*). Är jag då riktigt i afgrunden! (*Fattar Maries ena hand medan Knäcksell tar den andra.*) Bort härifrån — jag ger fan alla kunglig sekreterare och löjtnanter, det är en riktig konspiration emot mig!

(*Ena positivspelaren nalkas Propp med mössan i hand för att begära en slant. Propp slår mössan ur hans hand, så att både den och slantarne falla på marken. — Propp och Knäcksell springa ut, dragande Marie med sig, Positivspelarne skynda efter dem. Sparch och Tevander se på hvarandra något flata; positiven fortfara att spela.*)

Tredje akten.

Ett rum hos källarmästar Propp.

Första scenen.

HAMMARBERG. MARGARETHA (*bärande ett rökelsekar*).

MARGARETHA (*till Hammarberg*). Tack för han hjelpte mig ut med matbordet.

HAMMARBERG. Tack ska hon ha sjelf; jag kunde hjelpa henne med mycket, jag, om hon bara ville, Greta lilla!

MARGARETHA. Greta lilla! Kan han då inte, som andra, säga Margreth?

HAMMARBERG. Margretha tillika, ja. (*Pekar på rökelsekaret.*) Hvarför gör hon så der?

MARGARETHA. Begriper han inte att när man spisat middag brukar man alltid röka rummen, för att få bort matlukten.

HAMMARBERG. Jaså — hvad är det hon röker med?

MARGARETHA (*sticker rökelsekaret under Hammarbergs näsa*). Känn ska han få känna.

HAMMARBERG (*hostar*). Aj, jesiken, det bränner ju som en eld, tillika ja.

MARGARETHA. Se så, Hammarberg, stå inte här nu längre — om källarmästarn kommer, så får han för det.

HAMMARBERG. Jag hade något att säga henne, jag, om hon bara höll mun på sig en stund.

MARGARETHA. Nå, hvad är det då? Men fort ska det gå.

HAMMARBERG. Jo, det är på det sättet, att — att — vet hon, min farbror var kammartjenare hos salig Rosenstein, han.

MARGARETHA. Än se'n då?

HAMMARBERG. Och så har jag hundra riksdaler på sparbanken.

MARGARETHA. Ja, det har jag hört ända se'n jag kom hit i huset.

HAMMARBERG. Och så tänker jag bli tornväktare i Clara, tillika ja.

MARGARETHA. Hå, kors!

HAMMARBERG. Ty, ser hon, jag vill inte gå dräng i all min dar, jag — jag vill komma mej opp i verlden, jag.

MARGARETHA. Mycket högt opp — ja, jag hör det.

HAMMARBERG. Hvad säger hon om det här nu? Tycker hon inte det duger, det? En ann kan vara så god som en ann, ska jag säga henne — och så tänker jag att tillika...

MARGARETHA. Tillika och tillika, så tycker jag att han har annat göra än att stå här och prata galenskaper.

HAMMARBERG. Jo, ser hon, det är på det viset, att jag tänker ta mig en hustru, jag.

MARGARETHA. Och det är jag, som skulle få den äran — nej, jag tackar — jag har ingen lust, min kära Hammarberg.

Duett.

HAMMARBERG.

Nå vill hon gifta sig med mej?

MARGARETHA.

Nej, nej, nej.

HAMMARBERG.

Hon bör besinna sej
Och gifta sig med mej
Så ska det gå som hej.

MARGARETHA.

Jag har besinnat mej,
Jag vill ej gifta mej
Med honom, nej, nej, nej!

HAMMARBERG.

Jag pengar har ju på sparbanken.

MARGARETHA.

Det ger jag fanken. :,:

HAMMARBERG.

Jag blir tornväktare i Clara.

MARGARETHA.

Det må så vara. :,:

HAMMARBERG.

Hvad har hon då mot mej?
Är jag ej hygglig? — Säj!
Så bra som någon ann
Jag vara kan som man.

MARGARETHA.

Förrän jag sätter mig i Clara tornet,
Jag sätter mig på Clara fattighus.

Tillsammans.

MARGARETHA.

Jag sätter mej på Clara fattighus.

HAMMARBERG.

Hon sätter sej på Clara fattighus.

MARGARETHA.

Och hellre än att tuta der i tornet,
Jag sitter för mej sjelf och stöper ljus.

Tillsammans.

MARGARETHA.

Jag sitter för mig sjelf och stöper ljus.

HAMMARBERG.

Hon sitter för sig sjelf och stöper ljus.

HAMMARBERG.

Hvad har hon då mot mej?
Är jag ej etc.

MARGARETHA.

Jag är orygglig,
Han är ohygglig,
Så grymt ohygglig!

Tillsammans.

MARGARETHA.

Så grymt ohygglig!

HAMMARBERG.

Är jag ohygglig?

HAMMARBERG.

Hon aldrig ser mej mer,
Nog flickor finns i sta'n.

MARGARETHA.

Jag korgen honom ger.

HAMMARBERG.

Och jag ger henne fan!

Tillsammans.

MARGARETHA.

Hellre än att honom taga,
Evigt ogift bli jag vill.
Jag den flickan bör beklaga,
Som ska honom höra till.

HAMMARBERG.

Hellre än att henne taga,
Jag med katten giftas vill.
Jag den gossen bör beklaga,
Som ska henne höra till.

(*Vid slutet af duetten skrider Hammarberg åt dörren, förföljd af Margaretha, som gycklar med honom. När duetten är slutad, springer Hammarberg ut.*)

Andra scenen.

MARGARETHA (*allena*). Det är precis med mig som med mamsell. Vi ha fått oss hvar sin för våra synders skull. Stackars mamsell! Så vacker och rik och ändå bli tvungen ta till man den odrägligaste menniska på Guds gröna jord. (*Går in i ett af sidorummen.*)

Tredje scenen.

PROPP (*allena, med en kaffekopp i handen*). Uddevalla är ändå en kostlig dryck. (*Dricker.*) En skön stad, den der Uddevalla. Halmstad är berömd för sin rökta lax, Södertelje för sina kringlor och sina grisar, Falun för sitt bränvin och sin korf, Upsala för sina studenter och sitt upsalaöl, Gotland för sina rofvor, och Kalmar, ja — Kalmar för sina qvastar — men hvad är allt det der mot Uddevalla? (*Dricker.*) Jag ville vara född i Uddevalla — det är för besynnerligt med det der kaffet — man har sökt uppblanda det på tusen sätt. Somliga lägga cikoria deri — ska det vara så bra, det? — Det kan jag omöjligt få i mig — andra bruka brändt hvete och bränd potatis — duger inte heller — mina kunder svära som ena gastar, när det någon gång händer att kokerskan af misstag råkar blanda upp kaffet dermed. Men bränvin i kaffe, si det är ändå maffen framför allt, ett monium som håller själ och kropp tillsamman. (*Dricker.*) Lefver jag till nästa sommar, så reser jag bestämdt till Uddevalla och tar min familj med mig. Men hur kommer det till att Uddevalla inte mera är på modet? Förut begagnades det mot alla möjliga sjukdomar — ansågs för ett blodrenande läkemedel, var bra mot gikt och Gud vet icke allt. Karlar och qvinfolk sutto vid sin kopp uddevalla

från morgon till qväll, så det var en lust och glädje deråt; men nu — nu duger inte det mer — nu är det vattendrickningen som lefver och regnerar — en riktig ny syndaflod, som vi fått oss på halsen. Hade någon sagt i min ungdom att den tid skulle komma då man tappade vatten på buteljer och hartsade dem precis som man gör med vin, så hade jag skrattat honom midt i fysionomien. Förr skulle jag trott att månen kunde bli fyrkantig som en bostonlåda. — Är det inte rysligt att menniskor, hvar morgon innan de fått kläderna på sej, ska hoppa på hufvudet ner i vattkaren och sprattla i dem hela dagarna, liksom grodorna i ett dike, under det läpparna hänga vid karafinerna. — Råka nu de der vattenmenniskorna hvarandra på gatan, så heter det blott: hur många glas vatten har du druckit, bror söta? Hur många glas, kusin lilla? Tjugu, tretti, fyrti — — jag blir arg när jag tänker derpå. Det är ju att rakt förstöra den arma menniskokroppen — den ska ju slutligen bli skör och genomskinlig som en söndertvättad gotlandströja — och hur ska själen kunna trifvas i ett sådant evinnerligt duskväder! Vill man då förvandla jorden till en fisksump och menniskorna till abborrar, liksom de inte voro svåra nog att fjälla förut! — Jag mins ganska väl när det var så rasande helsosamt att äta senap — då fanns det ingenting annat som dugde än senapen — man skulle få långt lif, hette det, om man bara åt senap — och åt gjorde man med besked. Hvart man vände sig var det ett grinande och ett mumsande, så att menniskorna voro gula i munnen som de gamla åkarhästarna. — Men det dröjde inte länge förrän det var putsveg med den saken, och så går det väl en vacker dag med vattendrickandet äfven — lycksam resa! (*Dricker.*) Ah — nu är det lika ledsamt igen. (*Ställer kaffekoppen ifrån sig och gäspar högt.*) Nu tror jag man lägger sej och tar något gammalt på sej.

Kuplett.

Hvad lilla middagslurn är god
Uppå en liten uddevalla!
Stark blir vår kropp och själ'n får mod
Och uppspädd blir den onda blod,
Falleralla, falleralla!
Hvad den är god! Hvad den är god!
Trallerallalla, hvad den är god!
Hvad den är god! (*Närmar sig ena sidodörren.*)

Fjerde scenen.

PROPP. MARIE (*med ett tidningsblad i handen*).

MARIE. Har inte pappa läst tidningarna för i dag?

PROPP (*vänder tillbaka*). Jo, jag tittade lite i dem i morse — veden blir dyr, ser jag — sak samma med potatisen — inte heller är det något finnsmör vid broarna.

MARIE. Nej, men har inte pappa läst den långa artikeln om positiverna?

PROPP (*ropande*). Positiverna! Tag hit. (*Rycker tidningen från Marie.*) Är det bra ovettigt, mot dem — bra ovettigt, mitt söta barn? Hvar ä' mina glasögon? (*Sätter glasögonen på näsan.*) Det riktigt svindlar för ögonen — — nå, det är nu bra att de der tidningsskrifvarne börja hålla sig till sak — låt se, låt se! (*Under det Propp genomögnar tidningen, hvarur han för det mesta läser halfhögt för sig sjelf, utan att åhörarne deraf förnimma annat än hvad som afbrutet och lösryckt förekommer i texten, uttrycka alla hans kroppsrörelser den lifligaste glädje.*) »Ytterligare några ord om positiverna, eller hvart tar det vägen om den medborgerliga säkerheten midt under fredens lugn sakll fortfara att längre hotas af den samhällsolycka, som vi under ett gemensamt namn vilja kalla positiverna? Första artikeln.» Det var en lång och duktig titel — alldeles som salig Argus hade i verlden. — Den här måtte gå grundligt tillväga — två långa spalter och stora bokstäfver — skönt! »Näst slaget vid Pultava har ingenting så skadat vårt kära fädernesland som positiverna» — historiskt, bravo — bravo — — »positivet är en kräfta» — gudomligt sagdt, ypperligt måladt — en kräfta, ja — det duger det — »förqväfver all skön konst och förstör öronen, menniskans ädlaste sinnen» — hvilka tankar i dessa få ord — det är inte löst prat, det der. — Hvad är det jag ser! »Ponera att medborgare finnas, som positiverna tillskyndat förluster, de kännbaraste på jorden.» Hvar är den engeln som skrifvit det här, att jag får kyssa honom! Det är som jag skulle ha gjort det sjelf. — »Ponera att en älskad makas stoft» — nej, jag förmår inte läsa längre. (*Kastar sig på en stol.*) Min stackars hustru står så lifligt framför mig, der hon stod lik i gula hörnrummet. (*Snyftar*

och gråter.) Jag har lefvat i många år, har läst tidningar både sommar och vinter, men en sådan artikel har jag aldrig läst. — Hvad vore vi, om vi inte hade tidningar! — Men hvarför skrifva de inte alltid så! — Hur nyttiga skulle de inte då kunna vara. — Hvad ha vi med ståndsrepresentation och tulltaxor och fångstyrelser att göra! Nej, skrif om positiverna och hela verlden ska prenumerera på er. — Skrif som den här har gjort — en artikel — sakrik, sansad, menniskoälskande utan alla personligheter. — Marie! Skicka genast och köp hundra exemplar af den här tidningen — den skall utdelas till alla mina kunder och bekanta — den ska aftryckas i alla tidningar i Sverige, Norge och Danmark med. — Jag gråter som ett barn, Marie — — du skall läsa upp den för vårt främmande i afton, hör du det — — hela tidningsredaktionen måste bjudas hit. Men hvad kan han heta, den menniskovännen, som skrifvit om positiverna? Jag måste ha reda på honom, om jag också skulle gå ur bod och i bod i hela Stockholm?

MARIE. Hans signatur står under artikeln — har inte pappa sett den?

PROPP. Hvar står han? Hvar står han? — Jo, se der — T i början och r på slutet — T—r — Skulle det vara Tegnér?

MARIE. Nej, pappa, det är Tevander.

PROPP. Tevander! Omöjligt, mitt barn! Tevander! Den ynkryggen!

MARIE. Pappa må säga hvad pappa vill, men jag vet bestämdt att det är Tevander och ingen annan.

PROPP. Det ser han åtminstone inte ut för — det är verkligen öfverraskande — det hedrar honom — denna artikel skall göra hans lycka, det är säkert, det.

MARIE. Hans lycka, pappa! Då gör pappa också min.

PROPP. Skicka honom genast en tolfbuteljkorg af mitt ordinära portvin.

MARIE. Mycket gerna buteljerna, pappa lilla, men inte korgen.

PROPP. Kommer du nu igen? Får jag ha en enda glad stund, utan att det genast ska komma smolk i mjölken! — Har du glömt den förargelse jag för din och den der Tevanders skull måste utstå på Djurgården i förra veckan? — Du vet att Knäcksell har mitt bestämda löfte, att så

länge han uppför sig till mitt fullkomliga nöje, kan han räkna på att bli min måg. Nog är artikeln om positiverna en gudaartikel; men så stort arvode har jag likväl inte lust att ge honom. Se så, Marie, var beskedlig och foglig nu — allt annat utom Tevander, mitt barn. Är du snäll och lydig, så ska du få gå på Lampas baler i vinter, det har du mitt ord på.

Femte scenen.

DE FÖRRE. TEVANDER.

PROPP (*afsides*). Morgens Fischer! — Han dör inte i år, den der munsjörn.

TEVANDER. Ödmjukaste tjenare! Jag hade mina vägar hitåt och tog mig den friheten gå opp.

PROPP. Vi talte just nu om herr kunglig sektern — jag har läst en artikel i dag, som min dotter påstår vara skrifven af kunglig sektern.

TEVANDER. Det var ett litet obetydligt utkast, ett ämne som jag länge tänkt behandla, i tanke att bättre förmågor än mina skola vidtaga der jag slutat.

PROPP. En klassisk, en gentil bit, herr kunglig sekter; ge positiverna lika bra på puckeln i den andra artikeln, och jag ska bli förtjust som en klockarkatt.

TEVANDER. Jag ber allra ödmjukast — den är blott förestafvad af min öfvertygelse. — Jag kan inte begripa hvarför ett land, hvars folknöjen fordom alltför väl kunde gå för sig positiverna förutan, nu skall öfverlastas af ett utländskt otyg, som stör ens göromål om dagarna och hindrar en att sofva om nätterna. Jag vill se nyckelharpan upplifvad, herr källarmästare, det ligger någonting mera nordiskt, mera fosterländskt deruti, skulle jag tro.

PROPP. Nyckelharpan — ja, utan tvifvel — men apropos nyckelharpan, hur visste herr kunglig sektern den der bedröfliga händelsen med min salig hustru?

TEVANDER. Den är bekant öfverallt, fast jag inte förut velat röra på den strängen. Jag behöfde ett öfverbevisande exempel, och tog det som jag tyckte var bäst.

PROPP. Bra gjordt, herr kunglig sekter -- min stackars gumma var så väl inpassad, att jag genast märkte hvartåt det lutade. Jag skall aldrig glömma herr kunglig sekterns uppmärksamhet mot hennes döda mull. Är herr kunglig sektern bortbjuden till i afton?

TEVANDER. Inte det jag vet af, herr källarmästare.

PROPP. Var då så god och håll till godo med en liten tarflig sexa hos oss i afton.

TEVANDER. Jag tackar ödmjukast, det skall bli mig ett outsägligt nöje.

PROPP. Kan jag vara min herre till någon tjenst för öfrigt, så räkna på mig — men vänta ett ögonblick, jag har något att säga kunglig sektern. (*Går in i sidorummet.*)

Sjette scenen.

TEVANDER. MARIE.

MARIE. Hvad kan han mena med det?

TEVANDER. Ack, Marie! Liksom medeltidens riddare med svärdet eröfrade sina älskarinnor, så har jag med pennan sökt tillkämpa mig dig. Var det inte en mästerlig artikel?

När två sådana hjeltar som jag och von Sparda slå våra hufvuden tillsammans, så måste det bli storverk utaf. Jag undrar om gubben skall låta beveka sig.

MARIE. Älskade Karl, gör dig inte stora förhoppningar, jag fruktar . . .

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. PROPP (*bärande en pipa med porslinshufvud*).

PROPP. Herr kunglig sekter, denna pipa är en present af min salig gumma på vår bröllopsdag och är mig dyrbarare än något annat (*med en blick på Marie*), ja, dyrbarare än något annat, den har aldrig gjort mig någon förargelse. (*Till Tevander.*) Tag den som ett minne af både mig och min hustru. (*Ger Tevander pipan.*)

MARIE (*afsides*). Vackert minne af min mor! — Han köpte den härom da'n på en auktion bland annat skräp.

TEVANDER. Jag vet värdera denna gåfva, som jag på intet vis gjort mig förtjent af. — — Men — men jag vill inte — jag kan inte beröfva herr källarmästarn detta dyrbara minne af henne, som var allt för källarmästarn. Hon skulle från sin himmel med missnöje se ned på mig, som tagit den från hennes make. Nej, jag kan inte mottaga den — jag är nog belönad, då jag varit så lycklig att vinna källarmästarns tillgifvenhet.

PROPP. Nej, min herre, behåll den — jag har en gång gifvit — min hustru skulle tacka mej derför om hon lefde.

MARIE (*afsides*). Det tror jag nog, ty hon tålte inte tobaksrök.

TEVANDER. Herr källarmästare — om jag då nödvändigt ska belönas så — — — det är opassande, jag vet det, att i detta ögonblick — — men jag måste öppet förklara mig i en angelägenhet som rör oss alla.

PROPP (*afsides*). Se så för tusan! Der ha vi det fina i kråksången.

TEVANDER. Jag har ända så långt jag kan minnas tillbaka älskat Marie — vänd inte bort ert ansigte — det rör inte blott min, utan ert enda barns välfärd.

MARIE. Ja, pappa är god, ädel — han ska inte kunna se sitt barn olyckligt för hela sin tid. Jag kan inte lefva utan Karl (*faller på knä och fattar Propps hand*), jag skulle dö om han inte blefve min make.

TEVANDER (*faller också på knä, fattande Propps hand*). Ja, vördnadsvärde man, vi ligga båda vid era fötter och stiga inte opp förrän ni gifvit oss något hopp. — Jag begär inte nu — men i en framtid, då jag kan försörja en hustru — uppmuntrad af hoppet om hennes egande, skall jag genom arbete och flit förvärfva mig henne och...

PROPP (*gäspar*). Jag mår inte riktigt väl nu — jag mår alltid illa när jag inte får ta min middagslur i rättan tid.

MARIE. Pappa bifaller — pappa gör mig till den lyckligaste menniska på jorden.

TEVANDER. Tvänne barn i stället för ett! Må himmelens vrede drabba mig, om jag inte uppfyller en sons heligaste pligter!

PROPP (*gäspande till Marie*). Hör du, Marie, jag går in och lägger mig på en stund — väck mig vid sextiden. (*Rycker sina händer ur Tevanders och Maries och går gäspande in i sidokammaren. Tevander och Marie gäspa äfven.*)

Åttonde scenen.

TEVANDER. MARIE.

TEVANDER (*uppretad, springer upp*). Narra folk att gäspa — det är det enda han kan, den omensklige!

MARIE (*reser sig äfven upp*). Och en sådan ska vara min far!

TEVANDER (*slår sig för pannan*). Dessa hårda, kalla fäder, för hvilka ingenting annat af värde finnes än den lumpna penningen!

MARIE. Som lefva endast för att förkrossa sina barns hjertan — han vill se mig i grafven — välan! Han ska få det — i detta hus uthärdar jag inte längre. (*Gråter.*)

Nionde scenen.

DE FÖRRE. VON SPARCH (*sticker hufvudet in genom dörren*).

SPARCH. Hvar är gubben?

MARIE. Pappa sofver middag, herr löjtnant.

TEVANDER. O, att han ville sofva till domedag!

SPARCH (*kommer in*). Nå, hur är det fatt? Jag läser Jerusalems jämmerliga förstöring i era ansigten. Hvad tog artikeln för skruf?

TEVANDER (*visar Sparch pipan*). Se der min belöning. — Du bör ha hälften af arvodet — fast — tag alltihop, om du har lust.

SPARCH (*tar pipan*). Och den der fick du — skaftet med?

TEVANDER. Ja, alltsammans, och en korg att lägga den uti till på köpet.

SPARCH. Begära en ung vacker flicka till hustru — och få en gammal porslinspipa — det är hårdt — — men rättvist.

TEVANDER OCH MARIE (*på samma gång*). Rättvist?

SPARCH. Rättvist, ja — när han bär sig dumt åt. Du hade väl kunnat åtnöja dig med pipan — till att börja med åtminstone, så hade tobaken nog kommit efter. (*Till Marie.*) Förlåt, mamsell, bilden är väl något stark, men det kan jag inte hjelpa.

TEVANDER OCH MARIE (*på samma gång*). Nå, hur skulle vi ha gjort då?

SPARCH. Ingenting, mitt herrskap, ingenting. Tro mig, det gifves menniskor här i verlden, som skulle göra obeskrifligt mycket, om de gjorde ingenting. Men de — de vilja ett tu tre hoppa upp till himlen, men hoppa i stället i galig tunna, och det är just det dumma i saken.

MARIE. Hade det inte skett nu, så hade det skett en annan gång. Jag är bestämd att bli ett offer för min fars hårdhet.

TEVANDER. Så länge Knäcksell, den uslingen, lefver, finnes det inte minsta hopp. — Jag hade lust att strypa honom!

SPARCH. Det är just inte skäl i det heller, min bror — man riskerar så förbannadt mycket sjelf, ser du — men det vore väl ändå märkvärdigt om man inte skulle kunna hitta på något medel för att — — — Jag har säkert lurat tjugufyra källarmästare i min dar — fem och tjugu, — det vore efter krigsartiklarna, det — hör på — är pappa hemma i afton?

MARIE. Ja, vi få främmande till qvällen.

SPARCH. Det vill säga, han går inte ned på källarn då?

MARIE. Inte senare på afton åtminstone.

SPARCH. Godt! Han är ju blindt tillgifven den der monsieur Knäcksell?

MARIE. Ja, det är just olyckan, det.

SPARCH. Han hatar ju positiverna som fan?

TEVANDER. Värre, mycket värre.

SPARCH (*med en triumferande min*). Hvad får jag, om jag just denna afton gör en sådan breche på gubbens hjerta, att monsieur Knäcksell marscherar derur för alltid, för att sedan lemna rum åt en viss kungl. sekreterare, som nu är alldeles rådlös och hvad som värre är, brödlös, i fall han inte snart blir gift och rangerad; ty, ser du, Tevander, det kan dröja bra länge innan fader Propp vänder näsan i vädret. Hvad säger ni om det?

TEVANDER OCH MARIE (*på samma gång*). Omöjligt! Hur ska det gå till?

SPARCH. Det blir min sak, go' vänner. Min hjerna är outtömlig på stämplingar och intriger, när jag riktigt sätter mig till. O, hvad jag hade blifvit för en matador, om försynen stält mig på en högre plats i samhället!

TEVANDER OCH MARIE (*på en gång*). Men hur? Hur?

SPARCH. Trankilemang! — — Mamsell Propp! Lyckas jag, en kyss på sjelfva bröllopsdagen — jag har en vurm för att kyssa andras brudar.

MARIE. Ack ja, två, tre till och med! (*Fattar Sparchs ena hand.*)

TEVANDER (*fattar Sparchs andra hand*). Men så säg då, söta bror!

SPARCH. Nu är det söta bror, nu — jaha, och du, Tevander, hvars lycka jag bereder, du blir en rik man, du — — ditt namn på ett lån i bankodiskonten — är det inte så?

TEVANDER. Allt hvad du begär, blott du . . .

SPARCH. Godt! Behöfs inte mer. Möt mig precis på slaget sex i Strömparterren på en kopp te hos pappa Behrends — det är just vid tevattnet, som de fiffigaste och lyckligaste komplotter blifvit uppgjorda. Som sagdt är, klockan sex i Strömparterren, och nu kurage, mitt herrskap. Måtte alla Olympens kärleksgudar beskydda er! — Jag vädjar till Stockholms positiver, jag. (*Springer ut.*)

Tionde scenen.

DE FÖRRE (*utom von Sparck*).

MARIE. Ack, sådan nitisk och välmenande menniska!

TEVANDER. Bara han inte begår några dårskaper igen; men i hvad fall som helst litar jag på dig, Marie — ingenting i verlden skall tillintetgöra vår kärlek.

MARIE. Ingenting, Karl, det må gå hur det vill — nu mer än någonsin behöfva vi hvarandra.

TEVANDER (*till Marie*). Jag vet ännu inte hvad han ämnar göra, men jag skall vara försigtig, det lofvar jag.

MARIE. Och skulle himlen för alltid mulna öfver våra hufvuden —

TEVANDER. Nej, det finns en stjerna der på fästet, som aldrig något moln betäcker — hoppets stjerna, min Marie! (*Fattar Maries hand och trycker den till sitt bröst.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRE. KNÄCKSELL. MARGARETHA. (*De tvänne senare inkomma under riturnellen.*)

Qvartett.

MARIE OCH TEVANDER.

När som hoppets stjerna lyser
Öfver lifvets kulna dar,
Hjertat icke mera fryser
I det bröst som henne har.

MARGARETHA (*med blicken på Knäcksell*).
Vreden i hans öga lyser,
Komma nu rätt ledsamt var.
Hvad han än för tankar hyser,
Blir han lurad, stackars karl!

KNÄCKSELL (*seende på Marie och Tevander*).
Nej, se på hur der hon myser
Emot honom söt och rar!
Hvad han än för tankar hyser,
Blir han lurad, stackars karl!

(*Tevander kysser Marie på hand, hvarefter begge gå ut. Knäcksell vill skynda efter dem, men hindras af Margaretha, som fattar i hans rockskört och håller honom tillbaka. Knäcksell vill slita sig lös, men Margaretha släpper ej sitt tag. På detta sätt dansa de kring teatern.*)

Fjerde akten.

Propps källarsal. En hylla och en disk med tillbehör i fonden; flera småbord, af hvilka några äro dukade, placerade på båda sidor af teatern; salen upplyst af en flerarmad lampa i taket och ljus på borden. Gäster komma, betala och gå under de följande scenerna.

Första scenen.

KNÄCKSELL (*innanför disken. Flere källargäster vid borden. Några spisa, andra dricka, röka och läsa tidningar. Andre kyparn och en mindre kypargosse, uppassande gästerna*).

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Kypare, hvad finns?

KYPARN. Ost, metvurst, kaviar och små varma köttbullar. — Jag undrar hvad det skall bli af metodistkapellet?

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Hvad tror kyparn sjelf, som är gammal politikus? — Hör — gif mig en kaviarsmörgås.

KYPARN. En kaviarsmörgås, strax. (*Springer till disken och kommer sedan med det begärda till 1:sta bordet*). Jo, jag tror att — —

EN GÄST (*2:dra bordet*). Kypare!

KYPARN. Jaha! (*Springer till andra bordet.*)

GÄSTEN (*2:dra bordet*). Aftonbladet!

KYPARN. Läses.

GÄSTEN (*2:dra bordet*). Finns det färsk hummer i afton?

KYPARN. Ja vasserra — kommen med Platen just i dag. — Jag undrar hvar Don Miguel håller hus nu för tiden?

GÄSTEN (*2:dra bordet*). Tag hit den så får jag smaka på'n — duger han inte, så skickar jag honom tillbaka.

KYPARN. En half hummer, jaha. (*Springer bort.*)

FÖRSTA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Hvad står det för godt i tidningarna för i qväll?

ANDRA GÄSTEN (*3:dje bordet, läsande en tidning*). Just ingenting.

FÖRSTA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Inga nya utnämningar?

ANDRA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Inte så mycket som en ny gångpost en gång.

FÖRSTA GÄSTEN (*4:de bordet*). Här står en artikel om reformer, stor som obelisken, den måtte vara tråkig, den.

ANDRA GÄSTEN (*4:de bordet*). Är det inga polisnotiser?

FÖRSTA GÄSTEN (*4:de bordet*) Åhnej, det är fasligt magert i afton — kypare, ge mig Svenska Biet!

KYPARN. Svenska Biet! Finns inte, vi ha blott populära blad.

FÖRSTA GÄSTEN (*5:te bordet*). Ibrahim Pascha måtte ändå vara en satans duktig karl.

ANDRA GÄSTEN (*5:te bordet*). Kan så vara, men ett äkta turkhufvud är det.

FÖRSTA GÄSTEN (*5:te bordet*). Det sägs att han ämnar ge sitt folk en ny konstitution.

ANDRA GÄSTEN (*5:te bordet*). Aldrig hör man annat än om de der välsignade konstitutionerna — det skulle verkligen vara roligt att veta, hvilken konstitution är den bästa?

FÖRSTA GÄSTEN (*4:de bordet*). En norsk sill i papper, kypare!

KYPARN. En norsk sill i papper, jaha.

Andra scenen.

DE FÖRRE. EN GAMMAL BORGARE.

BORGAREN. Kypare! — En lång sup — tidningar och en »liten lasse» se'n. (*Sätter sig vid 2:dra bordet.*)

KYPARN. Jaha! (*Bär fram till 5:te bordet det begärda.*)

BORGAREN. Nå, hvad hörs det af för godt i sta'n?

KYPARN. Åh, det är fasligt dödt och stationärt på gatorna — det skulle inte skada om det blef lite...

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Snus, kypare!

KYPARN. Snus, jaha! (*Springer och hemtar snusdosan till 1:sta bordet.*)

Tredje scenen.

DE FÖRRE. EN OFFICER (*kommer och sätter sig vid bordet*).

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Är det slut på spektaklet nu?

OFFICERN. Jag kommer just nu derifrån. — Matsedeln?

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Var det mycket folk på Lucie i afton?

OFFICERN. Fullt hus — Donizetti är populär, på min ära en charmant kompositör — men hvad är han mot Mozart? Mozart, ja — Mozart, ack! Finns det något gudomligare än Mozart? — Finns det ostron? — Och Haydn se'n — Haydn! Haydn! Och hans store föregångare, Gluck och — Bellini, ja. — Gif mej en lös biffstek med lök och potatis.

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Har bror sett den nya teaterbyggnaden nyligen? Det är tusan, hvad den ränner opp! Jag undrar om den blir färdig i oktober?

OFFICERN. Nya teatern — ha, ha, ha! — Färdig i oktober! — Då blir också jag pensionsmessig i oktober — en trappa har rasat — du vet inte af det kanhända — murarna göra väl sällskap en vacker dag — ja, ramlar inte hela rucklet innan jul, så vill jag vara skapt som en åsna.

GÄSTEN (*2:dra bordet, afsides*). Sparch dröjer bra länge, men det kan vara tid att börja bataljen. (*Högt.*) Herr Knäck-

sell, var af den godheten och kom hit på några ögonblick. (*Knäcksell stiger upp från disken och går till det andra bordet.*) Det är inte riktigt bra det här portvinet. Är det då rakt omöjligt här i Stockholm att få goda viner?

KNÄCKSELL. Åhnej, det beror bara på att man vinlägger sig riktigt — vänta tills jag slår opp.

GÄSTEN (*2:dra bordet*). Ja, det är sannt, det. Hvar tänker herrn slå opp nå'nstans?

KNÄCKSELL. På Lilla Trädgårdsgatan i grannskapet af Nya teatern — det är märkvärdigt att ingen tänkt på den saken föiut.

GÄSTEN (*2:dra bordet*). Så är det, ja. Var god, sitt ner och drick ett glas med — var så god! (*Klingar med Knäcksell.*)

KNÄCKSELL (*sätter sig*). Tackar ödmjukast. (*Dricker.*)

GÄSTEN (*2:dra bordet*). Noch einmal, för herr Knäcksells välgång! (*Klingar.*)

KNÄCKSELL. Tackar allra ödmjukast! (*Dricker.*) Jag hoppas väl att herrn är så god och helsar på mig på mitt nya ställe.

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Herr Knäcksell!

KNÄCKSELL. Strax. — Tackar allra ödmjukast. (*Stiger upp och går till 1:sta bordet.*)

GÄSTEN (*1:sta bordet*). Här står islaget ett glas punsch för den blifvande källarmästarn — lycka till egen disk, herr Knäcksell! (*Klingar med Knäcksell.*)

KNÄCKSELL. Jag tackar allra ödmjnkast. (*Dricker.*) När jag slagit opp, hoppas jag få se herrarne hos mig.

OFFICERN. Ett glas för herrns vackra fästmö — sätt henne inte vid disken, det råder jag herrn. (*Klingar med Knäcksell.*)

KNÄCKSELL. Ha, ha, ha! Kommer aldrig i fråga — ha, ha! (*Dricker.*)

FÖRSTA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Herr Knäcksell!

KNÄCKSELL. På ögonblicket — jag tackar allra ödmjukast. (*Bockar sig och skyndar till 3:dje bordet.*)

FÖRSTA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Hur många år har herr Knäcksell varit i Proppens tjenst?

KNÄCKSELL. Det var jemt tolf år den 1 augusti detta år.

FÖRSTA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Ja, det var det jag sa, det är hedrande att vara så länge på ett och samma ställe

— var god slå sig ned här. (*Håller i ål Knäcksell och klingar med honom.*)

KNÄCKSELL. Jag tackar allra ödmjukast — jag vet inte om det går an. (*Sätter sig vid bordet.*)

BORGAREN (*läser i en tidning*). »Var god och läs! En guvernant i sina bästa år och som en längre tid sysselsatt sig med barns informerande (*hostar*) aspekterar att inträda i det heliga äktenskapsståndet med någon honnett ung man af intressant utseende och verserad uppfostran. — Någon fortyn har hon ej att bjuda på; men hon känner fransyskan på sina fem fingrar, målar på elfenben och kan, om nöden så påfordrar, skrifva följetongsartiklar för någon sansad tidning i hufvudstaden. (*Hostar.*) Den härå reflekterar behagade uppgifva sin adress i förseglad biljett till Guvernanten (*hostar*), Guvernanten, som inlemnas i likkistmagasinet vid Skomakaregatan.» — Kypare, hvad är jag skyldig?

KYPARN. Sexton skilling.

BORGAREN. Hvad för slag? Sexton skilling!

KYPARN. Sex skilling för långa supen, två för strömmingen och åtta för »lilla lassen».

BORGAREN. Åtta skilling för en »liten lasse»! Jag får den för sex på alla andra ställen — det ska fan gå på det här stället mera! (*Betalar och går.*)

ANDRA GÄSTEN (*3:dje bordet*). Ja, bara herr Knäcksell har goda varor, så hvarför inte hos herrn så väl som hos någon annan.

KNÄCKSELL. Jag ber om förlåtelse, klockan går på elfva, och jag måste summera hop kassan för i afton. (*Reser sig upp från stolen och bockar sig.*) Tackar allra ödmjukast! (*Afsides.*) Jag känner mig liksom litet rökig af det myckna drickandet — när det kommer, så kommer det alltid på en gång. (*Går till disken.*)

Fjerde scenen.

DE FÖRRE. VON SPARCH.

SPARCH (*till Knäcksell, den han möter*). En bål dragonpunsch på en tia — var god laga till den sjelf, så vet jag den blir ärlig.

KNÄCKSELL. På stund.

SPARCH (*till andre kyparn*). Hon slår elfva i taget — allt i ordning ju?

KYPARN. Ja, herr löjtnant!

SPARCH. Godt! På slaget elfva stängs källaren och ingen käft släppes in för i afton mer!

KYPARN. Ingen — men bara jag inte får förargelse.

SPARCH. Det svarar jag för — hederligt med dricks-pengar.

KYPARN. Drickspenningar? — Det bryr jag mig inte stort om; men det ska bli roligt att spela Knäcksell ett spratt — han är en fiende till alla reformer — en devuerad, en rojalist, som inte begriper det allra minsta.

SPARCH. Ja, visst är han det!

KYPARN. Man kan icke tala ett ord med honom i allvarsamma ämnen — han vet inte hvad en konsionell stat är, han känner inte mera till politik än skorna jag går i.

SPARCH. Oförlåtligt — — som sagdt är — klockan elfva — (*Går och sätter sig vid första bordet, helsande förtroligt på dem som förut sitta der.*)

KNÄCKSELL (*kommer med bålen, åtföljd af kypargossen, som bär glasen — han är något sväfvande på målet*). Se här en som står i mantal, ska jag säga.

SPARCH. Tack, herr Knäcksell — men — (*stiger upp*) ett ord, herr Knäcksell — är inte herrn född i Stockholm?

KNÄCKSELL. Jo, det är jag visst, det.

SPARCH. Gick inte herrn i en skola som —

KNÄCKSELL. Jakobs skola, ja.

SPARCH. Jakobs, — så var det.

KNÄCKSELL. Hos magister Bollsten, han som gaf så duktiga handplaggar.

SPARCH. Bollsten, ja, hvem mins inte magister Bollsten! Har inte herr Knäcksell Jonas i dopnamn?

KNÄCKSELL. Jo, det har jag, fast de kalla mig för Jöns.

SPARCH. Känner inte herr Knäcksell igen mig?

KNÄCKSELL. Ne-ej — jo, jag tror väl att jag sett herrn förut, men jag mins inte på hvilket ställe.

SPARCH. Löjtnant von Sparch.

KNÄCKSELL. Sparch? Jo, jag har känt flera med det namnet, jag.

SPARCH. Vi äro ju gamla skolkamrater — Herre Gud! Det är många år se'n dess, men barndomsminnet är långt,

och jag kände genast igen herr Knäcksell vid första ögonkastet.

KNÄCKSELL. Är det möjligt! Jag tyckte väl, jag också, att — var löjtnanten med när vi slogs med Clara skolgossar på Brunkebergstorg?

SPARCH. Ja, bevars — vi voro inte småkaxar på den tiden, fast vi gingo i kängor och jacka.

KNÄCKSELL. Hi, hi, hi! — Stryk fick de, fast de va' dubbelt så många som vi.

SPARCH. Alldeles, ja — jag mins det som i går.

KNÄCKSELL. På samma ställe som Folkers hus nu står. De visade djur på torget också.

SPARCH. Ja, jag kommer mycket väl ihåg herr Knäcksell — herrn har inte förändrat sig det minsta — blifvit utbildad, manligare, det förstås. — Deremot är jag inte mycket lik mig, eller hur? Jag har blifvit något större och korpulentare.

KNÄCKSELL. Ja, det är sannt — herr löjtnanten var på långt när inte så stor, när han var liten.

SPARCH (*omfamnar Knäcksell*). Nej, men är det inte roligt att träffas efter så många år! — Vi ha gått olika vägar — jag har blifvit knekt, jag.

KNÄCKSELL. Ja, jag har haft mycken fallenhet för att bli knekt, jag också.

SPARCH. Det vill jag tro — men efter vi träffats, kunde väl vi som gamla skolkamrater förnya den broderliga bekantskapen — skolan visste icke af några herrar, den.

KNÄCKSELL. Jag ber ödmjukast — — jag tackar allra ödmjukast — om jag får lof, så — så vore det mycken ära för mig.

SPARCH (*fattar Knäcksells hand*). Tag plats bland oss, min bror, och låt oss på gammalt svenskt manér besegla vänskapen.

KNÄCKSELL (*afsides*). Jag tycker om den der, jag — han är inte sturskt fast han är löjtnant — också kostar det ingenting. (*Knäcksell sätter sig vid bordet. Von Sparch klingar med honom, och under dialogen fortfar Knäcksell att immerfort tryckas af von Sparch och dennes kamrater.*)

KNÄCKSELL. Min heders bror! Mins bror Stieler?

SPARCH. Stieler? Stieler? Hvem var han?

KNÄCKSELL. Sångläraren Stieler, vet jag — han som skref Stielers sångbok.

SPARCH. Nog mins jag honom, ja — bror hade en vacker röst, vill jag minnas.

KNÄCKSELL. Ja, gubevars — jag var med på alla liksånger och satt upp nummerna i kyrkan hvar söndag.

SPARCH. Det var inte allom gifvet, det — mins du (*sjungande*) c d e f g a h c.

KNÄCKSELL. Och baklänges med, om det kniper — (*sjungande*) c h a g f e d c.

SPARCH (*och de öfriga herrarne*). Bravo!

KNÄCKSELL. Vänta, vänta, — c e d f e g f a g h a c.

SPARCH. Är du galen, menniska, som inte gifvit dig till Kungliga teatern?

KNÄCKSELL. Nu komma triolerna — det ska gå fortare, det, — c d e d e f e f g f g a g a h c.

SPARCH. Bravo! — Talar jag vid dig, så är du kapabel att sjunga en hel aria ur någon af våra moderna operor — ur Lucie, till exempel.

KNÄCKSELL (*allt mera drucken*). Det är säkert, det, som två gånger två är tre. (*Hostar.*) Jag har litet ondt i bröstet — vänta nu.

(*Sjunger.*) »Kärleks — rena — milda — låga.»

(*Elfvatutningen höres.*)

SPARCH (*till sina kamrater*). Det tutar elfva — bravo!

KNÄCKSELL.

»Högsta fröjd — och högsta — plåga.»

SPARCH (*till andre kyparn*). Stäng källarn nu.

KNÄCKSELL.

»Kunde — jag blott hoppas — våga
Att få lyssna till — din röst.»

(*Medan Knäcksell sjunger, hvarunder elfvatutningen fortfar, nalkas de qvarblifne gästerna och ställa sig omkring det bord, hvarvid von Sparh och Knäcksell sitta. När Knäcksell slutat fjerde raden, ropa:*)

ALLA. Bravo! (*Klappande händerna.*)

SPARCH (*reser sig från bordet med ett glas i handen*). Mina herrar! Fatten era glas! Det torde ej vara en hemlighet för de flesta bland eder, att min vän Knäcksell, som i afton roat oss alla, snart tänker bli sin egen medborgare i staten, eller, med andra ord, stå på egna fötter. Mina herrar! Vi önska

honom välgång på den ofta slippriga bana han valt och innesluta i denna skål hans fästmös, mamsell Propps, och hans svärfars, källarmästar Propps, under förmodan att herrar sångare behagade med sina vackra stämmor besegla densamma.

Kör.

»Fröjd i hjertan och pokaler» etc.

KNÄCKSELL (*som vid talets början stigit upp från stolen, röjer mycken osäkerhet i benen*). Jag — ä — förtjust — tjurföst, som man säjer — öfver — öfver — — jag — ä rörd — mer än — någon kan tro — jag ska söka — hålla mej oppe — både nu — och — framledes — och hvad — skärsilt anbelangar min lilla fästmö, lilla Marie, ja — så — så — så — (*utbrister högt*) jag tackar allra ödmjukast! Mjukis, mjukis!

SPARCH (*fattar Knäcksells hand*). Behöfs inte, min bror — det är ju roligt, det här, eller hvad tycker du sjelf? — Vi äro nu ensamme — natten är till spillo gifven — hvad säger du, om vi skulle ta oss en liten dans på kalaset?

(*En positivspelare med positiv tar plats nära fonden.*)

KNÄCKSELL. En liten dans! — — Må så habsen då — jag är med om allt som är — tokigt, jag! (*Gnolar på en dansmelodi.*)

(*Några af gästerna taga upp sina näsdukar och knyta dem på sina hufvuden.*)

SPARCH (*rycker servietten från ett bord och fäster den på hans hufvud*). Du skall bli min dam — minsann, ser du icke rätt söt ut som flicka — se så, mitt herrskap!

KNÄCKSELL. Ha, ha, ha! Hi, hi, hi! Hoppsann! Jag är riktigt uppsluppen, som man säjer.

KYPARN (*afsides, sjungande*). »Nu är han fast, nu är han fast.» (*Springer ut.*)

(*Von Sparch klappar i händerna. Positivet spelar en fransäs, dansen börjar, hvaruti alla deltaga. Vid början af andra fransästuren, just under det Knäcksell är framme och figurerar, öppnas oförmodadt dörren och Propp jemte andre kyparn instörta.*)

Femte scenen.

DE FÖRRE (*fortfarande med dansen*). PROPP.

PROPP (*griper tag i Knäcksell, drar honom närmare avantscenen och betraktar honom förvånad några ögonblick utan att säga ett ord, till dess orkestern infaller, hvarvid positivet tystnar och Propp stöter Knäcksell ifrån sig*).

Hvad är det för afgrundsväsen?
Utaf fasa blir jag stum.

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Hvad, kallar ni det här för väsen?
Hvarför bli af fasa stum?

KNÄCKSELL.

Hvad hade jag att göra i fransäsen?
Kors hvad jag denna gången var dum!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Kallar ni det här för väsen?
Hvarför bli af fasa stum?

KNÄCKSELL.

Hvad är det värdt att bli af fasa stum
För så lite väsen — så lite väsen!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Kallar ni det här för väsen?

PROPP.

Ett positiv i mina rum!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

D'ä' att vara något dum!

Sjette scenen.

DE FÖRRE. MARGARETHA *och flere* PIGOR (*inkomma*).

MARGARETHA.

Ett positiv i källarmästarns rum!
Det var det värsta stycket i katkesen!

PIGORNA.

Ett positiv, etc.

PROPP.

Ett positiv i mina rum!
Fort, fort på dörren packa sej!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Nej, nej, nej, nej, nej, nej, nej, nej!

MARGARETHA OCH PIGORNA.

Man lyder ej,
Nej, nej, nej, nej!

ALLA (*utom Propp och Knäcksell*).

Nej, nej, nej!

PROPP (*vridande händerna*).

Finns ej polis på hela norrmalmstrakten,
Som skyddar mig i mina egna rum?

(*Till Knäcksell.*)

Fort genom fönstret spring och kalla vakten!

KNÄCKSELL.

Jag bryter halsen då af mig på stund.
(*Faller på en stol och somnar.*)

PROPP.

Fort, fort på dörren packa sej!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Nej, nej, etc.

MARGARETHA OCH PIGORNA.

Man lyder ej,
Nej, nej, nej, nej!

ALLA (*utom Propp*).

Nej, nej, nej, nej!

PROPP (*ursinnig*).

Jag slår ihjäl er allihopa!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Hur vågar ni att hota oss?

PROPP.

Jag skall på nattpatrullerna ropa!

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Rätt bra, rätt bra! Vi då skall slåss!
Ni vill oss mörda allihopa,
Ni vill på nattpatrullerna ropa —
Rätt bra, rätt bra! Vi då ska slåss!

MARGARETHA OCH PIGORNA.

Bevare oss!
Man börjar slåss!
Bevare oss!

Tillsammans.

SPARCH OCH GÄSTERNA.

Rätt bra, rätt bra! Vi då skall slåss!

MARGARETHA OCH PIGORNA.

Bevare oss, man börjar slåss!

PROPP.

Mitt förstånd står still —
Jag bör mig sansa.
Hvad skall jag ta mig till?

SPARCH.

Jo, ni ska dansa!

GÄSTERNA.

Han ska dansa!

SPARCH.

Efter positivet!

GÄSTERNA.

Efter positivet!

PROPP (*utbrister förtviflad*). Hvad! Ska jag dansa efter positivet, era tusan djeflar!

SPARCH.

Speleman, spel opp!
Källarmästar Propp
Tar del i våra hopp,
Jag honom bjuder opp.

GÄSTERNA.

Speleman, spel opp!
Källarmästar etc.

Tillsammans.

MARGARETHA OCH PIGORNA.

Det skall bli roligt dansa opp.
Ta del i deras hopp!

GÄSTERNA.

Propp, Propp, Propp, Propp,
Propp, Propp, Propp, Propp!
Tar del i våra hopp.

(*Positivet faller in med en polska eller galoppad. Von Sparch fattar tag i Propp och tvingar, biträdd af gästerna, honom att följa med i dansen. Propp ropar på hjelp, men öfverröstas af positivet och det öfriga sällskapet, som trallar med efter dansmelodien. Margaretha och pigorna deltaga i tumultet. Midt under dansen inträda Tevander och Marie, hvarvid orkestern faller in och positivet tystnar.*)

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. TEVANDER. MARIE.

TEVANDER.

Hvem stör den nattliga friden
I detta hus vid denna tiden?
Säg, hur man våga kan
Ofreda denne gamle man?

PROPP (*till Tevander*).

Jag er till vittne tar,
Hur man mig här behandlat har.

TEVANDER.

Min herre! Uppå detta streck
Jag känner eder väl igen;
Men onäpst ni ej drifver gäck
Med denne hedersvän.

TEVANDER OCH MARIE.

Att störa så den nattliga friden
I detta hus vid denna tiden!

MARIE. MARGARETHA. TEVANDER. PROPP.

Att störa så den etc.

"Mitt förstånd står still." —
Propp — Högquist.

Han tvingar honom att följa med i dansen.

Tillsammans.

MARIE. MARGARETHA. TEVANDER.
Att störa så den nattliga friden
I detta hus vid denna tiden!
Säg, hur man våga kan
Ofreda denne gamle man!

PROPP.
Att störa så den nattliga friden
I detta hus vid denna tiden!
Säg, hur man våga kan
Ofreda så mig, gamle man?

SPARCH. GÄSTERNA. PIGORNA.
Hvem har stört den nattliga friden
I detta hus vid denna tiden?
Ingen, ingen enda man
Ofredat denne gamle man.

(*Pigorna draga sig åt fonden.*)

PROPP (*stirrande på von Sparch och det öfriga sällskapet*). Hvad betyder det här?

TEVANDER. Ja, hvad betyder det, mina herrar?

SPARCH. Hvad det betyder — — är det på franska eller tyska ni vill veta det?

PROPP. Detta öfvervåld i mitt hus — är det då verkligen så roligt att komma för Slottsrätten?

SPARCH. Herr Propp är säkert den första källarmästare i Stockholm, som blifvit förargad deröfver att folk tillbringar natten vid källarbordet. Knäcksell och jag äro gamla bekanta, vi ha denna natt på tillbörligt sätt uppfriskat den förvissnade vänskapsplantan — vi ha båda passion för dans, och som det inte fanns någon annan dansmusik på stället, så lejde vi oss...

PROPP (*infaller skarpt*). Ett positiv, ja! (*Seende på Knäcksell, som sofver på stolen med servietten qvar på hufvudet.*) Den der ska dansa, han! — Förr skulle jag trott att Johannis klockstapel kunde komma dängande i en kadrill — du är mig en vacker fågel, der du sitter, du...

SPARCH. Och för öfrigt, min bästa herr Propp, är ju herr Knäcksell så godt som sin egen källarmästare, vi ha lofvat bli hans kunder och...

PROPP. Hvad för slag! Har han sökt narra kunder ifrån mig?

SPARCH. Narra? Han och ni äro ju så godt som ett kött! — Han skall ju bli er måg?

PROPP. Min måg? — Ja, i månen! (*Närmar sig Knäcksell.*) Jaså, din gök, du söker skaffa dig kunder redan — kanske har du hållit på med det hela tiden, du — — hvad har du att svara på den saken, du? (*Knäcksell vrider sig oroligt på stolen i sömnen.*) Du dansar efter positiver gerna, du, din ljusalf — — — det är tacken för jag varit som en far för dig under hela den tid du varit hos mig — — har du uppfört dej som ett barn emot mig, du?

SPARCH. Han sofver åtminstone som ett godt barn. (*Knäcksell gnolar i sömnen på samma melodi som positivet spelade.*) Han drömmer om positiver, han tänker inte på annat än positiver.

PROPP. Är du ett positiv, du, så ska jag vefva dig, jag. (*Vill rusa på Knäcksell, men hindras af Tevander och Marie.*)

TEVANDER. Nej, herr källarmästare, skona honom för i qväll. Källarmästarns ovilja är straff nog för honom.

PROPP. Kunglig sektern har rätt — för herrns skull vill jag låta bli honom — jag står i förbindelse hos herrn, hade inte herrn kommit, hade jag kanske varit både död och begrafven. — — Ja, jag vore i stånd att ge herrn Maria — bara för att straffa den der ormen, som jag gömt i min egen barm.

MARIE (*kysser Propps hand*). Ack, pappa!

TEVANDER (*trycker Propps andra hand till sitt bröst*). Vid, Gud, ni skall aldrig ångra denna godhet emot mig.

PROPP. Se så, låt bli mig och förarga mig inte bara.

SPARCH (*afsides*). »Sagan är bra.» — Nu är min rol utspelt.

PROPP (*till von Sparch*). Hvad heter herrn?

SPARCH. Hvad jag heter? — Om jag sade mitt namn, så skulle ni flatna.

PROPP (*fixerar von Sparch*). Hvad — jag tycker — har jag inte sett herrn — var det inte herrn som på Djurgården — — heter inte herrn von Sparch?

SPARCH. Ganska riktigt — om förlåtelse, jag glömde tacka för sist.

PROPP (*kastar ögonen än på Tevander och Marie, än på von Sparch*). Det var besynnerligt — hur hänger det här tillsammans — kanske är det här också en tillställning, som — —

SPARCH. Nå, om det vore det, så bör ni särskildt hålla mig räkning för det besvär jag haft att öfvertyga er om att den der guldgossen inte är så förträfflig som ni trott. — (*Till positivspelaren.*) Hör hit, karl — (*tar upp plånboken*) se der för dansmusiken (*betalar honom*) och du har dessutom en riksdaler i veckan att få af mig med vilkor att något positiv hädanefter aldrig finns på denna gata. (*Positivspelaren bockar sig och går.*)

PROPP (*afsides*). En god toker i alla fall.

SPARCH (*stoppar in plånboken*). Men, fan ta mig, får inte bröllopet stå snart — annars blir det mig ett dyrlegdt kapell. (*Högt till andre kyparn.*) Kring med glasen. (*Till Tevander och Marie.*) Jag gratulerar er, mitt herrskap. (*Till Propp, hvars hand han fattar.*) Jag lyckönskar herr källarmästarn, — en bättre måg än Tevander hade ni inte kunnat få, näst mig likväl — (*fattar ett glas och ger Propp ett annat*) tillåt mig säga farbror — ja ja — jag tänker inte låna pengar af er för det. — Och nu en skål till de förlofvades och svärfars ära!

Slutkör.

Hurra! Hurra! Hurra!
En skål för våra kära!
En skål till Proppens ära!
Hurra! Hurra! Hurra!

En trappa upp och På nedre botten

eller

Grosshandlaren och Klädmäklaren.

Vådevill i tre akter.

Efter Melesvilles och Carmouches' franska imitation af Nestroy's tyska original.

Uppförd på Nya Teatern i Stockholm första gången den 31 maj 1848.

PERSONERNA:

En trappa upp:

KRAVEL, grosshandlare och kommerseråd.
EMELIE, hans dotter.
ANNETT, kammarjungfru.
BARON KATTKLO, Emelies fästman.
EN KASSÖR hos kommerserådet.
ÖKMAN, kammartjenare hos kommerserådet.
FREDRIK, betjent hos densamme.
EN KOMMISSARIE.
EN VAKTMÄSTARE.
AUKTIONSSPEKULANTER.
BALGÄSTER af båda könen.
MUSIKANTER.

På nedre botten:

WADD, klädmäklare och f. d. skräddare.
NOACH, hans svåger.
ADOLF, Wadds son.
KRISTOFFER, ett barn om sju à åtta år.
KATHARINA, Wadds systerdotter.
KLAPP, portvakt.
EN FISKBLÖTERSKA.
EN TRAKTÖR.
EN MJÖLKFLICKA.
EN SNUSHANDLARE.
EN MÅNGELSKA.
FYRA SKRÄDDARE.
TVÅ KARLAR och TVÅ FRUNTIMMER.
EN ÅKARE.
EN SOTARGOSSE.

(*Händelsen tilldrager sig i Stockholm år 1842.*)

Första akten.

En salong en trappa upp. Utgångsdörren i fonden, på hvardera sidan en kandelaber med ljus. Dörrar på sidorna Till venster för åskådaren, vid första kulissen, ett fönster. Till höger, midtemot, en spisel, präktigt smyckad. Kandelabrar på ömse sidor om spegeln, som har sin plats öfver spiseln. Präktiga möbler. Ett litet bord framför spiseln.

Ett rum på nedra botten. I fonden en dörr, som går till gatan. Sidodörrar. Till venster för åskådaren vid första kulissen ett lågt liggande fönster, framför hvilket står ett bord; i fonden på samma sida står vid väggen en tältsäng. Till höger ett gammalt skåp, ett simpelt bord, stolar, kullerstolar af halm etc. etc.

Första scenen.

ÖKMAN. FREDRIK (*med en damborste*).

ÖKMAN (*inkommer från fonden*). Nå, din lätting, har du inte städat ännu?

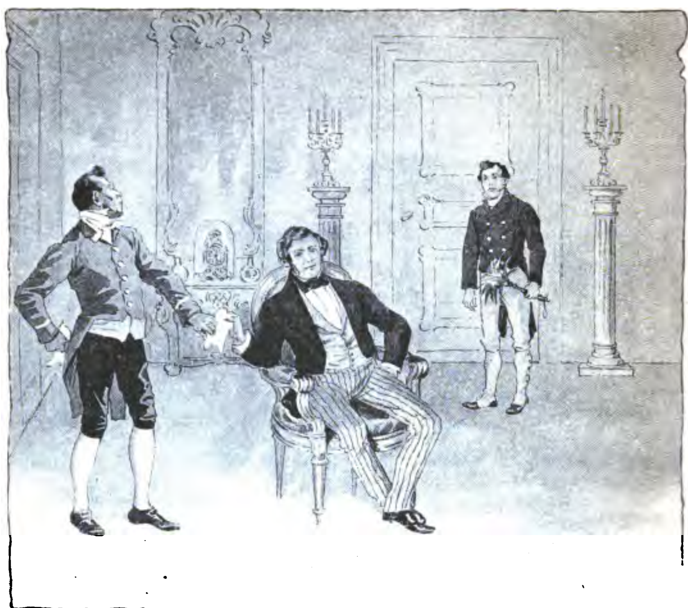
FREDRIK (*mumlar för sig sjelf till höger på andra sidan*). Hvilket präktigt hus! Återigen bal!

Första scenen.

KATHARINA (*i enkel drägt med mössa på hufvudet*). KRISTOFFER. WADD (*i gammal öfverrock, sitter och skrifver vid ett bord till höger*).

KRISTOFFER (*till Katharina, som ger honom ett stycke bröd*). Ger du mig inte annat än det här, Karin?

KATHARINA. Du får väl något bättre till middagen, lilla odygding!

KRISTOFFER (*till Katharina*). Jag vill ha smörgås.

WADD (*kastar pennan ifrån sig förtretad*). Vill du tiga, pojke! — Hvad jag saknar min goda hustru ... hon gaf honom ris, hon ... ut med honom!

KATHARINA. Ja, morbror ... Kristoffer, nu skall du gå i skolan.

KRISTOFFER (*motsträfvig*). Det är så tråkligt att gå i skolan! (*Han går åtföljd af Katharina ut genom dörren i fonden.*)

(*Det ringer starkt.*)

FREDRIK. Kommerserådet ringer!

ÖKMAN (*utsträckt i en länstol till höger*). Man bör inte göra sig för brådtom ... Det skulle skämma bort husbönderna, det.

(*Det ringer åter, Fredrik går till fonden.*)

WADD (*ensam, gör sina beräkningar*). Noll upp och ett i minnet ... jag får inte räkningen att gå ihop.

(*Han börjar åter räkna.*)

FREDRIK (*kommer tillbaka*). Kommerserådet kommer.

ÖKMAN (*stiger hastigt upp och låtsar ha brådtom*). Fort! Sätt fram länstolen ... Stäng igen fönstret!

(*Kravel inkommer i fonden, Fredrik stänger igen fönstret till venster och sätter fram en länstol vid samma sida.*)

Andra scenen.

DE FÖRRE. KRAVEL.

KRAVEL (*präktigt klädd*). Hur kommer det till, slynglar, att jag måste ringa två gånger?

ÖKMAN (*höfligt och inställsamt*). Herr kommerserådet skulle klä' om sig, och jag lagade just i ordning kläderna åt kommerserådet.

FREDRIK (*afsides*). Så han ljuger!

ÖKMAN. När kommerserådet kommer hem från börsen, är kommerserådet alltid varm och behöfver ömsa. De vigtiga affärerna ansätta både kropp och själ.

KRAVEL (*smickrad, sätter sig*). Godt! . . . Det kan man ändå kalla en uppmärksam och höflig domestik.

FREDRIK (*afsides*). En höflig roffare!

KRAVEL. Han liknar inte de andra tölparne, han. (*Räcker honom sin näsduk, med hvilken han torkat sig i pannan*). Hit med en näsduk!

ÖKMAN (*tar en näsduk i smyg ut sin egen ficka*). Jag visste att kommerserådet skulle behöfva en.

FREDRIK (*afsides*). Han brukar sin herres näsdukar . . . jo jag tackar, jag.

(*Ökman lägger den andra näsduken i sin ficka.*)

KRAVEL (*sträcker sig i en länstol*). Uff! Jag tror jag inte bryr mig om att sjelf gå på börsen vidare. Så snart jag visar mig der, blir det ett förfärligt fjeskande; man trängs omkring mig, så jag kan qväfvas. Alla fråga mig liksom ett orakel... (*Härmar dem.*) Herr kommerseråd, tror ni att kursen stiger?... Herr kommerseråd, hvad säger ni om de der vexlarna? (*Skruttar.*) Och då jag häromdagen afslöt den stora bränvinsaffären, blef hela börsen yr i hufvudet.

Sång N:o 1.

Mel. »Björn och Frithiof sutto båda».

KRAVEL.

När jag mig på börsen visar,
Man mitt råd, min klokhet
prisar,
Och om nå'n på axeln rycker,
Ler jag åt den stackars man.
Hafven mina skepp besöka,
För att mina skatter öka,
Och det dolda ödets nycker
Jag med stolthet trotsa kan.

ÖKMAN.

Hela Sveriges kungarike
Har ej någonstäds er like,
Guld på guld ni flitigt samlar,
Medan andra nå sitt fall.
Fritt må andra hus cedera,
Bankruttera, kullbyttera;
Förrn kommerserådet ramlar,
Obelisken ramla skall.

WADD (*räknar*). Noll upp och ett i minnet...

KRAVEL (*i förnöjd ton*). Jag tycker om din jemförelse... den bevisar urskilning. (*Han stiger upp.*) Smickrare! (*Han ger honom ett litet slag och går öfver på andra sidan.*) Det är visst att allt lyckas mig på ett förunderligt sätt.

WADD. Omöjligt att få det sattyget att gå ihop!

KRAVEL (*till höger om Ökman*). Jag har samlat en ansenlig förmögenhet, som jag fördubblar genom min dotters giftermål, på samma gång jag införlifvar mig med en af Sveriges mest ansedda familjer.

ÖKMAN (*förvånad*). Skall mamsell gifta sig?

KRAVEL. Ja, min vän, med brodern till en af de rikaste adelsmän i Skåne, hvilken ärft en kolossal förmögenhet.

WADD. Fyra hundra riksdaler och trettiotvå skillingars skuld... jo jag tackar, jag.

KRAVEL. Det skall sätta mig i spetsen för hela köpmansaristokratien.

WADD. Elände på elände!

KRAVEL. Det blir snart ordenskapitel, och som åtskilliga kommendörsband torde komma i fråga...

ÖKMAN. Så behöfver kommerserådet bara anmäla sig...

KRAVEL (*med tillförsigt*). Jag tror att det skall vara tillräckligt. (*Han går åter öfver på andra sidan.*)

WADD (*går ut till höger*). Jag måste se efter hvad vi ha qvar i magasinet.

ÖKMAN. Det är väl för den skull som kommerserådet flyttar in i sitt nya hus vid Fredsgatan?

KRAVEL. Ja, i morgon... här bor jag för trångt... jag har inte utrymme för mina spekulationer. De här våningarna vid Skeppsbron äro väl bra och utsigten ganska fördelaktig, men de fördömda smala och svarta gränderna, som omgifva en, äro för obehagliga, och trasket som bor i dem — jag blir sjuk bara jag tänker derpå. — Har du råkat min kommissionär? Vi slippa ju det här kyffet i morgon?

ÖKMAN. Ja, i morgon, herr kommerseråd, blir ju auktion här... det står annonseradt i Dagbladet.

KRAVEL (*sätter sig och ser i sin annotationsbok*). Godt! Jag skall använda köpeskillingen till en aktie i Göta kanal, som nog kommer att löna sig med tiden.

ÖKMAN (*afsides*). Jag hade lust att vara med om den! — (*Högt.*) Förlåt, herr kommerserådet är alltid så god! Min kusin, herr kommerserådet vet ju...

KRAVEL (*föraktligt*). Din kusin?

ÖKMAN (*afsides*). Om han anade, att det är jag sjelf. (*Högt.*) Han har åter spart

ihop hundra riksdaler. (*Afsides.*) Just hvad jag förtjent på räkningarna för sista kalaset. (*Högt.*) Han har nu en jemn summa af två tusen riksdaler banko ... och om herr kommerserådet ville vara så god och ta emot dem, så voro de på ett säkert ställe.

KRAVEL. Tror du jag befattar mig med sådant lappri? Lemna dem åt min kassör. — För din skull betalar jag din kusin sex procent.

ÖKMAN (*afsides*). Sex procent på hans egna pengar! Det var en hederspascha!

WADD (*kommer tillbaka från sin kammare och bär en hop gamla klädesplagg, dem han lägger på golfvet, och undersöker det ena efter det andra.*)

KRAVEL (*stiger upp*). Jag går nu på kontoret. — Du har väl ingenting glömt för balen i afton? Allt måste vara elegant, komfortabelt.

ÖKMAN (*tager på det lilla bordet ett papper*). Här är uppsatsen på supén ... Hummer, ostron, kalkon ...

KRAVEL (*ser igenom papperet*). Godt! ... Och champagne och Bourgogne ..

WADD (*ser på klädestrasorna*). Jag får inte så mycket som en dryck vatten i behåll.

KRAVEL. Sparris, glacepudding.

WADD. Ett par äkta nankinspantalonger, så vördnadsvärda, att de när som helst kunde fira sitt silfverbröllop.

KRAVEL. Duka sextio kuverter för damerna.

WADD. Och ingenting att spisa middag för i dag.

(*Han samlar ihop klädesplaggen och ämnar bära ut dem.*)

KRAVEL. ÖKMAN.

Sång N:o 2.

Mel. »Vänskap kallar oss till bålen».

Fester, baler och kalaser
Ljuda mer än alla fraser,
Skapa börd och rang,
Dygder, ära och talang.
Utan möda får man vänner,
Hvar och en sig smickrad känner,
Och krediten
Hör till sviten,
Ökar jublets klang.

(*De gå ut. Kravel till höger och Ökman i fonden.*)

WADD.

Sång N:o 2.

Fattigdomens alla fasor,
Dessa trasor, dessa hasor,
Hur grymt de tränga på mig arma.
Ingen själ vill sig förbarma.
Om jag låge i min graf,
Ja, i min graf!
Jag hungern känner.
Mig törsten bränner.
Det är bråkigt och så tråkigt,
Att ej få höra myntets klang —
Inga pengar, bara slängar
Bestås mig jemt af björnars hop,
Jag lomhörd är af deras rop,
Ej under då
Om jag är döf för alltihop. —
Utan schaber jag förvissnar
Och jag gistnar
Som ett rankigt trästop
På en krögardisk,
Ge mig mynt så blir jag frisk!
Rocken min är sönderslitlen,
Så är också med krediten;
Jag blir så mager,
Så matt och svager,
Snart är med mig förbi.

(*Talar.*) Om Noach ändå hade något med sig!

Tredje scenen.

NOACH (*fattigt klädd, i jacka*)
WADD.

NOACH (*inkommer i fonden, muntert*). Nå väl! Här är jag! Men med tomma händer och ingenting på fickan!

WADD (*förtretad*). Du kommer väl ifrån krogen, kan jag tänka — — der hålls du bittida och sent.

NOACH. Du ser väl motsatsen, när jag nu är här, din toker! Om du, som jag, vore filosof, skulle du begripa att menniskan behöfver förströ sig och slå bort sorgerna i denna jämmerdal, och bränvinet är ett kraftigt medel, notabene när det är starkt. Du sjelf, pappa Wadd, försmår inte heller dina femton droppar, om det gäller.

WADD (*skakar sorgligt på hufvudet*). Vi befinna oss just i en ljus ställning — ingen kredit mer, — skulder så stora, att de växa oss upp öfver öronen — och tre qvartals hyra obetald.

NOACH. Tre qvartal? Redan? — Ja (*räknar*) ett, två, tre; det går ihop, det.

WADD. Och värden, det der rika kommerserådet här ofvanpå, kan inte tåla oss för sin död. — Säkert låter han en vacker dag vräka ut oss.

NOACH (*med en hotande åtbörd åt taket*). Du högmodiga padda! Om du vågar! — (*Kallt.*) Nå än se'n! — Då flytta vi vår väg — — När man är filosof, så...

WADD. Hvart skola vi väl flytta?

NOACH. I ett annat hus, lika godt hvar... Om vi der, som här, få kredit i hela tre qvartal — så ha vi ju tid på oss! —

WADD (*ursinnig*). Gå åt fanders med dig! Du duger till ingenting annat än att äta och dricka.

NOACH (*förtrelad*). Nå men, kära Wadd, du glömmer, att jag är din kompanjon... Firman Wadd et kompani.

WADD. Ja, en vacker firma! (*Suckar.*) Ah, hvarför flyttade jag från Malmö, der jag var skräddare för tolf år sedan?

NOACH. År 1830? Det var bättre tider då.

WADD. Men då jag miste min stackars hustru, miste jag också allt, förståndet inberäknadt.

NOACH. Min goda syster! Hvad jag sörjde henne! Gud, hvad hon lagade för en ypperlig kabeljo, och hennes förträffliga korf se'n!

WADD. Och sedan den fördömda ärelystnaden att vilja bli min egen i Stockholm... inte för mig sjelf... men för mina barn! I synnerhet för

Adolf, min äldste son, den jag fostrat upp som en prins!

NOACH. Ja, han kan läsa, skrifva och räkna. — Jag håller af honom, fast jag inte alltid är nöjd med honom! När han kom i går, sade jag till honom: tag mig i famn, kära Adolf. Han såg på mina tröjärmar, som voro något söndriga (*visar sina söndriga ärmar*), det är sannt (*ser på sina permissioner*), och äfven byxorna — jag måste se till, att jag får dem lagade. (*Han sätter sig till venster vid bordet, på hvilket ligger en nåldyna, träder tråd i en nål och börjar laga sina byxor på knäna.*)

WADD (*promenerar af och an*). Nej, jag tror inte det ges någon menniska på jorden, som haft större otur än jag! Man säger, att det är så lönande att handla med gamla kläder och gå på auktioner — jo vackert — jag har inte gjort annat än förlorat. — Slå mig på skrädderi igen duger inte heller — det är med gamla skräddare som med gamla mamseller, ingen menniska frågar efter dem.

NOACH (*syr, med det ena benet lagdt öfver det andra*). Och jag då — som varit strumpväfvare, schatullmakare och traktör och cederat bonis i hvart och ett af dessa tre yrken. — Men äfven det der började bli enformigt — jag gick då i kompaniskap med

min svåger — och håller nu på att svälta ihjäl! — Hvad skall man säga om ett sådant lif?

WADD. Nå väl! Tag dig för något annat.

NOACH (*lägger andra benet öfver och fortfar att sy*). Jag har min själ nog tänkt derpå. — Hvad säger du, om jag slog mig på att bli poet? Jag har funderat på att skrifva en bok öfver konsten att vända gamla kläder. Se der kommer Adolf!

WADD. Var tyst...

Fjerde scenen.

NOACH. ADOLF. WADD.

(*Adolf är enkelt klädd, men bär en snygg frack och bildar en kontrast mot de båda andra.*)

ADOLF (*utan att se dem*). Omöjligt att återfinna henne! — Jag har sprungit förgäfves omkring öfverallt.

WADD (*räcker honom handen*). Ah! Är du här, min gosse!

ADOLF (*trycker hans hand*). God dag, pappa!

NOACH (*räcker Adolf sin hand*). God dag, min kära systerson!

ADOLF (*utan att svara honom, till sin far*). Mår pappa väl i dag?

WADD (*ser på honom förnöjd*). Åh ja, inte illa, min gosse! Men jag tycker du är så förändrad.

NOACH. Ja, något blek. *Räcker honom ännu sin hand.* Nå, min systerson!

WADD. Du har ingenting som bekymrar dig, du — — *(Lägger armarna i kors.)* Nå men för fan i våld, hvarför reste du ifrån Göteborg, der jag hade skaffat dig en så god plats?

ADOLF *(förlägen)*. Endast för att få träffa mina anhöriga — för att få tillbringa några da'r hos er.

NOACH *(stött öfver hans brist på uppmärksamhet)*. Nå men, det är visst och sannt, att ett sådant bemötande af en systerson . . . du vill inte helsa på mig? *(Han ställer sig emellan dem.)*

ADOLF *(till höger om Noach)*. Förlåt, kära morbror, förlåt!

NOACH. Naturens röst har svårt att göra sig gällande hos dig.

WADD *(till venster om Noach; afsides, ser på honom)*. Jag kan just undra hur det hänger ihop med honom.

NOACH *(till Adolf)*. Har du frukosterat, kära Adolf?

ADOLF *(tankspridd)*. Nej — nej — jag är inte hungrig. *(Han går att sätta sig till venster.)*

WADD *(till höger om Noach, i det han går fram till Adolf)*. Har han inte ätit frukost? Då förvånar det mig inte, att han ser så besynnerlig ut! Stackars gosse! Vi måste skynda *(sakta)*

att söka få låna af någon bland grannarna. (*Till Noach.*) Hvad säger du? — Om jag vände mig till frun i snusboden?

NOACH (*sakta*). Skaffa mig för en skilling tuggtobak på krita.

Sång N:o 3.

Bekymmer finnas på vår jord,
Men värst är dock ett länsadt
bord.
När man är svång och nykter,
allt väl,
Man lefver så betryckter —
Ni förstår mig väl?

Och derför ger jag tusan rang
Och börd och titlar, häst och
vagn;
De bara folk förtreta, allt väl,
Och duga ej att äta —
Ni förstår mig väl?

O, att en korp från himlen hög
Till oss uti vår jämmer flög
Och gaf oss arma gratis, allt väl,
En sill och en potatis —
Ni förstår mig väl?

Femte scenen.

ADOLF. NOACH.

ADOLF (*förvånad öfver de sista orden han hört*). Huru, min morbror, skulle ni verkligen vara i sådan förlägenhet.

NOACH (*visar på sina kläder*). Den värsta förlägenhet man kan tänka sig... Det bär syn för sagen.

ADOLF. Ack, min Gud!

NOACH. Vi kunna bli utväkta härifrån hvar stund som helst. Jag för min del är filosof — men din far...

ADOLF. Min stackars far! Och jag, som borde vara honom ett stöd — jag kommer nu i stället och ligger honom till last.

NOACH. Huru?

ADOLF. Jag vågade inte tala om det för honom — men det är så, ser morbror, att jag är utan kondition.

NOACH. Verkligen? (*Han omfamnar honom.*) Omfamna mig, min systerson — men hur har du burit dig åt, efter du ställt så der till åt dig?

ADOLF (*suckar*). Har jag väl mod att tillstå det för morbror?

NOACH. Kurage, Adolf! Utgjut dina bekymmer i din morbrors faderliga sköte.

ADOLF. Nå väl... Morbror vet inte, att jag är kär.

NOACH. Kär! På min ära, rätt klassiska historier! — Jag är också kär; kärleken är de starkas svaga sida. — Jag är verliebt i min lilla Katharina, och du —

ADOLF (*med värma*). För tre månader se'n hände i Göteborg, att då en ung förtjusande flicka, hvars namn jag inte känner, gjorde en promenad till häst, skenade hästen och kastade henne af; hon hade så när fallit i elfven, då jag

rusade fram, med fara för mitt eget lif. — Jag tog henne i mina armar, då hon höll på att dö af förskräckelse.

NOACH. Då skenade äfven du och förklarade henne din ömma låga.

ADOLF. Ack, morbror!

NOACH. Ja, så går det till.

ADOLF. Jag darrade mer än hon — jag förde henne tillbaka till sitt sällskap. — Hennes tant, som trott henne vara förlorad, kysste henne, öfverhopade henne med smekningar och gaf inte minsta akt på mig. Man satte henne upp i en vagn —

NOACH. Och du stod der, som hade du sålt smöret och tappat penningarne?

ADOLF. Hon kastade på mig en blick, som tycktes säga: Tänk på mig, jag skall aldrig glömma dig!

NOACH. Och sedan?

ADOLF (*sorgligt*). Sedan har jag inte återsett henne.

NOACH. Åh! Det var ett ömkligt slut på komedien.

ADOLF (*lifligt*). Otröstlig öfver att jag inte frågade efter hennes eller hennes fars namn, irrade jag två hela månader omkring i Göteborg och trakten deromkring — alla aftnar var jag på spektaklet — detta gjorde mig förlustig min plats på kontoret — men jag saknar den inte stort — huset Rikson var nära att ge upp staten.

NOACH. Liksom huset Wadd et kompani. Det är en verklig kris i affärerna — och nu har du kommit tillbaka hit —

ADOLF (*lifligt*). För att träffa min sköna okända; ty jag hade upptäckt, att hon rest tillbaka till Stockholm, hvarifrån hon kommit. Jag har nu genomlöpt alla gator, besökt Strömparterren och Karl trettondes torg, varit alla aftnar på herr Davidsons konserter och sprungit hela Djurgården omkring.

NOACH. Hvad tjenar det till, när du inte vet hvar hon bor? — Om du än skulle få se henne, så åker hon och du går till fots — ni kunna omöjligt vandra tillsammans genom lifvet — — Tänker du fria till henne?

ADOLF. Måhända! Nu för tiden behöfs ju bara flit och verksamhet för att hinna fram i verlden — och jag skulle känna mig så stolt att kunna höja mig upp till henne.

NOACH. Ah, sådana dumheter!

ADOLF. Måtte jag bara finna henne åter, så vill jag trotsa allt. (*Han går att taga sin hatt.*)

EMELIE (*synes i dörren till höger, hon talar utåt*). Ja, pappa, jag går nu till toaletten. (*Hon ringer på ringklockan.*)

NOACH. Din galning! Glöm henne, det är bäst.

EMELIE. Jag må göra huru som helst, så tänker jag oupphörligt derpå.

ADOLF. Glömma henne! Aldrig!

ANNETT (*inkommer från venster*). Mamsell ringde.

EMELIE (*tankspridd, sitter i länstolen*). Ja, jag måste klä' mig till balen.

ANNETT. När mamsell befaller!

ADOLF. Besinna då, att hon är mitt lif, mitt allt här på jorden. — Farväl, farväl! Morbror! — Jag går; men säg ingenting åt pappa. (*Han går ut i fonden.*)

ANNETT (*afsides på framscenen*). Hvad fattas henne då?

NOACH. Hvart går han? Den token! Jag måste följa honom. (*Han går hastigt bort.*)

(*Emelie stiger upp och torkar sina ögon.*)

ANNETT (*förvånad, närmar sig*). Hur är det fatt, mamsell? Jag tror mamsell gråter!

EMELIE (*bedröfvad*). Ack, kära Annett! Jag har visst skäl att gråta. — Min far har nyss underrättat mig, att han ämnar gifta bort mig.

ANNETT. Nå, inte är det skäl att sörja för det.

EMELIE. Jo, du, när man tänker på en annan.

ANNETT. Har mamsell ännu samma funderingar? — Mamsell drömmer ännu om den unga karlen, mamsell såg i Göteborg. Hvem vet om mam-

sell nå'nsin mera får träffa honom — om han var mamsell värdig? —

EMELIE. Han var mig värdig genom sina tänkesätt — det är jag öfvertygad om.

ANNETT. Men kan han föda en hustru?

EMELIE. Hvad frågar jag efter det? — Min far är ju rik — han har nog för oss båda — jag har alltid föreställt mig det som en lycka att få gifta mig med den, som hade mig att tacka för allt, och som dessutom tycker om mig för min egen skull.

ANNETT. Hur vore det möjligt att inte tycka om mamsell, som är så god!

EMELIE. Och nu vill man i stället ge mig en man, som jag aldrig sett . . . som kommer och tillbjuder mig sin hand, liksom man bjuder upp till en dans. (*Härmar.*) »Är mamsell engagerad?» Nej, min herre! »Vill ni göra mig den äran?» Jag tackar, min herre! — Det är ju rätt angenämt, det der. (*Hon tager ett par steg.*)

NOACH (*synes i dörren till höger*). Omöjligt att ta reda på honom! Han måtte säkert ha vikit om hörnet.

ANNETT. Men det är kanske en ung, hygglig karl. (*Hon låter henne gå vidare.*) Kom, kom, mamsell måste klä sig grann — jag har lagat i ord-

ning en så vacker klädning åt mamsell.

EMELIE (*till höger*). Säger du det? Låt oss gå då! (*De gå in till höger.*)

Sjette scenen.

NOACH (*kommer fram på scenen till venster*).

De fördömda qvinnorna! Så de förhexa oss! Jag känner igen mig sjelf på honom. — När jag tillbragt en timme utan att se min lilla Katharina, är det lika tomt i hjertat som i fickan. Det behöfdes bara den obetydligaste spark af lyckan, så kunde jag få gifta mig med henne. (*Tager hemlighetsfullt fram en lotterisedel, den han förstulet betraktar.*) Fördömda lotterispel! Det har kostat mig mina modiga fyrkar, det! Jag kunde inte hålla mig, utan köpte den här lottsedeln af fiskblöterskan — i tysthet — (*läser på lottsedeln*) Dragning i Hamburg — 5—19.

KATHARINA (*utanför*). Se så! Gå sin väg! Jag har inte något otaldt med herrn.

Sjunde scenen.

NOACH. KATHARINA (*inkommer i fonden*).

NOACH (*gömmer lottsedeln*). Hvem talte du med, Katharina lilla?

KATHARINA. Åh, det var en herre som förargade mig.

NOACH (*svartsjuk*). Trolösa! Vågar du tala med en karl, när jag inte är tillstädes?

KATHARINA. Nå, hvarför är du inte tillstädes, när man talar till mig?

NOACH. Jag kan ju inte vara öfverallt. Hvad sade han dig?

KATHARINA (*i likgiltig ton*). Bara dumheter; han ville kyssa mig.

NOACH (*studsar tillbaka åt venstra sidan*). Kyssa dig! Hvad för slag! Den skurken! (*Tragiskt.*) Hvad heter han? Hvem är han?

(*I fonden synes Kattklo med Fredrik, som går före honom, bärande en kappsäck, ett hattfodral m. m.*)

KATTKLO (*med en käpp i handen*). Anmäl herr baron Kattklo ifrån Skåne.

(*Noach går upp åt scenen som om han ville se ut på gatan.*)

ÖKMAN (*visar sig i dörren till venster*). Baron Kattklo!

KATHARINA (*som följt honom*). Han gick upp till kommerserådets.

KATTKLO (*framför spegeln*). Man behöfver snygga upp sig lite, när man nyss kommit från ångbåten.

NOACH (*i hotande ton*). Du gjorde honom väl söta miner, kan jag tro, efter han understod sig . . .

KATHARINA. Ah, börjar du nu igen bli svartsjuk . . . Gå ut i fria luften och kyl af dig.

Man behöfver snygga upp sig lite.

NOACH. Jag går om jag vill och stannar qvar om jag vill... Brrr! Säg inte ett ord mer. (*Han lyfter handen och låter henne gå åt venster till.*)

KATHARINA (*vänder sig om*). Låt mig få vara i fred.

ÖKMAN (*ger akt på Kattklo — afsides, på afstånd*). Det är han! Jag känner igen honom!

NOACH. Jag vill inte mera tala med dig. (*Han sätter sig till höger och bläddrar i en kontorsbok. Katharina skrattar för sig sjelf, tager en skål, som står under bordet, och börjar skala potatis. De vända ryggen åt hvarandra. Tystnad.*)

ÖKMAN (*högt*). Känner herr baron igen sin gamle trotjenare?

KATTKLO (*vänder sig om*). Är det du? Hvad du blifvit magnifik! Du är helt förändrad.

ÖKMAN. Och herr baron är sig alldeles lik, (*afsides*) alltid lika snuskig! (*Högt.*) Nå, det är då herr baron som skall gifta sig med mamsell Kravel?

KATTKLO. Ja du! Jag hade pengar att låna ut — man föreslog mig att emot god ränta sätta in dem hos en rik grosshandlare, som tillika hade en vacker dotter, den man erbjöd mig till hustru; jag får således flickan på köpet.

ÖKMAN (*afsides*). Han är då rik. (*Högt.*) Var god och sitt ner, herr baron! (*Han flyttar

fram en länstol från venstra sidan, Kattklo sätter sig i den och dammar af sig, under det han talar sakta med Ökman.)

NOACH (*som fortfarit med åtbörder af vrede i hörnet der han sitter*). Jag skall nog lura ut hvem han är, och då! — (*Vänder sig till Katharina i mildare ton.*) Jag tror du skalar potatis?

KATHARINA (*muntert*). Du skulle ju inte mer tala vid mig?

NOACH (*närmar sig*). Det fanns då potatis här?

KATHARINA. Inte mycket — bara hvad som blef öfver se'n i går.

NOACH (*tager en potatis*). Det skulle du ha sagt mig förut... Den stackars Adolf har inte fått frukost. (*Han biter i en potatis.*)

KATTKLO (*som stigit upp*). Jag tror det blir nödigt att stufva upp sig något litet för att utveckla sina behag.

ÖKMAN. Skall jag snöra upp barons kappsäck?

KATTKLO. Ja, der är nyckeln. (*Han lemnar en nyckel. Ökman går in i kammaren till venster. Kattklo städar upp sitt hår.*)

KATHARINA (*som stigit upp*). Du kunde då inte skaffa något? Jag var lyckligare — se här? (*Hon tager upp pengar ur sitt förkläde.*)

NOACH (*förvånad*). Sju riksdaler!... Min lilla unge! Och jag som bannades på dig?

Sång N:o 4.

Mel.: »Jag har en liten stuga».

NOACH.

Hon ensam för mig ömmat.
Hvar fick hon pengar, hon?

KATHARINA.

Byxhängslena jag sömmat
Och som jag sålt i bo'n?

NOACH.

Hur ömt mitt hjerta blöder!
Kan man väl maken se?
Med sina hängslen föder
Kath'rin sin älskare.

(*Talar.*) Ah? Det är minsann beundransvärdt. (*Ändrar ton.*) Vi skola ha oss en butelj porter — inte sannt?

KATHARINA. Som du vill!

KATTKLO (*till Ökman*). Tag min hvita väst.

NOACH. Och ett fårlår! Gif mig en kyss, Katharina!

KATHARINA (*låter taga sig i famn*). Skynda dig . . . jag skall gå och se efter om här finns något att göra upp eld med.

NOACH (*lägger handen på hjertat med känsla*). Finns det inte på något annat ställe, så är det åtminstone en riktig masugn här. (*Han går ut i fonden och ger henne slängkyssar. Hon går skrattande in i kammaren till venster.*)

Åttonde scenen.

(*Ökman kommer tillbaka med en väst, en borste och en frack i handen.*)

KATTKLO. ÖKMAN.

ÖKMAN. Nå, nådigaste herr baron, baron vet hvilken liflig del jag alltid tagit i barons affärer.

KATTKLO (*tager af sin frack*). Ja, du betraktade alltid mina saker som dina egna.

ÖKMAN (*kläder på honom*). För att gifta sig med mamsell Kravel har herr baron då skaffat sig contantibus in manibus ... Förr gjorde baron inte annat än förstörde pengar, om jag får vara så näsvis.

KATTKLO. Jag har gjort så äfven på senare tider — det öfverensstämde alltid bäst med min naturliga böjelse. Skilnaden är blott den mellan förr och nu, att *nu* förstör jag min brors pengar, emedan han efterlemnat mig hela sin förmögenhet.

ÖKMAN (*med glädtig min*). Ah! Är han död?

KATTKLO (*lika*). Ja, af tvinsot.

ÖKMAN. Men hade han inte en arfvinge med ett visst förnämt fruntimmer i Danmark?

KATTKLO. Jo, han hade gift sig mot familjens önskan. — Han blef nödsakad att resa ur fäderneslandet till Tyskland.

Under hans bortovaro hade den lilla arfvingen blifvit anförtrodd . . .

ÖKMAN. Ah, jag förstår . . .

KATTKLO. Nej, den hade blifvit lemnad åt en amma i Malmö, en fattig skräddarhustru, Charlotte Mallt, Sallt, Pallt, eller något dylikt. Efter sjutton år kommer min bror tillbaka — försedd med tunnor guld — och en helsa som inte var värd ett öre. (*Skrattar.*) Alla hade dött. Det var omöjligt att få reda på någon. Min stackars bror, som var förtviflad, reste tillbaka till Tyskland och dog der, han som andra.

ÖKMAN. Säkert blef herr baron tröstlös . . .

KATTKLO (*låtsar smärta*). Ack ja! Så mycket mer som denne förträfflige bror, då han inte mer hade någon son, efterlemnade åt mig hela sin förmögenhet, genom ett i laglig ordning upprättadt testamente, hvaraf jag har en afskrift med mig.

ÖKMAN (*ger honom sin hatt*). Herr baron är en lyckans ost. Och nu tänker baron gifta sig?

KATTKLO. Gifta mig — och tillika roa och förströ mig. — (*Svänger med sin käpp.*) Och vet du, — sedan jag kom till Stockholm, tycker jag att fruntimmerna äro mycket vackrare än de nå'nsin varit.

ÖKMAN. Ja, de bli allt syperbare, och herr baron har

redan kommit underfund dermed. — Alltid samma muntergök!

KATTKLO. Det ligger i blodet. — (*Hemlighetsfullt.*) Och vet du — nyss då jag gick in här i huset, såg jag der nere en liten unge, som var rätt täck.

ÖKMAN. Ah! Det var säkert Katharina, klädmäklarens systerdotter.

KATTKLO. Känner du henne?

ÖKMAN. Ja, hon är en riktig sötunge.

KATTKLO. Tror du att?...

ÖKMAN. Åh ja, bara man går tillväga på ett finurligt sätt.

KATTKLO. Hör på, du skall hjelpa mig.

ÖKMAN. Jag! Hvem tar herr baron mig för?

KATTKLO. Jag skall visa min tacksamhet.

ÖKMAN. Visst inte för den skull — men för att tjena min gamle husbonde.

KATTKLO. Du vet att jag inte ser så noga på hackorna.

ÖKMAN (*skakar på hufvudet*). Hm! Det kan så vara, det. — När jag skildes vid herr baron, lofvade baron skänka mig en frack — som likväl torkade in. (*Han ser på Kattklos frack.*)

KATTKLO. En frack? (*Visar honom den han nyss tagit af sig, som ligger på en stol.*) Se der, tag den der! Den är tillräckligt stor och rymlig.

ÖKMAN (*afsides, i det han tager fracken*). Inte för stor åt mig *, men inte skall den förstöras af mal — jag vill strax sälja den.

KATTKLO. Nå...

KRAVEL (*utanför till höger*). Hvad, är han redan här?

ÖKMAN. Tyst... svärfar kommer. (*Går ut i fonden.*)

Nionde scenen.

KATTKLO. KRAVEL.

KRAVEL. Ah! Se der är han! — Jag ber tusen gånger om förlåtelse — jag höll på med min korrespondens. Min bästa herr baron. (*Han räcker honom sin hand.*)

KATTKLO (*med tillgjord artighet*). Tusen — tusenfaldt smickrad!

KRAVEL (*afsides*). Jag trodde han skulle vara mycket yngre. (*Högt.*) Jag hoppas herr baron gjort en lycklig resa?

KATTKLO. Öfvermåttan lycklig.

KRAVEL. Jag är förtjust att se baron. Vi ha just i afton en liten societet af intima vänner — en två, tre hundra personer.

KATTKLO. Skönt! Det har jag ingenting emot.

KRAVEL (*kramar hans hand*). Min bästa vän! (*Afsides.*) Jag

* Eller också: något för stor, eller tillräckligt stor (allt efter de spelandes växt).

hade föreställt mig honom helt annorlunda. (*Högt.*) Herr baron liknar inte mycket sin bror.

KATTKLO. Det är möjligt. Och herr kommerserådets förtjusande dotter?...

KRAVEL. Är upptagen af sin toalett; men jag skall strax presentera henne. (*Han kommer åter till Kattklo.*)

KATTKLO (*håller honom qvar*). Stör henne inte, jag ber så mycket! — Jag måste göra några besök i staden; jag måste köpa några presenter åt min vackra fästmö. (*I inbilsk ton.*) Presenterna måste ju svara emot fästmannen, ha ha ha!

KRAVEL (*afsides.*) Jag trodde honom ha ett mera städadt skick.

KATTKLO (*afsides*). Svärfar tycks vara dum som ett spån.

KRAVEL. Genera sig inte, min kära måg; gör som ni vore hemma hos er. Vi spisa middag klockan fyra.

KATTKLO (*med djupa bugningar*). Jag skall infinna mig, herr svärfar — jag skall ha äran infinna mig. (*Han går ut i fonden.*)

KRAVEL (*följer honom till dörren och betraktar honom*). Hvilken löjlig turnyr! Så är det att välja sig en måg genom kommissionärer — men på det hela taget så gör det ingenting till saken. Det blir tvärtom en desto säkrare borgen för

min dotters lycka. Den der är åtminstone ingen spelevinker, han!

WADD (*inkommer i fonden*). Jag tror, att jag i dag inte en gång skulle kunna skaffa mig ett rep att hänga mig i.

KRAVEL. Det är bäst att jag går in till Emelie och söker förgylla pillerna; jag skall berömma hans seder, hans egenskaper och hans sköna egendomar. (*Han går ut till höger.*)

WADD. Att inte kunna få låna så mycket som en bankovitten en gång! Och till råga på mina bekymmer, hvad får jag se när jag kommer hem? — Jo, munsjör Adolf i ett lifligt samtal med en af pigorna i första våningen. — Måntro han slår sina krokar för henne? Aha, din munsjörsnus, om det är för den skull du lemnat Göteborg — —

KATHARINA (*kommer in med Kristoffer i fonden*). Kom in då, lilla skrikhals!

KRISTOFFER (*skyndar fram*). Här är jag nu, pappa, jag har läst min lexa i katekesen, men jag är hungrig, pappa.

WADD (*stöter honom tillbaka häftigt*). Hungrig, pappa! — Får du inte lära annat i skolan? (*Kristoffer går bort och sätter sig i ett hörn.*)

WADD. Du får suga på ramarna och vi också.

KATHARINA. Nej, morbror, det behöfva vi inte. Jag har

gett Noach pengar; — han har gått att köpa mat — och se der — der kommer han.

NOACH (*inkommer hastigt, glad*). Här är jag! Här är jag!

WADD OCH KATHARINA. Har du något till middag?

NOACH (*visar på ett pappersbylte, som han har med sig*). Jo, det vill jag lofva — och en ståtlig middag ändå!

KRISTOFFER (*skyndar fram och lutar sig ned*). Är det ost och smör?

NOACH (*för honom omkull baklänges*). Bort med tassarna!

KRISTOFFER (*knotande*). Hm! (*Han vänder sig om åt venstra sidan.*)

NOACH. Vill ni ännu påstå att jag inte förstår mig på att handla? — Se här är middagen. (*Han vecklar upp pappersbyltet och visar nu samma frack, som Ökman fått af Kattklo.*)

ALLA. En frack!

KATHARINA. För fem personer?

WADD. Han gör nu aldrig annat än dumheter.

NOACH. Men se på varan — superfint kläde.

WADD (*känner på fracken*). * Skapligt nog — men fasligt luggsliten. Hvad begär man för den? — Tre riksdaler banko?

* I frackens ena sidficka ligger ett stort, i fyra delar viket papper; det ligger så att det lätt kan falla ur fickan.

NOACH. Åh! Jag fick den för så godt som ingenting.

KATHARINA. Nå, jag måtte säga.

NOACH. För sju riksdaler riksgäld.

WADD (*ursinnig*). Sju riksdaler!

NOACH. Jag prutade också som en karl. Kammartjenarn der uppe begärde tre riksdaler för den. (*Till Katharina.*) Alla pengarna ströko med.

KATHARINA. Huru? Mina sju riksdaler!

NOACH. Ja, hela hybben.

WADD. Och här finns ingenting mer! (*Ursinnig.*) Må fan regera dig och dina trasor! (*Han kastar fracken i golfvet i ett hörn till venster. Kristoffer får se papperet, som faller ur fickan, eller också tar han fracken och drager papperet ur fickan.*)

NOACH (*som ej märker detta*). Begriper du inte att man skall sälja den? (*Till Katharina.*) Han är värd tjuge banko, bröder emellan.

KRISTOFFER (*afsides*). Det här skall jag klippa hästar af, eller göra mig en trekantig hatt. (*Han smyger sig ut i köket.*)

NOACH (*förtretad*). Han är afundsjuk för det jag en enda gång gjort en god handel. (*Han går bakom Wadd, som intager platsen.*)

WADD. Hvad pratar du för slag. Håll munnen på dig.

NOACH. Nå, men, Wadd! —

KATHARINA (*går emellan dem och söker blidka dem*). Morbror! — Noach!

WADD. Gå då och sälj skräpet... Skaffa fort pengar derför.

NOACH (*tar fracken*). Jag går, jag går — och skall säkert förtjena rätt bra på affären.

WADD. Se så — gå; och låt mig vara i fred; jag går in till portvakten, som vill tala med mig... jag är säker om att man vill vräka ut oss härifrån.

NOACH (*lugnt*). Åh nej, man vill väl bara öka på hyran.

(*Wadd går ut. Under tiden har Katharina tagit fracken.*)

KATHARINA (*borstar den*). Hör på, Noach, om du sålde den åt herr Lundgren, perukmakaregesällen — — du vet ju? — Lundgren!

NOACH. Hvar skall man råka honom?

KATHARINA. Jag skall gå med och visa dig. Han frågade mig i går, om vi hade en kapprock.

NOACH. En kapprock! — Men det här är ju en frack? (*Katharina sätter sig vid bordet till höger och lägger ihop fracken.*)

KATHARINA. Likgodt! Vi måste försöka — kommer du med?

NOACH. Ja, jag följer dig i lif och död.

Sång N:o 5.

Mel.: »Smärtan mig ej betvingar», ur Lucie.

NOACH.

Kom låt oss sälja fracken,
Sälja den åt perukmakaren!
Jag vill mig slå i backen,
Att jag förtjenar på den.
Kom då, min Katharina.
Följ mig, min älskade vän.
Ty ta mig tusan ska'ke det gå för sig
Att knipa pengarna igen.

Andra akten.

Samma dekorationer.

Första scenen.

ÖKMAN. KATTKLO. (*De inkomma i fonden och tala sakta med hvarandra.*)

Första scenen.

ADOLF (*inkommer i fonden*).

Ack! Jag är den lyckligaste menniska i verlden. Jag sökte henne långt härifrån, och hon var mig så nära. Då jag kom hem, fick jag se henne i ett af fönstren en trappa upp. Hon kände igen mig, det är jag säker om. Men hur skall jag våga presentera mig? (*Han öfverlägger vid högra sidan.*)

ADOLF (*går af och an*). Hennes kammarjungfru, som jag sökte vinna på min sida, lofvade skrifva några ord, för att låta mig veta om hon samtycker att ta emot mig. Men på hvad sätt skall hon få brefvet i mina händer? (*Han öfverlägger för sig sjelf.*)

KATTKLO. Ja, min vän, jag träffade nu igen den der lilla sötungen... Mitt hjerta är angripet, och innan jag förlofvar mig, vill jag besegra den lilla näbban.

ÖKMAN. Nå, hur långt har herr baron bragt saken då?

KATTKLO. Jag kan omöjligt få tala vid henne.

ÖKMAN. Nå, så skrif då till henne.

KATTKLO. Med gångposten?

ÖKMAN (*går fram till fönstret till venster*). Nej, genom fönstret! Hennes ligger rakt här inunder.

KATTKLO. Ah! Ett förträffligt påfund! Intrigen i fönstren — och med tillhjelp af ett snöre.

ÖKMAN. Se här ett ett segelgarnsnystan.

ADOLF (*öppnar fönstret*). Från det här fönstret kan jag måhända upptäcka. (*Han ser utåt.*) Nej, ingenting syns till. (*Han står qvar vid fönstret, med armen stödd mot fönsterkarmen.*)

KATTKLO. Men är du säker om, att hon är der?

ÖKMAN. Ja, vid den här tiden på dagen sitter hon alltid ensam och arbetar.

KATTKLO (*går till fönstret och ser utåt*). Riktigt! Jag ser hennes lilla hvita och trinda hand. Hvad jag gerna ville kyssa den! (*Han lutar sig två gånger utåt.*)

ÖKMAN (*håller honom tillbaka*). Tag sig tillvara, någon kunde höra herr baron.

KATTKLO. Du englavarelse! Jag skall sända dig den ömmaste kärleksförklaring. Laga i ordning snöret. (*Han går till höger till bordet och skrifver utan att sätta sig.*)

ÖKMAN (*tager ett nystan på kaminen*). Se här är nystanet.

ADOLF (*som gått ifrån fönstret*). Men hvart skall det här föra mig? Hur oförnuftig jag är!

Sång N:o 6.

Mel.: »Se god dag min vän och frände».

KATTKLO.

Detta lilla bref skall blifva
För min sköna som ett nät.
Ej Tegnér kan bättre skrifva —
Säkert är jag född poet.

(*Ger biljetten åt Ökman.*)

ÖKMAN.

Baron, baron!
Visst är född på-ät.

(*Fäster brefvet vid snöret, talar.*)

Det här kostar inget postporto.

ÖKMAN (*ännu i fönstret*). Kanske måste hon först lära sig skrifva. (*Afsides.*) Tänk om det här kostar honom ett kok stryk; det skulle fröjda mitt falska hjerta.

WADD (*skrifver*). Aha! Det var väl för den skull du öfvergaf din plats i Göteborg — vänta, vänta bara! (*Upprepar hvad han skrifvit.*) »Oförskämda varelse!»

ADOLF (*otröstligt*). Så får inte pappa skrifva.

WADD (*skrifver*). Jag skulle kanske väga mina ord!

KATTKLO. Jag är säker om att hon väljer de ömmaste uttryck.

WADD. Se så! Nu har du svar, din slyna! (*Han har förseglat brefvet.*)

ADOLF. Pappa bedrar sig, om pappa visste . . .

WADD (*skjuter honom hårdt på högra sidan*). Se så, låt mig vara nu, och gå du mans ner till Skeppsbron och svalka dig lite. (*Han tar snöret och lägger brefvet i rännsnaran.*)

ÖKMAN. Herr baron, se hur det rör sig.

KATTKLO. Hon lemnar svaret.

ADOLF (*vill draga sin far ifrån fönstret*). Pappa får inte skicka af det der brefvet — hör mig! . . .

WADD (*gäckas*). Hör mig, ja!

KATTKLO. Nu är det åter stilla. Hissa upp fort!

WADD. Ser du, hur det stiger i luften? (*Man ser brefvet hissas upp.*)

ADOLF (*vill störta mot fönstret*). Ack, min Gud!

WADD (*hejdar honom*). Vill du stanna qvar!

ÖKMAN (*får papperet*). Se här är svaret. (*Han ger papperet åt Kattklo, som söker efter sina glasögon.*)

ADOLF (*afsides till höger*). Ha! Hon måste få veta, att det inte är från mig.

WADD (*går fram*). Hvad mumlar du för slag?

ADOLF (*med en rörelse af vrede*). Ah, min far, jag är bragt till förtviflan. (*Han går ut.*)

KATTKLO. Hvar har jag gjort af mina glasögon? — Läs du.

WADD (*i fonddörren*). Och sök inte att få tala med henne, eller också kom aldrig mer för mina ögon.

ÖKMAN (*läser*). »Oförskämda varelse!»

KATTKLO. Hå! Hvad är det för slag?

WADD (*kommer tillbaka och stänger igen fönstret*). Har man väl nå'nsin sett på maken! (*Han sätter sig nära fönstret och visar vrede.*)

ÖKMAN. Så står der. (*Läser i maliciös ton*). »Det är inte för er som mitt hjerta brinner.»

KATTKLO. Hvilken styl!

ÖKMAN (*läser*). »Jag är fattig, men hederlig.»

KATTKLO. Ah! Jag förstår... Hela felet är att jag inte börjat med ett guldregn... Aha, min kära Danaë! (*Han söker i sin ficka.*) Jag har beslutit segra, och jag går strax... Ah! (*Han hejdar sig.*)

ÖKMAN. Hvad är på färde?

KATTKLO. Fortfar! Hvad har jag gjort af mina papper? — — Testamentet, som jag hade med mig?

WADD. Det feltes mig blott det här — — att min son skulle förälska sig i en piga!

KATTKLO. Ah! De ligga qvar i fracken, som jag tog af mig.

ÖKMAN. Den som baron gaf mig?

KATTKLO. Ja, gå strax och hemta hit den.

ÖKMAN (*förvirrad*). Han var inte stort värd den der fracken... Jag har redan sålt den.

WADD. Och portvakten befaller oss att flytta härifrån.

KATTKLO. Hvad säger du, olycklige? Har du sålt den?

WADD. Och ingenting att stilla hungern med!

KATTKLO. Är det på det sättet du värderar hvad som tillhört mig.

WADD (*ser åt fonden till*). Att det der kräket med fracken inte kommer tillbaka!

KATTKLO. Kände du inte först efter i fickorna?

ÖKMAN. Fanns der bankosedlar kanske?

KATTKLO (*oroligt*). Något som var alldeles det samma.

ÖKMAN (*afsides*). Ah! Om jag det hade anat! ... (*Kattklo tager sin hatt i fonden och ärnar gå ut, men kommer tillbaka, sedan han besinnat sig.*)

WADD. Nå väl! Det bästa jag har att göra är väl att anlita assistansen. — Jag sätter dit hela butiken. (*Han går in i sin kammare till höger.*)

KATTKLO (*med vrede*). Har man väl nå'nsin sett något så befängdt? Åt hvem sålde du den?

ÖKMAN. Åt klädmäklaren här inunder.

KATTKLO. Jag ville gerna ge hundra riksdaler banko, om jag hade den tillbaka.

ÖKMAN (*nära fönstret*). Hundra riksdaler banko — en hel gul långschal för en gammal frack! — Ah! Se der bjuder han ut den åt perukmakaren.

Sång N:o 7.

Mel.: »Jag tänkte när jag stan fick se».

ÖKMAN.

Ack, herr baron, tillåt mig strax
Att återskaffa den!
Det är min pligt, i största hast
Jag komma skall igen.

KATTKLO.

Nej, stanna qvar, befaller jag!
Jag var för sista gången svag.
Sjelf går jag och den återtar;
Men du, din usling, stannar
qvar!

(*Går.*)

ÖKMAN.

Hans ovett väl förtjenar jag,
Jag det ej neka vill,
Ty dumt jag bar mig åt i dag
Och bör ha stryk dertill.
Jag sagt mig sjelf ju alla dar:
Du husbonds rock om händer har,
Att borsta den var ej för snar,
Förrn fickorna du mönstrat har!

ÖKMAN. För fan! Hur han springer! Han kommer ändå inte tids nog; fracken blir såld; så mycket bättre... han får just hvad han förtjenar... ty han har sårat min point d'honneur. (*Han går ut efter honom.*)

WADD (*inkommer med en kastrull, en tång, ett sprutfodral och en stekpanna*). Här äro öfverflödspersedlarne, som vi gerna kunna vara af med... Det är ett item, att man måste lefva; och hvartill tjenar stekpannan, då man ingenting har att steka?

Andra scenen.

KATHARINA. WADD.

(*Noach skyndar in, sedan Kristoffer och Katharina.*)

NOACH OCH KATHARINA (*andtrutna*). Morbror! Kära Wadd!

WADD. Nå, än se'n!

KATHARINA. Hvilken ypperlig handel!

WADD. Hvad då!

NOACH. Jag förstår mig inte på handel, säger du! Den der fracken, som var så luggsliten...

WADD. Nåväl?

NOACH. Jag har sålt den nyss för hundra riksdaler banko!

WADD (*släpper allt hvad han har i händerna*). Hundra riksdaler banko!

NOACH. Här äro kontanterna. — Se hvilken kanariefågel.

WADD (*hänryckt*). Hvad ser jag!... Det är verkligen sannt! Och hvem var det nötet som köpte den?

KATHARINA. En gammal herre deruppifrån.

NOACH. Som hade skänkt den åt kammartjenarn.

KATHARINA. Och som ville ha den åter till hvad pris som helst, för vissa pappers skull — jag vet inte hvad de innehöllo.

NOACH. Jag höll just på att låta den gå för tjuge banko; det hade ju varit ett röfvarepris?

WADD. Nå, fick han åter papperen?

NOACH. Nej, visst inte... det fanns ingenting alls i fickorna; de voro lika tomma som mina egna — och då ville han ha tillbaka gulingen.

WADD (*lyfter handen*). Besitta och regera!... Han skulle väl så fan heller! (*Under det följande plockar Katharina upp hvad som ligger på golfvet*

aptiten. — Kom; framåt marsch!

Sång N:o 8.

Mel. »Ditt blod måste rinna».

En bål måsta rinna
I afton försvinna,
Mig natten skall finna
Vid fylda glasen qvar.
Jag ämnar ej vika,
Mig benen kan svika,
Det qvittar mig just lika,
Ett stöd jag af dig har.
O sol, bort du tågar,
Jag efter dig ej frågar,
Ty hundra solar lågar,
När glaset man tar.

(*De gå ut dansande.*)

Tredje scenen.

ANNETT. EMELIE, *sedan* ADOLF.

ANNETT (*inkommer i fonden med hemlighetsfull min*). Godt! Stanna qvar derute; jag skall se efter, om man stigit upp från middagsbordet.

Tredje scenen.

KATHARINA *först ensam, sedan* KATTKLO.

KATHARINA (*ensam, inkommer från sitt rum till venster och talar i det hon ställer sig framför en sprucken spegel, som hänger nära fönstret till venster; hon sätter på sig sin hatt, sin halsduk och vänder ryggen åt fonddörren*). Jag måste skynda, ty annars supa de sig piruma, under förevändning att reta aptiten.

EMELIE (*bedröfvad och nedslagen, kommer in från höger*). Jag kunde inte härda ut längre! Jag föregaf att jag mådde illa!

ANNETT. Huru, mamsell! Har mamsell redan stigit upp från bordet?

EMELIE. Ah, Annett, nu har jag ändtligen sett min fästman.

ANNETT. Och det förstörde aptiten?

EMELIE. Hvilken obehaglig menniska! Och hvilken skilnad mellan honom och den andre!

ANNETT. Tyst . . . han är der!

EMELIE (*förvånad*). Den der unga karlen?

ANNETT (*sänker rösten*). Han är upprörd och bäfvar . . . han påstår sig ha något högst vigtigt att säga mamsell.

(*I detta ögonblick inkommer Kattklo, hemlighetsfullt, genom mellersta fonddörren.*)

EMELIE. Låt honom komma in; efter hvad han gjort för mig . . . (*Annett går åt fonden.*) Bara min far inte kommer. (*Hon vänder sig mot höger.*)

KATTKLO (*afsides, lägger sin käpp ifrån sig på stolen till höger*). Hela familjen är borta . . . Champagnen har uppeldat mig . . . jag måste ta tillfället i akt.

ADOLF (*inkommer i fonden*). Der är hon!

KATTKLO (*halfhögt, i det han får se Katharina*). Der är hon!

EMELIE (*glad*). Min herre är då i Stockholm?

ADOLF (*något högt uppe på scenen*). Ack, mamsell! Hvilken lycka för mig, som inte vågade hoppas att få återse er, sedan jag förgäfves hade sökt er öfverallt.

EMELIE (*till Annett på framscenen*). Ser du, att han inte hade glömt mig!

ANNETT (*för sig sjelf*). Det är visst att han är bra mycket hyggligare än den andre. (*Till Emelie.*) Men en fattig klädmäklares son!

EMELIE (*sakta*). Nå väl! Det hindrar inte, att han räddat mitt lif.

ADOLF (*blygsamt*). Ursäkta att jag vågat infinna mig!

KATTKLO (*lägger händerna för Katharinas ögon*). Jag har henne.

KATHARINA (*utan att vända sig om*). Ah! Noach, jag tycker inte om tocke der.

EMELIE. Herrn är mycket välkommen!

KATTKLO (*kysser henne*). Aha!

KATHARINA (*skrattar och ger honom en örfil, i det hon gör sig lös från honom*). Se der har du för omaket. (*Hon får nu se honom.*)

EMELIE. Min far skall bli glad att kunna tacka herrn.

ANNETT (*afsides*). Det tviflar jag på.

KATHARINA (*förvånad*). Åh! Gjorde jag herrn illa?

KATTKLO (*håller för sin kind och kommer fram på scenen till*

höger). Tvärtom! (*Afsides.*) Hvilken näfve!

ADOLF. Det var inte derför jag kommit hit. Jag ville endast rättfärdiga mig för det förhatlliga bref mamsell erhållit.

ANNETT. Hvilket bref!

EMELIE. Jag?

(*Under det som talas dernere tycks Emelie fråga Annett om hon mottagit något bref för hennes räkning. Denna låter henne förstå motsatsen.*)

KATHARINA. Var det inte väl gjordt, kanske? — Men säg, hvad vill herrn här?

KATTKLO (*vill taga hennes hand*). Jag vill straffa dig, lilla elaka, för det stränga brefvet du skrifvit till mig.

KATHARINA (*stöter honom tillbaka*). Jag! Har jag skrifvit något bref, jag?

ANNETT. Jag försäkrar, att vi inte tagit emot något bref.

ADOLF. Så mycket bättre! Det hade gjort mig förtviflad, om mamsell anklagat mig derför — jag känner mig redan så olycklig.

(*Kattklo går att regla köksdörren till venster.*)

KATHARINA (*går öfver på andra sidan*). Hvad gör han?

EMELIE. Ni, min herre?

KATTKLO. Låt oss förstå hvarandra... Ni är en engel. (*Han vill taga henne om lifvet.*)

ADOLF (*ännu förlägen, på afstånd*). Jag vågar knappast tillstå det för er.

ADOLF. Jag närde i djupet af mitt hjerta, jag vet inte hvilket dåraktigt hopp som utgjorde mitt lifs sällhet.

ADOLF. Men jag måste förjaga alla drömbilder.

ANNETT. Han har rätt.

EMELIE (*något harmfullt*). Tig då!... Du gör honom förtviflad.

ADOLF. Jag inser nog, att jag måste säga ett evigt farväl.

EMELIE (*förråder sig*). Hvilken olycka, att min far skall vara så rik!

ADOLF (*med glädje*). Hvad hör jag?

KRAVEL (*utanför*). Emelie! Emelie!

EMELIE. Hvad är det?

KATTKLO. Jag skall öfverhopa dig med smycken och grannlåt.

KATHARINA (*försvarar sig och går återigen öfver till venster*). Den der gamle narrn!

KATTKLO. Hon är bra söt, när hon sätter sin lilla min på sig. (*Han vill taga henne och förföljer henne rundt om ugnen.*)

KATHARINA. Det finns en, som heter Noach; han har goda knytnäfvar.

KATTKLO. Det rör mig inte.

KATHARINA. Om han träffade herrn här, skulle han säkert slå armar och ben af honom.

NOACH (*utanför*). Katharina! Katharina!

KATTKLO (*förskräckt*). Hvem är det som ropar!

ANNETT (*som gått att se efter i fonddörren, återkommer förskräckt och säger sakta*). Kommerserådet.

EMELIE. Ack, min vän!

ANNETT (*till Adolf*). Göm er! (*Adolf går på högra sidan.*)

EMELIE (*med värdighet*). Hvarför det då?

EMELIE. Jag har ingenting att förebrå mig.

ANNETT. Der är han!

KATHARINA. Just han med knytnäfvarna.

KATTKLO (*vill gå bort*). Ha!

KATTKLO (*förvirrad*). Göm mig, lika godt hvar!

KATHARINA (*öppnar skåpet och skjuter honom dit in*). I det der skåpet.

KATTKLO. Nej, der skulle jag qväfvas.

KATHARINA (*tvingar honom in i skåpet*). Der kommer han!

Fjerde scenen.

ANNETT. EMELIE. KRAVEL. ADOLF.

(*Alla tre stå orörliga. Dörren öppnas, Kravel inträder i balkläder.*)

KRAVEL (*håller papper i handen*). Jag sökte dig, Emelie!

KRAVEL (*blir varse Adolf*). En ung karl hos Emelie!

ADOLF. Herr kommerseråd!

EMELIE (*förlägen*). Pappa!

Fjerde scenen.

KATHARINA. NOACH. KATTKLO (*dold*).

(*Dörren i fonden öppnas — Noach inträder. Dubbel tablå deruppe och nere.*)

NOACH. Vi ha nu väntat dig en hel timme.

NOACH. Hvad fattas dig då?

KATHARINA (*försagd*). Mig? Ingenting. Jag ärnade mig just nu dit ni va'.

KRAVEL (*afsides*). Hvad de se förvirrade ut!

NOACH (*misstrogen*). Du blir röd som en kalkontupp.

KRAVEL (*afsides*). Jag förstår!

NOACH. Åter en kurtisör, utan tvifvel?

KATHARINA. Du är tokig!

KRAVEL (*mäter Adolf med blicken, afsides*). Jag bedrar mig inte... den der usle klädmäklarens son!

NOACH (*ser sig omkring på alla sidor*). Är jag tokig! (*Fattar hastigt Kattklos käpp, som kommit att ligga qvar på en stol*). Kan du säga mig hvems den här är?

KATHARINA (*qväfver ett skratt*). Ah! Hur oförsigtigt!

KRAVEL (*i dryg ton*). Kan jag få veta, hvad som skänker mig den äran?

ADOLF (*försagd*). Hvad skall jag säga honom?

ANNETT (*ärnar hitta på en osanning*). Herr kommerscråd, det är —

KRAVEL (*strängt*). Jag frågar inte dig.

KATHARINA (*skrattar halfhögt; hon drager honom med sig åt venstra sidan*). Den samma gamla herrn, som i morse — — (*Visar på skåpet.*) Jag har läst in honom i matskåpet.

NOACH. Aha! Det var då derför jag luktade rått kött.

)Han ser snedt på skåpet till höger; Kattklo öppnar skåpdörren till hälften och försöker gå ut.) Ah, din kanalje! *(Skåpet stängs hastigt igen. Nu uppstår en pantomim, under hvilken de komma öfverens om att förskräcka Kattklo, i det de låtsa ett häftigt uppträde.)*

EMELIE *(närmar sig förvirrad)*. Pappa, det var den herrn, som räddade mitt lif i Göteborg, pappa vet ju ... då jag tillbragte några da'r hos min tant.

KRAVEL *(i tvungen ton)*. Ah! Det fägnar mig att få göra herrns bekantskap.

KATHARINA (*som om hon ville hejda honom*). Vill du då göra larm och oväsen?

NOACH (*svänger med käppen*). Den här passar fan så bra att piska kläder med. (*Skåpet öppnas igen och stängs åter hastigt.*)

KRAVEL (*kallt*). Och min herre kommer väl nu att begära belöning för den tjenst herrn visat oss?

NOACH. Ah! Din skälm, du kommer hit och säger grannlåter åt min fästmö. Det skall också bli betaldt, som qvitteras.

KATHARINA (*hejdar honom*). Vill du styra dig!

ADOLF (*stött*). Nej, herr kommerseråd, det var inte anledningen till mitt besök.

KRAVEL. Hvilken anledning då? Alla tjenster förtjena belöning. (*Han räcker honom sedlar med stolt uppsyn.*)

EMELIE (*sakta och harmfullt*). Ah, pappa!

ADOLF (*sårad*). Herr kommerseråd!

NOACH. En annan skulle kasta honom ut genom fönstret; men jag är filosof; och jag skall bara piska honom brun och blå.

KRAVEL. Nå, men allting kan ju betalas med pengar?

NOACH (*öppnar skåpet och håller käppen upplyft*). Ah, din stråtröfvare! (*Han känner igen honom.*) Ah, är det herr baron! (*Han behåller sin attityd.*)

KATTKLO. Rör mig inte, karl!

NOACH. Han som betalte hundra riksdaler för fracken.

ADOLF (*med en vägrande åtbörd*). Hvilken förödmjukelse!

KRAVEL (*ser stint på honom, med stolthet*). Min herre hoppades då en annan belöning?

KATTKLO (*förvirrad*). Ni förvånas öfver, att jag fanns i den der möbeln!

NOACH. Visserligen! Visserligen!

ADOLF (*förvirrad*). Jag, herr kommerseråd!

KATTKLO. Jag skall säga er hur det förhöll sig. — Jag kom händelsevis att gå hit in, och när jag skulle gå ut, tog jag miste om dörren.

KRAVEL. Ja, nu är jag säker derom. (*Föraktligt.*) Det finns vissa personer, som anse ingenting omöjligt.

EMELIE. Goda pappa, tro inte . . .

ADOLF (*går fram till Kravel*). Jag kan försäkra herr kommerserådet att . . . (*Kravel har tagit sin dotters hand och går öfver åt högra sidan.*)

KATTKLO. Och efter man hade försäkrat mig, att min frack . . .

NOACH (*lyfter käppen*). Här behöfs inte vidare prat! (*Kattklo, som småningom närmat sig dörren, springer.*)

KRAVEL. Låt oss göra slut på det här.

KATHARINA. Se hur han springer!

KRAVEL. Jag har ingen tid att spilla bort på samtal med handtverkare och dylikt.

ADOLF. Hvilket föraktligt bemötande!

KRAVEL (*stolt*). Nåväl! Är min gunsti herre inte sin fars son kanske?

ADOLF (*blir het*). Jo, min herre, och jag blygs inte öfver min far!

KRAVEL. Stanna då qvar i hans verkstad eller res tillbaka till Göteborg. — Om ni har lust för arbete, skall jag ge er en rekommendation till handelshuset Rikson.

ADOLF. Det behöfs inte, jag kommer just derifrån; huset Rikson ämnade inställa sina betalningar.

KRAVEL (*spritter till, men söker dölja sin oro; han går förbi sin dotter fram till Adolf*). Är det möjligt? (*Högt.*) När kom min herre till Stockholm?

ADOLF. För två dar se'n.

KRAVEL (*för sig sjelf*). Jag borde ha fått veta det i går. (*Högt.*) Det solidaste handelshus i verlden... det är endast förtal. (*Till Adolf.*) Och ni har förmodligen, för att hämnas...

ADOLF (*med harm*). Ha! Det går för långt!

EMELIE (*till sin far*). För Guds skull, pappa!

KATTKLO (*som nu inkommer*). Ah! Dispyter här också!

NOACH. Tag min arm, din toka, och kom! (*De gå ut.*)

KRAVEL (*går till Kattklo*). Ah! Är det du, min kära måg?

ADOLF (*afsides*). Hans måg! Min Gud! Hon skall då gifta sig!

KATTKLO. Svärfar tyckes vara mycket upprörd, och mamsell darrar.

ADOLF (*afsides*). Ack, hvad jag gerna ville gastkrama honom! (*Annett ger honom en hemlig vink att tvinga sig — derpå går hon bakom de andra till Emelie.*)

KRAVEL (*halfhögt*). Den der figuren hade smygt sig in till min dotter, i hopp att...

KATTKLO. Aha, unge man, ni söker förföra oskulden! — Det finns inga seder mera!

ADOLF. Huru, min herre?

KRAVEL (*skrattar föraktligt*). Och hvad tycker baron väl? Han är son af klädmäklaren eller skräddaren, som bor här inunder.

KATTKLO (*obetänksamt*). Son af den gamle skurken!

ADOLF. Ni förolämpar min far!

KATTKLO. Er far har sålt åt mig en gammal frack för hundra riksdaler banko. Ni måste väl medge, att det der var något judiskt?

ADOLF (*tager i honom och skakar honom*). Om jag inte hyste aktning för mamsell... men jag träffar er nog, min herre. (*Med eftertryck.*) Och ni skall stå mig till ansvar! (*Vid dess ord förskräcks Emelie och stöder sig emot bordet.*)

Har man väl nå'nsin hört något sådant förr?

KATTKLO (*på andra sidan, lika*). Hvart skall det taga vägen, när småfolk kan tillåta sig sådant?

KRAVEL. En oförskämdhet utan like!

KATTKLO. De anse rikt och förnämt folk för sina likar.

KRAVEL (*för sig sjelf*). Påstå att huset Rikson är på obestånd, sjelfva grundpelarn för mina operationer. (*Stiger upp, afsides.*) Ha! Det vore förfärligt!

KATTKLO (*betraktar honom*). Hvad fattas svärfar?

KRAVEL (*med tvunget skratt*). Mig? Ingenting. — (*Afsides.*) Jag kan inte qväfva min oro... (*Musik höres från nästa rum. Högt.*) Nå, min kära måg, nu börjas balen. Vi uppskjuta affärerna tills i morgon.

KATTKLO. Rätt så, ja!

KRAVEL. Det är redan en mängd främmande i salongen... bjud upp min dotter.

KATTKLO (*tager på sina handskar*). Aha! Galoppen! Det är min favoritdans. (*Han går ut dansande. Kravel går ut med orolig uppsyn.*)

Femte scenen.

(*Fredrik och flere betjenter gå och komma, tända kandelabrar, laga i ordning spelbord, m. m. Scenen är mycket upplyst.*)

Femte scenen.

(*Rampen sänkes; teatern blir mörk.*)

KATHARINA. KRISTOFFER. NOACH. WADD. (*De inkomma mycket muntra.*)

Sång N:o 10.

Mel.: »Jag är kungen här för dagen».

WADD.

Slut' är nu på denna dagen,
Qvällens timme nu är slagen.
Ha vi ej haft roligt? Hva?
Kan man mera roligt ha?

ALLA.

Ha, ha, ha, ha, etc.
Kan man mera roligt ha?

WADD. Nå! Se det kan kallas en sexa, det!

NOACH (*mera drucken än Wadd*). Ja, serratri, en riktig dundersexa!

WADD (*något osäker på gången*). Tänd på ljuset, Katharina, så kunna vi se klart i saken.

KATHARINA (*till Noach*). Ge mig elddonet.

NOACH (*som går från den ena möbeln till den andra*). Hvar fan är elddonet?

KATHARINA. Det ligger på skänken?

NOACH (*känner sig före*). Hvar fan är skänken? Jag får inte reda på den heller.

KATHARINA (*skrattar*). Ah! Det är sannt! Jag kom inte

ihåg, att du är på tre qvart. (*Hon tager elddonet och tänder ljuset.*)

KRISTOFFER (*nära Wadd*). Pappa! Jag har gömt hvad som blef öfver af kalaset i morbrors näsduk.

WADD. Skönt! Du skall ge mig litet med.

NOACH (*gnuggar sig på magen*). Jag vet inte hur det är fatt med mig.

KATHARINA (*skrattar*). Du har väl ätit för mycket.

NOACH. Jag tror snarare att jag druckit för litet; det duger inte att gå på källaren i fruntimmerssällskap.

WADD (*till Katharina*). Gå och lägg barnet; han kan inte hålla ögonen öppna. (*Till Kristoffer.*) Hur säger du åt pappa?

NOACH. Och åt din lilla morbror?

KRISTOFFER (*med surmulen min*). Äh! Du? Du vänder mig ju ryggen. God natt!

(*Katharina går ut med Kristoffer i köket till venster.*)

WADD. Det kan kallas ett lydigt barn ... han liknar inte den andra, som skulle blygas för att ta sig en sup med oss. (*Ser Adolf komma in.*) Ah! Der är han!

ADOLF (*upprörd, i det han inkommer i fonden*). Bortkörd! Bortkörd från hennes far!

WADD (*bittert*). Ah! Jag tror att herrn är vid dåliga

vätskor! Ha vi råkat i onåd hos vår prinsessa!

ADOLF (*otåligt*). Pappa! —

WADD (*häftigt*). Understå dig att bli kär i dottern till ett kommerseråd! (*Rörelse hos Adolf, som går fram emot honom.*) Jag vet det nu. Betjenten sade mig, att du varit deruppe. Hvarför kom du inte i stället och muntrade dig med oss?

ADOLF. Jag mådde inte väl.

NOACH. Ingenting stärker helsan så mycket som en god måltid. (*Afsides.*) Besitta, hvad det värker! (*Han trycker handen mot magen.*)

WADD (*blir småningom ond*). Ja, du ser oss öfver axeln, emedan du är fåfäng... efter du föraktar oss.

ADOLF. Förakta er! Jag, som älskar er så högt, som gerna skulle offra mitt lif för er!

WADD. Gå och pråla med dina kamrater der uppe. Försmå dem som födt och fostrat upp dig, med lika omsorg som om du varit deras barn.

ADOLF (*förvånad*). Hvad säger pappa? Jag skulle inte vara? — —

WADD. Du är en otacksam varelse.

NOACH. En känslolös...

WADD. En hjertlös! — —

NOACH. En maliciös!

WADD. Gå din väg!

NOACH. Gå din väg!

ADOLF (*förkrossad, med tårar i ögonen*). Ni förskjuter mig då?

WADD (*rörd*). Se så! Nu gråter han! (*Svigtar.*) Kom hit, Adolf; hör på: hvad jag säger dig är inte för att göra dig ledsen; ty i själ och hjerta håller jag af dig — men det är det samma, var en god son, och om jag inte mera är din far —

ADOLF. Hvad säger pappa!

WADD. Så skall du ändå alltid bli mitt barn.

NOACH (*skrattar*). Han har druckit litet — han vet inte hvad han pratar.

WADD. Omfamna mig!

ADOLF (*följer honom bönfallande*). Jag ber, låt mig vara . . .

WADD. Jag är för mycket rörd för att kunna fortfara . . . jag går och lägger mig. (*Han går ut raglande.*)

NOACH. Hans ben vilja inte bära honom. (*Han flyttar tältsängen långs emellan ugnen och fönstret.*)

Sjette scenen.

NOACH. ADOLF.

ADOLF. Hvad var det han sa'? Jag vågar inte fästa mig vid den tanken, och ändå —

NOACH. Anfäkta, hvad jag är sjuk! (*Han tar madrassen och kudden.*)

ADOLF (*skyndar till honom*). Bästa morbror! För Guds skull förklara mig . .

NOACH (*håller ännu madrassen och kudden*). Hvad då? Det är ju redan förklaradt: »Du skall inte längre vara min son; men jag skall alltid vara din far.» Det är ju klart som dagen, det. (*Han tar ett par steg.*)

ADOLF (*hejdar honom åter*). Skulle det vara möjligt? Jag är då inte Wadds son?

NOACH (*vill gå*). Du kan inte vara *hans* son, då du är en annans.

ADOLF. Men hvarför dölja det för mig?

NOACH. Han har alltid dolt det för *mig*, den lufvern; men nyss, då vreden och toddyn upptinat honom, gaf han sitt hjerta luft. (*Han går att lägga madrassen och kudden på sängen.*)

ADOLF. Och hvem har då anförtrott mig i hans vård?

NOACH (*sätter sig på sängen*). Ah! Det är lika inveckladt som en härfva garn. (*Han börjar som han skulle göra en lång berättelse.*) På den tiden, då min syster Charlotte Malt gödde gäss i Malmö för att skicka rökta gåshalfvor till Stockholm... det var det skönaste man kunde smaka.

ADOLF. Nå väl?

NOACH (*stammar*). Ja, det var du, så vida inte... ty, ser du... (*Han somnar.*)

ADOLF. För Guds skull, Noach, berätta vidare. (*Rör vid honom*) Han sofver. —

Omöjligt att nu få veta mer... Jag har således den beskedlige Wadd att tacka för allt! Han har uppoffrat mycket för den faderlöse — och jag har ännu ingenting gjort för honom. Han har rätt... Jag är bra otacksam. (*Beslutsamt.*) Men jag kan godtgöra allt... Ja, (*lifligt*) den der platsen i New-York, som jag afslog för hennes skull, för att inte skiljas från henne, den vill jag nu ta emot. Jag skyndar till korrespondenten, att den inte må bli upptagen af en annan; och sedan... sedan säger jag ett evigt farväl åt allt hopp om lycka. (*Han tar sin hatt och går hastigt ut.*)

Sjunde scenen.

(*Fonden är upplyst. Man hör musiken på balen, balgäster passera.*)

Sång N:o 11.

Mel.: »När solen går upp öfver skogens bryn».

KÖR AF BALGÄSTER.

Hur glädtigt oss kallar musikens ljud
Till nöjen och lekar och dans!
Vi följa den manande festens bud
Och motta' dess doftande krans.
Vi rösterna höja till värdens lof,
Mer härligt är ej uti kungens hof,
Ty rikedom och glans,

Sjunde scenen.

NOACH (*insomnad, man hör honom snarka*).

Ej skönare finnes än hans.
Hurra! Hurra! Hurra!
Vår tacksamhet han evigt har
Till lifvets sista da'r!

NOACH (*halfvaken*). Det var ett förbannadt väsen deruppe — det är omöjligt att få en enda blund i sina ögon — — lyckligtvis är det starka trossbottnar, annars kunde jag hitta på att få hela noblessen med musik och allt till mig i sängen — välkomna, mitt herrskap — den som sofver på halm riskerar aldrig att få dun i håret.

(*De placera sig till venster, några i fonden till höger om dörren. Kravel inkommer från höger och presenterar sin dotter för flere personer. Man helsar och komplimenterar.*)

KATTKLO (*kommer ifrån fonden, springer omkring här och der*). Jag har förlorat min dam — har ingen sett till min dam?

KRAVEL (*förtjust, står midt på scenen*). Hvilken lysande fest! Nu kan jag trotsa olyckan! (*Blir varse kassören.*) Hvad vill min kassör?

KASSÖREN (*blek, skyndar in med bref i handen och drager Kravel med sig fram på scenen*). Herr kommerseråd! En förfärlig olycka har händt på kusten af England. Tjugu skepp ha gått förlorade i den sista stormen.

KRAVEL (*halfhögt*). Min Gud! — Min Gud! Och mina två fartyg?

KASSÖREN. Begge ha strandat.

KRAVEL. Strandat!

KATTKLO (*till Kravel*). Hvad är på färde?

KRAVEL (*i leende ton*). Ingenting, ingenting — en obetydlig affär!

KATTKLO. Kommer inte svärfar och dansar med?

KRAVEL. Ah! Låt mig vara. (*Han aflägsnar sig.*)

(*Utanför ropas på Noach; han hoppar hastigt ur sängen.*)

Åttonde scenen.

NOACH. KARLAR *och* QVINNOR (*med ljus och lyktor, sedan*) WADD. KATHARINA. KRISTOFFER.

(*Det klappar utanför.*)

NOACH. Har det blifvit rabulisteri bland alla klädståndsfruar i Stockholm?

KRAVEL (*sakta, i det han kommer tillbaka till kassören*). Och huset Rikson?

KASSÖREN (*sakta*). Har gjort en förfärlig bankrutt. Dertill kommer att bränvinet i dag fallit till trettiotvå skilling per kanna.

KRAVEL. Ack, min Gud! Och jag som beräknat att det skulle stiga.

NOACH (*sedan han öppnat*). Ah! Vår kära fiskmångelska!

(*Alla stiga in; Wadd i kofta, Kristoffer i lintyget och Katharina i en kort fruntimmerskjol.*)

DE INKOMMANDE. Lycka till, herr Noach!

LUTFISKBLÖTERSKAN. Posten med listan på lotteridragningen har kommit... Herrn har vunnit.

ALLA. Vunnit!

EMELIE (*orolig*). Hvad fattas pappa?

KRAVEL (*till dem som omgifva honom; söker att hämta sig*). Ingenting... jag plågas af hettan! (*Emelie skyndar till honom.*)

WADD (*glad*). Vunnit! Din lurifax! Du spelte på lotteri utan att säga mig till!

KRAVEL (*ser på papperet, som kassören lemnat honom*). Förlorad! Ruinerad!

ALLA. Hvad säger han?

KATTKLO. Hä?

FISKBLÖTERSKAN. Tolf tusen riksdaler på min sedel. Hvad jag var för ett nöt som skulle sälja den åt herrn.

NOACH (*rättar upp sig*). Tolf tusen riksdaler! Jag är då nära millionär!

GÄSTERNA (*sinsemellan med sakta röst*). Han, ruinerad!

(*Balmusiken har upphört.*)

KATTKLO (*afsides*). För tunnor tusan!

NOACH. Hvilken lycka!

KATTKLO (*afsides*). Hvilken oväntad olycka!

ÖKMAN (*som har en bricka i handen*). Jag tror att jag kan skicka hem fiolerna.

KATTKLO. Jag ärnar min själ inte betala dem — jag går och lägger mig, jag. (*Han smyger sig ut i fonden.*)

EN AF BALGÄSTERNA (*sakta till några andra, som hviska sinsemellan*). Jag tycker inte om sådana uppträden. (*De gå småningom, utan att man märker dem.*)

KRAVEL (*förkrossad*). Alla gå sin väg!

EMELIE (*afsides*). Otacksamheten är olyckans följeslagare.

NOACH. Här skall lefvas, här skall dansas ända till ljusan dag.

KRISTOFFER (*som satt på sig en arlekinsmössa*). Dansa, det är jag med om. — Hvad det blir roligt! Hejsan! (*Han hoppar och gör lustiga åtbörder.*)

NOACH (*sparkar till Kristoffer*). Skrik inte, pojke!

WADD (*rycker af honom mössan*). Hvem har gett dig den der mössan?

KRISTOFFER. Ah! Låt mig behålla min mössa.

WADD. Jag skall lära dig, jag, att förstöra papper... Säkert någon räkning. (*Han vecklar upp papperet och ser derpå.*)

NOACH (*som de andra omfamna*). Lyckan skänker en vänner som förslå! — Låt oss taga oss en slängpolska. Bjud upp fruntimmerna!

KATHARINA. Musikanterna komma just nu från öfre våningen.

NOACH. Bed dem stanna när de gå förbi... De skola bli väl betalda.

KRAVEL (*stiger upp och säger med smärta*). Mina vänner! Min måg! Ingen enda!

EMELIE (*gråtande*). Ingen mer än pappas Emelie, som aldrig öfverger pappa.

WADD (*afsides, medan man ställer upp sig till dans*). Hvad ser jag — Charlotte Malt! Min hustrus namn! Ett testamente! — Ack, min Gud! (*Han gömmer hastigt papperet.*)

EMELIE (*förskräckt*). Pappa! — Annett! Hjelp! — (*Hon håller honom uppe. Under dansen dernere har Annett skyndat efter en flaska, på hvilken hon låter Kravel lukta. Hans dotter tager af honom halsduken.*)

PORTVAKTEN (*inkommer ursinnig i nattdrägt och med ett ljus i handen*). Nå, för tunnor tusan! Hvad är det här för skrik midt i natten? Hur vågar ni det, era trasvargar!

WADD (*skrattar*). Portvakten!

NOACH (*gäckas med honom*). Ah, är det han! In i polskan med, min gubbe. (*Man drager portvakten med i polskan, och den ene lemnar honom till den andre under dansen.*)

Sång N:o 12.

Mel.: »Neckens polska».

Tralleralla la, la, la, la, la etc.

Tredje akten.

Ett kabinett hos Kravel. Kakelugn midt i fonden; på hvardera sidan om kakelugnen ett fönster med gardiner som vetter åt gatan. Två stolar vid hvarje fönster. På venstra sidan en dörr nära fonden. — På högra sidan likaledes en dörr, och vid hvardera af dessa dörrar stå tvänne stolar, så att dessas antal utgöra minst åtta. Till höger för åskådarne ett bord eller skrifbyrå, hvarpå befinna sig kontorsböcker, papper och skrifdon. En länstol står vid skrifbyrån.

Portgången till en inkörsport, som är i fonden. Två pelare framtill, som tjena till stöd för golfvet i första våningen. Af porten öppnas blott ena hälften medelst ett lod. Till venster för åskådarne är vid första kulissen portvaktens rum, på en upphöjning och med fönster på dörren. Utanför står en stol. Ofvanför på samma sida är den lilla dörren, som leder till Wadds rum. Till höger, från första till tredje kulissen, är ingången till stora trappan, som går upp i huset; de första trappstegen synas. En staty står vid trappuppgången; den bär en glob med lampor på hufvudet.

Första scenen.

Vid riddåns uppgång sitter Kravel i rik nattrock vid sin byrå; han vänder sidan åt publiken. Vaxljus brinna på byrån, men äro nära utbrända.

Första scenen.

Vid riddåns uppgång står portvakten i morgondrägt med en kopp i handen och hör på Ökman. De omgifvas af Fredrik, som, klädd i stalldrängsjacka, borstar en kindked, åkarn, mjölkflickan och sotargossen med åtskilliga attribut af deras yrken.

KRAVEL (*ensam*).

ÅKAREN. MJÖLKFLICKAN. ÖKMAN. PORTVAKTEN. SOTAREN. FREDRIK.

PORTVAKTEN (*förbluffad*). Hvad i all verlden säger han? Kommerserådet!

MJÖLKFLICKAN (*sitter bredvid sin mjölkkruka*). Kommerserådet här uppe?

utan själ. (*Öfverlägger.*) Nu är det bäst att jag sjelf dricker ut resten — det är inte värdt att spara på så litet. (*Han dricker ur koppen.*)

FREDRIK. Men begriper ni då inte...

ALLA (*disputera och stiga upp åt fonden, hvarunder man hör auktionsklockan ringa utanför porten.*) Se så, se så! Det var ett satans väsen.

Andra scenen.

DE FÖRRE. NOACH (*synes i lilla dörren till venster*).

NOACH. Nå, hvad är det för spektakel ni håller här? Man får aldrig sofva i den här fördömda baracken.

ÖKMAN (*gäckande*). Åh! — Nej men se på den der då!

NOACH. Aha! Kommerserådets drängar här! Morjens, godt folk, morgens! (*Åkaren går först ut, sedan mjölkflickan, så sotargossen, den ena efter den andra. Noach tar en stol och sätter sig gravitetiskt.*)

PORTVAKTEN. Nå, hur står det till, herr Noach?

NOACH (*sträcker på sig*). Åhjo, så der la la.

ÖKMAN (*intager platsen till venster*). Det är då sannt hvad man berättat i köket?

PORTVAKTEN (*ironiskt*). Att herrn gjort en stor vinst?

ÖKMAN. Hundra tusen riksdaler på lotteriet?

NOACH (*afsides*). De skämma inte bort saken, de der. Jag får lof att hjelpa dem. (*Högt.*) Två hundra tusen, godt folk!

ÖKMAN. Två hundra tusen! Är det sanning, så vore det skamlöst!

PORTVAKTEN. Nu tycker jag hvad han skall göra för ett väsen af sig.

NOACH. Inte utan, min gubbe lilla — och ni håller gård och gata ren, eller också . . .

PORTVAKTEN (*gäckande*). Han börjar redan spanska sig!

ÖKMAN (*ironiskt*). Herrn ärnar kanske köpa sig ett eget hus? Passa då på det här som går på auktion i dag.

NOACH (*intager venstra sidan*). Hvarför inte? Och du kan anmäla dig till tjenst hos mig, om du har goda betyg . . .

ÖKMAN. Tack skall herrn ha — jag har andra funderingar, jag. Först vill jag kräfva ut min fordran hos den der bankruttören, han kunde min själ få det infallet att rymma bort från sina kreditorer. (*Han går ut till höger.*)

FREDRIK (*till de två andra*). Den skurken! Han fordrar tillbaka de pengar han sjelf har stulit.

PORTVAKTEN (*gör en åtbörd*). Åh! — Måntro det?

NOACH. Han räknar subtraktion på sina fem fingrar.

FREDRIK. Jag har ingen ro i mig förrän jag gett honom

ett kok stryk. (*Han går ut till höger.*)

PORTVAKTEN (*värdigt*). Sådant sätter jag mig öfver. (*Han går fram till sin loge.*)

NOACH. Jag också... Släpp ut mig!

PORTVAKTEN. Hvart skall det bära af så tidigt?

NOACH (*bröstar sig*). Till börsen, kära ni!

PORTVAKTEN. Och herr Wadd som gick ut i dagbräckningen?

NOACH. Han gick till sin kommissionär, kära ni!

PORTVAKTEN. Har han kommissionär! — Hvarför det då?

NOACH. För att sköta hans vidsträckta affärer. (*För sig sjelf.*) Det är visst, att min beskedlige svåger blifvit alldeles yr i hufvudet — hela natten har han talat vidt och bredt om ett testamente.

PORTVAKTEN. Bed honom inte glömma tre qvartals hyra, som han är skyldig.

NOACH. Åh! Var inte rädd för det, jag får lof att gå till Strindbergs kryddbod, för att få ut min vinst; och sedan skall jag roa mig kapitalt. — Kanske det faller mig in att nästa sommar begagna baden för att se mig om här i verlden... Släpp ut mig, portvakt! (*Han går ut genom porten, som öppnas.*)

PORTVAKTEN (*som dragit på snöret, hvilket anses vara inuti hans kammare*). Att det der

KRAVEL (*upprörd, återkommer in från höger; han är nu klädd i frack*). Baronen har gått bort — förmodligen för att skaffa utvägar till min hjelp... Värdige vän! Jag väntade det af honom.

(*Ökman klappar på dörren till venster.*)

KRAVEL (*som sitter vid sin byrå*). Stig in!

ÖKMAN (*inkommer*). Herr kommerseråd!

KRAVEL (*något otålig*). Hvad är det?

ÖKMAN (*i sliskig ton*). Efter det rykte som är i omlopp, så har jag kommit...

KRAVEL (*i okonstlad ton*). Ah, du redlige tjenare! Jag tackar dig för detta tillgifvenhetsprof, min gosse!

ÖKMAN (*i lika sliskig ton*). Ingenting att tacka för, herr kommerseråd; jag kom för att begära min lön och med detsamma min kusins innestående fordran (*halfhögt*) innan kullerbyttan sker.

KRAVEL (*stiger upp och säger med hetta*). Hvad för slag, oförskämde! (*Afsides.*) Och jag som trodde...

ÖKMAN (*i öfverseende ton*). Jag skall inte tala om det för de andra, det lofvar jag på min heder!

KRAVEL. Ha! Det är för mycket!

packet skulle göra en så oerhörd lycka! (*Han sopar och går in efter några ögonblick.*)

ÖKMAN (*höjer tonen*). Nej, det är inte för mycket att jag vill ha mina pengar; det vill säga min kusins pengar.

KRAVEL. Din kusin får infinna sig sjelf.

ÖKMAN. Jag är hans ombud. — Kommerserådet måste betala dem till mig.

KRAVEL. Hvad säger du, slyngel?

ÖKMAN. Kalla mig inte slyngel, herre, utan betala mig mina två tusen riksdaler.

KRAVEL. Lemna mig på ögonblicket!

ÖKMAN (*otåligt*). För att kanske sedan få tio procent i utdelning, medan herrn lefver som rika mannen på en annan ort.

KRAVEL. Olycklige! (*Hejdar sig.*) Gå — eller kör jag ut dig!

ÖKMAN (*fräckt*). Som min husbonde har herrn rättighet dertill; men inte som min gäldenär — jag stannar qvar för att bevaka min rätt. — Det behöfdes blott att man skaffade bort alla lösören, så . . .

KRAVEL (*tager en käpp, som står till höger om kaminen*). Ut, din usling!

ÖKMAN (*tager sin tillflykt bakom en länstol*). Det är inte med spanskt rör man betalar sina kreditorer.

KRAVEL. Finns här då ingen som kan kasta honom utför trapporna?

FREDRIK (*öppnar dörren till höger; ifrigt*). Herr kommerserådet ringde?

(*Kommissarien klappar på porten utanför, porten går upp.*)

KOMMISSARIEN (*i det han stiger in*). Är kommerserådet hemma?

PORTVAKTEN (*sticker ut hufvudet genom fönstret*). Ja, herre!

Sång N:o 13.

Mel.: »Holde Liebe».

Tillsammans.

KRAVEL.

Ödets hårda oförrätter
Öka sig till tusental,
När en enda motgång sätter
Foten i den rikes sal.
Denne djerfve hota vågar,
Som förut så ödmjuk var!
Utaf harm mitt hjerta lågar —
Mitt lugn med sig tar.
Pröfvad bör jag redan vara
Af förlusters grymma skara;
Jag ej mer kan vara
Som förut jag var:
Derför denne hota vågar
Som förut så ödmjuk var etc.
Från mina ögon dig skynda,
usle karl!

FREDRIK.

Ödets hårda oförrätter
Öka sig till tusental,
När en enda motgång sätter
Foten i den rikes sal.
Denne djerfve hota vågar
Som förut så ödmjuk var.
Utaf harm mitt hjerta lågar,
Min näfve var snar!
Pröfvad bör han redan vara,

sonerna en trappa upp stå till höger. Detta bör noga observeras, både nu och framdeles.)

KOMMISSARIEN (*visar på en artikel*). Hm! Den der tillgången är ganska osäker.

KRAVEL. Men det här huset, som i dag skall gå på auktion och som inte är upptaget bland tillgångarna.

KOMMISSARIEN. Om det går till femtio tusen, så är det allt hvad vi kunna hoppas.

NOACH (*som tagit hvarderas lilla räkning*). Tjugu riksdaler åt traktörn, tjugufyra skilling åt skomakaren... Se här —

KOMMISSARIEN. Och kommerserådets vexlar, som förfalla i dag? Hundra tusen riksdaler!

NOACH. Snushandlaren femton riksdaler... Tvätterskan tolf skilling.

KRAVEL. En vän... en annan jag sjelf, kommer till min hjelp... min måg, baron Kattklo.

KOMMISSARIEN. Ah! Det är en annan sak.

NOACH (*börjar betala dem*). Huset Wadd et kompani vill inte skinna någon på ett öre.

KRAVEL. Var god och följ mig på kontoret, så skall jag visa herr kommissarien mina böcker... och herrn skall finna, att om jag varit olycklig, skall åtminstone ingen kunna tillvita mig minsta underslef. (*De gå ut till höger.*)

Sång N:o 14.

Mel.: ur Robert: »Nu till spelet».

NOACH.

Adjö med er!
Adjö med er!
Jag er betalat.

KÖR.

Så mycket pengar på en gång
Vår väntan har hugsvalat.
Vi önska er i denna sång
En lefnad glad och lång!

Tillsammans.

NOACH.

Man kallar inte skrål för sång
Och drag för tusan vägen lång!

KÖR.

Vi önska er i denna sång
En lefnad glad och lång!

Femte scenen.

NOACH. *Sedan* WADD.

NOACH. Gå då, era galningar! Sådana äro de... för en smula pengar kan man få dem att bära en ända upp till skyarna... Det är visst, att menniskan är ett underligt ting.

WADD (*i löjlig utstyrsel; han kommer hastigt in genom porten och är mycket upprörd*). Ah! Är du här, Noach?

NOACH. Jag har varit i Strindbergs kryddbod och lyftat min vinst... Och du, svåger, hvarifrån kommer du?

WADD. Från notarie publicus. (*För sig sjelf.*) Jag har

lemnat honom det välsignade papperet. (*Högt.*) Ah! Jag är så glad! Jag rår inte mera om mig. (*Han trycker Noach i sin famn.*)

NOACH. Visserligen rår du om mig, svåger... och goda vänner äro vi; men inte behöfva vi pussas för det.

Sång N:o 15.

Mel.: »Fader Bergström, stäm» etc.

WADD.

Låt bekymren och sorgen fara,
Låt oss dricka och glada vara
Ibland lyckliga bröders skara
I vårt lugna hus!
Ty den satsen bör ingen jäfva,
Att man skall lefva och låta lefva,
Qväll och morgon tillsamman sväfva
Uti sus och dus.
Länge nog ha vi bördan dragit,
Som oss plågat och som oss gnagit,
År och krafter ifrån oss tagit,
Utan minsta krus!

NOACH.

Ja, bäst som men'skan klagar,
Lyckans sol ur österskyar ler
Och de kulna dagar
Gå för evigt ner;
Skog och fält sig kläda
I en annan drägt än förr de bar,
Och man får sig gläda
Uppå gamla dar.

Tillsammans.

Låt oss derför glade vara,
Le och dricka bland bröders skara,
Tids nog få vi på droppen spara,
När oss döden tar.

NOACH. Medgifves, min bästa bror; men man bör dock i hvad fall som helst vara filosof.

WADD. Filosof — när det gäller inte mindre än flera hundra tusen riksdaler. — Trekantig hatt af papper —

NOACH. Hvad pratar du för slag? — — Jag tror, min själ, du blifvit tokig.

WADD. Och Adolf, som sjelf anar ingenting, hvar är han? Hvad tar han sig för?

NOACH. Han springer omkring för att skaffa sig en plats.

WADD. En plats? Nu behöfver han ingen plats — men så mycket bättre — då kan jag göra honom en surpris — stackars gosse! Jag har varit sträng mot honom för hans kärlek, och nu — (*Får en ide.*) Ja, hvarför inte? (*Högt, i det han åter vänder sig till Noach.*) Säg mig, Noach, hvad tycker du om kommerserådets dotter härofvanpå?

NOACH. Kommerserådets dotter! Kära Wadd! Är du då alldeles förryckt?

WADD (*skakar honom*). Vill du svara? — Hur tycker du om henne?

NOACH (*skriker af alla krafter*). Hon är förbannadt vacker!

WADD. Och hon är en god flicka?

NOACH. God som en engel.

WADD (*slår honom på axeln*). Godt! Jag skall fria till henne.

NOACH. Men hvad fan tänker du på?

WADD. Kom med mig!

NOACH (*tvekande*). Till kommerserådet?

WADD. Ja, det är förbi med honom — nu skall han ta väl emot oss . . . (*Drar honom fram mot trappan.*) Jag har en vigtig sak att föreslå honom, kom! (*Han drager Noach med sig uppför trappan.*)

KRAVEL (*inkommer åter*). Att inte baron kommer! Jag står som på glödande kol — hvarje minuts uppskof ökar min plåga. — Jag måste skicka ut att söka honom. (*Han ringer.*) Hör hit någon!

FREDRIK (*inkommer från högra sidan*). Herr kommerseråd?

KRAVEL. Sök rätt på baron Kattklo! — Fast nej, jag hör någon stiga uppför trappan — det är säkert han. — (*För sig sjelf, i det Fredrik går bort.*) Han ensam kan förekomma att saken blir bekant och rädda mitt namn.

NOACH (*i trappan*). Vänta då! — Man stiger inte in här som på ett värdshus.

WADD (*utanför*). Anmäl mig!

NOACH (*klappar på dörren till venster*). Finns ingen i butiken?

KRAVEL. Hvad är det?

NOACH (*inkommer först och anmäler*) Huset Wadd et kompani.

KRAVEL (*förvånad*) Huru?

WADD (*som följt Noach, med sin hatt under armen*). Det är jag, som är husets principal.

NOACH (*visar sig*). Och här är kompaniet.

KRAVEL (*allvarsamt*). Hvad är det här för skämt?

NOACH (*sätter fram en stol åt Wadd*). Han är min svåger.

KRAVEL (*förvånad*). Skulle de händelsevis ha köpt några fordringar?

WADD (*sätter sig*). Min bästa medbroder! (*Han stiger upp.*) Noach, sätt fram en stol åt kommerserådet!

NOACH (*tager en stol och säger till Kravel, som vägrar att sitta ner.*) Nå, hvarför inte? (*Efter några stumma åtbörder tvinga de slutligen Kravel att sätta sig.*)

WADD. Min kära medbroder! Jag säger medbroder, ty kommerserådet säljer pengar att lägga i fickan, och vi sälja fickor att lägga pengar uti. — I går voro *vi* så godt som på bar backe, och i dag är det kommerserådet som måste bita i gräset.

NOACH (*sakta*). Man säger inte så... man säger: ni är generad i era affärer.

KRAVEL. Nå väl, min herre?

Det är i sanning oerhördt! (*Går fram på scenen.*) Och baron som inte hörs af! (*Får se honom inkomma.*) Ah! Der är han ändtligen!

KATTKLO (*som inkommit från höger*). Svärfar här! — För tusan! Jag trodde han var på kontoret.

KRAVEL (*låtsar lugn*). Du kom då ändtligen, bästa vän! Du gick tidigt ut i dag.

KATTKLO. Ja, jag var ute i några angelägna affärer... (*Afsides.*) Den der satans kontoristen skulle infinna sig här klockan sex; derför gick jag ut klockan fem.

KRAVEL. Jag har otåligt väntat dig — du vet att jag är i en ögonblicklig förlägenhet.

KATTKLO (*afsides*). Ja, ruinerad.

KRAVEL. Men jag vore hjelpt med den lapprisumman af två hundra tusen riksdaler.

KATTKLO. Två hundra — —!

KRAVEL. Har du råkat min kassör?

KATTKLO. Ja, det var just derför jag skyndat...

KRAVEL (*med glädje*). Att rangera saken... det var jag säker om.

KATTKLO (*i generad ton*). Nej... nej!... Jag kan endast skänka svärfar mitt deltagande. — Jag är sjelf i största bekymmer — — en alldeles oväntad tilldragelse. (*Afsides.*) Hvad skall jag väl säga honom?

KRAVEL (*studsar tillbaka*). Huru? Med *din* omätliga förmögenhet?

KATTKLO. Hm! Hm! — Min förmögenhet...

KRAVEL (*allvarsamt*). Är du inte din brors enda arfvinge?

KATTKLO (*afsides*). Ah! Hvilket infall! (*Högt.*) Jag trodde så — — men föreställ sig, svärfar — — att det finns en pojkbyting, om vid pass tjugu år, som befinnes vara min brors son.

KRAVEL (*otåligt*). Nå ja, men han är ju död?

KATTKLO. Han var död, men han har lefvat upp igen. — Den skurken missbrukar min godhet och påstår att han lefver.

KRAVEL (*ser kallt på honom*). Ah! Verkligen?

KATTKLO. Han har skrifvit mig till i ett bref, att...

KRAVEL (*allvarsamt*). Nog, nog, min herre... jag får säga er, att jag inte tror ett ord af den der fabeln.

(*Adolf inkommer genom porten, närmar sig trappan till höger, ser sig sorgset omkring och går in genom den lilla dörren till Wadds rum.*)

KATTKLO. Huru! Svärfar tror inte att det är sannt? — — Men sådant ser man ju alla dagar. — En person säges vara död, och rätt som det är träffar man honom lifs lefvande, den döde helsar på en och säger:

mjuka tjenare, hur står det till?

KRAVEL (*med bitterhet*) Och i följd deraf återtar herr baron kanske sitt ord?

(*Man hör auktionsklockan, och några auktionsspekulanter inträda. De säga till portvakten.*) Det är ju en trappa upp, som auktionen är? (*Hvarpå de stiga uppför trappan.*)

KATTKLO. Ja, af idel grannlagenhet — jag skulle inte kunna tillåta mig att intrassla er i min ruin.

KRAVEL (*kallt*). Det är nog, jag vet hvad jag bör tänka om er, herr baron, — och jag lyckönskar mig, att alla relationer upphört oss emellan.

KATTKLO (*vänder om och helsar*). Som ni behagar, herr kommerseråd. — Räkna alltid på min vänskap.

KOMMISSARIEN (*kommer in från höger, med vaktmästaren och några spekulanter, som se sig omkring och samtala sakta i fonden*). Vi skola strax skrida till verket. (*Till vaktmästaren.*) Tänd på ljusen! — (*Till Kravel.*) Här är uppsatsen på lösören. — Kommerserådet har ingenting vidare att tillägga?

KRAVEL (*hastigt*). Jo, tillägg min tafvelsamling, mitt silfver, min dotters juveler. — Jag måste till hvad pris som helst rädda mitt namn. (*De närma sig bordet och samtala vidare med sakta röst.*)

ADOLF (*kommer åter in*). De äro utgångne! Jag får då inte säga dem farväl, innan jag reser!

(*Vaktmästaren ordnar bord och stolar.*)

KATTKLO. Jag drog mig på honnett manér ifrån saken, och nu är jag honom ingenting mera skyldig. Det här huset är rätt vackert; man kan säkert få det för en spottstyfver. Jag har skrifvit till min mäklare, att han skall skicka mig penningar. — Nu stannar jag qvar vid auktionen. Jag vill se efter, med hvilka konkurrenter jag har att göra. (*Han går upp åt fonden till venster, under det man lagar allt i ordning för auktionen. Fredrik tänder på ljus, vaktmästaren tager fram sin klubba, m. m. Spekulanterna betrakta våningen.*)

(*Katharina inkommer i fonden med en korg under armen, som om hon kom tillbaka från torget.*)

ADOLF (*blir varse Katharina*). Ah! Katharina!

KATHARINA (*vänder sig om*). Min kusin... Pappa Wadd har flere gånger frågat efter kusin.

ADOLF. Syntes han orolig?

KATHARINA. Ja, det tror jag väl. Vi va' rädda att det händt kusin någon olycka.

ADOLF (*småleende*). Tvärtom, bästa Katharina... jag har fått mig en plats, hvarigenom jag

ändtligen blir i stånd att kunna hjelpa er. — Och till en början så var god och lemna det här åt pappa.

KATHARINA (*förvånad*). Två sedlar på hundra banko.

ADOLF. Det är ett förskott jag erhållit till min reskostnad.

KATHARINA (*upprörd*). Ärnar kusin resa? — — Hvart då?

ADOLF. Långt bort... till Amerika.

KATHARINA (*förvånad*). Min Gud! Är det sannt? — För Guds skull, gör det inte. Blif qvar här hos oss. Noach har vunnit mycket pengar på lotteriet. Nu äro vi rika. Se här, jag kommer nu ifrån Kornhamn. (*Visar en korg.*) Här ha vi öfverflöd på mat. (*Hon ärnar gå in.*) Nå, kommer inte kusin och hjelper mig att duka bordet?

ADOLF. Jag väntar på den der baronen.

KATHARINA (*kommer tillbaka*). Den der gamle narrn som pratat så mycket saker om oss... som skrutit för betjeningen att han gett en af oss en örfil.

ADOLF (*lifligt*). En örfil?

KATHARINA. Ja, — och om det vore jag, skulle jag lära honom. (*Hon försvinner, i det hon mumlar för sig sjelf.*)

»Auktionen börjar!»

KATTKLO (*i förbindlig ton*). Just det... jag håller så mycket af honom.

ADOLF (*afsides*). Jag skall klippa öronen af honom... men hur skall jag få tag i honom?

(*Kravel vänder honom ryggen och går att sätta sig till höger, nära bordet framför vaktmästaren. Wadd och Noach inkomma från venster.*)

WADD (*till Noach*). Har du förstått mig?

NOACH (*för sig sjelf*). Nej, jag begriper inte det minsta. (*De komma in och helsa på kommissarien.*)

KOMMISSARIEN. Sitt ner, god herrar!

NOACH. Nu börjas det.

VAKTMÄSTAREN. Tyst! (*Noach och Wadd sätta sig till venster på framscenen.*)

(*Under hvad som tilldragit sig deruppe, har Adolf gått fram till portvakten, som vägrat gå upp för att säga till Kattklo.*)

(*Betjenterna äro grupperade i fonden.*)

KOMMISSARIEN. Det finns redan en, som bjudit trettiotre tusen trehundratrettiotre riksdaler och sexton skillingar banko för detta hus.

VAKTMÄSTAREN. Trettiotre tusen trehundratrettiotre och sexton budet.

WADD (*till Noach*). Bjud öfver!

NOACH. Jag lägger till åtta runstycken.

ALLA. Ha, ha, ha, ha, ha!

KOMMISSARIEN. Hvad är det! Tror ni, herre, jag sitter och mäklar på runstycken?

KATTKLO. Trettiofyra tusen.

VAKTMÄSTAREN. Trettiofyra tusen — bättre bud, trettiofyra tusen!

FREDRIK (*synes uppe i fonden till venster bakom Kattklo*). Herr baron, någon dernere önskar tala med herr baron angående en affär.

KATTKLO (*stiger upp*). Ah! Jag vet — — penningarne som jag väntade. (*För sig sjelf.*) Jag riskerar ingenting att gå ner på ett ögonblick. (*Han går förbi spekulanterna och går ut till höger.*)

ADOLF. Hvad han dröjer!

VAKTMÄSTAREN (*upprepar*). Trettiofyra tusen — bättre bud — trettiofyra tusen — första, andra —

NOACH. Och tolf skillingar.

WADD (*trampar honom på foten*). Så tig då!

NOACH. Hä!

WADD. Trettiofem tusen!

EN ANNAN. Trettiosex tusen!

WADD. Trettiosju tusen!

EN ANNAN. Trettioåtta tusen!

NOACH (*räknar på sina fingrar*). Trettionio, fyrtio, fyrtioen.

VAKTMÄSTAREN. Fyrtioen tusen budet!

NOACH (*förskräckt*). Nej, nej, jag bara roade mig med att räkna.

WADD. Vill du tiga! Du ser ju, att han tar dig på ordet!

ADOLF (*nära trappan*). Ändtligen tycker jag mig höra — —

WADD. Fyrtiotvå tusen!

ÖKMAN (*i fonden till venster*). Det är värdt öfver hundra tusen.

VAKTMÄSTAREN. Hvem bjuder hundra tusen?

NOACH (*förskräckt*). Det var inte jag.

ÖKMAN. Jag bara gjorde mina betraktelser...

VAKTMÄSTAREN. Tyst! Man får inte göra några betraktelser.

ADOLF (*ställer sig på högra sidan i fonden*). Det är han.

KATTKLO (*stiger utför trappan*). Nå, hvar är då den som frågat efter mig? (*Han går fram till portvaktens dörr.*)

ADOLF (*stänger vägen för honom*). Här är han, herr baron!

KATTKLO (*studsar tillbaka till venster*). Ha! Hvad är det? — Hvad vill ni, min vän?

EN RÖST. Fyrtiotre tusen!

WADD. Fyrtiofyra tusen!

KRAVEL (*betraktar honom*). Hvad, är det han?

FREDRIK. Han är ihärdig.

ÖKMAN. Han har säkert betaldt af kommerserådet för att ropa.

ADOLF (*kallt*). Hvad jag vill? Jag vill slåss med er, min herre.

KATTKLO. Ingenting annat! Då lönte det visst mödan att störa mig. (*Han vill aflägsna sig. Adolf förtretas och afskär honom reträtten. En mindre pantomim följer härpå.*)

VAKTMÄSTAREN. Fyrtiofyra tusen! — Första, andra! — Hvems var budet?

WADD. Mitt.

ADOLF. Ah, min herre, låt oss gå!

KATTKLO. Är ni galen? Tror ni att jag slåss med en knodd? Hvar har ni fått de der ideerna ifrån? Ni måtte ha rymt från något hospital i Frankrike?

ADOLF. Ni har förolämpat mig, och ni har skymfat min far! Hederns lagar böra vara desamma i Sverige som i Frankrike, och ingen skymf fanns nog stor, som inte den fege borde underkasta sig. (*Han fortfar att gestikulera och att qvarhålla Kattklo.*)

(*Under samtalet dernere har en spekulant talat i örat på Noach.*)

NOACH (*drager Wadd i rocken*). Hör på, du, man frågar mig om du har alla dina skrufvar i behåll.

WADD. Hä! Håll mun!

KATTKLO. Men ni förifrar er, min bästa herre!

EN SPEKULANT. Fyrtiofem tusen!

EN ANNAN. Fyrtiosex tusen!

WADD (*skriker*). Fyrtiosju tusen!

KRAVEL (*till kommissarien*). Hur olyckligt, om det inte skulle gå åtminstone till femtio tusen!

KATTKLO (*för honom tillbaka, halfhögt*). Hör på: ni vill tvista

med mig för mamsell Kravels skull... Välan! Jag afstår henne åt er — hennes far är ruinerad; derför tar jag min Matts ur skolan.

ADOLF (*hvars vrede tilltager*). Ruinerad! O himmel!

KATTKLO (*vill gå ut*). Var god och skicka bud till mig der uppe.

EN SPEKULANT. Fyrtioåtta tusen.

WADD. Fyrtionio tusen!

FREDRIK. Nu börja de på igen!

ADOLF (*vill draga honom med sig*). Ni är feg! Men ni slipper inte så lätt!

KATTKLO. Jag kan inte dröja här... det gäller en vigtig affär.

EN SPEKULANT. Fyrtionio tusen etthundra!

EN ANNAN. Fyrtionio tusen tvåhundra!

WADD. Femtio tusen!

ÖKMAN. Hör man på den der lumpsamlaren! (*Förvåning hos alla de närvarande.*)

KRAVEL. Det är otroligt!

NOACH (*sakta, i det han stiger upp*). Han bjuder femtio tusen, och vi ega knappast tolf tusen! Jag går min väg, jag.

(*Kattklo har gått öfver teatern för att komma fram till stora trappan.*)

ADOLF (*som fattat i hans arm*). Ni darrar!

KATTKLO (*darrande*). Visst inte, herre... jag darrar aldrig.

VAKTMÄSTAREN. Femtio tusen riksdaler! Och ingen bjuder mer? — Första — andra —

WADD. Femtio tusen budet, ja!

ALLA (*modfälda*). Man kan inte gå längre!

ÖKMAN (*som trängt sig fram, höjer rösten*). Bara tillställning af säljaren!

KRAVEL (*stiger upp och säger med vrede*). Hvilken nedrig beskyllning! (*Allmän förvirring. Alla stiga upp och tala på en gång.*)

På en gång.

KOMMISSARIEN. Hvem vågar väl påstå? Liksom en kommissarie skulle tillåta sig —

KRAVEL. Hvilken oerhörd djerfhet, och om man ville granska grunden till hans fordran!

WADD (*vred*). Jag skulle vara betald af säljaren! Kom hit du, herr trafvalapp, så skall jag lära dig, jag!

ADOLF. Nå väl?

KATTKLO (*stolt*). Vi träffas i morgon bittida... hvar fan ni vill.

ADOLF. Nej, jag reser klockan ett i dag till Amerika.

KATTKLO (*med hotande uppsyn*). Nå väl! När ni kommer tillbaka då!

ADOLF (*håller honom qvar med styrka*). Nej, nu på ögonblicket!

(*Adolf och Kattklo tala på samma gång dernere och taga hvarandra i kragen.*)

ADOLF. Nej, säger jag!... Ni måste följa mig... och en af oss skall stanna qvar på platsen!

KATTKLO. Men ni kan väl inte begära, att jag försummar alla mina affärer för den här... Jag är adelsman och kan inte slåss med en ofrälse — för öfrigt erfordras min närvaro deruppe.

På en gång.

ÖKMAN. Jag är en fordringsegare . . . och när man förlorar frukten af sitt nit och sina besparingar . . .

NOACH (*håller fast Wadd och skriker hårdare än han*). Tvista inte med honom, svåger. En filosof bör aldrig förifra sig.

FREDRIK OCH DE ANDRE. Tig då, för fan i våld! Vräk ut honom! Ut med honom, den skurken!

VAKTMÄSTAREN (*till alla*). Stilla er, mina herrar! Tyst! (*Starkare, med rosslig stämma.*) Tyst då, för fan i våld!

(*Oväsendet upphör; alla sätta sig åter.*)

KATTKLO (*gör sig lös*). Släpp mig då, fördömda karl! Om fem minuter skall jag vara här.

ADOLF (*visar på gatan*). Jag väntar er der utanför porten! Hoppas inte att undslippa mig . . . jag går inte från stället, och nekar ni att slåss, så örfilar jag opp er midt på öppna gatan.

(*Katharina synes till venster och hör de sista orden.*)

KATTKLO. Tror ni jag fruktar för er! (*Afsides.*) Fort härifrån! (*Han stiger uppför trappan. Adolf går ut genom porten, sedan han hotat honom med fingret.*)

KATHARINA. Hvad hör jag? Ack, min Gud, de vilja slåss! — Adolf! . . . Hvar är då morbror?

VAKTMÄSTAREN. Låt oss göra slut på saken, god herrar! — Är det ingen som bjuder mer? —

KATHARINA (*nära portvaktens rum*). Herr Klapp! Har han sett min morbror?

VAKTMÄSTAREN. Femtio tusen riksdaler banko — första — andra — tredje gång! (*Slår klubban i bordet.*)

WADD (*hoppar till af glädje*). Huset är mitt!

PORTVAKTEN (*i fönstret*). Herr Wadd är hos sin kommissionär, efter hvad herr Noach sagt mig.

KATHARINA. Ack, ja, jag påminner mig... han sade mig i morse att han skulle gå dit — Vesterlånggatan... jag skyndar dit. (*Hon går ut.*)

KATTKLO (*kommer andtruten in genom högra dörren; han går fram till bordet och säger åt kommissarien.*) Femtio tusen riksdaler! Jag bjuder mer.

KOMMISSARIEN. Nu är det för sent.

KRAVEL (*förtretad*). Ah! Baron kommer för sent! (*Han går ut till höger.*)

KATTKLO. Huru? — Har klubban redan fallit? — För hvem då? För hvem?

WADD (*med glädje*). För mig! (*Spekulanterna aflägsna sig åt högra sidan. Fredrik ställer stolarna i ordning, såsom de stodo innan auktionen började.*)

KATTKLO (*föraktligt*). Huru? Den der uslingen... när jag

KATTKLO (*ensam, stiger upp*). Jag kan inte stanna qvar här längre... Kravel blänger på mig som en tjur på en köttmånglare. — Det värsta blir att komma ut, ty den skurken väntar mig nere vid porten. (*Ser ut genom fönstret till venster om kaminen.*) Ja, han står der på post och kikar upp åt fönstret. — Med duellen har det väl ingen fara — sådana romangriller skrattar jag åt. Det är för gammalmodigt, det der spektaklet; men näfvarna — de äro alltid moderna. Den besten ser ut att vara bra stark för sin ålder. (*Han lutar sig utåt, i det han lyfter upp en flik af gardinen.*)

Sjette scenen.

KATTKLO. ÖKMAN (*inkommer åter hastigt till höger och stänger igen dörren — han är blek och ser förstörd ut*).

ÖKMAN (*utan att se Kattklo, afsides*). Det är en riktig sammangaddning emot mig i trappan! Fredrik och de andra tänka prygla mig när jag går ut.

KATTKLO. Ah! Han såg mig — han ger mig tecken — mjuka tjenare!

ÖKMAN (*för sig sjelf, på framscenen*). Ja, sade de, så snart han kommer ner, skall han få smaka sopqvasten och dam-

borsten — — vi ska tilltyga honom, vi —

KATTKLO (*i fonden*). Hur skall jag kunna undvika honom?

ÖKMAN (*afsides*). På hvad sätt slippa undan?

KATTKLO (*ser på sin öfverrock*). Den ljusa rocken är så lätt att känna igen.

ÖKMAN (*afsides*). Mitt livré lyser ända till Barkaby.

KATTKLO (*blir honom varse*). Ökman! Hvilket syperbt infall!

ÖKMAN (*afsides*). Om jag kunde träffa på någon beskedlig menniska! ...

KATTKLO (*slår honom på axeln*). Hör på, du!

ÖKMAN (*tager ett hastigt skutt*). Ah! ... Förlåt! (*Afsides.*) Jag trodde det var en helt annan person.

KATTKLO. Hör på, du vet, att jag alltid anser dig, som om du vore i min tjenst.

ÖKMAN. Hva' falles?

KATTKLO. Derför döljer jag ingenting för dig. (*Hemlighetsfullt, i inbilsk ton.*) Jag har gjort upp en intrig med en söt flicka, som bor i grannskapet — i Brunnsgränd, förstår du —

ÖKMAN. Åh, verkligen!

KATTKLO (*stödd mot länstolen*). Hon väntar mig just nu — men jag vill inte visa mig för henne i den här drägten. (*Muntert.*) Låna mig ditt livré,

ÖKMAN (*med glädje*). Mitt livré?

KATTKLO. Ja, jag vill förklä mig.

ÖKMAN. Men hvad skall jag ta på mig i stället?

KATTKLO (*visar på sin rock*). Du kan ta den der rocken.

ÖKMAN (*afsides*). Hvilken himlens skickelse!

KATTKLO. Nå, hvad säger du derom?

ÖKMAN. Jag skattar mig lycklig att kunna vara baron till någon tjenst.

KATTKLO (*slår honom på axeln*). Godt! Du skall inte göra det för inte, det kan du vara säker om. (*Afsides.*) Jag tycker så flat han skall bli, när han der nere blir piskad i mitt ställe; men det skall göra honom förbannadt godt.

(*Portvakten kommer in tillbaka; han talar utåt gatan och beter sig som han hade fått veta en förvånande nyhet.*)

ÖKMAN (*afsides*). Säkert får han i trappan påkoljan i stället för mig... satan så bra!

Sång N:o 16.

Mel.: »I gamla Svea land».

KATTKLO OCH ÖKMAN (*båda för sig sjelfva*).

Nu kan man vara trygg,
Man har sauverat sig.
Den der får på sin rygg
Hvad som var ämnadt mig.
Ja, rappen honom friska tag,
Ja, friska tag!

Och gifven honom slag på
slag,
Ja, slag på slag.
För mycket kan han aldrig få,
Det är jag säker på.

(*De gå ut till venster.*)

(*Noach stiger utför trappan till höger och går åt venstra sidan.*)

PORTVAKTEN (*skyndar till honom*). Är det möjligt, kära herr Noach, att herrns svåger köpt huset?

NOACH. Ja, min vän, vi ha köpt huset.

PORTVAKTEN. Han, som inte kunde betala sin hyra?

NOACH. Just derför ville han ha ett eget hus.

(*Wadd inkommer med hatten på örat och med betydande och stolt uppsyn.*)

PORTVAKTEN. Ah! Der ha vi herr Wadd. (*Han tager af sin mössa, i det han ropar.*) Min hustru! Min hustru! Kom ut och helsa på vår nya husbonde.

WADD (*i betydande ton*). Det är bra! Det är bra... Stör inte fru portvakterskan!

PORTVAKTEN. Ursäkta henne, herre... hon går aldrig ur sin länstol... hon plågas af gikt... men hur hjertligt det skall glädja henne att få höra... ty herrn behåller oss väl qvar som portvakt? Vi skola göra allt i verlden för att vara herrn till nöjes.

WADD. Vi få talas vid derom.

NOACH (*gravitetiskt*). Ni pratar allt för mycket, min kära portvakt... kryp in i ert hål. (*Han går framför honom.*)

WADD (*med värdighet, i det han visar bort honom med en åtbörd*). Lemna oss.

PORTVAKTEN (*går tillbaka in i sin kammare; afsides*). Den der måste ha millioner insydda i sina trasor!

WADD (*på afstånd, till Noach*). Nå väl?

NOACH (*med armarne i kors*). Nå väl!

WADD. Du ser nu, det är inte svårare än så att köpa ett trevånings stenhus.

NOACH. Ja, men att betala det... Besinna, din galning, klockan ett!

WADD. Bekymra dig inte. Pengar trollar jag fram!

NOACH (*får ett infall och närmar sig*). Ah! Jag gissar! — (*I förebrående ton.*) Din skälm! Du spelte också på lotteriet och sade mig inte till derom. Du har kanske vunnit, du också?

WADD. Ja, du skall få se... (*Ser sig omkring.*) Men hvar är då Adolf? — Jag kan ingenting göra utan honom... jag måste råka honom strax. (*Ropar.*) Adolf! Adolf! (*Han går ut till venster — nu synes Katharina på tröskeln till porten, i samma ögonblick Noach ämnar följa efter Wadd.*)

KATHARINA (*inkommer bestört*). Adolf! Ack! Vi få kanske aldrig se honom mer!

NOACH (*vänder sig om orolig*). Hä! Hvarför det?

KATHARINA. Han skall slåss nu på förmiddagen.

NOACH (*häftigt*). Slåss? Med hvem då?

KATHARINA. Med den der narren der uppe.

NOACH. Den der baron! För tunnor tusan! — Det kan bli ett vackert spektakel! Min systerson är som att tända eld i krut och kan göra sig olycklig... Det är derför tid på att förekomma honom på ett fasilare sätt. Jag har lust att sjelf slå armar och ben af herr baronen, så slipper min stackars Adolf förifra sig. Han är ännu deruppe. — Se här komma karlar för att hjelpa oss med flyttningen — vänta bara, låt mig hållas. (*Två bärare inträda, kommande från venster, och bära stolar, qvastar m. m.*)

(*Ökman, klädd som Kattklo, går först öfver scenen, i det han kommer från venster.*)

ÖKMAN (*hemlighetsfullt*). Den här rocken passar mig förträffligt. — De vänta mig vid kökstrappan... för mera säkerhet går jag stora trappan. (*Han går ut åt höger.*)

NOACH (*talar sakta till bärarne, som beväpna sig med påkar*). Gossar! Ni förstår mig väl.., det är för en väns

skull. (*Han ställer dem i fonden till höger, nära ingången till trappan.*)

KATTKLO (*inkommer, löjligt klädd, med Ökmans hatt och livré*). Det här livréet är, som det vore gjordt åt mig. — Han väntar mig vid inkörsporten, jag smyger mig ut lilla trappan. (*Han går ut till höger.*)

NOACH (*sakta i fonden*). Se der kommer baronen.

ÖKMAN (*med en näsduk under näsan, kråmar sig*). Jag härmar temligen bra hans gång och fasoner. (*I inbilsk ton, i det han tager Katharina under hakan, då han går förbi.*) God afton, min sötunge!

NOACH (*rusar på honom med de andra*). Ah! Ändtligen så har jag dig!

ÖKMAN (*försvarar sig och söker komma undan*). Hvad är det? Ni tar miste!

NOACH (*slår honom*). Jag skall lära dig att krypa i mina skåp.

KATHARINA. Slå inte ihjäl honom.

(*Ökman tager i portvakten, som kommer ut från sin kammare, och svänger om honom. — Han störtar in i portvaktens rum och stänger igen om sig.*)

PORTVAKTEN (*får flere slag af misstag och faller omkull*). Hvad fan nu? Låt mig vara! Jag är ju Klapp! —

NOACH. Jag skall klappa dig, jag! (*Han känner igen port-*

EN RÖST (*till höger, i det han slår*). Jag skall ge dig, slyngel!

KATTKLO (*tjutande*). Aj, aj, aj, aj! Hjelp! Hjelp! — (*Man hör någon tumla utför trappan.*)

vakten.) Ah! Är det ni? (*Detta bör spelas ganska raskt. I detta ögonblick hör man ett starkt buller i trappan till höger.*)

PORTVAKTEN. Herre min Gud, hvilket kakalorum!

NOACH (*lyssnar*). Hör! Det rullar någon utför trappan. (*Han pekar åt höger.*)

Sjunde scenen.

PORTVAKTEN. NOACH *och hans vänner.* FREDRIK *Sedan* ANNETT.

FREDRIK (*synes till höger med en damborste i handen*). Nu vill jag lofva, att Ökman fått sig en minnesbeta! Han hade också förtjent den!

(*Fönstret till portvaktens rum öppnas, och Ökman sticker ut hufvudet.*)

ÖKMAN. Nedrige belackare!

ALLA. Ökman!

FREDRIK OCH DE ANDRE. Hvad! Är han nu der?

KATHARINA. Här måste vara ett misstag begånget.

FREDRIK (*lyfter sin damborste, i det han går förbi Noach*). Då måste vi börja på nytt igen!

ÖKMAN (*i fönstret*). Nej, nej, jag begär ordet.

NOACH (*hejdar Fredrik*). Men den andre, hvad har det blifvit af honom?

FREDRIK (*skrattar*). Den andre! Den som hade livrét?

ÖKMAN (*sticker ut hufvudet*). Aha! Baron Kattklo!

FREDRIK. Ah! Det var då han, som fick stryk i stället för dig?

NOACH (*räcker honom sin hand*). Tack för det!

FREDRIK. Han gick ut köksvägen.

KATHARINA (*afsides, förskräckt*). Då går han och söker upp Adolf!

ANNETT (*synes på trappan, till höger*). Fredrik! Fredrik! Skynda! Herrn vill tala med dig om flyttningen.

FREDRIK (*följer henne*). Stackars herre! Det gör mig lika ondt om honom, som när jag ser en af mina hästar sjuk. (*Han stiger uppför trappan med Annett. Katharina går att se mot fonden med orolig uppsyn.*)

ÖKMAN (*utkommer från kammaren, stödd af portvakten. Noach går emot honom.*) Tack! Tack! (*Känner igen Noach, med vrede.*) Ah! Det skall du betala mig!

NOACH. Han misstar sig om han tror, att det var ämnadt åt honom.

ÖKMAN (*med en åtbörd åt sin rygg*). Huru? Hvad jag fick uppbära der?

NOACH. Var ämnadt åt en annan — — hur kan ni väl tro något annat? Om man till exempel tog mig för er, om man sade åt mig: du är en skälm, en skurk, en spetsbof... inte skall jag ta det för min räkning.

ÖKMAN Ja, men om jag hade fått något, som tillhörde herrn, så skulle jag återge det.

NOACH. Åh nej, det har jag inte skäl att tro.

ÖKMAN. Jo jo men.

NOACH. Åh nej, jag känner honom allt för väl. (*Viker*

värja och pistoler; och i denna stund har han kanske dödat honom.

WADD (*med ett sönderslitande utrop*). Dödat honom, olycklige Adolf! (*Han svigtar.*)

KATHARINA (*håller honom uppe och hjelper honom att sätta sig på stolen, som står nära logen*). Morbror! Ack, min Gud!

EMELIE (*nära sin fars byrå*). Fatta mod, pappa, fatta mod!

KRAVEL. Stackars barn! Jag hade hoppats att kunna förskona dig från en så hård pröfning.

(*Katharina går efter portvakten, som kommer ut med ett glas vatten.*)

ANNETT (*kommer fram*). Mamsell, jag har lagt i ordning alla mamsells askar.

EMELIE (*fattar hennes hand*). Min stackars Annett, du finner väl, att vi inte kunna behålla dig längre hos oss.

ANNETT. Inte behålla mig? Och jag, som tänkt att alltid få vara hos mamsell; jag skulle vantrifvas om jag inte fick tjena den enda, som varit god emot mig, och det har mamsell alltid varit — jag begär ingen lön, ingenting, blott jag får stanna qvar. Jag skulle gråta mig till döds, om jag nödgades flytta från den enda, jag hållit af — så mycket hållit af. (*Kysser Emelies hand.*)

Sång. N:o 17.

Mel.: »Kristallen den fina».

ANNETT.

Ack ja, låt mig ständigt hos eder få vara,
Den enda önskan jag har,
När de stolta vännerna bort från er fara.
Den stackars Annett dröjer qvar.
Hon dröjer qvar och skall ej fara,
Skall ej på kärlek och trohet spara,
När döden en gång henne tar
Och slut är på sorgernas dar,
Hon ensam bland alla er tillgifven var.

(*Trycker Emelies hand till sina läppar.*)

PORTVAKTEN (*till Katharina*). En för hastig lycka åstadkommer alltid själsskakning.

KATHARINA (*till portvakten*). Tack! Nu kommer han sig före! (*Portvakten går tillbaka i sitt rum.*)

ANNETT (*med känsla*). Ack, mamsell! Jag får ju bli qvar hos min goda matmoder, jag får ju det? Och äfven Fredrik har föresatt sig att nu, som hittills, tjena kommerserådet.

FREDRIK. Ja, ja, tillåt mig det, herr kommerseråd!

WADD (*med svag röst*). Dödat honom, han?

EMELIE (*rörd*). Nå väl, pappa, böra vi inte häri finna någon tröst?

KRAVEL (*går långsamt mellan de begge domestikerna*) Jo, jo . . .

Tack, mina vänner! Ni skolen inte lemna oss mer. (*Emelie räcker sin hand åt Annett, som kysser den, Fredrik fattar kommerserådets hand och för den till sina läppar.*)

KRAVEL (*går åter på högra sidan*). Kom, kom, laga allt i ordning för vår afflyttning ... om en qvarts timme vill jag för evigt vara härifrån. (*Annett och Emelie gå ut till venster. Kravel tager sina papper och går ut till höger. Fredrik och två andra betjenter gå och komma under följande, bärande kontorsböcker, smärre möbler och iakttaga sådana rörelser, som tillkännage början till en afflyttning.*)

WADD. Och jag kommer att anses som en ränkmakare ... en bedragare! (*Återtager sin fulla kraft.*) Och du sade mig ingenting, du! ... Min Adolf! (*Stiger upp med styrka.*) Hvar är han? Jag måste ha reda på den der andre ... jag måste ha honom i mitt våld. (*Man hör ett starkt buller och rop på gatan utanför.*)

NOACH (*utanför*). Det är han!

KATTKLO (*utanför*). Släpp mig då!

KATHARINA (*skyndar åt fonden*). Hvad är på färde? (*Porten öppnas.*)

Nionde scenen.

DE FÖRRE. KATTKLO. NOACH (*som håller Kattklo i kragen; den senare är ännu klädd i livreet, men fracken och hatten äro smutsade och sönderrifna. En folksamling*).

Sång N:o 18.

Mel. ur Robert: »Demoner, fantomer».

Tillsammans.

WADD.

Hvad buller i trakten!
Här kan man få slåss!
Och ingen af vakten
Har göra bland oss!

NOACH.

Jag träffa'n i trakten!
Här kan han få slåss,
Och ingen af vakten
Har göra bland oss!

KATHARINA.

Hvad buller i trakten,
Man grälar och slåss!
Och ingen af vakten
Sig vågar till oss!

PORTVAKTEN.

Hvad buller i trakten!
Man grälar och slåss,
Men ingen af vakten
Sig vågar till oss!

KATTKLO.

Hvad buller i trakten!
Hvarför vill ni slåss?
Fort, strax efter vakten,
Som kufvar er, tross!

KÖREN.

Hvad buller i trakten!
Man grälar och slåss.
Och ingen af vakten
Sig vågar till oss!

NOACH. Här är han; jag tog fast honom just som han höll på att köra omkull ett mångelskestånd med sin droska.

KATTKLO. Vill ni släppa mig!

NOACH (*drager Kattklo till venster*). Sakta, sakta, min gunstig herre!

WADD (*ursinnig, drager honom åt högra sidan*). Säg mig, din spetsbof!... (*Katharina hejdar Wadd.*)

NOACH. Låt mig hållas med honom. (*Ger honom en puff för hvarje ord.*) Ah! Du vill döda min systerson! Hvar är han? Säg strax, eller klöser jag dig!

(*Katharina, som gått från den ena till den andra, går bakom dem till Noach.*)

KATTKLO. Hvad vill ni mig, menniskor?

WADD (*går emellan dem, till Noach*). Nej, nej, du bär dig inte riktigt åt... man måste gå tillväga på ett stilla och saktmodigt sätt. (*Rusar till, fattar Kattklo i strupen och skakar honom.*) Hvar har du gjort af min son?... Svara eller mördar jag dig!

KATTKLO (*skriker och försvarar sig*). Har jag kommit på ett dårhus? Hvad viljen I mig?

Vill ni att det skall hända en olycka till?

ALLA. En olycka?

WADD. Ni har då sett honom?

KATTKLO (*hämtar sig*). Visst fan har jag sett honom, och han har också sett mig. (*Afsides.*) Han är på vägen till Amerika; jag befarar således ingenting.

ALLA (*med ångest*). Nå väl?

KATTKLO (*med hållning*). Nå väl, mina barn! (*Ser på sina kläder.*) Jag måste gå och ömsa kläder.

WADD (*hejdar honom*). Ni har då slagits med honom?

(*Adolf inkommer nu genom porten. Han synes bakom dem.*)

KATTKLO (*med en suck*). Gud är mitt vittne, att jag inte ville inlåta mig i strid med honom; ty jag känner min skicklighet... det var inte mitt fel... han tvang mig sjelf dertill och gaf hugg på sig.

ADOLF (*kommer vid dessa ord och ställer sig vid sidan om honom*). Ni ljuger, herr baron!

Tionde scenen.

DE FÖRRE. ADOLF.

KATTKLO (*smyger sig bort åt sidan*). Se så, för fan!

ALLA (*skynda emot Adolf till höger*). Der är han!

KATTKLO (*med förskräckelse, ytterst på venstra sidan*). Hvarifrån kommer han?

WADD. En half million måste baron betala honom åter.

NOACH. En half million! (*Till Kattklo.*) Det skall kanske klämma efter er, det!

ADOLF. Mina vänner . . . min goda far! (*Till Kattklo.*) Min farbror! . . . Jag känner mig så förvirrad . . .

NOACH. Och huset, som redan blifvit inköpt för vår räkning . . . jag måste tänka på vår inflyttning. (*Han smyger sig hastigt ut till venster.*)

ADOLF (*förvånad, till Wadd*). Huset! Hvad för hus?

WADD. Det här . . . som jag köpt åt dig. Kommerserådet deruppe har gjort cession, och se der kommer han, sysselsatt med att flytta.

ALLA (*med medlidsamt utseende ställa upp sig i en sned rad*). Ah!

WADD (*något rörd, till dem som omgifva honom*). Mina barn! Han har varit stolt och stursk af sig. Nu är ögonblicket inne att betala med samma mynt. (*De två bärarne gå fram med beslutsam min; han tager af sin hatt.*) Den förste som förolämpar honom får att göra med mig.

Elfte scenen.

DE FÖRRE. KRAVEL, *stödd mot* EMELIE. ANNETT *följer efter, bärande askar.* FREDRIK *bär kontorsböcker. De inträda långsamt från höger.*

KATTKLO. Herr kommerseråd!

KRAVEL (*förvånad öfver hans drägt*). Hvad ser jag? — Hvad betyder det?

KATTKLO (*bemödar sig att skratta*). Ja, ja... ni ser, jag bedrog er inte... det är min skälm till brorson, som man säger i komedien! (*Han visar på Adolf.*

KRAVEL (*förvånad*). Er brorson! Den der unge mannen?

EMELIE. Herr Adolf?

KATTKLO. Jag väntade just på honom, jag väntade honom bestämdt.

(*Nu synes en trappa upp Noach, portvakten, de båda bärarne — betjenterna bärande knyten, gamla stolar, tältsängar, kärl, en gryta, den man sätter på kaminen som en vas, etc. Noach bär på hufvudet en madrass; Kristoffer slutar tåget, gående stolt med en stekpanna på axeln och har i handen ett ljus, det han bär i veken.*)

KRAVEL (*till Adolf*). Jag lyckönskar er, min herre, till denna lyckliga förändring. (*Ser på Wadd.*) Jag förmodar, att

den här egendomen äfven tillhör er? (*Wadd gör en jakande gest. Kravel ämnar gå ut.*)

ADOLF (*upprörd, går framom de andra*). Förlåt, herr kommerseråd, vi ha ännu en räkning oliqviderad.

KRAVEL (*förvånad*). Hvad menar herrn?

NOACH. Här är nu hela trossen. (*Han kastar madrassen på golfvet och stöder händerna på knäna, skrattande.*)

ADOLF. I går tillbjöd herr kommerserådet mig belöning för den tjenst jag hade lyckan göra kommerserådets dotter; nu begär jag denna belöning...

KRAVEL. Ack, min herre! I hvilken stund!

NOACH (*sitter på sin madrass och visar rummet*). Det här blir min sängkammare.

ADOLF (*i enkel ton*). Man påstår att jag eger en betydlig förmögenhet; disponera deröfver, herr kommerseråd, om den kan rädda er; och sedan är kommerserådet mig ingenting skyldig.

NOACH (*lika*). Jag vill hoppas att här är gentilt, hä!

(*Kravel har räckt sin hand åt Adolf, som trycker den varmt.*)

EMELIE (*afsides*). Hvad jag känner mig stolt, att jag älskade honom medan han var fattig!

WADD (*tager Adolf om hufvuder och omfamnar honom flera gånger*). Bra, bra, min rara pojke!

NOACH (*tager nattrocken och mössan på sig*). Den här går väl också med i köpet.

NOACH (*ställer en kruka och en spilkum på kaminen såsom*

KATHARINA. Ack, sådant godt hjerta!

KATTKLO (*till Kravel*). Sådana äro vi alla i vår familj.

KRAVEL (*håller ännu Adolfs hand*). Värdige unge man, — ni har räddat min heder; och ni måste äfven dela min återvunna lycka, ty för min räddning vill jag endast ha att tacka min måg, min son.

ADOLF (*hänförd af glädje*). Denna oväntade lycka!

EMELIE. Pappa!

WADD (*hoppar till af glädje*). Se det var kronan på verket!

vaser). Man måste göra något för prydnadens skull.

KATHARINA. Den goda mamsell Emelie!

WADD. Ack! Jag gråter glädjetårar. Hvar är då Noach?

KATHARINA. Han har börjat flytta sakerna dit upp.

WADD. Ha! Den skälmen! Det blir inte för honom, det. (*De skynda åt höger fram till trappan.*) Noach!

NOACH. Hvar är då min fästmö och svåger Wadd?... Pappa Wadd!

WADD (*ropar*). Noach!

NOACH (*i dörren till höger*). Pappa Wadd!

WADD. Det är jag som ropar dig.

NOACH. Nej, det är jag som ropar dig!

WADD. Kom ner fort! Du smutsar ner golfvet deruppe — det der golfvet är inte för dina pjeksor, det!

NOACH. Hvad säger han?

PORTVAKTEN (*som håller en pust i handen*). Han säger, att det här är inte för herrn.

NOACH. Det är för huset Wadd et kompani. Han vet det nog sjelf; annars skall jag säga honom det. (*Han går ner till höger, och de andra gå ut till venster.*)

PORTVAKTEN. Få vi kanske åter en ny hyresvärd. (*Han går ner.*)

(*Kravel, Emelie, Adolf och Kattklo äro grupperade något

uppåt scenen och språka sinsemellan.)

ADOLF (*till Kattklo*). Jag vill att alla skola bli lyckliga!

KATTKLO. För min del sätter jag mig inte deremot.

ADOLF (*till Katharina*). Min lilla kusin! (*Till Wadd.*) Och ni, min far, skall aldrig mera lemna oss.

WADD. Vi skola råkas alla dagar... ty jag fortsätter min rörelse.

KATHARINA. Ja, jag tycker mycket mer om vår gamla boning.

NOACH (*småler åt henne, i inbilsk ton*). Det finns inte mer än en kammare för de båda makarne.

WADD. Vi skola arbeta som förr... lägga oss till en ny elegant skräddarverkstad och hänga ut en skylt, med bokstäfver fyra gånger så stora som herr Åberghs.

NOACH (*stöter till honom med armbågen*). Och emellanåt smörja vi kråset deruppe (*visar på Adolf*); han skall nog bjuda oss, han; jag känner hans hjerta.

KATTKLO (*kommer till höger mellan Wadd och Noach*). Att börja med så gör mig en ny klädning; ty jag behöfver den verkligen, eller hur? (*Visar på sina kläder.*)

WADD (*tager beställsamt mått af honom*). Strax, herr baron! (*Till Noach, som lyfter upp

Kattklos arm.) Och du skall pressa den bra.

KATHARINA. Ordning och sparsamhet som förr.

KRAVEL (*med en suck*). Och utan för mycken ärelystnad!...

WADD. Går det alltid bäst här i verlden, och vill se'n olyckan så, att man hasar utför trapporna från första våningen till nedre botten, så bryter man derför inte nacken af sig, hvilket alltid är obehagligt (*afsides*) i synnerhet för den, som beständigt varit van att sätta näsan i vädret.

KRAVEL. Mina vänner! Det må nu vara hur som helst dermed, men säkert är, att ädelmodet, som aldrig fanns der uppe i första våningen, fann jag först på nedre botten.

KATTKLO. Ja, och lika säkert är det också, att jag, som nyss trodde mig ha gods och guld i öfverflöd, nu får lefva på nåder till min död och åtnöja mig kanske med ett rum på nedre botten.

NOACH. Ja, hvartill tjenar då ärelystnaden här i verlden? Jo, att förvrida våra arma hjernor. Nej, tacka vet jag krediten! Hvem kan väl lefva den förutan? Liksom luften är nödvändig för fågeln och poeten, och vattnet för fisken och nykterhetsledamoten, så är ock krediten nödvändig för oss alla, under det vi här på jorden måste springa små-

ärenden mellan amman och dödgräfvaren. Ja, lefve den välsignade krediten!

Sång N:o 19.

NOACH.

Det sägs att på jorden allt vinns
genom ordning och flit;
D'ä' puder, ty jag tror att all-
ting beror på kredit.
Hur ginge det väl med pla-
neternas rader,
Om de inte hade kredit hos
Gud Fader?
Ja, solen den står,
Och vår jord kring den går
På kredit.

KATTKLO.

Ja, utan krediten här vore blott
jämmer och split,
Ty allt kan man smälta, men
svälta är svårt på kredit.
När slut är på kassan och
magen den skriker
Och vännen oss lemnar och
flickan oss sviker,
Så finns dock en vän,
Som kan rädda oss än:
D'ä kredit.

NOACH.

Si herrarne Kæding och Åbergh
de göra sin flit,
Att hyfsa upp men'skan, fast
hyfsningen sker på kredit.
Hos Pohl och hos Davidson
te skall man dricka,
Och skaffa sig gigg och en
hund och en flicka,
Och allt har sin gång,
Man kan lefva så bon
På kredit.

WADD.

Blott synd att på den man ej
evigt kan sätta sin lit,
Ty afund man väcker i synnerhet hos slottskansli't.
Snart björnarnas skaror så
hemskt börja ryta
Och trapporna nöta och dörrarna bryta —
Till gäldstu'n man går,
Men eskorten man får
På kredit.

NOACH (*som under Wadds kuplett beträdt öfre våningen*).

Nu visan är all — och jag
prisar det maskiner'it,
Som gjort att det golfvet häroppe ej ramlat ner dit;
Och älsken ni pjesen och vill
ni se om'en,
Så är ju hvarendaste själ så
välkommen!
Men lätt det förstås,
Att biljetten ej fås
På kredit.

KÖR.

Och älsken ni pjesen och vill
ni se om'en,
Så är ju hvarendaste själ så
välkommen!
Men lätt det förstås,
Att biljetten ej fås
På kredit.

eller

Giftermålsannonsen.

Lustspel i två akter med sång.

Uppförd för första gången å Kungl. Djurgårdsteatern den 6 september 1844.

PERSONER:

Magister BLÄCKSTADIUS.
Fru KASTANIE den äldre, föreståndarska för en flickpension.
Fru KASTANIE den yngre, hennes dotter.
ÖRNEGREN, possessionat.
AURORE, AMELIE, THERESE, KLARA, } pensionärer.
LISETT, kammarpiga hos fruarna Kastanie.
EN JONGLÖR.
EN SJÖMAN.
PENSIONÄRER. FOLK i Humlegården.

Första akten.

Ett rum hos fru Kastanie den äldre, med fond- och sidodörrar. På ena sidan af teatern ett mindre sybord och på den andra, närmare fonden, ett större, hvarpå finnas böcker, kartor, skrifböcker, griffeltaflor, sybågar m. m.

Första scenen.

FRU KASTANIE D. Ä. (*sittande vid det mindre bordet*).
LISETT (*inkommande från fonden, bärande på en bricka kaffepannan etc. samt ett tidningsblad*).

FRU KASTANIE D. Ä. (*ond*). Tycker du klockan är åtta nu? Jag har minst en halftimme väntat på den välsignade kaffetåren. Gör om det en gång till, och jag kör dig genas på porten, hör du det!

LISETT. Inte rår jag för det, söta fru! Kökskammaren ligger åt norden, och det är alltid svårt att vakna i det väderstrecket. (*Sätter kaffepannan på bordet, hvarvid gräddskålen faller i golfvet.*) Aj, förlåt, söta fru!

FRU KASTANIE (*uppspringande*). Grädden på servetten, och örat på min nya gräddskål sönderslaget! Det skall du få betala, det lofvar jag! (*Nyper Lisett i örat.*)

LISETT (*gråtande*). Jag hade lust att gå i sjön från alltsammans.

FRU KASTANIE. Ack, om du gjorde det! Jag skulle ställa till kalas bara i glädjen.

LISETT. Ja, inte gör jag det heller, det kan frun glädja sig åt — förr slår jag sönder allt som finns här i huset.

FRU KASTANIE (*häftigt*). Gå din väg! Bort från mina ögon! (*Lisett går gråtande.*)

Andra scenen.

FRU KASTANIE (*ensam*).

Det är lycka att jag har ett så stilla och trankilt lynne, annars tror jag visst jag för längese'n förargat slag på mig. (*Dricker kaffe och ögnar i detsamma på tidningen.*) Hvad för slag! En giftermålsannons nu igen — det är nu aldrig annat än så'na der galenskaper i tidningarna — jag undrar hur den låter. (*Läser.*) »En man i sina bästa år, bosatt på landet, der han har en större, skuldfri egendom, önskar sig en ledsagarinna genom lifvet. Hon bör icke vara äldre än tjugufem år, af ett mildt och fredligt sinnelag, förenande med en bildad och vårdad uppfostran vana vid landtliga hushållsbestyr. Den som skrifver dessa rader har genomgått många lidanden, och hans mål är, att för de återstående dagarna af lifvet bereda sig åtminstone någon trefnad och lycka, och må derför ingen besvara denna annons, som ej känner sig kunna bidraga till vinnande af detta mål. Svaret, hvaruti torde uppgifvas stället och timmen för ett möte, meddelas i förseglad biljett till Enslingen och inlemnas på Dagbladskontoret.» — Stackars karl! Han måtte vara bra olycklig! Det gör mig riktigt ondt om honom — — — (*Stiger upp.*) Gud! Hvad det är odrägligt att hålla pension!

Jag tror jag hellre ville dressera kanariefåglar än uppfostra flickor — och det här stadslifvet se'n — landet har alltid varit min smak. — (*Patetiskt.*) Bäckens sorl i den stilla dalen, aftonvindens sus i den gröna lunden, näktergalens sång i den djupa skogen. Ack! Hvad jag gerna ville tillbringa mina dagar på landet! Det är nu jemt i tio år jag varit enka. Jag har tusen gånger sagt, att en qvinna aldrig borde gifta sig, ty sämre varelser än karlarne finnas inte; men när man en gång börjat på med den saken, så bör man väl också hålla ut dermed. — En enka är alltid att beklaga — hela verlden tror sig få göra med henne hvad den vill. (*Läser tidningen.*) »Hon bör icke vara äldre än tjugufem år.» Jag begriper inte, hur en man, som för öfrigt skrifver så förståndigt, kan vara så enfaldig och bestämma en viss ålder; tror han, den gunstig herrn, att en flicka före tjugufem års ålder går åstad och gifter sig enkom för att göra en man lycklig? Nehej, min gubbe lilla — — Tjugufem år — fördömdt att jag så nyss skulle skicka in min mantalsförteckning! — Der står: »Enkefru Kastanie, född år 1804» — således ohjelpligt fyrtio år! — De der mantalsförteckningarna äro blott till för att chikanera hederligt folk! — Fyrtio år — nå ja, hvad betyder det? — Ett fruntimmer, som är fyrtio år, brukar aldrig vara äldre än trettio år, i trots af alla mantalskommissarier i verlden; — men det återstår i alla fall fem år — lappri! — Kan man pruta af tio, så är väl fem en småsak. — Min dotter är tjugutvå år, men hela verlden säger, att vi se ut som tvänne systrar, fast hon är något yngre än jag. Derför är jag nu inte äldre än tjugufem år, på sin högsta höjd tjugufem år, och dermed punkt. (*Läser i tidningen.*) »Af ett mildt och fredligt sinnelag» — ja, det skall Gud veta, att jag är den fredligaste menniska på jorden — jag säger inte ett enda ondt ord åt någon, bara ingen gör mig något för när. (*Ringer.*)

Tredje scenen.

FRU KASTANIE. LISETT (*med tårar i ögonen*).

LISETT. Hvad befaller frun?

FRU KASTANIE (*med mild stämma*). Hör du, Lisett lilla, har du varit beskedlig och städat af sängkammaren?

LISETT. Ja, söta fru.

FRU KASTANIE. Kom litet närmare, mitt barn — du behöfver inte betala gräddkannan, du slipper det, min flicka, (*glömmer sig och talar hårdt*) fastän du borde det med rätta; (*åter sin milda röst*) nej, du bör inte vara ledsen längre — jag är ju den beskedligaste matmoder, det borde du känna.

LISETT (*afsides, tagande sig på örat*). Ja, nog känner jag det alltid.

FRU KASTANIE. Jag är ju mild och tålmodig som en engel?

LISETT (*afsides*). Med b framför.

FRU KASTANIE. Nå, hvarför svarar du inte, min snälla Lisett? Ser du, det kan lätt hända, att den bästa menniska förifrar sig ibland och fäller något hårdt ord; men då bör man alltid låta det gå in genom det ena örat och ut genom det andra.

LISETT. Ja, när frun säger något, så gör jag det också; men ska. örfilarna gå samma väg, så kan jag hitta, på få örsprång, och det är inte det bästa.

FRU KASTANIE. Se så nu, Lisett, vi äro ju goda vänner igen. — Nå, hur tycker du att jag ser ut i dag? Har du sett någon, som har så fina och mjuka händer som jag?

LISETT. Fina och mjuka — åh ja, söta fru, på afstånd så —

FRU KASTANIE (*ond*). På afstånd, sa' du! — Än på nära håll då? (*Nyper Lisett i armen.*) Har jag inte mjuka händer, min söta vän?

LISETT (*gråtande*). Aj då! Hvad har jag nu gjort för ondt igen? — Jo, mycket fina och mjuka, söta fru. (*Går ut.*)

Fjerde scenen.

FRU KASTANIE (*allena*).

Jag har inte på länge varit så nöjd med mig sjelf som i dag — (*Läser i tidningen.*) »Af en bildad och vårdad uppfostran.» — Det gläder mig verkligen att äfven i den vägen kunna gå honom till mötes — den som i femton år hållit pension, måtte väl, om någon, vara bildad. Aldrig skall i vårt hus behöfvas någon guvernant, det är säkert, det. — Som sagdt är — mitt beslut är fattadt: jag skrifver svar,

och det genast, ty man kunde eljest så lätt förekomma mej; det ges, gudnås, så många giftassjuka fruntimmer här i Stockholm. (*Sätter sig vid det mindre bordet och skrifver.*)

Femte scenen.

FRU KASTANIE D. Ä. (*skrifvande*). FRU KASTANIE D. Y. (*från ett sidorum, med sorgset utseende. De varsehlifva ej hvarandra*).

FRU KASTANIE D. Y. Om det vore en sanning, att menniskan endast är till för att, som en lekboll, kringkastas af motgångens böljor, till dess hon krossas mot den klippa, som kallas grafven, då — då vore det förfärligt.

FRU KASTANIE D. Ä. (*skrifver*). »Ett bättre civiliseradt fruntimmer i de lyckligaste omständigheter» — (*Funderar.*)

FRU KASTANIE D. Y. Nej, så kan det ej vara. Vår jord är blott en pröfningens skola; ty annars hade det varit bättre att aldrig födas.

FRU KASTANIE D. Ä. »I fulla styrkan af sin ålder» — nej, det låter inte så bra! — »I blomman af sin medelålder» — se det var rätta ordet, det.

FRU KASTANIE D. Y. Att en gång finna ro — grafvens stilla ro — är en af mina innerligaste önskningar.

FRU KASTANIE D. Ä. »Är hugad att gå era önskningar till mötes och knyta ett band» — nej — »ett rosenband för hela lifvet» — så skall det vara.

FRU KASTANIE D. Y. Har jag då intet, som fäster mig vid lifvet? Jag har ju en moder.

FRU KASTANIE D. Ä. »Hon är, som ni önskar, af ett mildt och fredligt sinnelag.»

FRU KASTANIE D. Y. Men hon är kall och hård; aldrig hade hon ett modershjerta för mina lidanden.

FRU KASTANIE D. Ä. »Smickrar sig af att vara en hugnad för alla som omgifva henne.»

FRU KASTANIE D. Y. Jag kan ej dröja längre här hemma — jag måste lemna min mors hus; — hur skall detta slutas?

FRU KASTANIE D. Ä. Hur skall jag hitta på något passande ställe för ett möte? Låt mig se nu!

FRU KASTANIE D. Y. Hvar skall jag finna en tillflyktsort för mig och mitt faderlösa barn?

FRU KASTANIE D. Ä. Jo, i Humlegården, klockan sju i morgon afton. (*Skrifver.*)

FRU KASTANIE D. Y. Allt är mörker omkring mig!

FRU KASTANIE D. Ä. Det är just lagom skymning vid den tiden.

FRU KASTANIE D. Y. Ingen ljusstråle genomtränger mörkret!

FRU KASTANIE D. Ä. »En hvit viol bäres af det fruntimret som der möter er.»

FRU KASTANIE D. Y. Ingen engel hviskar tröstens ord till min själ!

FRU KASTANIE D. Ä. »Trenne hostningar äro signalen» — »södra allén.» — Nu är det färdigt; (*lägger ihop brefvet*) nu utanskriften: »Till Enslingen!» — Se så ja — hvem skall jag nu få som bär bort biljetten? (*Stiger upp och blir varse sin dotter.*) Är du här igen? Samma lipande som vanligt!

Fru Kastanie d. y.

FRU KASTANIE D. Y. Göra då mina tårar så mycket buller af sig?

FRU KASTANIE D. Ä. Nå, gråt så mycket du vill, bara jag slipper se det. Kors hvad dina ögon äro röda! Ser jag ut som jag skulle vara din mor, jag? Kom hit till spegeln, så få vi se, hvem af oss har det yngsta utseendet.

FRU KASTANIE D. Y. (*sätter sig vid det mindre bordet*). Goda mamma, förskona mig!

FRU KASTANIE D. Ä. Det här blir för odrägligt på längden! Det förstör mitt eget glada och jemna lynne. Det är tacken för jag lagade så att du blef lagligen skild från din man, den äfventyraren, den eländiga varelsen!

FRU KASTANIE D. Y. Smäda honom inte — är han ej nog olycklig förut? Skild från sitt fädernesland, skild från sin maka, som aldrig bort öfvergifva honom, beröfvad sitt barn, som han älskade så mycket.

FRU KASTANIE D. Ä. Nå så res efter honom då! Sedan han först ruinerat sig sjelf och andra, rymde han från hus och hem som en bedragare.

FRU KASTANIE D. Y. Stackars Fredrik! — Det ena slaget efter det andra drabbade dig; men min hand gaf dig likväl det hårdaste; — dock, du är hämnad. — Dessa tvänne långa år hafva hämnat dig. — Sömnen har flytt mitt läger, friden min själ, och mina ögon, liksom förtorkade källor, ha knappast ett tröstens ord qvar för mitt lidande hjerta!

FRU KASTANIE D. Ä. Jo, det var minsann en vacker fågel att beklaga. — En gång för alla befaller jag dig att icke tala ett enda ord mer om honom. — Klockan är nio redan, och vi ha snart hela bisvärmen här; — men vänta, det skall bli på annat sätt rangeradt här i huset — jag hoppas snart få agreablare saker att syssla med, än tröska förstånd och kunskaper i flickbytingar. (*Afsides.*) Nu fort att få tag i någon som går bort med biljetten. (*Går ut.*)

Sjette scenen.

FRU KASTANIE D. Y. (*allena*).

Under ett helt års tid har jag sökt skaffa mig någon tjenlig plats, tillräcklig att underhålla mig och mitt stackars barn; men förgäfves. Jag har annonserat, jag har genom-

läst alla tidningsannonser, men allt förgäfves. (*Tager tidningen och läser deri.*) Inte heller i dag någon annons, som är skäl att svara på. — En giftermålsannons igen — också ett sätt att söka lyckan — och hvem vet om inte det sättet kan vara lika bra som något annat. — Mitt äktenskap grundade sig på den innerligaste kärlek, och minnet af ett års sällhet är det enda som återstår mig, medan qvalen af en evig skilsmessa fräta mitt hjerta. Dock, det var ej heller Fredriks skull. Olyckliga affärer tvingade honom att resa bort i främmande land, och Gud vet hvar den olycklige nu irrar. Min mor nödgade mig att taga skiljobref. (*Ser i tidningen.*) Det ligger något allvarligt i denna annons, som vida skiljer sig från hvad sådana vanligtvis innehålla. — Om jag skulle — — nej, nej — och likväl griper den mot vågorna kämpande efter ett halmstrå till sin räddning. — Ack, den som blefve en beskyddare för mitt barn, jag skulle kunna bli hans slafvinna! Finnes väl något offer så stort, som ej moderskärleken skulle kunna göra? Om jag besvarar denna annons, om jag i detta svar yppade allt som föregått i mitt inre, ty att bedraga vore rysligt! — Förnuftet ogillar mitt handlingssätt; — men en oförklarlig känsla ur djupet af min själ talar likväl derför. — Dåraktiga svärmerier! — Men att vara dåraktig för det man mest älskar här på jorden — ack! Sjelfva himlen bör ej kunna annat än gilla det? (*Tager tidningen och skyndar in i ett af sidorummen.*)

Sjunde scenen.

AURORE. THERESE. AMELIE. KLARA (*och andra pensionärer*).

KÖR.

Mel.: Philomelevalsen af Strauss.

Hur flitigt hvar dag i pensionen vi gå,
Att lära oss tyska och franska förstå,
Och dansa och sjunga och spela klaver,
Och rita, brodera med mer!

Snart likväl stunda gladare dagar.
Bort då med böcker och papper och pennor, rr
Snart vi hvarenda gosse behagar,
De redan börja att springa och krusa och fj.

AURORE.

Hör, flickor, jag vill säga er,
Snart gifter jag mig, som ni ser.
Då tar jag mig en officer —
Off'cer det är off'cer.
Men aldrig någon skrifvare,
Och aldrig någon borgare:
Bevars för någon borgare! —
Off'cer det är off'cer!

KÖR.

Hur flitigt hvar dag i pensionen vi g
Att lära oss tyska och franska förstå,
Och dansa och sjunga och spela klav
Och rita, brodera med mer!

(*Efter sångens slut taga de ihop och va omkring teatern, trallande på dansmelodien.*)

Åttonde scenen.

FRU KASTANIE D. Ä. DE FÖRRA (*upph dansen och taga plats vid bordet*).

FRU KASTANIE D. Ä. Bon jour, mes dam

AURORE, THERESE, AMELIE (*och de öfriga pen stiga och niga*). Bon jour, madame!

FRU KASTANIE. Comment vous portt dames?

PENSIONÄRERNA (*niga*). Fort bien, m *sätta sig.*)

FRU KASTANIE (*sätter sig vid det mindre bo* fröken Aurore sitt verbum i dag?

AURORE (*närmar sig frun med grammatikan* madame!

FRU KASTANIE (*rättar henne*). Våi, ska fr hur är det, flickor?

PENSIONÄRERNA. Våi, våi, madame!

FRU KASTANIE. C'est juste! (*Tager boken från Aurore och förhör henne.*)

AURORE. J'aime jag älskar, tu aimes —

FRU KASTANIE (*afbryter henne*). Attendez — fröken skall lägga mera accent på j'aime jag älskar. (*Afsides.*) Ack, jag älskar verkligt, det känner jag! (*Högt.*) Nå, vidare!

AURORE. J'aime jag älskar, tu aimes du älskar, il aime han älskar, nous aimons vi älska, vous aimez I älsken, ils aiment —

FRU KASTANIE. Det kan vara nog nu.

AURORE. Jag har börjat på något med de irreguliera verberna.

FRU KASTANIE. Onödigt, min fröken; de der irreguliera verberna äro blott ett påfund af några dumma författare; men jag skall åtminstone ta bort dem i min pension! (*Till flickorna.*) Quel temps aujourd'hui?

PENSIONÄRERNA. Il fait mauvais temps, madame!

FRU KASTANIE. Ruskigt väder, ja. — Gud låte det bli bättre i morgon! (*Afsides.*) När det regnar, är det så sumpigt och lerigt i Humlegården, att man riktigt kan bryta benen af sig. (*Högt.*) Det är nog nu med den franska lektionen för i dag. Adieu, mes dames!

PENSIONÄRERNA (*uppstiga och niga*). Je suis votre serviteur, madame.

FRU KASTANIE (*afsides*). Ännu har jag inte fått biljetten afskickad; det måste jag genast dra försorg om. (*Går in i ett af sidorummen.*)

Nionde scenen.

DE FÖRRA (*utom fru Kastanie*).

AURORE. Hör ni, flickor, är någon af er i Innocencen?

FLICKORNA. Nej, inte jag!

AMELIE. Inte jag heller! — Det skall vara så tråkigt och stelt i Innocencen, men hos de Redlige Svenskar är jag hvar söndag.

THERESE. Det måtte vara mycket roligt der!

AURORE. Åh ja, men det finnes inga adelsmän bland de Redlige Svenskar.

THERESE. Hvad skall man då der att göra?

AMELIE. Pappa talte om i går, att alla adelsmän och prester ska bort, och att det ska ske vid riksda'n.

AURORE. Jo, det vore hyggligt, det! — Hvem skulle då

dansa med oss på balerna? Hvem skulle anföra kottiljongerna? Bönderna kanhända?

PENSIONÄRERNA. Usch då!

AURORE. Presterna må gerna fara sin kos.

THERESE. Ja, men nog ä' hofpredikanterna söta, så tycker jag åtminstone.

AMELIE. Jag också.

AURORE. Har ni hört när mamsell Lind skall komma hem? (*Magister Bläckstadius höres gnola utanför: »Jag är en lärd magister jag».*)

THERESE. Nu kommer magistern — nu ska vi få roligt, flickor!

Tionde scenen.

DE FÖRRA. MAGISTER BLÄCKSTADIUS (*förande med sig kartor, skrifböcker och flere bundtar pennor*).

Kupletter.

Mel.: ur »Trollflöjten».

BLÄCKSTADIUS (*under det pensionärerna omgifva honom och spela honom allehanda puts*).

Jag är en lärd magister, jag,
Studerar flitigt natt och dag,

Dock springer jag kring hela sta'n,
Från morgon och till qväll'n, som fan.
Än jag vid Tantobommen är,
Än vid Norrtull så står jag der,
Har hufvud som Tegnér bestämdt,
Och Lunkentuss i benen jemt.

(*Flickorna fästa stora pappersstjernor på hans rygg.*)

Nu är jag trött vid detta fläng,
Jag börja vill en annan sväng;
Jag reser derföre till Lund
Och prestexamen tar på stund.
Se'n blir jag prost och riksdagsman,
Och skall votera som en ann'.
Jag biskop blir, och med god smak
Tar stjernor mot båd' fram och bak.

(*Vänder sig om och helsar på pensionärerna, så att publiken får se honom på ryggen.*)

Alldeles, alldeles ja — salutem, salvete, mina damer! Hur befinner man sig, mina nådigaste fröknar Silfverklink och Knipenstrut? Hur mår man, min sötaste mamsell Stafvander? Hur står det till, lilla mamsell Warg? Bene, optime, maxime! Och ni andra, mina små pullor? Bravo, och derpå ta vi oss en pris snus — (*bjuder pensionärerna snus*) alldeles, alldeles!

Elfte scenen.

DE FÖRRA. FRU KASTANIE D. Ä.

BLÄCKSTADIUS (*kysser fru Kastanie på handen*). Den skönaste god morgon! Sole oriente, stellæ fugiunt! När jag ska hit, så är det som jag hade vingar på mej — alldeles, alldeles!

(*Fru Kastanie d. ä. betraktar Bläckstadius ifrån hjessan till fotabjellet och utbrister derefter i ett gapskratt, hvaruti pensionärerna instämma.*)

BLÄCKSTADIUS. Hva — hva — hva för slag! Är jag något spectaculum, något ridiculum? — Ingalunda, ingalunda, ingalunda!

tyska trettioåriga kriget? Det var ju Karl den tolfte, mitt barn lilla!

BLÄCKSTADIUS. Ingalunda, ingalunda —

FRU KASTANIE (*afbryter hastigt*). Hvad har magistern att säga? Hvad vill magistern? Var det inte Karl den tolfte kanhända?

BLÄCKSTADIUS. Alldeles, alldeles — Karl den tolfte — eller, med andra ord, Gustaf den andre Adolf den Store — — — uff!

FRU KASTANIE (*reser sig upp*). Om jag får säga min mening, så tycker jag att magistern går för mycket in i specialiteter. Det vore bättre om magistern gjorde sina elever något hemmastadda i nationalekonomi, statsrätt och annan slags naturalhistoria. Vi ha riksdag nu, och det skulle inte skada om eleverna finge litet notis om ställningen i landet.

BLÄCKSTADIUS. Alldeles, alldeles — det har jag gjort också, min nådigaste fru! — Mamsell Stafvander! Minns mamsell Stafvander hvad det är för skilnad emellan utländska krig och inbördes krig i statsekonomiskt hänseende? Jag gjorde samma fråga i går.

THERESE. Jo, i de utländska krigen föras penningarna ur landet, men i de inbördes krigen så stanna de qvar inom landet.

BLÄCKSTADIUS. Alldeles, alldeles; — nå, hvad blir följden deraf?

THERESE. Jo, att man derför aldrig borde ha annat än inbördes krig.

BLÄCKSTADIUS. Alldeles, alldeles, det är ju klart som dagen, det. — Nu ska vi hålla oss till antiqviteterna — det är just min force, det! — Hör på, min nådigaste fröken Knipenstrut, hvad var det för vapen som våra förfäder brukade?

AMELIE. Pil och båge.

BLÄCKSTADIUS. Alldeles. — Hur såg pilarna ut? Va' de som synålar? Ingalunda. Va' de som strumpstickor? Ingalunda. De va' som obelisken, mina damer, som obelisken, men mycket spetsigare, alldeles, alldeles. Hur såg bågen ut? Var han som en sybåge? Ingalunda. Som en sprättbåge? Ingalunda. Så här såg han ut (*sträcker upp händerna*), så här krökte han sig (*böjer sig ner till golfvet*), så här spände han sig, och så här . . . (*faller till golfvet.*)

FRU KASTANIE (*infallande*). Brast han.

BLÄCKSTADIUS (*sittande på golfvet*). Alldeles, alldeles ja. (*Pensionärerna skratta.*)

FRU KASTANIE. Står inte vetenskapen på bättre fötter än magistern, så måste det vara rätt klent dermed.

(*Pensionärerna sätta sig kring det större bordet.*)

BLÄCKSTADIUS (*stiger upp*). Jag ber allra ödmjukast om förlåtelse — jag måtte väl inte ha fallit frun olägligt?

FRU KASTANIE. Nej, var så god och fall så mycket magistern vill, så länge mattorna äro af åtminstone. Hör på, vill magistern göra mig en liten tjenst?

BLÄCKSTADIUS. Alldeles ja! (*Fattar hennes hand.*) Frun känner ju min ömma låga; jag blir mager som en läderlapp utaf pur kärlek.

FRU KASTANIE. Så'na galenskaper! Jag har ju sagt tusende gånger, att det är bara spektakel. — Hvad skulle det bli af? Magistern är ju öfver femtio år gammal och kan med möda försörja sig sjelf.

BLÄCKSTADIUS. Alldeles ja — femtio år; men frun är icke heller någon dufunge — ingalunda.

FRU KASTANIE (*afsides*). Oförskämde bokmal! (*Högt.*) Herr magister, vi få väl se — längre fram — framdeles, herr magister.

BLÄCKSTADIUS. Alldeles ja — men inte bli vi yngre derigenom.

FRU KASTANIE (*tar upp en biljett*). Herr magister, jag skulle önska att den här biljetten inlemnades på Dagbladskontoret innan middagen.

BLÄCKSTADIUS (*tar biljetten och läser på utanskriften*). »Till Enslingen».

FRU KASTANIE. Ja, han har Halmstadlax att sälja. Glöm nu inte att lemna den, och låt det vara oss emellan. — Adjö, herr magister! Välkommen i morgon! (*Går in i det ena af sidorummen.*)

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. FRU KASTANIE D. Y. (*från andra sidorummet*). LISETT (*strax derefter från fonden*).

FRU KASTANIE D. Y. (*med en biljett i handen*). Jag var så rädd att herr magistern skulle ha gått, innan jag kom ut. Om magistern har sina vägar till sta'n i dag, var så god och lemna in den här biljetten på Dagbladskontoret.

BLÄCKSTADIUS (*tar emot biljetten*). Med mycket nöje. (*Läser på utanskriften.*) »Till Enslingen».

FRU KASTANIE (*något förvirrad*). Det är fråga om ett fortepiano, som skulle vara till salu; men var god och inte tala om det för någon.

BLÄCKSTADIUS (*för sig sjelf*). Halmstadlax och fortepiano — det var en riktig diversehandlare — alldeles.

FRU KASTANIE (*afsides*). Måtte jag ej komma att ångra denna stund! (*Går till det större bordet och betraktar pensionärernas arbeten.*)

BLÄCKSTADIUS (*väger båda biljetterna i handen*). Så har jag då blifvit brefdragare också. Fick Malléns gångpost hum om det, så kunde jag hitta på att få honom på halsen med.

LISETT (*med en tidning i handen, till Bläckstadius, hvilken hon för afsides närmare avantscenen*). Ack, lilla goda herr magister, om herr magistern ville hjelpa mej, så skulle jag

gå genom elden för herr magistern. Jag kan göra min lycka här i verlden, det beror bara på herr magistern.

BLÄCKSTADIUS. Hennes lycka! (*Afsides.*) Den der måtte vara galen i mej! — Nej tack, min docka. — (*Till Lisett.*) Hvad vill hon? Jag kan inte ha den äran, mitt socker — ingalunda!

LISETT (*ifrigt*). Herre Gud, — hvad vore det för herr magistern, som är lärd och kan skrifva! — Det vore bara att svara på en annons, som står i bladet för i dag. Det är en herre, en landtbo, som vill ha sig en hustru; hon skall inte våra äldre än tjugufem år; hon skall känna till landthushållning och behöfver inte kunna annat än hjelpa honom i hans lidanden. Nu är det på det sättet, ser herr magistern, att jag länge tänkt på att gifta mej.

BLÄCKSTADIUS. Ja, det gör allt hvad qvinnfolk heter — de göra ju intet annat.

LISETT. Men jag har inte lärt mej skrifva, ser herr magistern.

BLÄCKSTADIUS. Nå, inte behöfver hon kunna skrifva, min sötaste, för att gifta sej — ingalunda.

LISETT (*häftigt*). Att inte magistern begriper mej det minsta. Jag vill svara på den der annonsen; men jag vill skrifva någonting som låter, något som tar skruf, något som kan göra en karl tokig i mej. Ack, söta, vackra, herr magister, skrif nu åt mej! — Jag skall tvätta magisterns nattkappor, stoppa magisterns strumpor, och blir jag gift, så skall magistern på eviga minuten bli informator i vårt hus, det lofvar jag. — Der är papper och penna. (*Drager Bläckstadius till det mindre bordet.*) Magistern är den hederligaste menniska under solen; det har jag alltid sagt åt frun.

BLÄCKSTADIUS (*sätter sig vid bordet och skrifver*). Alldeles — nå, hvad skall jag skrifva då?

LISETT. Jo — säg att jag vill gifta mej, att jag är pin kär i honom som en klockarkatt, att — att jag går på det tjugufemte året, men ser ut som jag vore aderton, — sjutton, sätt sjutton; — skrif att jag kan med landthushållningen, att jag i två år förestått en ladugård och har de vackraste betyg; att — att jag kan laga mat som en engel — och — och att han skall må som en prins i en bagarebod — sätt »prins i en bagarebod» med stora bokstäfver.

BLÄCKSTADIUS (*skrifver*). Alldeles ja!

LISETT. Säg, att jag har ett utseende — vänta nu — ett utseende — jag skulle ha något till det der utseendet — ett — ett marsialiskt utseende, som inte går af för hackor — sätt det.

BLÄCKSTADIUS. Hackor — alldeles.

LISETT. Att jag är växt som — som — Herre Gud, kan inte herr magistern hjelpa mig då! Växt som — —

BLÄCKSTADIUS. Växt — som Sjögrens lexikon.

LISETT. Ska det vara bra, det?

BLÄCKSTADIUS. Alldeles, det är det bästa som finns.

LISETT. Sätt det då; — och att jag lärt mig spinna af herr Mager.

BLÄCKSTADIUS. Af herr Mager! — Det måtte han inte blifvit för fet på!

LISETT. Att jag kan spinna med tvänne ändar på en gång.

BLÄCKSTADIUS. Tvänne ändar ja — alldeles.

LISETT (*ser på det skrifna*). Och att jag rekommenderas till det bästa. — Får jag se nu: »klockarkatt — sjutton år — ladugård — prins i en bagarebod — marsialiskt utseende — hackor — Sjögrens — Mager — tvänne ändar på en gång — rekommenderas till det bästa.» — Det var bra, det var tjufvingen så bra, herr magister. Men hvar skall jag stämma möte? Jo, det är Tivoli i Hummelgården i morgon afton — klockan sju kan jag komma ut. Herr magister, säg att jag vill möta honom i Hummelgården i morgon afton klockan sju — att jag är klädd i en svart hatt — sidenhatt, (*afsides*) jag skall låna en af fruns — (*högt*) att jag har långsjal och utankängor. (*Afsides.*) Hvad skall jag ge för tecken? Hosta, det är så vanligt, det; stampa, det är så vått på marken, jag stänker ner mej. (*Högt.*) Säg att jag nyser tre gånger efter hvarandra — har magistern satt det? Nyser, med stora bokstäfver. — Ack! hvad herr magistern är snäll — dag och dato — lägg nu ihop det.

BLÄCKSTADIUS (*sedan han lagt ihop biljetten*). Än utanskriften då?

LISETT. Jo, herr magister, skrif: »Till Enslingen».

BLÄCKSTADIUS (*kastar pennan ifrån sig och skriker till*). Enslingen!

LISETT. För all del, tyst! Få de der veta det, så ha vi hela pensionen i Hummelgården i morgon.

BLÄCKSTADIUS (*stiger upp*). Enslingen! (*Slår näfven i bordet.*) Ha! Ett ljus går upp för mina ögon! (*Går med stora steg af och an öfver teatern, under det han läser på de tvänne biljetterna.*)

LISETT (*afsides*). Är karlen tokig! Nå, jag får väl någon annan, som skrifver utanskriften! Tack, herr magister! (*Springer ut.*)

FRU KASTANIE. Klockan är redan mycket, vi kunna sluta nu — helsa era föräldrar och syskon! (*Går.*)

Trettonde scenen.

DE FÖRRE (*utom fru Kastanie och Lisett*).

BLÄCKSTADIUS (*under en förtviflad mimik*). Öfver ett helt års tid har jag gått här och pluggat historia och geografi i de der hönshjernorna — hon vet att mitt hjerta brinner endast för henne — och ändå går hon och svarar på giftermålsannonser. — Enslingen! (*Slår sig för pannan — pensionärerna närma sig.*)

AURORE. Herr magister, hvad ska vi ha till lexa i morgon?

BLÄCKSTADIUS (*utan att höra*). Halmstadlax, ha-ha-ha!

THERESE. Kanhända vi slippa i morgon?

BLÄCKSTADIUS (*som förut*). Fortepiano och Halmstadlax, hi-hi-hi!

AMELIE. Han är ju alldeles förryckt!

BLÄCKSTADIUS (*som förut*). Alldeles, alldeles — och enslingen se'n — den fördömda enslingen!

AURORE. Nå, kom, flickor, så gå vi då! (*Pensionärerna taga sina hattar.*)

KÖR (*af pensionärerna*).

Mel.: Philomelevals af Strauss.

Hur flitigt hvar dag i pensionen vi gå,
Att lära oss tyska och franska förstå,
Och dansa och sjunga och spela klavér,
Och rita, brodera med mer.
Snart likväl stunda gladare dagar,
Bort då med böcker och papper och pennor, moraler och tross.
Snart vi hvarenda gosse behagar:
De redan börjat att springa och krusa och fjäsa för oss.

BLÄCKSTADIUS.

Jag tror jag går och hänger mej,
Och se'n jag går och dränker mej,
Jag hänger mej, jag dränker mej,
Ty lefva kan jag ej.
Hon till en ann' att fria går,
Fast hon mej har med hull och hår —
Hon ger magistern den och den
För satans enslingen.

(*Skyndar ut, under det han i förbifarten kastar omkull stolar och bord.*)

Andra akten.

Humlegården i Stockholm. Rotundan synes i fonden, hvaruti uppassare springa af och an med förtäring till gäster, som sitta derinne vid bord. Teatern och Rotundan äro eklärerade med kulörta lyktor.

Första scenen.

FOLK AF ALLA KLASSER (*inkomma under riturnellen*).

KÖR.

Mel.: arrang. af J. W. Söderman.

Hur härligt de ljuda, de glada toner ljuda!
På nöjen de bjuda,
På många nöjen de bjuda oss.
Solen redan släckt sitt bloss,
Nöjet likväl kallar oss.

JONGLÖREN (*indansar under det riturnellen till hans visa spelas. Under första kupletten låtsar han handtera jonglörpinnar efter musikens takt*).

Kupletter.

Jag jonglerar ganska bra,
Ganska bra, ganska bra;
Maken är ej lätt att ta,
Hoppsasa! Hoppsasa!
Mången stor och mäktig man
Ganska väl jonglera kan;
Men här finner han sin man!
Hocus pocus fallera. :,:

(*Låtsar som han kastar en jernkula.*)

Ser ni kulan? Den ska jag,
Den ska jag, den ska jag
Kasta opp och sedan ta —
Hoppsasa, hoppsasa!
Nu är hon på hufvu't här,
Nu på högra armen der,
Nu hon på den venstra är —
Hocus pocus fallera!

(*Tar af sig mössan och samlar in pengar af folket.*)

Nog det vara kan i dag,
Nog i dag, nog i dag,
Har jag inte gjort det bra?
Hoppsasa, hoppsasa!
Hit en skilling eller par,
Inte snålt på hackan spar —
Vara ju en satans karl!
Hocus pocus fallera! (*Springer ut.*)

KÖR.

Hur härligt de ljuda, de glada toner ljuda!
På nöjen de bjuda!
På många nöjen de bjuda oss.
Solen redan släckt sitt bloss.
Nöjet likväl kallar oss! —

(*Efter körens slut skingrar sig folket och försvinner småningom mellan träden.*)

Andra scenen.

ÖRNEGREN (*med en biljett i handen*).

Ja, intet tvifvel mer — det är hon som skrifvit dessa rader. Sällsamma ödets skickelse! För tre år sedan flyr jag från mitt fäderneslands, från allt hvad jag hade kärast på jorden. Så godt som vid tiggarstafven irrar jag omkring på utländsk jord, utan att få höra något af de mina eller få tillfälle att låta dem höra något af mej. Hastigt vänder lyckan sitt hjul, jag gör en stor vinst på Hamburgerlotteriet och befinner mig oförmodadt vara egare till en betydlig förmögenhet. Jag skickar pengar till Göteborg för att betala alla mina skulder och äfven för min räkning få inköpt en landtegendom. Jag kommer till Göteborg, återser många vänner och är nöjd med min landtegendom; men min hustru och mitt barn återfinner jag ej. Underrättad derom, att de för halftannat år sedan rest till Stockholm, beger jag mej hit, då jag mötes af den förskräckliga underrättelsen, att min hustru lagligen skilt sig vid mej och att jag för alltid förlorat henne. I min förtviflan fattar jag genast det beslut att ånyo gifta mej, och som jag haft tur på ett lotteri, så försöker jag på ett annat. Jag annonserar i Dagbladet, och se här följden af en enda annons. (*Upptager ur fickan en stor binga biljetter, genomträdda med en tråd.*) Femtio stycken, alla doftande af mysk och lavendel: — möten i Humlegården, på Karl den trettondes torg, på Mosebacke, vid Observatorium, o. s. v. Min annons har satt både staden och malmarna i rörelse. De stackars flickorna i Stockholm måtte ändå ha bra svårt! (*Väger biljetterna i handen.*) Ack! Hur många söta ord äro ej uppträdda på detta segelgarn! Hur mycket guld och gröna skogar på en enda simpel tråd! Till landet vilja de alla, liksom hade man der intet annat att göra än binda kransar och äta krusbär. — Hade jag haft stadsegendom, så hade det väl ljudit ur en annan skälla, kan jag väl tro. (*Stoppar ner bingan igen.*) Krypen ner igen, I kärleksgudar af papper och bläck! — Det är blott uti en enda af er som ett hjerta finnes. (*Trycker den första biljetten till sina läppar.*) Augusta! Jag behöfver ingen annan förklaring öfver ditt förhållande, än hvad du här med en ren själs hela öppenhet har tecknat. Du kan ej bjuda den

obekante din kärlek, säger du, ty den hvilar i samma graf som din försvunna lycka — — men din tacksamhet för den som blir ditt barns beskyddare — ditt barn! — Det är äfven mitt, min Augusta! — Du beklagar dig öfver din mors hårdhet — ja, jag känner henne. — Gifve Gud att jag kunde ersätta dig allt hvad du för min skull lidit! Men hvar är du? Hvar finner jag dig? På detta ställe var ju mötet utsatt! — Om du anade hvem som väntar dig — då — då skulle du ila i mina armar! (*Går.*)

Tredje scenen.

LISETT (*klädd i hatt och kappa*).

Det är för märkvärdigt, att jag ännu inte fått tag i honom — jag är så rädd att någon gått mej i förväg. — Jag undrar just hur han ser ut — om hans egendom är nära Stockholm — det vore bra det, för ladugårdens skull; — det skall bli roligt att få något eget att syssla med! — Men kanske han tycker det är för simpelt att gifta sej med en piga — hå bevars, jag måtte säga! — Jag är väl inte den första piga som blifvit fru, och inte blir jag den sista heller! Så'na plä' alltid bli de bästa fruarna! — Hvad duga fröknar och mamseller till? Spela och sjunga, det kunna de, men kunna de tvätta en näsduk och koka en mjölgröt? — Om sommarn, ja!

Fjerde scenen.

LISETT. EN SJÖMAN.

SJÖMANNEN (*afsides*). Se der kryssar hon igen; jag har hört henne nysa väl sjutton gånger — nacken rör sej på henne, som vimpeln på en mast.

LISETT. Tyst! Jag tycker mig se någon der borta; jag måste ge tecknet. (*Nyser.*)

SJÖMANNEN (*afsides*). Jeg troer de nös — sa' dansken.

LISETT (*nyser*).

SJÖMANNEN (*som förut*). Nock ein Stock — sa' tysken.

LISETT (*nyser*).

SJÖMANNEN (*som förut*). Det låter som tvänne nödskott; — hal ut och berga då! (*Närmar sig Lisett.*)

LISETT (*afsides*). Han kommer närmare — det kokar i mitt bröst som i en kastrull. (*Drar floret för ansigtet.*) En sjöman! — Han har säkert förklädt sig. (*Högt.*) Är det ni?

SJÖMANNEN. Ja, det är jag —

LISETT. Hur står det till?

SJÖMANNEN. Åh jo, det går för fördevind, som man säger. (*Afsides.*) Det var en babian att vara svart.

LISETT (*afsides*). Han funderar visst på att säga mig någon artighet. (*Högt.*) Ni har då fått biljetten?

SJÖMANNEN (*förvånad*). Biljetten?

LISETT. Ni vill då verkligen gifta er?

SJÖMANNEN. Gifta mej? — Ska jag gifta mej?

LISETT. Ni har ju annonserat i Dagbladet?

SJÖMANNEN. Ja, visst har jag annonserat!

LISETT. Att ni vill ha er en hustru?

SJÖMANNEN. Nej fan! Jag ville köpa mej en blanklädershatt.

LISETT (*förskräckt*). Är ni inte landtbo?

SJÖMANNEN. Åh, gå nu för — jag en landtkrabba! Jag är matros på Preciosa, mamsell lilla!

LISETT (*skriker*). Ah — — (*Springer ut.*)

SJÖMANNEN. Stopp, maskin! — Den prisen måste jag lägga vantarne på! (*Springer efter Lisett, men möter i detsamma Bläckstadius, hvilken han drager fram på scenen.*) Se så, min sköna, hvad flagg för hon?

BLÄCKSTADIUS (*skriker*). Hjelp! — Jag är plundrad! Jag är mördad!

SJÖMANNEN (*stöter honom ifrån sig*). Tocken skråpuk jag fick tag i! (*Springer ut.*)

Femte scenen.

BLÄCKSTADIUS (*allena, klädd i gammalmodig kapprock med flere små kragar*).

Aj, aj! Mina leder ä' krossade — han hade fingrar som båtshakar, den vargen! Alldeles ja — uff. Det är bra olyckligt, att när jag blir förskräckt, är jag som jag vore rädd; — men det ligger inte i min natur annars — ingalunda — ty när jag väl får besinna mej och när jag

blir retad, då är jag gruflig — ja, riktigt faslig. Och stark är jag — mycket stark, ja det är jag visst, det — jag är som den värsta oxe. När jag var student i Lund och kom i slagsmål, så sade de alltid: se der kommer Bläckstadius, den oxen! — Alldeles, alldeles. — Jag är ryslig att slåss, jag är oförsigtig, jag ser ingenting, jag väjer ingenting — jag slår ihjäl dem jag får tag i och dem jag inte får tag i — kom hit bara — är det någon som har lust? Ad arma, ad arma! (*Svänger armarne omkring sig.*) Jag är riktigt blodtörstig, jag sparkar, jag bits, jag stångas — — jag slår ihjäl generaler, amiraler, linealer, käringar och torndyflar och mej sjelf på köpet — alldeles — burr! (*Hoppar till förskräckt.*) Hvad var det! — Jag tyckte det var någon som lurade på mej! — Jag är så nervsvag, men det rår jag inte för — det har jag varit ända se'n jag hade messlingen och var på mitt fjerde år. Jag känner mig riktigt illamående — det är som om jag hade konvulsioner i knävecken — hå-hå, ja-ja! — Här har jag nu sprungit hela aftonen, så jag har blifvit lika lam som Vulcanus; men min Venus med Halmstadlaxen har jag inte ännu träffat. Hvar jag kommer hör jag inte annat än hostningar och nysningar och så fullt med qvinnfolk se'n — alldeles ja. — Bara det är frågan om att få sej en man, så regnar det qvinnfolk ner från månen. — Hvar kan hon hålla till, min sötunge till fästmö? Hon springer väl efter den der enslingen, så att benen flyga som vingarna på en väderqvarn — alldeles ja. — Fru pensionärskan — vacker lärmästarinna, ha-ha-ha! Jag tycker så långnäst hon skall bli, när hon i enslingen upptäcker min fysionomi. (*Tre hostningar höras.*) Tyst, se der ha vi käringen! (*Hostar tre gånger.*) Nej, men se bara hvad fruntimmershattar under lyktorna der borta! Man skulle kunna så en hel linåker dermed. Jag tycker väl det kunde bli någon öfrig åt mej — alldeles ja! (*Springer ut.*)

Sjette scenen.

FRU KASTANIE D. Ä. (*allena*).

Jag tyckte det var någon som svarade. — Min kära ensling låter bra länge vänta på sej. Nå, den väntar aldrig för länge som väntar på något godt. — Jag känner mej så besynnerligt stämd — det är någonting högtidligt som före-

»Är det den älskvärde enslingen jag har framför mig?»

går i mitt inre. Nå nå, det är också den vigtigaste dagen i mitt lif! Mitt förra giftermål var allenast ett konvenansparti — någon harmoni mellan mig och min förra man existerade också aldrig, åtminstone så länge han lefde. Nu deremot hyser jag verkligen en inre mäktig böjelse. — Jag undrar hvar hans egendom är belägen — Sörmland är mitt favoritland — der måste det vara, och vid en vacker sjö. Min stackars ensling torde vara något rå och obildad, men det skall bli mitt ljufva åliggande att sätta fason på honom. Men hvad han dröjer! — Så är det alltid med karlarne — de äro alltid tröga då det gäller att gå sin egen lycka till mötes. Ack, jag skall bereda honom ett haf af sällhet!

Sjunde scenen.

FRU KASTANIE D. Ä. BLÄCKSTADIUS (*med hatten nedtryckt öfver ansigtet*).

FRU KASTANIE. Ack, der är han! Fort med signalen! (*Hostar tre gånger.*)

BLÄCKSTADIUS. Jag känner igen hennes hosta; jag måste väl svara på samma språk. (*Börjar hosta, men faller deri på allvar.*)

FRU KASTANIE (*afsides*). Han är ifrig, det hörs tydligt. — Ack, den älskvärda menniskan!

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Jag hostar lungsot på mej för den ugglans skull.

FRU KASTANIE (*som förr*). Nu gäller det att visa sig i den älskvärdaste dager!

BLÄCKSTADIUS (*som förr*). Jag skall ge dej för att fria efter annons, jag — alldeles. (*De närma sig hvarandra.*)

FRU KASTANIE. Min herre! Är det den väntade älskvärde enslingen jag har framför mig?

BLÄCKSTADIUS (*förställer rösten*). Ja, jag är den väntade älskvärde enslingen.

FRU KASTANIE. Jag ber er tro, min herre, att jag ej utan att rodna tagit detta alltför vågade steg.

BLÄCKSTADIUS. Rodna — det är vackert, det, min nådiga.

FRU KASTANIE. Men den lugna värdigheten i er gestalt —

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Alldeles ja!

FRU KASTANIE. Det rörande och ändå manligt sköna i er röst —

BLÄCKSTADIUS (*som förr*). Alldeles, alldeles — det är första gången hon komplimenterar mej.

FRU KASTANIE. Allt inger mej ett sådant förtroende till er — jag vet inte hur det kommer sej!

BLÄCKSTADIUS (*som förr*). Jo, du vill gifta dej, din trollpacka!

FRU KASTANIE. Att gifta sej — att knyta ett band för hela lifvet — hvilket vigtigt ögonblick. Ack!

BLÄCKSTADIUS. Ack!

FRU KASTANIE. Hvilka okända öden går man ej till mötes! Ack!

BLÄCKSTADIUS. Ack!

FRU KASTANIE. Men med god vilja och förenade krafter kan ett paradis skapas, der ingenting saknas.

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Om jag vore din Adam, jag skulle lära dej, jag.

FRU KASTANIE. Min herre är possessionat — har egendom. Vågar jag efterfråga namnet på denna egendom!

BLÄCKSTADIUS. Min egendom! Hm! Jo, hvarför inte? Ovidius Naso —

FRU KASTANIE. Det var ett vackert, romaneskt namn. En annan fråga, om jag får lof: är det många egor derunder?

BLÄCKSTADIUS. Jo, Minelli noter lyda derunder.

FRU KASTANIE. Notar, det är således äfven fiske?

BLÄCKSTADIUS. Fiske? — Ja, mycket stort fiske, laxfiske i synnerhet.

FRU KASTANIE. Ja så. — Hvar är den vackra egendomen belägen?

BLÄCKSTADIUS. Jo, uti — uti Helsingland.

FRU KASTANIE. Det skall vara en mycket vacker provins. — Jag har så många gånger funderat på att fara till Helsingland.

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Lycksam resa! (*Högt.*) Förlåt mig, min nådiga, hur gammal är ni?

FRU KASTANIE (*afsides*). Högst indiskret! (*Högt.*) Jag har, min herre, redan lemnat slinkåren bakom mig, och befinner mig numera i den stadgade ålder, som —

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Stämmer rendez-vous i Humlegården.

FRU KASTANIE. Som förstår att, i förening med egen tillfredsställelse, bereda andras lycka. — Min herre synes sjelf vara vid stadgad ålder?

BLÄCKSTADIUS. Jag har mina några och femtio år på nacken.

FRU KASTANIE. Det är mannens skönaste och kraftfullaste ålder.

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Ja, i dag, men i går var det inte så — ingalunda! (*Högt.*) Om förlåtelse, min fru, frun har inga andra friare?

FRU KASTANIE. Jag kan inte neka dertill. Ett fruntimmer som jag måste helt naturligt vara kringhvärfd på alla sidor af tillbedjare, men —

BLÄCKSTADIUS. Men ingen har rönt ringaste framgång, menar frun. — Man påstår likväl, att en mycket aktad och mycket lärd man, en filosofie magister med det kända namnet Bläckstadius —

FRU KASTANIE (*förvånad*). Magister Bläckstadius! (*Afsides.*) Skulle han känna mej! Hur kan han det? (*Högt.*) Om min herre känner den person, hvarom fråga är, så torde det äfven vara bekant, att en större narr säkert inte finns på jorden — en löjlig persedel, som jag af pur barmhertighet låtit gå hemma hos mig och undervisa elever för bara maten.

BLÄCKSTADIUS (*afsides*). Kors så'n osanning. Jag har inte på år och dag der i huset fått så mycket som en sillnacke en gång. (*Tager af sig hatten och fäller ner kappkragen.*) Säg mig, min fru, när spisade jag hos er sist?

FRU KASTANIE (*öfverraskad, far bestört tillbaka*). Magister Bläckstadius!

BLÄCKSTADIUS. Kallar frun det här för Halmstadlax?

FRU KASTANIE. Och det är ni som vågat!

BLÄCKSTADIUS. Nå, hvad tycker frun om den väntade älskvärda enslingen? Är han inte skön? Är hans landtegendom inte vacker? Och det sköna laxfisket se'n? Ha-ha-ha! Alldeles, alldeles.

FRU KASTANIE. Säg mej, om det ges någon stupidare menniska än ni?

BLÄCKSTADIUS. Jag, med den lugna värdigheten i min gestalt!

FRU KASTANIE. Någon större stackare än ni?

BLÄCKSTADIUS. Jag, med det rörande, men ändå manligt sköna i min röst!

FRU KASTANIE. En gammal förlegad student —

BLÄCKSTADIUS. Som är i mannens skönaste och kraftfullaste ålder!

FRU KASTANIE. Det skall ni komma att ångra, det lofvar jag!

BLÄCKSTADIUS. Ingalunda — jag skall trumpeta om alltsammans för hela sta'n, jag skall ha in det i alla tidningar — alldeles ja — jag skall stämma er för konsistorium — ja, jag skall vända upp och ner på himmel och jord och på er sjelf också — alldeles, alldeles.

Kupletter.

Mel.: Tyska studentvisan Grambambuli.

1.

Mitt nöt! Jag var så öm och trogen,
Jag lade bort båd' tobak och snus.
Jag tordes knappast gå på krogen
Och ta mej det oskyldigaste rus.
Hvad har jag nu för detta? Säj!
Jo frun har drifvit jemt med mej;
Men jag ska hämna mej. :,:

2.

Mitt hjerta led af kärlekssåret;
För att ersättning vinna en gång,
Jag med pomada smorde håret
Och tänderna med fin eau de cologne.
Hvad har jag nu för detta? Säj!
Jo frun har drifvit jemt med mej;
Men jag ska hämna mej. :,: (*Går.*)

Åttonde scenen.

FRU KASTANIE D. Ä. (*allena*).

Så'n förargelse! Det värsta är att tid gått förlorad för mig och att enslingen, ledsen på att vänta längre, kanske gått sin väg. Vänta du, min kära Bläckstadius, det der ska du inte ha gjort för inte. Men jag begriper ej hur han

kunnat få tag i det här. — Kanske han brutit opp biljetten — en annan gång ska jag veta att ta mej till vara och sjelf bestyra om mina angelägenheter — men ännu är väl inte allt hopp förloradt.

Nionde scenen.

FRU KASTÁNIE D. Ä. ÖRNEGREN.

ÖRNEGREN (*allena*). Ännu har jag ej råkat henne — se der ett fruntimmer — jag undrar om inte —

FRU KASTANIE (*afsides*). Aha, der en karl igen — det måste vara han — han ser spionerande ut — jag måste ge tecken. (*Hostar tre gånger*).

ÖRNEGREN (*afsides*). Ah, det var sant det — hon som skulle hosta, hon med hvita violen — jag hade så när glömt det — den der kandidaten måste jag genast afskräcka.

FRU KASTANIE (*afsides*). Riktigt ja — nå, Gud vare lof! (*Närmar sig Örnegren.*) Enslingen — är det icke så?

ÖRNEGREN. Jo, Enslingen, till er tjenst.

FRU KASTANIE. Ack, min herre, om ni kunde föreställa er hvad detta steg kostat på mej!

ÖRNEGREN. Fruntimret har då haft lång väg att gå?

FRU KASTANIE. Men det uppriktiga, det sensibla i er annons rörde mej på det högsta — min herre har då haft många lidanden?

ÖRNEGREN. Ja, oräkneliga! Jag måste säga er allt!

FRU KASTANIE. Ja, gör det — tro mej, ett mera deltagande hjerta kan ni aldrig finna; att trösta er, se der det enda målet för mina bemödanden här i lifvet!

ÖRNEGREN. Ack, hvad ni måtte ha för ett hjerta! — Jag är den olyckligaste menniska på jorden. — Det ges stunder, många stunder, då jag är utom mej, då ingen kan styra mej — jag är som jag vore vansinnig, då slår jag sönder allt som omger mej.

FRU KASTANIE (*afsides*). Så mycket bättre — man stänger då in honom, och så länge lås och riglar finnas så — (*högt*) men skulle inte en mild hand, ett försonande hjerta kunna skingra de dystra skuggorna?

ÖRNEGREN. Omöjligt — min förra hustru var en engel — och ändå tog jag lifvet af henne.

FRU KASTANIE (*afsides*). Det måtte ha varit ett kräk, det! (*Högt.*) Min herre har då varit gift — jag är enka, jag — hvilka sympatier oss emellan! — Får jag fråga, har min herre några barn med sin förra fru?

ÖRNEGREN. Ja, tolf stycken, min fru!

FRU KASTANIE (*afsides*). Tolf stycken, och den kallar sig ensling! (*Högt.*) En ganska stor familj, min herre; men så mycket nödvändigare då att ni får er en maka, som kan ge dem den vård de behöfva. (*Afsides.*) De ska bums ur huset!

ÖRNEGREN (*afsides*). Den der var segare än jag trodde — (*högt*) men så ung som ni är, min fru?

FRU KASTANIE. Hm! Min herre bestämde ju sjelf åldern — hon skulle ju inte vara äldre än tjugufem år?

ÖRNEGREN. Det var ett tryckfel, min fru — det var tvärtom, det var femtitvå jag mente — hon skulle inte vara äldre än femtitvå år.

FRU KASTANIE. Nå, välan! Jag vill med uppriktighet möta uppriktighet — jag är nära denna ålder, min herre — (*afsides*) kom nu och säg att jag är kokett!

ÖRNEGREN (*afsides*). Det var en haj! Jag tror om jag sagt hundra år, så hade hon gått in på det med; — (*högt*) men det värsta har jag inte sagt ännu — min egendom —

FRU KASTANIE (*ifrigt*). Er egendom ja — min herre hade ju en egendom?

ÖRNEGREN. Ja, jag hade — men — men nu har jag ingen mer.

FRU KASTANIE. Hvad vill det säga! — Den gaf ju en betydlig afkastning?

ÖRNEGREN. Men som mina kreditorer lägga vantarna på — ja, min fru, jag har så många björnar, att de skulle kunna utföra en långdans, som räckte ifrån nordpoln till hottentotternas land.

FRU KASTANIE (*afsides*). Ah... (*Uppretad, till Örnegren.*) Ni är då en nedrig bedragare, min herre!

ÖRNEGREN (*förvånad*). Hvilken röst! Jag har hört den förut — (*fattar fruns hand*) förlåt mej, min fru — (*Kastar upp hennes voile.*) Ha! Min svärmor!

FRU KASTANIE (*lika förvånad*). Örnegren, o himmel! — (*Paus:*)

ÖRNEGREN. Ja, min fru! Det är mer än tre år förlidna sedan vi sist råkades; — men ni har ej på något sätt förändrats.

FRU KASTANIE (*afsides*). Jag qväfs af raseri!

ÖRNEGREN. Stor är den räkenskap jag har att affordra er. Ni har slitit ett band, som aldrig bort upplösas — ni har beröfvat mej maka och barn — ja, jag vet allt — ni har med köld och hårdhet bemött er lidande dotter — och hon, den arma, har ej haft någon annan tillflykt än sina tårar. Den oskyldige slafven kan afskudda sig sin förtryckares ok; men ett barn, som förtryckes af den hand som borde vara dess stöd, måste icke blott tåla bojan, utan äfven tvingas att älska den.

FRU KASTANIE. Jag dånar! Jag dånar!

Tionde scenen.

DE FÖRRE. BLÄCKSTADIUS.

BLÄCKSTADIUS (*skyndar till fru Kastanie*). Alldeles ja! — Dåna i mina trogna armar.

FRU KASTANIE (*stöter ifrån sig Bläckstadius*). Nej, jag vill inte dåna — ni ä' inte värda att jag tar mej det minsta deraf — det är en intrig, en konspiration emot mej!

Elfte scenen.

DE FÖRRE. FRU KASTANIE D. Y.

FRU KASTANIE D. Y. (*i det hon skyndar in*). Min mors röst! Hvar är min mor?

ÖRNEGREN (*ilar emot fru Kastanie d. y.*). Augusta!

FRU KASTANIE D. Y. (*stirrar på Örnegren*). Store Gud! Fredrik! Min Fredrik! (*Kastar sig i hans famn.*)

FRU KASTANIE D. Ä. Min dotter äfven här!

BLÄCKSTADIUS (*till fru Kastanie d. ä.*). Alldeles ja! — Liksom frun var ute på laxfiske, så var hon också ute för att fiska sej ett fortepiano — allt för enslingens skull — alldeles ja.

ÖRNEGREN (*till fru Kastanie d. y.*). Din biljett har upplyst mig om allt, Augusta. Ännu en gång skall lyckans sol för oss uppgå, för att aldrig gå ner. (*Håller henne sluten till sitt bröst.*)

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. LISETT.

LISETT (*inspringande från andra sidan*). Hjelp mej! En karl har förföljt mej kring hela parken. — (*Blir varse fru Kastanie.*) Ack, min Gud, frun!

FRU KASTANIE D. Ä. Lisett! — Lisett i Humlegården! Och i mina kläder! (*Tager i Lisett och skakar henne.*)

BLÄCKSTADIUS (*träder emellan fru Kastanie och Lisett*). Alldeles ja — hon har också varit ute efter enslingen, och den stackars flickan har nyst, så att hennes näsa har blifvit tunn som en flugvinge.

FRU KASTANIE D. Y. Har då hela verlden svarat på annonsen?

BLÄCKSTADIUS. Alldeles ja. — Fast ingen kände enslingen, så sprang likväl hela verlden efter honom som den varit galen. Jag deremot, som hela verlden känner, kan inte få så mycket som en höna en gång — — det vet frun bäst.

ÖRNEGREN. Jag märker, att min giftermålsannons gjort mycken förargelse bland er; men jag välsignar densamma, ty den har återgifvit mig hvad jag annars kanske för evigt skulle förlorat. — Svärmor! Tag saken kallt, som Jakob Ärlig brukade säga. Jag är nu rik och behöfver inte mera fly ifrån min lycka. Låt oss värdera det goda vi kunna upptäcka hos hvarandra, men glömma hvarandras dårskaper. — Rotundan är så vackert eklärerad i afton — låt oss se hvad herr Ekholz har att bjuda på. Låt oss dricka en skål för återseendets och försoningens fröjder!

BLÄCKSTADIUS. Gratias tibi ago — tack, herr Ensling! — (*Samma folk som i första scenen inträda.*)

Kupletter.

Mel. ur Kärleksdrycken.

ÖRNEGREN.

Trenne dystra år försvunnit
Uti obekanta land,
Jag min maka nu har funnit,
Åter knyts vårt kärleksband.
Lyckan vi ej skola sakna,
Läkas skola hjertats sår —
Och ur vinterns drifvor vakna
Glädjen af vår flydda vår.

FRU KASTANIE D. Ä.

Jag mitt enkestånd bevarar,
Ty det var ju nyss mitt ord,
Som jag alltid sagt att kar'ar
Ä' de sämsta på vår jord.
Jag vill Stockholms flickor lära
Hata hvarje mansperson —
Det blir svårt och, på min ära,
Allra värst i min pension.

LISETT.

Så förargligt det kan hända —
Lyckan jemt flyr från min dörr,
Till mitt kök jag nu får vända,
Sopa, skura nu som förr.
Att bli fru ej mer är troligt —
Jag vill lemna detta nu;
Men jag kan få lika roligt,
Fast jag inte får bli fru.

BLÄCKSTADIUS.

Om bland er, I damer, finnes
Någon ogift och renons,
Gråt ej, ty Bläckstadius vinnes
Utan giftermålsannons.
Vackra ä' ni, som en dager,
Men ni lurar oss besatt.
Derför Matts ur skol'n jag tager —
Mjuka tjenare! God natt!

Lustspel i tre akter med körer och kupletter.

Uppförd första gången på Nya Teatern i Stockholm den 6 mars 1845.

PERSONER:

FREDRIK APPELLIND, instrumentmakare i Stockholm.
JÖNS TEGELMARK, hans kusin och egare af ett tegelbruk på Vermdön.
ADOLF TYRÉN, Appellinds systerson och tillämnade kompanjon.
WIGILANDER, handelsexpedit.
BARKMEIJER, rådman och garfvare i Upsala.
CHARLOTTE, Barkmeijers dotter.
KORK, rådman och källarmästare i Vesterås.
KRISTINE, hans dotter.
WILHELMINA, Barkmeijers systerdotter.
Fru BEATA WINGER, enka och nipperhandlerska i Stockholm.
KNÄCKSELL, kypare hos Kork.
ANDERS, dräng hos Kork.
STUDENTER. ÅNGBÅTSPASSAGERARE af båda könen.

(*Första akten är i Stockholm, andra i Vesterås och tredje i Upsala.*)

Första akten.

Teatern föreställer ett arbetsrum hos Appellind, med fond- och sidodörrar. Flere orkesterinstrument af trä finnas i rummet, hvaribland äfven en kontrabas bredvid fonddörren.

Första scenen.

TYRÉN (*sitter i skjortärmarna vid ett bord, sysselsatt att sätta strängar på en fiol*). APPELLIND. FRU WINGER.

APPELLIND (*kommer in genom fonddörren*). Hör du, Adolf, har min kusin, brukspatron Tegelmark, inte synts till? Ångbåten går om halfannan timme till Upsala, och han skulle följa med den. Tänk om han inte kommer!

TYRÉN. Det vore ledsamt, det. (*Afsides.*) Det qvittar mig lika.

FRU WINGER (*kommer in*). God morgon, mina herrar!

APPELLIND. Välkommen, goda Beata! Det kan man kalla att vara påpasslig!

TYRÉN (*tar på sig rocken*). Jag ber om förlåtelse, jag sitter i skjortärmarna.

FRU WINGER. Skadar inte; det är inte i balkläder man förtjenar sitt bröd.

APPELLIND. Klockan är nu inte mer än half åtta, men precis nio står resvagnen för porten, då vi genast bege oss af, för att klockan sju i afton kunna vara i Vesterås.

FRU WINGER. Du är en ifrig älskare, min bästa Fredrik! För några da'r sedan berättade jag för dig, att rådman Korks dotter, den vackra Kristine, är ledig till äktenskap, och föreslår derför ett frieri till henne, och i dag flyger du till Vesterås på kärlekens vingar, utan att ens ha sett henne en enda gång.

APPELLIND. Du har beskrifvit henne för mig som en vacker och okonstlad flicka, och sjelf vet jag, att fadern är förmögen. Hvad behöfs mera?

FRU WINGER. Men tror du då att det går lika lätt för sig att fästa en flickas hjerta vid sin person, som att sätta strängar på en fiol.

APPELLIND. Du har ju redan sagt, att flickan är nöjd med mitt porträtt, sådant som du, med vänskapens färger, målat det för henne, och fadern, som känner mig till namnet, har ju inte heller något emot partiet.

FRU WINGER (*afsides*). Den otacksamme! Det var min kärlek till originalet som gjorde porträttet så vackert. (*Högt.*) Nå, lycka till då! Jag får åtminstone det nöjet att personligen presentera de unga tu för hvarandra.

APPELLIND. Jag har också räknat derpå. Det är emellertid ett förträffligt mod det der att skaffa sig hustru antingen genom giftermålsannonser eller på andras rekommendation, ty hur sker det annars? Jo, en ung karl går länge och väl och suckar för sin sköna, anlitande krediten för att köpa tillräckligt med spektakelbiljetter och konfektpåsar, utom alla större presenter. Sedan han på det sättet gått och vigilerat två eller tre år, förklarar han sin kärlek och får korgen. Sluppen ur Kupidos famn, råkar han nu i slottskansliets, och gäldstugan blir hans förlofvade land. Sådana tragedier ser man alla dagar.

TYRÉN. Är det då morbrors allvar att fria till en flicka som morbror ännu inte sett?

APPELLIND. Någon gång ska bli den första, och dessutom är jag öfvertygad, att min ungdomsvän, fru Winger, icke rekommenderat någon ovärdig.

FRU WINGER (*afsides*). Jag känner en annan mycket värdigare, jag, fast min modesti förbjuder mig att omtala det.

Andra scenen.

DE FÖRRE. TEGELMARK (*kommer in; han för med sig en nattsäck, en hattask, ett paraply och en gitarr*).

APPELLIND. Ah, välkommen, kusin Jöns! Jag var ganska orolig för din skull.

TEGELMARK (*lägger ifrån sig sakerna och omfamnar Appellind*). Har kusin väntat på mig? (*Vill omfamna fru Winger.*) Jag är förtjust öfver att . . .

FRU WINGER (*drager sig tillbaka*). Hvad befalles?

APPELLIND. Tillåt mig presentera min kusin, brukspatron Jöns Tegelmark och min ungdomsvän, fru Beata Winger.

TEGELMARK. Jag tänkte att det var din fästmö, jag, för du skref ju, att du skulle gifta dig! (*Till fru Winger.*) Men fast vi inte ä' slägt, så går det väl för sig ändå. (*Omfamnar fru Winger.*)

FRU WINGER (*afsides*). Det var en kostlig patron!

APPELLIND (*till Tegelmark*). Hur är det med dig annars?

TEGELMARK. Åh, jag är alldeles sönderbråkad! Föreställ dig: Jag har farit hela natten från Vermdön på mjölkbåten; utom madamerna, spenaten och filbyttorna fanns det ock fyra grisar ombord, som utan minsta krus slogo sig ner omkring mig, alldeles som jag varit en af deras gelikar. Jag kunde inte få en enda blund i mina ögon. — Nå, ångbåten till Upsala går ju inte förr än klockan nio?

FRU WINGER. Ska det bära af till Upsala?

APPELLIND. Hvad säger du om det, söta Beata, att jag fuskat i ditt handtverk? Jag har för min kusin, brukspatronen der, friat till rådman Barkmeijers dotter i Upsala.

TYRÉN. Hörde jag rätt? Rådman Barkmeijers dotter?

APPELLIND. Ja, så är det; också ett parti på furstlig fot, uppgjordt utan suckar och kärleksförklaringar. Fästmannen och fästmön, måg och svärfar ha inte heller sett hvarandra.

TYRÉN (*afsides*). Det feltes bara denna nyhet för att bringa mig i raseri.

TEGELMARK (*till fru Winger*). Hvad säger frun om det, att jag ännu inte farit på någon ångbåt? De der pannorna ska vara så betänkliga.

FRU WINGER (*afsides*). Ja, din egen i synnerhet.

TEGELMARK. Innan man vet ordet af, kan man ju fara i luften som en tätting. Söta mor der hemma har aldrig velat släppa ut mig, fast jag redan är en trettio års yngling, ty hon spådde en gång i kaffe, att jag skulle bryta halsen af mig.

TYRÉN. Och det har inte skett ännu?

TEGELMARK. Nej, Gud vare lof! — Jag hade lust att hyfsa om mig litet, innan jag går ombord.

APPELLIND. Var som du vore hemma här. Jag ska gå ner i verksta'n för att tala med mitt folk.

FRU WINGER. Under tiden vill jag se efter att din kappsäck är i ordning.

Sång N:o 1.

Mel.: »Hvila vid denna källa».

ALLA.

Skyndom att embarkera
Och låt oss se'n vårt mål fixera!
Skyndom att embarkera,
Ty snart är resetimman klar.

TEGELMARK.

Jag reser från min lera,
För att en hustru få med mera,
Vermdön ska snart florera
Af ett så skönt och vackert par.

TYRÉN.

Res då, var snar,
Ty om hon skulle herrn mankera.

med mig på ångbåten ifrån Upsala, ty, ser du, man får allting med ångbåtarna nu för tiden.

TYRÉN. Följde med dig? — Omöjligt!

WIGILANDER. Omöjligt, säger du! — Jo, det kostade mig, min själ, mina modiga tio riksdaler banko för biljetter och traktering.

TYRÉN. Nå, hvad tänker du göra af henne?

WIGILANDER. Ja, se det begriper jag inte! Jag har funderat på att skaffa henne plats som guvernant eller husmamsell i något hyggligt hus. Ingen fara emellertid för henne. Min kända ridderlighet är hennes enda skydd, och hon behöfver nu för närvarande inte något annat. Procentare har jag lurat i mina dar; mina principaler är jag inte heller så noga med, i fall jag inte på annat sätt kan få ut min rätt; att besegra och triumfera öfver våra koketta damer, ligger just i mitt fack, det; men en ung, vacker och lidande qvinna, som helt och hållet förtror sig åt ens vård — nej, aldrig, min bror! Det värsta är, att jag kanske blir tvungen att gifta mig henne. Gud trösta mig, fattig, syndig menniska!

TYRÉN. Nå, har du då inte ett godt råd att ge mig?

WIGILANDER. Gör du som jag: far till Upsala och enlevera din suckande sköna!

TYRÉN. Men om Tegelmark förlofvar och gifter sig med henne?

WIGILANDER. Gör ingenting: enlevera henne i alla fall! Det der brukas öfverallt här i verlden med mycken fördel.

Fjerde scenen.

DE FÖRRE. WILHELMINA.

WILHELMINA (*springande till Wigilander*). Gud nåda mig! Jag är den olyckligaste på jorden!

WIGILANDER. Hur är det fatt, min sötaste Mina?

WILHELMINA. Jag förmår inte mer... Stöd mig!

WIGILANDER (*stödjande henne*). Med ofantligt mycket nöje!

WILHELMINA. Jag stod utanför Winters konditori här bredvid, medan jag väntade på dig, då jag hastigt får höra mitt namn nämnas bakom mig. Jag vänder mig om och får se min morbrors hufvud!

WIGILANDER. Hvad tusan, är han i Stockholm?

WILHELMINA. Ja, jag är förlorad... stöd mig!

WIGILANDER (*leder henne till en stol*). Var så god och stöd dig på den här lilla beqvämliga möbeln. — Var han ensam?

WILHELMINA. Nej, min kusin Charlotte var med.

TYRÉN. Mamsell Charlotte! (*Stödjer sig på Wigilander.*) Ack, min vän!

WIGILANDER (*förande Tyrén till en annan stol*). Stöd dig på den här möbeln, bror söta!

WILHELMINA. Morbror tog mig i armen för att qvarhålla mig, men jag slet mig ifrån honom och skyndade hit opp.

TYRÉN (*som sprungit till fönstret*). Ack, min bror, det är hon!

WIGILANDER. Hvilken hon?

WILHELMINA (*som äfven skyndat till fönstret*). Det är han!

WIGILANDER. Hvilken han?

WILHELMINA. Morbror och Charlotte!... De komma hit!

WIGILANDER. Tunnor tusan! (*Tager Wilhelmina vid handen och för henne till ena sidodörren.*) Fort in i den här kammaren!

TYRÉN. Omöjligt, fru Winger är der inne!

WIGILANDER (*leder Wilhelmina till andra sidodörren*). Nå, här då!

TYRÉN. Nej, för all del, der är min rival!

WIGILANDER. Finns det då ingenting att gömma henne uti? Ett fodral, en ask, en fingerborg eller...

TYRÉN. Jag hör dem i trappan!

WIGILANDER (*för Wilhelmina bakom kontrabasen*). Göm dig i den här basfiolen då!

WILHELMINA (*kryper in i basfiolen*). Det här öfverlefver jag aldrig!

Femte scenen.

DE FÖRRE. CHARLOTTE. BARKMEIJER.

BARKMEIJER (*häftigt*). Var inte rädd, mitt barn! — Är fabrikör Appellind hemma?

WIGILANDER. Nej, min herre.

CHARLOTTE (*igenkänner Tyrén*). Herr Tyrén!

brukspatron Tegelmark och mamsell Barkmeijer». (*Skrattar och vänder sig till Wigilander.*) Hvad är det der för ett fruntimmer? Känner min kusin henne?

WIGILANDER. Om han känner henne? Åt brukspatron kan jag väl säga det. (*Hviskar Tegelmark i örat.*)

TEGELMARK. Aha, je suis begriper — den filuren! (*Hälsar på Charlotte.*) Hur står det till, min lilla beskedliga? (*Skrattar.*) Hi, hi, hi!

CHARLOTTE. Min herre!

TEGELMARK. Åh, inte är det värdt att rodna för det, min lilla docka; min kusin har smak, märker jag.

WIGILANDER (*till Tegelmark*). Men, för tusan, det är ju en hemlighet; inte går det an!

TEGELMARK. Ah, det var sant, det; jag vill reparera skadan. (*Till Charlotte.*) Förlåt mig, min sötaste mamsell, men min kusin, den maruffeln, har inte nämt något för mig om sin lilla kusin. Har han valt mig en lika vacker hustru, som han (*bockar sig*) valt sig en älskarinna, så stannar jag i stor förbindelse hos honom. (*Afsides.*) Man kan allt vara gentil om det gäller.

CHARLOTTE. Hur vågar herrn tilltala mig på det sättet?

WIGILANDER (*afsides*). Det går bra!

TEGELMARK. Men jag begriper inte min kusin . . .

WIGILANDER. Herrn reser till Upsala med Upland?

TEGELMARK. Ja, det är första gången jag far på ångfartyg.

WIGILANDER. För första gången?

TEGELMARK. Ja, men jag fruktar att jag kommer för sent; jag begriper inte att min kusin . . .

WIGILANDER (*skriker*). Ah!

ALLA. Hvad är det?

TEGELMARK. Jag tror herrn suckade?

WIGILANDER. Ja, jag brukar alltid sucka på det viset. (*Till Tyrén.*) Jag har lust att ta honom med mig till Vesterås i stället. Vestmanland går på samma timme.

TYRÉN (*till Wigilander*). Men hvad tänker du på?

WIGILANDER. Låt mig hållas bara. (*Till Tegelmark.*) Jag reser också till Upsala, och jag tillbjuder herr brukspatron mitt sällskap. Jag är bekant med rådman Barkmeijer och ska ha den äran presentera herrn i huset.

TEGELMARK. Det var skönt; jag kan inte önska bättre!

WIGILANDER. Men det är ingen tid att förlora; det återstår knappast en halftimme.

TEGELMARK. Min kusin får skylla sig sjelf; jag skyndar genast in och lagar mina saker i ordning. (*Visande på Wilhelmina.*) Hvem är det der fruntimret, der?

WIGILANDER. Det är — det är min fru!

TEGELMARK. Och hvem är min herre sjelf då?

WIGILANDER. Mitt namn är Wigilander, handelsexpedit med rang, heder och värdighet af grosshandlare; men för all del skynda sig, herr brukspatron!

TEGELMARK. På ögonblicket är jag färdig! (*Går in i sidorummet.*)

Åttonde scenen.

DE FÖRRE (*utom Tegelmark*).

CHARLOTTE. Aldrig skall jag ta till man den afskyvärda menniskan!

WIGILANDER. Det vore ju den största olycka i verlden!

TYRÉN. Men är du galen som för honom till Vesterås!

WIGILANDER. Är det då klokare, att jag för din rival till Upsala?

TYRÉN. Men när du väl, fått honom till Vesterås?

WIGILANDER. Kastar jag mig på en bondkärra och reser hit igen, medan han är och beser stadens märkvärdigheter.

TYRÉN. Men du vet väl att morbror och fru Winger också i dag resa till Vesterås?

WIGILANDER. De resa landvägen; inga skrupler mer, jag tar allt på mig.

TYRÉN (*till Charlotte*). Ack, mamsell, vågar jag ändtligen hoppas att midt i det töcken, som omger oss, i er få skåda mitt lifs ledstjerna?

CHARLOTTE. Men om pappa inte tillåter det?

WIGILANDER. Så tag då i Guds namn herr Tegelmark då!

CHARLOTTE. Förr kastar jag mig i dödens armar!

WIGILANDER. Man kastar sig inte i dödens armar, när man har en trogen älskares famn att trösta sig uti.

TYRÉN. Så afsäger jag mig då mitt ljufva hopp! Gå, förena sig med en annan, mamsell; jag är inte den förste som blir ett offer för en gäckad kärlek.

CHARLOTTE. Nej, nej, så får det inte vara!

WIGILANDER. Bravo, min söta mamsell! Tag exempel af sin vackra kusin. (*Fattar Wilhelmina vid handen*).

CHARLOTTE (*till Tyrén*). Låt oss hoppas allt af framtiden! Tro mig, jag är inte känslolös för en hederlig mans kärlek.

WILHELMINA (*ser ut genom fönstret*). Ack, min Gud, der kommer morbror tillbaka!

CHARLOTTE. Pappa?

WIGILANDER. Så för tusan! (*Leder Wilhelmina till den kammare, der Tegelmark är.*) Fort in till brukspatron! — Uppehåll honom der till dess jag säger till! (*Wilhelmina går in i kammaren, hvarefter Wigilander läser dörren och stoppar nyckeln i sin ficka.*)

Nionde scenen.

DE FÖRRE. BARKMEIJER. APPELLIND. FRU WINGER (*från sidorummet*).

APPELLIND (*till Barkmeijer*). Det var en angenäm öfverraskning att se farbror i Stockholm!

BARKMEIJER. Jag är alldeles förstörd! Jag har inte förut sprungit så rysligt i mina dar, om jag undantar den tiden, då jag vigilerade för rådmansembetet i Upsala.

APPELLIND. Sätt sig, för all del, bästa farbror!

CHARLOTTE. Stackars goda pappa! Hvad pappa är varm!

APPELLIND. Oändligt välkommen, mamsell Charlotte!

BARKMEIJER (*sätter sig*). Charlotte var just med mig, när jag upptäckte rymmerskan; om jag bara kunde få tag i den uslingen som bortröfvat henne!

WIGILANDER (*afsides*). Det der låter som det skulle gälla mig!

FRU WINGER. Herr rådman har rätt! Den karl, som enleverar ett fruntimmer, borde schavottera!

WIGILANDER (*afsides*). Ja så, den der ska lägga lök på laxen!

APPELLIND (*till Barkmeijer*). Jag tror jag inte talt om än, att min kusin Tegelmark nyss kommit till sta'n, för att bege sig af till Upsala. Nu behöfver han inte resa.

BARKMEIJER (*reser sig*). Min blifvande måg också här! Det var ypperligt!

APPELLIND. Han är der i kammaren för att klä' om sig. (*Närmar sig sidodörren*).

TYRÉN (*till Wigilander*). Allt är förloradt!

WIGILANDER (*till Tyrén*). Var trankil; jag har nyckeln, jag!

TYRÉN. (*till Appellind*). Goda morbror; det är på det sättet, att...

APPELLIND. Hvad för slag?

WIGILANDER (*till Appellind*). Brukspatron Tegelmark gaf sig inte tid att vänta på herr fabrikörn, utan skyndade nyss ut för att gå ombord på ångbåten till Upsala — det var ju så, Tyrén?

TYRÉN. Ja, visst var det så; jag gjorde allt för att hindra honom, men det stod inte till!

APPELLIND. Det är inte möjligt!

WIGILANDER. Jo, han gick lifslefvande ut genom dörren der.

APPELLIND (*ser på sin klocka*). Det fattas en qvart innan ångbåten far. (*Till Tyrén.*) Skynda dig ner till Riddarholmen och för honom genast hit.

TYRÉN. Ja, på ögonblicket! (*Skyndar ut.*)

Tionde scenen.

DE FÖRRE (*utom Tyrén*)

BARKMEIJER. Det vore dumt, om han skulle komma till Upsala, medan vi ä' i Stockholm.

APPELLIND. Jag skulle inte tro det; Tyrén får nog tag i honom.

FRU WINGER. Han måtte ha ett lågande hjerta, den älskaren.

WIGILANDER. Frun tycker om lågande hjertan; det gör jag också.

BARKMEIJER. Min herr måg ska ju vara en ung, ordentlig man, med många förtjenster.

APPELLIND. Ja, det enda som fattas honom är kanske något förstånd; men för öfrigt så...

BARKMEIJER. Ja, inte behöfver man mycket förstånd för att bli en bra äkta man.

WIGILANDER. Ganska sant, och så riskerar man aldrig att förlora förståndet, hvilket anses för det olyckligaste här i verlden.

APPELLIND. Men jag undrar just, om han inte skrifvit några ord till mig, innan han begaf sig af? Jag vill se efter. (*Går till sidodörren.*)

CHARLOTTE (*skriker till*). Ack, min Gud!

FRU WINGER (*till Charlotte*) För Guds skull, hvad är det?

CHARLOTTE. Ingenting!

FRU WINGER. Jag tyckte mamsell ropade till?

CHARLOTTE. Jag? — Nej, det tyckte jag inte.

WIGILANDER. Ja, inte jag heller.

APPELLIND (*som trefvar på dörren*). Jag begriper inte hvem som tagit nyckeln ur dörren.

WIGILANDER. Nyckeln? Den lemnade brukspatron till Tyrén, innan han gick.

Elfte scenen.

DE FÖRRE. TYRÉN.

TYRÉN. Det var omöjligt att få rätt på honom!

APPELLIND. Tog du nyckeln till dörren der?

TYRÉN. Nyckeln? Hvilken nyckel?

WIGILANDER (*till Tyrén*). Håller vad att du tappat bort nyckeln!

TYRÉN (*känner i sina fickor*). Jag begriper inte — jag tyckte jag gömde den så väl — det var märkvärdigt!

CHARLOTTE (*afsides*). Kors, hvad de kunna narras!

APPELLIND (*till Tyrén*). Din slarfver! Det var skada på en så bra nyckel. Jag undrar om inte någon af de andra tar upp dörren. (*Går till andra dörren, tar ur nyckeln och försöker med den på den förra.*)

TYRÉN (*till Wigilander*). Ingen fara; låset är säkert!

BARKMEIJER (*till fru Winger*). Frun är gammal bekant till Appellind?

FRU WINGER. Ja, ända se'n barndomen; vi ä' uppfostrade tillsammans. Också är det jag, som gifter bort

honom, och det är inte utan sin lilla uppoffring, det, å min sida, ty förut var det annorlunda.

(*Gnolar.*) »Jag minns den ljufva tiden,
Jag minns den som i går».

BARKMEIJER. Frun skulle kunna göra mig en tjenst.

FRU WINGER. Vill herr rådman också gifta sig?

BARKMEIJER. Kommer aldrig i fråga. Jag hade nog deraf i mitt förra gifte; men jag måste på några ögonblick anförtro min dotter i fruns vård, för jag ska bestämdt ut och ha reda på den nedrige förförarn, som rymt bort med min systerdotter!

WIGILANDER (*till Barkmeijer*). Herre!

BARKMEIJER. Herre!

WIGILANDER. Spelar herr rådman fiol?

BARKMEIJER. Är herrn galen? — Om jag bara visste, hvar han uppehåller sig, den bofven!

WIGILANDER. Herre!

BARKMEIJER. Herre!

WIGILANDER. Kanske herr rådman blåser trumpet i stället?

BARKMEIJER. Tror herrn jag är någon håboist? Jag undrar just hvar hon uppehåller sig, den rymmerskan!

APPELLIND. Tänk om den galningen nu reser med ångbåten; ursäkta, mitt herrskap, men jag får lof att sjelf gå ner till Riddarholmen, innan det blir för sent.

WIGILANDER. Om herr fabrikören tillåter, så vill jag åtaga mig denna kommission; jag lofvar att hemta hit honom, så framt han inte kan flyga, hvilket väl gerna inte är möjligt för en tegelbruksegare.

APPELLIND. Jag tackar på det förbindligaste! Mitt herrskap, det är ledsamt, att jag sjelf nu måste resa till Vesterås; men min systerson der får göra les honneurs i mitt ställe. — Frukosten kallnar; den är på ungkarlsvis; men ni får hålla till godo med hvad huset förmår.

Sång N:o 3.

Mel.: »Malins milda öga», af I. Dannström.

APPELLIND.

Låt oss frukostera,
Emot oss buteljer le,
Portvin och madera.

Omöjligt de
Kan mer undkomma oss.
Skyndom, skyndom, skyndom, skyndom,
Skyndom efter dem,
Raskt flyg efter dem, m. m.

(*De rusa allesammans ut.*)

Andra akten.

Teatern föreställer en källarsal i Vesterås; i fonden en hylla, hvarpå glas, tallrikar, bålar m. m. äro uppställda.

Första scenen.

KRISTINE. KNÄCKSELL. (*Kristine står fram på scenen, stickande på en strumpa; Knäcksell sitter vid ett bord, sysselsatt att lacka buteljer.*) KORK (*strax derefter*).

KRISTINE. Herr Knäcksell är fasligt allvarsam i dag?

KNÄCKSELL. Allvarsam! Nej, mamsell! Jag är alldeles ursinnig, och vore det inte för min stackars mors skull, så låge jag i Svartån innan aftonen. (*Springer upp skrikande.*) Aj, det dröp lack på mitt finger. (*Slänger med handen.*)

KRISTINE. Vi ska genast lägga salt på det, så blir det bra igen. (*Springer efter ett saltkar och häller salt på Knäcksells finger.*)

KNÄCKSELL. Ack, mamsell, hvad är det här i alla fall mot hvad mitt hjerta lider! — Gifter mamsell sig med en annan, så är jag på eviga minuten dödsens lamunge.

KORK (*kommer in*). Hvad är det för skrik jag hör?

KRISTINE. Den stackars herr Knäcksell fick lack på sin hand.

KORK. Jaså, din munsjör snus, är det på det sättet du hushållar med mitt lack? Tror du, fast jag är rådman och embetsman här i sta'n, att jag kan stjäla lack?

KNÄCKSELL. Jag skulle tro, att mina fingrar ä' dyrbarare än källarmästarns lack.

KORK. Hur var det du sa'? Sa' du källarmästare? Hvem är jag?... Hur kallas jag, din slyngel?

KNÄCKSELL. Rådman, gudbevars!

KORK. Nå, kom det ändtligen fram, din göker! Men du sa' rådman med en viss ironi; menniska, var det ironi?

KNÄCKSELL. Nej, det var det inte?

KORK. Hvar är mitt spanska rör? Vi ha i afton ett utomordentligt sammanträde på rådstun. Flere af våra goda vesteråsbor ha klagat öfver, att det finns så många tuppar i sta'n, som genom sitt fördömda galande hindra folk att sofva om morgnarna. Borgmästare och råd, hvilka stadens lugn ligger om hjertat, ha beslutit utfärda en kungörelse, som förbjuder tuppar att införas till staden. Det der är allt klart, men hvad ska man göra med de tuppar som finnas? Si — det är det svåraste, det! Tag hit mitt spanska rör! (*Tar emot käppen af Kristine.*) När jag fått mitt spanska rör i handen, så börjar allt bli klarare för mig; det måste bli ett allmänt slagtande, ett allmänt blodbad. — Mitt hjerta blöder; men en domare, en rådman måste förqväfva hjertats röst, när pligten kallar honom; tupparne måste dö. De ha visserligen många försvarare, det blir votering, men ingen tupp får min röst. — Ett kinkigt mål! (*Till Kristine.*) Tacka du Gud, Kristine, att du inte blifvit rådman!

KRISTINE. Men om fru Winger och den der herrn från Stockholm, som vi vänta, komma medan pappa är borta?

KORK. Min blifvande måg, fabrikör Appellind, jag vet det. — Tror du inte jag bestyrt om den saken? Jag har befallt min dräng att passa på när ångbåten kommer och genast bära deras saker hit, för jag vill inte, att min måg ska förstöra pengar på något annat ställe än här. Förmodligen komma de med ångbåten. Fru Winger skref åtminstone så i sitt bref.

KRISTINE. Men är det inte löjligt, pappa lilla, att jag ska ta till man en person, som jag aldrig sett förut?

KORK. Jag har inte heller sett honom; men min goda vän, fru Winger, har rekommenderat honom. Instrumentmakar Appellind ska vara en toujour karl. De bruka fria på det sättet i Stockholm, och en vesteråsare behöfver inte ge en stockholmare efter.

KNÄCKSELL. Jag har precis samma tanke som mamsell Kristine.

KORK. Han får inte ha någon tanke, min goda man; han låter bli att ha någon tanke, förstår han det! Ganska dumt, att jag inte sjelf fick tillfälle hemta min måg från

ångbåten. En skön uppfinning, de der ångbåtarna! Jag funderar natt och dag, hur det kommer till, att ångbåten kan gå. Nog förstår jag mig på skoflarna, och röken har jag i mitt hufvud; men det enda jag inte begriper, är den fördömda mekaniken. (*Till Kristine.*) Hör du, Kristine, hvarför begagnas det hästkrafter på en ångbåt, och inte något annat?

KRISTINE. Pappa, det är ju klart, att — —

KORK. Tig, det är inte klart! (*Till Knäcksell.*) Begriper du, ditt pundhufvud, hvad som menas med den archinesiska skrufven?

KNÄCKSELL. Skulle det kanske vara någon ny slags korkskruf?

KORK. Tig, menniska! Du sa' det der med en viss ironi, tyckte jag, var det ironi?

KNÄCKSELL. Nej, det var det visst inte.

KORK. Det var också ditt bästa råd! (*Går af och an och funderar.*) Dö måste de; det är grymt, men kan inte hjelpas! Men det är tupparnas eget fel. Hvarför ska de också gala så förbannadt, de galningarna! . . . Hela Vesterås hvilar på min nacke; man pratar om att en kung har många bekymmer; men hvad är det mot en rådman i Vesterås? Om jag inte hade så mycket att göra, så skulle ni få se hvad jag skulle göra.

Sång N:o 6.

Mel.: »Fader Movitz, bror» (Fredm. Epistl.).

Jag är rådman, jag;
Både natt och dag
Jag tolkar Sveriges lag.
Vid min källardisk
Är jag rask och frisk
Och på rådstun är jag just en fuler fisk.
Om jag ej fanns, den rådstun var
Ett stop, som inte något öra har.
Jag är rådman, jag etc. etc.

(*Går.*)

Andra scenen.

DE FÖRRE (*utom Kork*).

KNÄCKSELL. Ända se'n källarmästarn blef rådman, så har han blifvit splitter galen. Förut hade jag något hopp, men nu — nu vill han väl minst ha en borgmästare till måg. Det går precis med mig som med min äldre bror i Stockholm, han som är kypare hos källarmästar Propp på Drottninggatan.

KRISTINE. Herr Knäcksell gör pappa orätt. Han har ju redan till min man bestämt en instrumentmakare från Stockholm. Ack, hvad det ska bli roligt! Jag är alldeles förtjust!

KNÄCKSELL. I instrumentmakarn?

KRISTINE. Nej, men desto mer i hans instrument. Hvad det ska bli roligt att få sig en flygel att spela på!

KNÄCKSELL. Så spela då; ja, spela af hjertans grund; men jag har snart spelat ut. Jag höll så mycket af mamsell Kristine! Jag förmådde inte för hennes skull sköta min tjenst om dagen eller sofva om natten. Ska jag brygga en bål punsch, så slår jag bränvin i stället för arrack i bålen; ska jag bära in en halstrad biffstek, så bär jag in tomma halstret i stället för att komma in med biffsteken. Nu återstår mig inte annat än döden, och dö ska jag — ta mig fan ska jag inte det.

Sång N:o 7.

Mel.: »Tänk någon gång när du en blomma plockar».

Nej, nej, Kristine, jag kan ej längre lefva!
Ni var den enda, som jag hade kär.
Nu finns ett annat mål, dit jag vill sträfva,
Och detta mål min skarpa rakknif är;
Dess hvassa stål jag sätter på min strupa,
Om det ej bär med mig i Svartån af,
Att döden i dess mörka vågor supa,
Gjut se'n en tår på arme kyparns graf!

KRISTINE. Herr Knäcksell är nu alltid så häftig af sig!

KNÄCKSELL. Jag har aldrig tålt stockholmarne, de der sprätthökarne, i sina paletåer och tioriksdalershalsdukar.

Finns det då inte flickor nog i Stockholm, utan att de ska behöfva resa hit till Vesterås, för att plundra oss?

Tredje scenen.

DE FÖRRE. ANDERS (*bärande Tegelmarks saker*). WIGILANDER. TEGELMARK (*strax derefter*).

ANDERS Han är här! Han är här!

KNÄCKSELL. Hvilken?

ANDERS. Han som skulle komma med ångbåten! Som rådman befalte, la' jag genast vantarna på sakerna, fast de stretade emot så mycket de orkade.

WIGILANDER (*inskyndande*). Är du galen, karl! Hvad har du med våra saker att göra? (*Vill taga sakerna ifrån Anders, som försvarar sig med paraplyet.*)

ANDERS. Jag har gjort som min husbonde befalt mig.

KRISTINE. Hvad vill det säga?

TEGELMARK (*inspringande*). Se der ha vi honom! Jag ska ge dig för att springa bort med mina saker, jag! (*Vill rycka från Anders paraplyet, som dervid går sönder, så att Tegelmark får bara käppen i handen.*)

KNÄCKSELL. Hvem söker herrarne?

TEGELMARK. Vi ha nyss kommit med ångbåten hit till Upsala.

KRISTINE. Hit till Upsala?

WIGILANDER. Ja, det vill säga: vi ha nyss stigit i land och skulle med våra saker bege oss af till Sandbergs hotell, då den der figurn kommer och, utan vidare ceremonier fattar i dem och springer in i det här huset.

TEGELMARK (*till Anders*). Hör du, din krabat, brukar man behandla resande på det sättet i Upsala?

KNÄCKSELL. Hvasa? I Upsala?

WIGILANDER. Det vill säga, att... (*Till Kristine.*) Jag ber ödmjukast om förlåtelse, men vi rå alls inte för det här. (*Afsides.*) Jag begriper inte hvar Wilhelmina tog vägen. (*Till Anders.*) Hör du, hvar är det der fruntimret, som...

ANDERS. Fruntimret? (*Ser på sakerna.*) Inte finns det något fruntimmer här, det jag kan se!

KNÄCKSELL (*Till Tegelmark*). Hvem är herrn?

TEGELMARK. Hvem jag är? ... Jag är ...

WIGILANDER. En man — en man, hvars paraply den der karln förstört och som han genast måste betala.

ANDERS. Rådman sa' åt mig nyss: gå genast ner och passa på ångbåten, för jag väntar hit min blifvande måg från Stockholm, och ...

WIGILANDER (*skriker till*). Ah!

KRISTINE OCH KNÄCKSELL. Hvad är det?

TEGELMARK. Min vän brukar alltid sucka på det viset.

WIGILANDER (*för sig*). Nu förstår jag allt! Det var hit fabrikör Appellind i dag skulle resa för att fria. Ypperligt! Ypperligt! (*Till Kristine.*) Mamsell är säkert dottern i huset; jag hade genast bort se det.

KRISTINE. Ja, det är jag.

WIGILANDER. Tillåt mig då att presentera för mamsell den väntade fästmannen! (*Till Tegelmark.*) Vi kan ju aldrig ha tagit in på bättre ställe; det är ju din fästmö, bror!

KRISTINE. Jag får då, på pappas vägnar, be herrarne vara välkomna!

KNÄCKSELL (*afsides*). Hvad jag gerna ville kasta dem utför trapporna!

TEGELMARK (*till Kristine*). Mitt hjerta sa' mig genast allt. Ack, om mamsell bara kunde föreställa sig, hur mitt hjerta ser ut invärtes i detta ögonblick!

ANDERS (*lägger från sig sakerna*). Nu tror jag man kan gå sin väg efter väl förrättadt ärende. (*Går.*)

TEGELMARK (*till Kristine*). Hur mår den hederlige rådman Barkmeijer?

KRISTINE (*förvånad*). Rådman Barkmeijer?

WIGILANDER (*infallande hastigt*). Ack, hvad det är för ett trefligt hus, det här, och hvad det är väl beläget! Här skulle just vara angenämt att bo.

TEGELMARK (*till Kristine*). Kan det vara lönande att vara garfvare i Upsala?

KNÄCKSELL (*förvånad*). Garfvare i Upsala?

TEGELMARK. Ja, han är ju garfvare i Upsala, min blifvande svärfar, den hederlige rådman Barkmeijer?

KRISTINE. Jag begriper inte ...

KNÄCKSELL. Hvarför kallar herrn min husbonde för Barkmeijer?

WIGILANDER (*till Knäcksell*). Det är vermdödialekt; min gode vän fabrikörn är från Vermdön. (*Till Tegelmark.*) Bror

deklamerar namnet Barkmeijer så man kan bli galen deråt. (*Högt.*) Det var mycket resande med ångbåten i dag, och vi ha haft det gudomligaste väder under hela resan.

TEGELMARK. Ja, men hur kommer det till? Jag har alltid hört, att när man far sjövägen till Upsala, så måste man passera en mycket lång å, som heter Fyrisån.

KRISTINE. Fyrisån?

WIGILANDER (*till Kristine*). Han menar Svartån. (*Högt.*) I forna tider var den mycket längre den här ån, men nu har den blifvit allt kortare och kortare.

TEGELMARK. Också har jag hört, att det ska vara två torn på domkyrkan, men jag såg inte till mer än ett enda.

KNÄCKSELL. Två torn på domkyrkan?

WIGILANDER. Ja, det är på ritningar, det, bara på ritningar, kan ni väl förstå.

TEGELMARK. Men hvarför ska det vara två tórn på ritningarna, när det i sjelfva verket bara är ett?

WIGILANDER. Jo, det är ju klart, det, för man ska kunna säga, att man sett tornet två gånger på en gång.

TEGELMARK. Hvar är det Carolina Rediviva ligger? Det ska vara en vacker byggnad.

KRISTINE. Carolina Rediviva?

KNÄCKSELL. Hvad är det? Carolina rödavina?

WIGILANDER (*till Kristine och Knäcksell*). Han menar Carolina Ekman, uppasserskan.

TEGELMARK. Och framför allt måste jag göra bekantskap med studenterna i Upsala.

KRISTINE OCH KNÄCKSELL. Studenterna i Upsala!

WIGILANDER (*till Kristine och Knäcksell*). Han menar fruarna i Vesterås.

KNÄCKSELL (*hårdt till Tegelmark*). Herre! Ä' studentérna i Upsala detsamma som fruarna i Vesterås?

TEGELMARK. Hvem har sagt det?

WIGILANDER (*till Knäcksell*). Hör på, min bästa herr öfverkypare! Jag har ju sagt herrn, att vermdödialekten har sina egenheter.

KNÄCKSELL. Det var en skamlös dialekt!

WIGILANDER. Om mamsell ville förena sina böner med mina, så skulle det kanske lyckas oss att få höra min vän traktera gitarren; han är riktigt mästare på det instrumentet. (*Går efter gitarren.*)

KRISTINE (*till Tegelmark*). Gör herr fabrikörn gitarrer också?

TEGELMARK. Fabrikör! Gör jag gitarrer?

KRISTINE. Har herrn många vackra fortepiano färdiga?

TEGELMARK. Hvad för slag! Fortepiano? Kallar man tegel för fortepiano här i sta'n?

KRISTINE OCH KNÄCKSELL. Tegel!

WIGILANDER (*till Kristine och Knäcksell*). Herrskapet vet inte, att min vän gjort en ny uppfinning, nämligen att göra fortepiano af tegel i stället för af trä. Det är mycket bastantare och värderas mycket högt af brandförsäkringsverket för lösören. (*Till Tegelmark.*) Sjung för oss den der visan som väckte så mycken förtjusning på ångbåten.

TEGELMARK (*tar gitarren*). Lebe wohl, ja! Den visan sjunger jag riktigt med con amore.

KRISTINE. Ack, sjung den för oss! Det är så sällan man får höra musik i Vesterås.

TEGELMARK. Vesterås?

WIGILANDER (*till Tegelmark*). Ja, ja, hvad har det med Upsala att göra? Sjung nu för all del; det ska förtjusa den vackra fästmön.

TEGELMARK (*ackompanjerar sig på gitarren, under det Knäcksell spelar med tummen på bordet*).

Sång N:o 8.

(*Sjunger.*) »Lebe wohl — förgäs mig nikt.»

(*Vänder sig till Knäcksell.*) Hvad är det för skrål!

(*Sjunger.*) »Tänk på mig, när glädjen svingar
Öfver dig med englavingar
Och jag sorgsen saknar dig!»

(*Vänder sig till Knäcksell.*) Vill du tiga, karl!

(*Sjunger.*) »Lebe wohl! Lebe wohl! Lebe wohl! Lebe wohl!
Förgäs mig nikt!»

(*Vänder sig till Knäcksell.*) Vill du hålla mun på dig, menniska!

KNÄCKSELL. Jag säger ju inte ett enda ord!

TEGELMARK.

(*Sjunger.*) »Lebe wohl! Lebe wohl! Lebe wohl! Lebe wohl!
Förgäs mig nikt!»

(*Rusar fram till Knäcksell och slår honom i ryggen med gitarren.*) Jag ska lära dig musik, jag!

KNÄCKSELL. Herre, det ska herrn inte ha gjort för inte!

KRISTINE. Knäcksell!

Fjerde scenen.

DE FÖRRE. WILHELMINA.

WILHELMINA. Nå, ändtligen träffade jag herrarne! Det är mycket artigt att springa ifrån ett ensamt fruntimmer?

KRISTINE. Ett främmande fruntimmer!

WIGILANDER (*till Kristine*). Jag ber allra ödmjukast om förlåtelse. — Jag får den äran presentera — min fru — grosshandlar Wigilanders fru, hon och ingen annan. (*Till Wilhelmina.*) Kom ihåg, att Vesterås i dag är detsamma som Upsala.

KNÄCKSELL (*afsides*). Rätt som det är ha vi väl hela ångbåten här!

KRISTINE. Vi glömma bjuda herrskapet förfriskningar. Herr Knäcksell kan laga herrarnes rum i ordning, medan frun är så god och stiger in till mig. Pappa kommer snart hem.

WILHELMINA. Jag får på det högsta tacka, bara vi inte gör herrskapet något besvär.

WIGILANDER (*till Wilhelmina*). Glöm för all del inte, att brukspatron Tegelmark här i huset går och gäller för fabrikör Appellind.

WILHELMINA. Hur ska jag förstå det?

WIGILANDER. Du ska inte förstå det, min vän; men så är det emellertid.

KRISTINE. Vi hade i dag väntat ett annat fruntimmer, som i herrarnes sällskap skulle komma med ångbåten, fru Winger; vi väntade henne i sällskap med fabrikörn.

WIGILANDER Ja, det var sannt, det; men hon mådde inte bra, och derför så... Mamsell kan inte tro, hvad det är sjukt i Stockholm!

KRISTINE (*till Wilhelmina*). Var så god! (*Öppnar ena sidodörren, dit hon går in med Wilhelmina.*)

Femte scenen.

DE FÖRRE (*utom Wilhelmina och Kristine*).

WIGILANDER (*afsides*). Innan vi vet ordet af, ha vi kanske det Appellindska herrskapet här; det kan derför nu vara tid på att dra sig ur spelet. Tegelmark måste jag genast ha bort härifrån; men hur ska det gå till utan att han märker satans list?

KNÄCKSELL (*till Tegelmark*). Herre, hvarför slog herrn mig i ryggen med gitarrn?

TEGELMARK. Hvarför trummade du när jag sjöng, din slyngel?

KNÄCKSELL. Har herrn kommit hit till Vesterås för att öfverfalla hederligt folk?

TEGELMARK. Jag ska ge dig för Vesterås, jag! (*Vill rusa på Knäcksell.*)

WIGILANDER (*går emellan dem*). Hvad är det om?

TEGELMARK. Vänta du bara till min svärfar kommer hem! Det första jag ska be honom om är, att han genast kör dig på porten.

KNÄCKSELL. Herrns svärfar? — Han är det inte än; jag sätter mig deremot; jag ska röra upp himmel och jord för att hindra detta giftermål. Jag tycker om flickan, jag, och flickan tycker om mig.

WIGILANDER (*afsides*). Aha, en rival, så mycket bättre!

TEGELMARK. Du, din stackare! Jag ska ge dig för att röra upp himmel och jord! (*Går bakom Wigilander rygg och ger Knäcksell ett slag i nacken med näfven.*)

KNÄCKSELL. Det der ska ni dyrt få betala, herre! Fast jag inte är mer än en kypare, så behöfver jag inte krusa för någon stockholmssprätt, vermdöring, vermlänning, eller hvad han är för slag Far herrn tillbaka till sina fortepianoklavér och lemna oss i fred. Jag ska ge herrn respass, jag! (*Går bakom Wigilanders rygg och ger Tegelmark ett slag i nacken.*)

WIGILANDER. Ä' herrarne tokiga!

TEGELMARK. Så'n kanalje!

KNÄCKSELL. Jag ska hetsa upp gymnasisterna på herrn! Gymnasisterna ä' mina goda vänner och bröder; det ska kosta blod, det lofvar jag!

TEGELMARK. Om jag bara hade en käpp! (*Springer och får tag i gitarren.*)

KNÄCKSELL (*springer och fattar en citronklämmare*). Vänta bara, vill herrn spela, så ska jag bestå konfonium!

Sång N:o 9.

Mel. ur Fra Diavolo: »Kom låt oss nalkas».

Tillsammans.

TEGELMARK OCH KNÄCKSELL.

Våga ej nalkas,
Stort är mitt mod!
Hämden ska svalkas,
Svalkas i blod!

Sjunde scenen.

TEGELMARK. *Strax derefter* BARKMEIJER.

TEGELMARK. Det ska väl bli sista gången jag reser bort för att gifta mig! Jag är just hyggligt deran: på ena sidan en garfvargesäll och tusen studenter med knölpåkar, och på den andra en svärfar och en fästmö, fulla af hin håle.

BARKMEIJER (*instörtar resklädd och kastar sig i en stol*). På knappa elfva timmar har jag rest från Stockholm till Vesterås, ty jag fick veta, att ett fruntimmer, som på beskrifning liknade min systerdotter, gått ombord på Vestmanland. Jag har kört ihjäl en häst på vägen, och nu är jag här; men får jag väl tag i henne, aldrig ska hon med sin fot komma utom Upsala mer. Kaptenen på ångbåten, som nyss anländt hit till Vesterås, berättade, att den der äfventyraren Wigilander varit med från Stockholm i sällskap med ett fruntimmer, som promt måste vara den sötungen jag jagar efter. Jag körde om Appellind på vägen, utan att ens ge mig tid att helsa på honom. Han tror väl jag förlorat mina fem sinnen. (*Blir varse Tegelmark och stiger upp.*) Hvem kan den der löjliga persedeln vara?

TEGELMARK (*afsides*). Jag undrar hvad det der är för en perukstock!

BARKMEIJER. Jag ber om förlåtelse! Skulle min herre vara boende här?

TEGELMARK. Nej, det är jag visst inte; men är det rådman Barkmeijer som min herre söker, så kan jag berätta, att han inte är här.

BARKMEIJER. Hvad för slag! Hörde jag rätt? Sa herrn att rådman Barkmeijer inte är här?

TEGELMARK. Ja, just den göken var det!

BARKMEIJER (*afsides*). Hvad fan vill det säga? (*Högt.*) Med hvad skäl understår sig min herre att kalla mig för gök?

TEGELMARK (*afsides*). Hvad pratar den der för slag! (*Högt.*) Jo, det är mig just en hederspascha, den der rådman Barkmeijer; men jag träffar väl honom någon gång.

BARKMEIJER. Är herrn galen? Hvem är herrn?

TEGELMARK. Jag är brukspatron Tegelmark.

BARKMEIJER. Brukspatron Tegelmark? Är det möjligt! Men hvad i all verlden gör herrn i Vesterås?

TEGELMARK. I Vesterås? Hvad hin har jag med Vesterås att göra?

BARKMEIJER. Då jag i morse var i Stockholm, hörde jag af Appellind, att herrn var der och ämnade resa till Upsala för att besöka mig, och nu är herrn i Vesterås.

TEGELMARK (*afsides.*) Gud tröste mig! Jag trodde det bara fanns klokt folk här i Upsala, men det är ju ett riktigt dårhus. Gud gifve jag vore väl härifrån! (*Högt.*) Hvem skulle min herre vara?

BARKMEIJER. Jo, jag är just den rådman Barkmeijer, hvarom herrn talte.

TEGELMARK. Jaså, det är således herr rådman sjelf; jag har länge väntat på herrn; men fast jag nu är i herrns eget hus, så får jag säga, att herrn är en bedragare.

BARKMEIJER. Herre!

TEGELMARK. Att herrn och herrns dotter kan dra så långt vägen räcker; att jag inte är den man, som låter dra mig vid näsan af ett så'nt der småstadsherrskap.

BARKMEIJER. Herre, om jag vore i mitt eget hus, jag visade herrn genast på dörren!

TEGELMARK. Jaså, det är inte herrns eget hus en gång! Man har utgifvit herrn för att vara husegare i Upsala och en rik man. Jo, jo, det kryper fram den ena upptäckten efter den andra.

BARKMEIJER (*afsides*). Jo, det var minsann en ljus måg man sökte lura på mig; han är ju fullkomligt vansinnig. (*Högt.*) Vet herrn då inte, att det är i Vesterås vi nu befinna oss?

TEGELMARK. Han kallar Upsala för Vesterås! Ha, ha, ha!

BARKMEIJER. Han tror han är i Upsala! Ha, ha, ha! (*Tegelmark och Barkmeijer skratta med full hals.*)

Åttonde scenen.

DE FÖRRE. WIGILANDER.

WIGILANDER (*inspringande*). Allt är i ordning, min bror; låt oss bege oss af! (*Blir varse Barkmeijer.*) Kors för tusan, rådman Barkmeijer!

BARKMEIJER (*till Wigilander*). Är det inte herr Wigilander? Jo, jag känner igen herrn! — Herre, hvar är min systerdotter?

WIGILANDER. Vänta, låt mig tänka efter; — hon är i grannskapet; jag vill genast skynda efter henne. (*Vill gå, men hålles tillbaka af Barkmeijer och Tegelmark.*)

TEGELMARK. Jag får presentera för dig min köttslige svärfar der borta; han är visst pirum, ty han påstår att den här sta'n heter Vesterås, ha, ha, ha!

BARKMEIJER. Herrn är en galning, som man endast kan skratta åt, ha, ha, ha!

WIGILANDER. Herrarne båda ä' mig just ena lustiga kurrar, ha, ha, ha! (*Alla tre skratta.*)

Nionde scenen.

DE FÖRRE. WILHELMINA.

WILHELMINA (*inskyndande*). Nå väl, jag är färdig! (*Blir varse Barkmeijer.*) Ack, min Gud! — Morbror!

BARKMEIJER (*fattar Wilhelmina i armen*). Min systerdotter! Så har jag då henne ändtligen!

TEGELMARK. Hennes morbror! Hans systerdotter!

WIGILANDER (*till Wilhelmina*). Låt oss hålla i med vårt Upsala!

BARKMEIJER. Tycker du att det är passande att rymma från en stad, der du blifvit född, för att resa med en så'n der äfventyrare? Du har satt hela mitt hus i vanrykte, men dit ska du igen, för att skämmas inför alla. Det ska bli ditt straff, kom ihåg det!

WILHELMINA. Goda morbror! Jag har bittert ångrat mitt fel! Jag har inte haft ett enda lugnt ögonblick sedan jag lemnade morbrors hus, der jag var så lycklig. Också for jag i morse från Stockholm och är nu i Upsala hos morbror igen, för att aldrig mera lemna min goda, min älskade morbror!

BARKMEIJER. Säger du, att du är hemma hos mig? Är det för att resa ginvägen till Upsala som du far till Vesterås först?

TEGELMARK. Nu börjar han på med sitt Vesterås igen.

WILHELMINA (*smeker Barkmeijer*). Söta morbror! Jag begriper inte hvad morbror menar! Vi ä' ju i Upsala allesammans, och morbror ska förlåta mig, det vet jag; är det inte så?

BARKMEIJER. Qvinna! Är du rosenrasande? Kallar du det här för Upsala?

WILHELMINA. Ja, söta morbror, så framt inte sta'n fått något annat namn se'n jag reste derifrån.

WIGILANDER. Herr rådman behagar skämta med oss; nog vet herr rådman så väl som vi att vi ä' i Upsala.

TEGELMARK. Herr rådman måtte vara bra lurfvig på aftonqvisten, efter han tror sig vara i Vesterås.

BARKMEIJER (*skrikande*). Menniskor, är jag i Upsala?

ALLA (*skrikande*). Ja!

WIGILANDER. De flesta rösterna gälla! (*Åska och regn höras utanför.*)

Tionde scenen.

DE FÖRRE. KORK. KRISTINE. KNÄCKSELL.

KORK. Det var ett Herrans väder vi fått i en hast! Det blixtrar så man kan bli blind. — Men jag hör att min måg ska vara anländ.

FRU WINGER. Hon är qvar i Stockholm.

BARKMEIJER. Qvar i Stockholm? Jag arme, olycklige far! Qvar i Stockholm, ensam i Stockholm! Då bär det väl till fanders med henne med! Min fru, ni ska stå till svars för det, det kan ni vara säker på.

APPELLIND (*till Wigilander*). Min herre, ni ska ansvara mig för det här uppträdet.

WIGILANDER (*till Tegelmark*). Min herre, ni ska ansvara mig för det här uppträdet.

TEGELMARK. Hvad är det jag ska ansvara för? (*Alla tala på en gång, under det ovädret ute tilltager.*)

KORK (*till Barkmeijer*). Herrn har kallat mig för dumhufvud; vet herrn hvad det vill säga att kalla en rådman i Vesterås för dumhufvud? Med hvad skäl kommer herrn hit i mitt eget hus och kallar mig för dumhufvud? Tror herrn sig ostraffadt kunna våga kalla mig för dumhufvud? Nej, den kurn duger inte, herre!

BARKMEIJER (*till Kork*). Herrn har upptagit och gömt min systerdotter i sitt hus; herrn har varit i kompani med hennes förförare; herrn är orsaken till att min egen dotter kanske i denna stund löper land och rike omkring med en annan äfventyrare. Hur vill herrn ansvara för ett sådant uppförande? Svara, herre!

APPELLIND (*till Wigilander*). Af hvad orsak har herrn fört min kusin till Vesterås? Tror herrn att man ostraffadt kan tillåta sig sådana streck? Är det på det sättet herrn sköter sina handelsaffärer? Är min herre handelsexpedit för att bedraga hederliga menniskor? Svara mig, herre! Svara mig, herre!

WIGILANDER (*till Appellind*). Herr fabrikör! Jag är oskyldig som det barn som föddes i natt. Herrns egen kusin har narrat mig hit till Vesterås; det är han som tillställt hela det här spektaklet. För öfrigt är jag inte skyldig herrn eller någon redo för hvad jag gör, ska jag säga herrn. Med mig har ni inte att göra, herre!

KNÄCKSELL (*till Tegelmark*). Herrn har slagit mig i ryggen med gitarren; men jag tänker inte låta sådant bli ohämnadt. Jag ska visa herrn, jag, att fast man inte är annat än kypare, man inte låter behandla sig som en dräng. Herrn har inte rest ur sta'n än, och herrn ska komma att ångra sig, vill jag lofva!

TEGELMARK (*till Knäcksell*). Hvad vill du mig, slyngel? Jag är för god för att inlåta mig i dispyt med en sådan stackare, som du är. Skäms du inte? Vet du inte hvem du har för dig? Försök bara, och jag ska visa dig med hvem du har att göra. Jag har väl aldrig sett på maken förr! En simpel kypare! — Akta dig, det råder jag dig!

FRU WINGER (*till Wilhelmina*). Det förvånar mig, att ett fruntimmer, vid mamsells ålder, redan är mästarinna i sådana intriger. Först resa ifrån sin beskedlige och allmänt aktade morbror, sedan fara med den der bonvivangen till Vesterås, för att åstadkomma split i en hederlig familj. Det hade jag inte väntat af ett fruntimmer med uppfostran.

WILHELMINA (*till fru Winger*). Jag ber om förlåtelse, men jag skulle tro, att en annan inte har med en annans affärer att göra. Jag behöfver alls inte göra frun redo för hvad som endast rör mig. Om hvar och en, i stället för att bekymra sig om andra menniskor, ville sköta sitt, så vore det mycket bättre, ska jag ha den äran att säga frun.

KRISTINE (*till Anders*). Hör du, Anders, spring genast öfver till grannarna och bed dem komma hit på eviga minuten. Jag fruktar, att här blir det rysligaste spektakel, om vi inte i tid förekomma det. Skynda dig derför, Anders, och uppehåll dig inte på vägen, ty Gud vet hur det här kan komma att slutas. Skynda dig, skynda dig, Anders!

ANDERS (*till Kristine*). Ja, söta mamsell, jag ska genast ta benen på ryggen och springa efter folk; ja, jag vill till och med skynda till rådstu'n, för att få tag i stadstjenarn, — stadstjenarn är min goda vän och bror, och han ska inte dröja länge. Ja, söta mamsell, lita på mig, jag har aldrig varit långsam i mina ärenden. Lita på mig! Lita på mig!

(*Under det att alla sålunda tala, öfverröstande hvarandra, höres utifrån skrällen af åskan, som slagit ned. Alla gifva till ett skri, men bli strax derefter tysta och se förvånade på hvarandra.*)

WIGILANDER (*ropande*). Ve oss alla! En jordbäfning! — En jordbäfning!

Tredje akten.

Teatern föreställer grannskapet af det ställe vid Fyrisån, der ångbåtarna lägga till. I fonden är Fyrisån och bakom densamma synes en del af staden med slottet och domkyrkan. Till venster är en något upphöjd ställning, som utgör början af en kägelbana, och till höger äro bord och säten placerade. Vid ridåns uppgång höres kägelklotet rulla i banan och käglor falla derefter.

Första scenen.

FLERE STUDENTER (*några äro sysselsatta med att slå käglor och andra sitta rökande cigarrer och drickande kring borden*).

EN GOSSRÖST (*utom scenen*). Slant för sjuan!

FÖRSTA STUDENTEN (*i banan, fattande klotet*). Nu är det min tur att slå.

ANDRA STUDENTEN (*i banan, räknande på en griffeltafla*). Vänta, så får jag räkna efter hur många käglor äro qvar att slå på! (*De öfriga studenterna omgifva andra studenten, skådande på taflan.*)

TREDJE STUDENTEN (*vid bordet*). Ångbåten dröjer bra länge i dag; han borde för längese'n varit här.

FJERDE STUDENTEN (*ser på klockan*). Klockan precis fyra skulle han vara i Upsala, och på slaget half fem går han tillbaka till Stockholm. Hvem har lust att göra mig sällskap dit på ett ryck?

TREDJE STUDENTEN. Ja, hade jag mig bara en tjugu banko på fickan, så skulle man väl dit och rutscha om lite, ty Stockholm är ändå Stockholm.

ANDRA STUDENTEN. Det är jemt aderton käglor qvar.

FÖRSTA STUDENTEN (*med klotet i handen*). Det skulle vara roligt att någon gång få slå kringskuren kung.

ANDRA STUDENTEN. Slår du bataljon, så är det tillräckligt.

FÖRSTA STUDENTEN. Nå, kör för bataljon då! (*Kastar klotet, som höres rulla i banan, och käglor falla.*)

GOSSRÖSTEN. Bataljon! Hurra! (*Flere röster utom scenen instämma i hurraropen.*)

STUDENTER (*i banan*). Bataljon! Hurra!

FÖRSTA STUDENTEN Det der nöjet kostade mig en butelj punsch, det.

ANDRA STUDENTEN. Låt oss göra opp spelet. (*Studenterna i banan samla sig kring griffeltaflan och liqvidera hvarandra.*)

TREDJE STUDENTEN (*höjande glaset*). Studenter, låt oss dricka en skål!

FJERDE STUDENTEN. För hvem!

TREDJE STUDENTEN. För våra bröder i Köpenhamn.

FJERDE STUDENTEN. Bravo! För våra danska bröder.

FÖRSTA STUDENTEN. Vänta, det vill vi vara med om. (*Springer, jemte de öfriga, från banan ner till bordet.*)

ANDRA STUDENTEN. Nästa år resa vi öfver Sundet på kontravisit.

TREDJE STUDENTEN. En kruka den som opponerar sig deremot!

FÖRSTA STUDENTEN. Lefve de tre nordens riken! (*Alla hurra.*)

(*Sång.*) »Studenter äro glada bröder» m. m.

(*Efter sångens slut hurras ånyo.*)

FÖRSTA STUDENTEN. Ångbåten kan inte dröja länge; låt oss marschera emot den.

ANDRA STUDENTEN. Jag undrar om det är mycket passagerare ombord?

TREDJE STUDENTEN. Herre Gud, om det kom några trefliga flickor från Stockholm för att trösta oss, stackars studenter! Flickorna i Stockholm ska vara mer studerade än på andra ställen.

FJERDE STUDENTEN. Nå, framåt marsch då!

»Kung Karl, den unga hjelte» m. m.

(*Studenterna, sålunda sjungande, marschera ut.*)

Andra scenen.

WIGILANDER. TYRÉN. CHARLOTTE. (*Alla tre inkomma från samma sida.*)

WIGILANDER. Om det funnes någon priskurant på vänskapstjenster, så vore ni mig mycket skyldiga, mitt herrskap. I förgår for jag för er skull till Vesterås för att ställa till ett spektakel, som slutade till och med med en jordbäfning; i går sönderbråkad på en bondkärra mellan Vesterås och Upsala för att leta rätt på Wilhelmina, som jag för er skull förlorat; jag finner er, men inte henne, och nu blir det slutligen jag, som i dag får uppbära den storm, som väntar oss med ångbåten.

CHARLOTTE. Men om pappa inte kommer med ångbåten i dag? Han springer kanske genom hela Stockholm för att söka mig, utan att veta att jag rest hem. Jag ångrar nästan att jag inte stannade qvar i Stockholm.

TYRÉN: Älskade Charlotte! Han kan omöjligen bli ond öfver att du genast reste hem; han tog ju inte en gång afsked af dig, innan han for till Vesterås; så ifrig var han i sin jagt efter din kusin.

WIGILANDER. Stackars min Wilhelmina! Hvad hon grät bittert, när den obarmhertige morbrodern slet henne ifrån mig, och jag ... Hvarför känner jag nu först hur dyrbar hon är för mig? Men så är det här i verlden; så länge man är säker om att ega det goda, är man likgiltig och kall för detsamma; men är man väl i fara att för alltid förlora det, då — då först känner man dess värde. Ja, nu älskar jag henne så, att jag skulle rodna ända opp öfver öronen, om mina gamla rummelbröder säge mig i detta ögonblick.

TYRÉN. Men, min bror, du har ju inte förlorat henne än, och inte ska du heller göra det. Blir allting först väl mellan söta far och oss, så ska vi göra allt för din lycka.

CHARLOTTE. Ja, vi ska aldrig glömma hvad vi äro skyldiga den som gjort så mycket för oss som herr Wigilander. Allt ska bli godt igen, det är jag säker om. I förgår var det herrn som tröstade oss; i dag är det vår pligt att visa vår tacksamhet derför.

Sång N:o 10.

Mel.: »Jag är så glad i dag» af A. F. Lindblad.

CHARLOTTE.

Nog kommer lyckans dag
Med tjusning och behag,
Ty hoppets stjerna
Strålar så gerna,
Blott själen ej är svag;
Men om från stormande haf
Molnen vingarna höja,
Vilja i öppnande graf
Tingen och känslorna böja,
Och himmelen blå
Blir kulen och dyster och grå,
Men bör man förtvifla då?
Bör menskan förtvifla då?
Nej, solen ska slutligt rå
Och himlen bli åter blå.
Nog kommer lyckans dag m. m.

WIGILANDER. Jag tackar på det hjertligaste för de välmenande trösteorden; men moln, blixt och jordbäfning äro på långt när inte så fruktansvärda som menniskan, när hon riktigt sätter sig till, i synnerhet om menniskan är garfvare och rådman i Upsala. Den som är van att tukta och bereda en oxes hud, hvad frågar den efter en menniskas skinn? (*Fyra skott höras utom teatern, jemte studentmarschen »Friskt slår vårt hjerta» m. m.*)

TYRÉN. Nu ha vi ångbåten här!

WIGILANDER. Nu gäller det, mitt herrskap! (*Ångbåten, med många passagerare, synes på Fyrisån, inkommande från venstra sidan och ilande ut åt den högra. Studenterna följa utefter stranden, sjungande nyssnämda marsch.*)

EN RÖST FRÅN ÅNGBÅTEN (*under det ångbåten passerar förbi*). Stopp maskin! — Back!

WIGILANDER. Låt mig nu, som öfverenskommet är, passa på gubben när han kommit i land, och håll ni er under tiden i grannskapet färdiga att komma fram när tider är.

TYRÉN. Kom, Charlotte, och låt vår vän styra för resten. (*Bjuder Charlotte armen, hvarefter de gå.*)

WIGILANDER (*ensam*). Jag tycker, jag, hvad vår hederlige rådman ska bli storögd, när han får se mig här i Upsala! Wilhelmina måste bestämdt vara med honom på ångbåten. Hvar minut, sedan jag skildes från henne, har varit mig en hel evighet. Ack, hvad de qvinnorna göra oss galna! Man skulle verkligen kunna tro, att hin håle uppfunnit kärleken, om man inte visste, att den hade ett gudomligt ursprung.

Sång N:o 11.

Mel.: »Jag var en äkta muntergök».

1.

En krigare, som kommer der, så ståtlig på sin häst,
Han väjer ej, han rider kull notarie, bonde, prest;
Men möter han på vägen der en flicka skön och rask,
Han bums från hästen tumlar ner och kryper som en mask.

2.

Den andlige, som kommer der med näsduk hvit i hand,
Han dundrar så förfaseligt mot detta syndens land;
Men får han kärleksguden se, han mässar annan ton,
Han dundrar ej; han dyrkar nu Kupidos religion.

3.

Den lärde har ett hufvud han med tusen myror i,
Han tänker, grubblar natt och dag för att odödlig bli;
Men smyger sig en tärna in, på lilla foten höjd,
Han ger odödligheten hin för dödlighetens fröjd.

4.

En köpman, som förtjena vill, han ligger med i allt,
På börsen och vid Skeppsbron står bland kaffe, te och salt;
Men kommer herr grosshandlaren i kärleksgudens våld,
Åt fanders med affärerna, ty nu han sjelf blir såld.

— Men tyst, der kommer min man. Han är ensam! Fördömdt! Tänk om han lemnat Wilhelmina i Stockholm!

Tredje scenen.

WIGILANDER BARKMEIJER.

BARKMEIJER (*kommer in hastigt, resklädd*). Jag tror jag blifvit dömd att på gamla da'r springa kring hela vida verlden, liksom Jerusalems skomakare. Ena dagen löper jag från Upsala till Stockholm och från Stockholm till Vesterås efter min systerdotter; den andra är jag på språng från Vesterås till Stockholm och från Stockholm till Upsala efter min dotter. Jag står inte ut med det här längre. (*Blir varse Wigilander.*) Kors för tusan, är inte den der olycksfågeln här också! (*Till Wigilander.*) Herre, hvad har herrn i Upsala att göra?

WIGILANDER (*högtidligt*). Gamle, beklagansvärde man!

BARKMEIJER. Hvad för slag? Hvarför är jag gammal och beklagansvärd?

WIGILANDER. Arme, olycklige far!

BARKMEIJER. Herre, är jag en arm, olycklig far? — Herre, hvad menar herrn med allt det der?

WIGILANDER. Er dotter — stackars barn!

BARKMEIJER. Min dotter? — Känner herrn något om min dotter? Hvar är hon? Hvar är min lilla Lotta? Säg mig, hvar är Charlotte, min lilla Lotta?

WIGILANDER. Hon var i Stockholm.

BARKMEIJER. Ja, gudnås, herre! Än se'n då, herre?

WIGILANDER. Den turkiske ministern fick se henne.

BARKMEIJER. Den turkiske ministern?

WIGILANDER. Han skickade genast ut sina janitscharer och röfvade bort henne.

BARKMEIJER. Gud trösta mig! Hvad vill han henne, den hundturken?

WIGILANDER. Hvad han vill henne? Helt säkert föra henne till Konstantinopel för att göra henne till favoritsultaninna.

BARKMEIJER. Ve mig, olycklige far! En hederlig mans dotter bli sultaninna!

WIGILANDER. Ja, det blir säkert den första rådmansdotter i Sverige som gör en sådan lycka.

BARKMEIJER. Nej, jag ska hindra det; det ska anmälas för borgmästare och råd! — Svenska regeringen kan omöjligt

tillåta slikt! Hela linieflottan ska utskickas för att hämta henne och skärgårdsflottan med. Jag förklarar krig mot Turkiet. — Stackars Lotta! Hundturkarne äta upp henne lifslefvande!

WIGILANDER. Nu ser herr rådman hvad det vill säga att åtskilja menniskor som älska hvarandra, att slita hjertats heligaste band.

BARKMEIJER. Hvad pratar herrn för galimatias? Hjelp mig i stället att återfå mitt barn! Ge mig min dotter tillbaka! Ge mig min dotter tillbaka! Stackars min lilla Lotta!

WIGILANDER. Ge sig tillfreds, herr rådman, ty er dotter är räddad.

BARKMEIJER. Räddad! Ni återger mig lifvet, herre!

WIGILANDER. Räddad, utan att Europas lugn behöfver störas. Det har lyckats en af mina vänner att rycka henne ur turkens klor.

BARKMEIJER. Men hvar är hon då? Hvarför kommer hon inte?

WIGILANDER. Sakta, herr rådman! Den unge mannen, som räddat henne och som inte är någon annan än Appellinds systerson och blifvande kompanjon, herr Tyrén, fordrar en stor belöning, och jag vill inte heller bli utan.

BARKMEIJER. Jag går in på allt! . . . Låt mig bara få se min dotter!

WIGILANDER. Det första vilkoret är, att Tyrén får herr rådmans dotter till hustru, ty de ha länge älskat hvarandra, och det andra, att herr rådmans systerdotter blir min maka; också vi ha länge varit förtjusta i hvarandra.

BARKMEIJER. Jag ger er alla min välsignelse; men hvar är Lotta? Hvar finns hon?

WIGILANDER. Hon och hennes brudgum äro oss nära. Genom ett trollslag kallar jag dem fram. (*Viftar med näsduken åt ena sidan.*)

Fjerde scenen.

DE FÖRRE. TYRÉN *och* CHARLOTTE (*framskyndande*).

CHARLOTTE. Goda pappa!

TYRÉN. Herr rådman reste ifrån Charlotte; hon ville genast hem till Upsala, och jag gjorde henne sällskap hit.

BARKMEIJER. Mjuka tjenare!

WIGILANDER. Hur ljuft att få återföra ett barn i sin fars armar. Men, herr rådman, hvar är Wilhelmina? Var hon inte med på ångbåten?

BARKMEIJER. Jo, Gud bevars, herr grosshandlare, hvad hon var med! — Se der kommer hon och det öfriga sällskapet!

Femte scenen.

DE FÖRRE. APPELLIND. TEGELMARK (*med sin gitarr*). FRU WINGER. WILHELMINA.

WIGILANDER. Wilhelmina! (*Blir varse Tegelmark.*) Tegelmark! Hvarför är han med?

APPELLIND (*till Tyrén*). Är det på detta sätt du sköter om mitt hus, medan jag är borta?

TEGELMARK. Herr Wigilander, jag säger opp brorskåln med herrn!

WIGILANDER. Tackar ödmjukast!

TEGELMARK. Jag skänker herrn mitt förakt!

WIGILANDER. Det är väl den enda gåfva herrn kommer ut med. Jag tackar emellertid för presenten.

BARKMEIJER. Så äro vi då alla lyckligt och väl hitkomna. Hör du, Charlotte, du blir fru Tegelmark, kom ihåg det, och inga invändningar se'n.

TYRÉN. Herr rådman! . . .

CHARLOTTE. Pappa, jag vill inte ha honom!

BARKMEIJER. Och du, Wilhelmina, du tar magister Skalberg, begriper du det?

WILHELMINA. Jag rifver ögonen ur honom.

BARKMEIJER. Så mycket bättre, så förläser han sig inte då!

WIGILANDER. Men herr rådmans löfte?

BARKMEIJER. Mitt löfte, ha-ha-ha! — Ja, när vi väl komma till Upsala, så ska jag hålla mitt löfte.

WIGILANDER. Komma till Upsala? — Hvar ä' vi då, om inte i Upsala?

BARKMEIJER. Kallar herrn det här för Upsala! Det här är ju Vesterås, herr grosshandlare! I förgår va' vi ju i Upsala! — Skrattar bäst som skrattar sist, ha-ha-ha! —

Vill herr Wigilander och herr Tyrén i morgon ta sig en liten afskedsfrukost hos mig — i Vesterås, så oändligt välkomna, ha-ha-ha!

WIGILANDER (*afsides.*) Så är det då jag som blifvit lurad! Fördömde garfvare!

Sjette scenen.

DE FÖRRE. STUDENTER *och* ÅNGBÅTSPASSAGERARE *af båda könen* (*inkommande på en gång*).

Sång N:o 12.

KÖR.

Mel.: Galopp ur »Maskeradbalen» af Auber.

Resan den, ja resan har gått ganska bra,
Nu vi alla lyckligt äro komna hit till Upsala.
Skyndom alla ut i stan att se märkvärdigheterna,
Allt som finnes i det Nya och det Gamla Upsala.

TEGELMARK. Här är trefligt, tycker jag! Den här ån flyter i min smak; här borde anläggas ett tegelbruk; det der slottet tycker jag om: jag undrar just hvar de köpte teglet, när de byggde det der slottet? Här måtte vara bra roligt! Här är bra likt Vermdön, tycker jag. Tycker inte herrskapet, att det är mycket likt Vermdön? Jag känner mig så uppiggad, så jag på stående fot genast får lof att sjunga min vermdövisa. (*Börjar stämma sin gitarr.*)

FÖRSTE STUDENTEN (*till Wigilander*). Nå, hur har det gått, bror Wigilander?

WIGILANDER. Jag har fått korgen, bror! Magister Skalberg har slagit mig ur brädet; lärdomen har besegrat vigilansen, hvilket är oerhördt!

ANDRE STUDENTEN (*till Tyrén*). Nå, hur har det gått med dig då? Du ser så ledsen ut!

TYRÉN. Låt mig vara i fred; jag är förtviflad!

TREDJE STUDENTEN (*till Wigilander*). Nå, hvad tänker du göra nu då?

WIGILANDER. För förströelsens skull har jag lust att lägga in och cedera. Det är så många som förströ sig på det sättet nu för tiden.

FJERDE STUDENTEN. Nå, följ med till Stockholm i dag, så hinner du stöka undan allt det der tills i morgon — Ångbåten far om tio minuter tillbaka till Stockholm.

WIGILANDER. Om tre minuter, sa' du? (*Skriker.*) Ah! (*Talar afsides med studenterna.*)

TEGELMARK. Nu börjar han sucka igen, den krabaten!

Sång N:o 13.

Mel.: »Sätt du glaset för din mun».

1.

Uppå Vermdön föddes jag
Af min far och moder;
Mor min hon var god och svag,
Far min svag och goder.
Gick i kolt tills jag var fjorton,
Åkte kana, plockte hjortron
På Vermdön, Vermdön, på det granna Vermdön.

2.

Än med korna vall jag gick,
Än i vall med hönsen;
Öfverallt jag höra fick:
»Se den vackra Jönsen!»
Och fast skogseld jemt har rasat,
Aldrig nå'nsin Jöns har fasat
På Vermdön, Vermdön m. m.

3.

När jag dör och det bär af
Inom grafvens regel,
Skall jag ha en murad graf
Utaf eget tegel;
Också ska det stå på grafven:
»Här la' Jöns ner vandringsstafven».
På Vermdön, Vermdön, på det granna Vermdön.

FJERDE STUDENTEN (*till Tegelmark*). Å mina egna och hela den studerande kårens vägnar får jag aflägga min tacksamhet för den vackra sången. Den har erinrat oss derom, att det blott är med våren som lärkorna och näktergalarna komma. Trefaldt afundsvärda Vermdö, som i sitt sköte ammat upp en så'n vacker fågel som herr brukspatron! — Hvilken sånglärare har brukspatron haft?

TEGELMARK. Jag är elev af Michal.

FJERDE STUDENTEN. Hjelp, Samiel, det kunde jag nog höra. Men det var ett utmärkt godt instrument herr brukspatron har; tillåt mig få se på gitarren lite. (*Tar gitarren från Tegelmark och ser på den.*) Den här gitarrn har jag lust att ta med mig till Stockholm, för att roa sällskapet under resan.

TEGELMARK. Ta min gitarr med till Stockholm?

FJERDE STUDENTEN. Jag ser på brukspatron, att han med nöje bifaller min begäran.

TEGELMARK. Nej, men hvad är det för slag, min herre! Var så god och ge mig min gitarr tillbaka; det är en julklapp af min mamma, herre!

FJERDE STUDENTEN. En julklapp? — Så mycket bättre! Mjuka tjenare, herr brukspatron! (*Går bort med gitarren, gnolande på Vermdövisan.*)

TEGELMARK. Tag fast honom! Han springer bort med min gitarr!

BARKMEIJER. Hur vågar man behandla min måg på det sättet?

APPELLIND. Det kan väl inte vara allvar, det der.

TREDJE STUDENTEN (*till Tegelmark*). Det är högst afskyvärdt att så bemöta en resande konstnär. — Kom, min herre, ska vi återta gitarren med godo eller ondo! (*Tager Tegelmark under armen.*)

TEGELMARK. Min gitarr, min gitarr! (*Springer ut, följd af tredje studenten.*)

(*Signalklockan från ångfartyget höres, och man ser resande skynda ner åt det hållet.*)

Sjunde scenen.

DE FÖRRE (*utom Tegelmark*).

BARKMEIJER (*till studenterna*). Jag ska anmäla den här saken för herrar professorer, lita på det!

FÖRSTE STUDENTEN (*fattar i Barkmeijer*). Jag tror ni vågar hota oss, herre!

ANDRE STUDENTEN (*fattar i Barkmeijer från andra sidan*). Vet ni, att ni har att göra med fria studenter?

FLERE STUDENTER (*trängande sig omkring Barkmeijer*). Pereat! Pereat!

»Söta pappa!» — »Söta morbror!»

FÖRSTE STUDENTEN. Ska vi ta och doppa honom i Fyrisån?

ANDRE STUDENTEN. Göra honom till simmagister?

FLERE STUDENTER. Ja, ner i ån med Barkmeijer! (*De göra min af att draga honom till ån.*)

BARKMEIJER. Tag då ert förnuft till fånga, go' herrar! Ni vill väl inte ta lifvet af mig heller!

FÖRSTE STUDENTEN. En rådman mer eller mindre gör ingenting.

FLERE STUDENTER. Ner med honom!

WIGILANDER (*trängande sig fram*). Go' herrar, det här duger inte! Jag ska aldrig tillåta, att en hederlig man, en aktad rådman dränkes för mina ögon liksom en katt. Jag försvarar honom, jag. Kom hit, Tyrén, ställ dig på denna sidan om din blifvande svärfar — kasta af sig bonjourn, herr Appellind, och visa att ni är en man. — Flickor, försvaren er far! — Till vapen, fru Winger! — Kommen nu, go' herrar! Öfver våra lik går vägen till rådman Barkmeijer!

EN RÖST UTANFÖR. Främmande från bord! — Landgången in!

FLERE STUDENTER. Ångbåten går! (*Ångbåten passerar från höger till venster.*)

TEGELMARK (*på ångbåtens däck med gitarren i handen*). Jag vill i land! Jag ska inte till Stockholm! Sätt mig i land!

RÖSTEN. Sätt maskin i gång! (*Studenterna hurra och vifta med mössorna. — Ångbåten försvinner.*)

WIGILANDER (*ropande*). Helsa till Stockholm, herr brukspatron!

BARKMEIJER. Maken till narr har jag väl aldrig sett! Jag kan bli ursinnig när jag tänker derpå!

APPELLIND. Så ha de då narrat honom qvar på ångbåten!

CHARLOTTE (*smekande Barkmeijer*). Söta pappa!

WILHELMINA (*smekande Barkmeijer*). Söta morbror!

BARKMEIJER (*slängande flickorna ifrån sig*). Så gift er då med hvem fan ni vill! (*Går af och an i häftighet.*) Men för att förarga er, så har jag lust att gifta mig sjelf! (*Till fru Winger.*) Hör på, frua lilla! Vill lilla frua bli rådmanska i Upsala, så säg inte nej?

FRU WINGER. Nej, jag tackar, jag måste afsäga mig en sådan ära.

APPELLIND. Bästa farbror! Fru Winger blir förvandlad till fru Appellind i stället, och mamsell Kork i Vesterås får behålla sin Knäcksell, så blir ju alla nöjda!

WIGILANDER (*slår Barkmeijer på axeln*). Ja, min hedersgubbe, så bli vi alla nöjda. Vi ska lefva ett englalif tillsammans. Vi ska i kompani göra affärer på Kina — exportera hudar och bli millionärer.

Sång N:o 14.

Mel.: »Är jag född, så vill jag lefva».

Triumf! Triumf! Vi seger vunnit!
Sång och dans må råda här!
Målet ha vi slutligt hunnit
Efter stort besvär.
(*Till publiken.*)
Och om ni på en gång skåda vill de städer tre,
Saken är så lätt, blott ni till oss vill er bege,
Vi er önskan kan hugsvala,
Ty här finns de städer tre:
Stockholm, Vesterås, Upsala,
Kan ni här få se!

KÖR.

Och om ni på en gång m. m.

PERSONER:

Baron DAGERFÄLT.

HILLMAN, LOVANDER, } medicine licentiater.

RUDORF, von DÖHLEN, SCHALÉN, } först studenter, sedermera innehafvande olika befattningar i samhället.

Fru MÖLLNER, enka efter ett kommerseråd.

HILDEGARD, hennes dotter, förlofvad med Hillman.

MARIA GRANDIN, dotter till en städerska i Upsala.

BALGÄSTER. OFFICERARE vid flottan. PATIENTER. STUDENTER. EN LANDSKLOCKARE. BONDFOLK. KYPARE. VAKTMÄSTARE. BETJENTER. GENSDARMER m. fl.

(Första akten föregår i Upsala år 1839; andra och tredje i Stockholm 1841 samt den fjerde i Blekinge efter ytterligare tvänne års förlopp, eller 1843.)

Första akten.

Första tablån.

En större värdshussal i Upsala. På ena sidan ett bord med brädspel uti; på den andra ett bord, med derpå liggande kortlekar, samt i fonden ett större bord, hvarpå tvänne bålar, omgifna af glas, äro placerade. Salen är upplyst af en ljuskrona i taket.

Första scenen.

DAGERFÄLT. HILLMAN. LOVANDER. RUDORF. VON DÖHLEN. SCHALÉN. FLERE STUDENTER. KYPARE (*passa upp*).

KÖR AF STUDENTER (*försedda med glas och tobakspipor med lerskallar*).

Bröder, när gyllene bålarna flöda,
Själen som våren blir liflig och skön,
Dimmorna fly, när drufvorna glöda,
Sorgen blir glädtig och vintern blir grön.
Upp från de töckniga jordiska land
Svingar sig själen till stjernornas land.
Fanns något moln på rynkade panna,
Som icke bålen att skingra sig tvang?
Derför i lugn bland rankorna stanna,
Svärma och stäm uti bålens kling klang!

DAGERFÄLT. Jag får tacka herrarne för den smickrande skålen. Denna afton har hos mig återkallat minnen af den tid, då jag, liksom herrarne, var en sorgfri student. Sexton år hafva sedan dess försvunnit, hvarunder jag tillbragt min mesta tid på utländsk jord; men antingen jag lefvat hemma på fädernejorden eller svärmat kring i främmande land,

någonting, som i lycka och frid kan jemföras med den försvunna bilden af mina studentår, har jag ej funnit. Ännu en gång, jag tackar eder, för att den döende bilden i denna stund fått nytt lif vid ljudet af era hjertliga skålar och sånger!

HILLMAN (*höjande glaset*). Herr baron Dagerfälts skål! (*Studenterna hurra, klingande med Dagerfält.*)

RUDORF (*går till ena bordet*). Ska vi ta mästerpotten? — En tria i insats på ett streck och utan appeller — vi spela ju blott för ro skull och inte för att skinna hvarann!

V. DÖHLEN. Ja, men det är säkert det blir den sista-då! Klockan är nära åtta, och jag börjar i morgon tentera till bergsexamen, hvilket är fullt ut så hårdsmält som det bekanta Dannemorastålet. (*Några studenter närma sig.*)

RUDORF (*kastar ut korten*). Högsta kortet har förhand — — det är jag sjelf — — du ger, von Döhlen.

EN STUDENT (*vid det andra spelbordet till Schalén*). Herrn spelar ju bräde?

SCHALÉN. Jo, något; men hvad spela vi om?

STUDENTEN. Jag spelar ogerna om pengar — kan det inte få gå för äran?

SCHALÉN. För äran? Nej, fan, det blir inte lif i spelet då! — Tjugufyra skilling tycker jag är lagom. (*De sätta sig och börja spelet.*)

STUDENTEN. Herrn tänker ta graden och bli prest förmodligen?

SCHALÉN. Ja, jag har tänkt på att bli magister och hofpredikant med tiden. — Åssena par! Så ska det tryckas! (*Klingar.*) Får jag inte lof att proponera en närmare bekantskap?

STUDENTEN. Jag tackar ödmjukast! Det vore jag som skulle be om lof — (*stiger upp*) mitt namn är Wingelinder, smäländing.

SCHALÉN (*stiger upp*). Och mitt namn är Schalén, af Östgöta nation. (*De dricka och trycka hvarandras händer, hvarefter de sätta sig och fortfara med spelet.*)

V. DÖHLEN. Jag är förtjust på det här lilla kortet! (*Till Rudorf.*) Hillman blir väl primus vid nästa doktorspromotion?

RUDORF. Jo-jo-men, hitintills har han de högsta betygen — jag försöker vara nöjd på kuku.

V. DÖHLEN. Nå, än Lovander då?

RUDORF. Det har gått på drill för honom som vanligt — hans praktiska lif blir dödgräfvarens gyllene ålder — nej, men det var märkvärdigt — det trodde jag väl aldrig, att jag skulle bli nöjd på en sådan hacka — det var mera lycka än konst!

V. DÖHLEN. Jag hör, att du ämnar ta kandidatexamen, Rudorf; men hvad ska du med den att göra?

RUDORF. Jag tänker gå in i kabinettet för att bli diplomat, som du väl kan förstå — jag tror att svinet är stort, eller hur, era murmeldjur?

DAGERFÄLT (*till Hillman och Lovander, i hvilkas sällskap han närmat sig*). Det var högst angenämt för mig att få vara med på herrarnes licentiatsexa. Hvad man måtte vara glad, när man fulländat sin kurs!

LOVANDER. Jag försäkrar herr baron, att man andas dubbelt lättare, när man slutat sina studier.

HILLMAN. Slutat sina studier? — Jag tänker, att de egentligen börja nu först. En läkare, som tror sig ha gjort allt, när han tagit sin examen, liknar den, som tror sig kunna simma, derför att han lärt sig simtagen på land. Amnar herr baron uppehålla sig länge i Upsala?

DAGERFÄLT. Det beror på omständigheterna. Jag har rest hit till Upsala för en högst egen affär. — Sedan jag länge flackat omkring här i verlden, ämnar jag nu slå mig ned på någon af mina landtegendomar för att lefva i lugn. När man som jag kommit in på fyrtitalet, blir behofvet af lugn oemotståndligt. — Herr licentiaten är, som jag hört, förlofvad karl. Det är det klokaste en ung man kan göra — man undgår derigenom i tid många förvillelser. Jag känner kommerserådet Möllner och hans familj — det är ett i alla afseenden godt parti.

HILLMAN. Jag var informator der i huset, men min discipel, Möllners enda son, dog för ett år sedan.

LOVANDER. Och Hillman fick hans dotter i ersättning — han tappade inte på bytet då — hon är minst värd sina hundra tusen i bankomynt.

HILLMAN. Det är väl möjligt, det; men hade hon inte annat värde, skulle jag med nöje afstå henne åt dig.

LOVANDER. Jag skulle ta henne med uppräckta händer, ty bevare mig Gud för att gifta mig med fattigdomen, — nej, då stryker jag genast på foten.

V. DÖHLEN. Kille stryker och du följer med, Rudorf.

RUDORF. Har ni sett någon som har en så deciderad otur som jag hela denna afton? Jag frågar inte efter pengarna, men att inte få vara med om en enda pott, det är förbannadt likväl, ska jag säga! (*Stiger upp och slår näfven i bordet.*) Ja, rör jag vid korten mer, så vill jag äta upp Schenbergs lexikon med permar och allt! (*Går till Hillman.*) Kan du tänka dig något hårdare än att förlora tio partier efter hvarandra?

HILLMAN. Jo, elfva, du — — så länge kort och tärningar finnas på jorden, behöfver fan inte förtvifla!

RUDORF (*till Dagerfält*). Nå, vårt Upsala är ju rätt trefligt nu för tiden? Hur är det, har herr baron någon son här vid akademien?

DAGERFÄLT. Nej, jag är ogift och barnlös, min gunstig herre.

RUDORF. Inte en gång en dotter? Det var skada, det.

DAGERFÄLT. Och hvarför, om jag får vara så näsvis och fråga?

RUDORF. Jo, den som har otur i spel har tur i kärlek, och derför skulle det inte varit så otrefligt, om herr baron händelsevis haft en dotter, som — —

DAGERFÄLT. Som kunde fylla markládan, är det inte så?

RUDORF. Nå ja — det finnes väl ingen hoppgifvande yngling, som inte främst bland sina drömmar har en sjuttonårig skönhet, med hundratusen i hemgift, hvaraf hälften utfaller genast och återstoden när fadern dör, hvilket man hoppas ska ske så fort som möjligt.

DAGERFÄLT. Jag hade en gammal akademikamrat, vet herrn, som beständigt funderade ditåt. Han tänkte oupphörligt på huru han skulle komma till Italien; det var nämligen hans fixa idé att der kunna rädda någon ung prinsessa från Appenninernas röfvareband. Af tacksamhet skulle hon naturligtvis skänka honom sin hand med åtföljande länderier. Men hur han funderade, gifte han sig slutligen med sin gamla hushållerska, beundransvärd för sin förmåga att steka rostbiff — och rena bränvin. Likväl bedrogs han inte helt och hållet af sina furstliga fantasier, ty han dog som kamrerare vid Drottninghuset i Stockholm.

RUDORF. Går det inte an att dricka ett glas? Jag tycker som gamla studenter kunna vi gerna skölja ned titlarne oss emellan.

DAGERFÄLT (*något förlägen*). Åh, jag tackar så mycket. (*Följer Rudorf till dryckesbordet.*)

SCHALÉN (*slår ut tärningarne*). Nu är det tredje gången jag behöft sexor all; men står det till att få dem! (*Kastar tärningarne på golfvet.*) — Fan måtte spela med smålänningar!

HILLMAN (*går till brädspelsbordet*). Bror Schalén, du blir mig just en vacker professor i filosofien.

SCHALÉN. Ja, men du skulle se mig när jag vinner! — Ursäkta, bror Wingelinder, jag skänker dig spelet; här är hackan och dermed slut på den saken. (*Stiger upp och kastar ena armen öfver studentens axlar, hvarefter de båda gå mot fonden.*)

HILLMAN (*till en annan student*). Hör på, bror Strandberg, sjung för oss din gamla visa om studentlifvet, så blir kanske spelpassionen vaggad till sömns.

STUDENTEN. Gerna, min bror!

ARIA.

Man skola och gymnasium lemnat har;
Man gladt sig rustar till upsalafärden.
Se, kring oss stöka söta mor och far —
För första gång skall pilten ut i verlden.
Tag på dig bra! Förkyl dig ej!
Låt se du ej förläser dej! —
Var lugn, min mor, var lugn, min far!
Ty att förläsa sej
Blott brukades i forna da'r;
Men nu det brukas ej.

KÖR.

Nej, nej!
Man ej förläser sej.

SOLO.

Aldrig mer man dem återser
Studentens glada dagar.
Fåfängt man efter dem jagar: —
De återkomma aldrig mer,
Nej, nej! De återkomma aldrig mer!

KÖR.

Nej, nej! De återkomma aldrig mer!

SOLO.

Man läser och studerar,
På baler figurerar,
Bland bröder pokulerar
Och pengar vigilerar.
Om morgon hos professorn kurar man;
Om qvälln man gör sin kur för döttrarna minsann. —
Men svallar stridslust i vårt blod,
Hur finna ämnen för vårt mod?
Jo — om det gäller,
Det finns gesäller.

KÖR.

Det finns gesäller.

SOLO.

Vi kämpa man mot man,
Vi bistå käckt hvarann.

KÖR.

Vi kämpa man mot man,
Vi bistå käckt hvarann.

SOLO.

Från fönstret der ett ljus man tindra ser i natten,
Der bor en blek pedant, som läser natt och dag och dricker vatten,
Han säkert galen blir till slut.
Vi rädda honom, vi, och ropa: lampan ut!

KÖR.

Lampan ut! Lampan ut!

SOLO.

Nu kommer posten — strax man skyndar dit
Att bli belönad för sin flit.
Man bryter pappas bref — — ej finns en enda daler,
Men ganska mycket med moraler.

KÖR.

Blott moraler.

SOLO.

Betalas källarmästarn med moraler? —

KÖR.

Nej, nej!

SOLO.

Betalas skräddarmästarn med moraler?

KÖR.

Nej, nej!

SOLO.

Nej, nej, så går det ej,
De älska hellre sin riksdaler.
Men kommer der ett bref med sina tre sigiller,
Vi triumfera då! — Åt fanders alla griller! —
Och plocka fåglarna, de gula, gröna, blå.

KÖR.

Triumf, åt fanders alla griller o. s. v.

SOLO.

Man sin examen tager;
Till andra värf studenten drager;
Till afsked räcker han sin hand
Åt bröderna och fridens land.
Snart äro alla ungdomsvänner glömda.
En statsråd blir — en annan blir aktör —
En krigare — en biskop förr'n han dör —
En vid ett domarbord — en annan bland de dömda —
En mäter stjernans lopp —
En annan bryter grufvor opp —
En samlar guld från länderna och hafven —
En annan står vid tiggarstafven.
Aldrig de återkomma mer
Studentens glada dagar.

KÖR.

Aldrig de återkomma mer
Studentens glada dagar.

HILLMAN. Ett glas för sångaren! (*Alla omringa sångaren och föra honom till bordet i fonden, der de dricka med honom.*)

Andra scenen.

DE FÖRRE. MARIA (*skyndar emot Hillman*).

HILLMAN (*fattar Marias hand*). Hur är det fatt, min goda flicka?

MARIA (*under tårar*). Min mor — min arma mor har förlorat sansningen! — Hon känner inte mer igen mig.

HILLMAN. Skynda dig hem — jag skall strax komma till din mor — i din sorg öfverdrifver du faran.

MARIA. Nej, nej! — Då en mor inte mer igenkänner sitt barn — sitt värnlösa, öfvergifna barn — då —

HILLMAN. Gå nu hem, stackars Maria, det här larmet har ingenting hugsvalande för dig. (*Leder Maria till dörren.*)

RUDORF (*hejdar Maria*). Nej, men se vår vackra Maria då — dina granna ögon äro ju alldeles förstörda!

FLERE STUDENTER (*omringande Maria*). Vackra Maria! — En skål för vackra Maria!

HILLMAN. Tyst, hon kommer från sin moders sjuksäng! (*Maria går.*)

Tredje scenen.

DE FÖRRE (*utom Maria*).

RUDORF (*till Dagerfält, afsides*). Om det inte generar min hedersbror, så var god och låna mig en tia banko tills i morgon.

DAGERFÄLT. Åh, inte generar det just. (*Afsides.*) De der brorskålarna i Upsala kosta pengar, märker jag. (*Tager upp plånboken och bläddrar deri.*)

RUDORF (*tittar i hans plånbok*). Det skimrar som en morgonsol i brors plånbok — ack, om den finge gå ner i min kassas ocean! — Der ha vi två nummerkarlar af gula gardet — det vore synd att åtskilja ett så vackert par — hit med båda tiorna, så blir det jemnare.

DAGERFÄLT (*afsides*). Det var en något för näsvis bror, den der. (*Högt.*) Så tag dem då (*ger Rudorf sedlarna*) och slit dem med helsan.

RUDORF. Jag borde kanske ge revers för dödsfalls skull; men mellan goda vänner är det inte så noga. Välkomna,

I små pensionärer från Tumba pappersbruk! (*Kysser sedlarna.*) Hvad är den skönaste purpurmun mot era gula läppar!

DAGERFÄLT (*till Hillman, som i detsamma framträder*). Hvem var den der stackars flickan? Hon hade ett obeskrifligt intagande ansigte.

HILLMAN. Det var min städerskas dotter.

RUDORF. Ett verkligt majestät i Hillmans ögon.

HILLMAN (*till Rudorf*). Ja, oskulden har också sitt majestät, men ganska få hålla det heligt. Ingen tillbedjande hofstat, inga drabanter, klädda i guld, omge dess tron, och dess fiender utgöra, snart sagdt, hela verlden. (*Till Dagerfält.*) Hennes mor har legat sjuk i tvänne månader och stiger visst aldrig upp mera.

(*Rudorf går till spelbordet och slår sig ner der med några kamrater.*)

DAGERFÄLT (*tankspridd*). Jag kan inte förklara det intryck dessa lidande anletsdrag gjort på mig — jag har sett dessa ögon förut — om jag redan skulle hafva vunnit ändamålet med min resa? — — Nej, det kan inte vara möjligt.

HILLMAN. Hennes dotter är ett mönster af barnslig kärlek och försakelse; men då naturen utrustat den vackra flickan med så många inre och yttre behag, har deremot lyckan varit ganska njugg mot henne, ty ännu har hon af lifvet inte smakat annat än dess galla.

DAGERFÄLT (*till Hillman*). Jag har hört, att herr licentiaten bor tillsammans med den der monsieur Rudorf, och det förvånar mig, ty det ska ju vara en rucklare af första rangen.

HILLMAN. Vi äro kamrater ända från skolåren, och han är dessutom slägt med kommerserådet Möllner, min blifvande svärfar. Jag har lofvat hans anförvandter att ha ett vaksamt öga på honom, ett löfte, som gjort mig många bekymmer; dock tror jag det bor mer lättsinne än verkligt ondt i hans hjerta. (*Till Lovander.*) Du får nu öfvertaga värdskapet ensam, medan jag springer hem på en stund.

V. DÖHLEN (*vid spelbordet*). Det är inte första gången Rudorf slår volt i spel.

RUDORF (*springer upp från bordet*). Säg om det ordet en gång till!

V. DÖHLEN. Jag säger, att det inte är första gången du spelar falskt!

RUDORF. Vare detta ditt sista ord denna afton! (*Vill rusa på v. Döhlen.*)

HILLMAN (*håller Rudorf tillbaka*). Rudorf!

V. DÖHLEN. Låt Hillman afgöra saken.

HILLMAN. Vinsten är din, von Döhlen — tag syndapenningarna! (*Till Rudorf.*) Och du, kom ihåg att gränsen mellan en falsk spelare och en skurk inte är så bred som ett hårstrå en gång. (*I detsamma höres utifrån studentmarschen »Vikingasäten» o. s. v., som fortfar till tablåns slut.*)

SCHALÉN. Hör, studenterna äro ute och sjunga.

EN STUDENT. De ha varit och sjungit för professor Geijer i afton.

DAGERFÄLT (*klingar på bålen*). Jag får be herrarne fatta sina glas och tömma en skål för våra värdar, medicinelicentiaterna Hillman och Lovander. (*Studenterna upplyfta, hurrande, Hillman och Lovander på sina armar och hissa dem, men nedsläppa oförmodadt Lovander, som dervid faller raklång på golfvet. Skratt och hurrarop. Förhänget faller.*)

Andra tablån.

Ett mindre studentrum med dörr på fonden — en gammalmodig kakelugn derinvid, hvarpå stå tvänne släckta ljus och på hvars spjell en fiol hänger — en sidodörr till venster — en säng och en bokhylla samt läkaretabeller på väggarna — det är mörkt.

Fjerde scenen.

RUDORF (*inkommande, något drucken*). De fördömda trånga trätrapporna! — Hur tusan kunde jag ta vilse och gå in i städerskans rum! — Gumman låg i själtåget, dottern grät, Hillman stod bredvid och såg gudsnådlig ut som vanligt — jag tål inte folk som lipar för det allra minsta — — hvar kan elddonet vara? Aha, på kakelugnen — (*trefvar sig fram till kakelugnen*) — jag kan aldrig med de der fosforelddonen — det gamla stålet med sin flinta, det låg något stor-artadt deri — när det gnistrar i mörkret, tycker jag det är skönt — — jag ville vara en natt uti Indien för att se tigrarnes ögon lysa mellan mandelträden som flammande guld. (*Tänder på ljusen, nedtager fiolen och stämmer den, i det han träder närmare på scenen.*) Det här är åtminstone en kamrat, som harmonierar — och spelar man falskt så — (*slår sig för pannan*) fördömda otur! (*Spelar ett par takter i adagio af någon klassisk kompositör.*) Nej, det är med den der klassiska musiken som med de der beprisade gamla sederna — man somnar deraf — — att beständigt ha för ögonen den der evinnerligt mjölkhvita dygden har precis samma verkan som att en klar vinterdag länge stå och se på snöbetäckta fält — man blir blind och ögonen värka — — nej, lite moln skadar aldrig — lif i spelet måste det vara! (*Spelar melodien till afgrundsandarnas kör i Robert.*) — Jag har väl tusen gånger förut handterat korten, så att sjelfva Olivo skulle afundats mig min konst — och nu låta slå mig på fingrarna af en så'n der fuskare som von Döhlen. — Men vänta bara — en annan gång skall jag drilla försvarligare! (*Närmar sig kakelugnen, drillande på fiolen.*

men stannar hastigt, slutar spela och lutar sig, liksom för att lyssna.) Ett jämmerskri! (*Kastar fiolen våldsamt ifrån sig.*) Fördömda instrument, jag tror du väcker upp midnattens gastar! (*Tager ena ljuset och går hastigt in i sidokammaren.*)

Femte scenen.

HILLMAN (*inträdande långsamt*). På samma sätt dog äfven min mor. Såsom Maria dernere, låg äfven jag på knä vid hennes säng och mottog hennes sista blick. — Jag har den alltid för mina ögon. — Besegrande plågorna, log den ännu mot mig, såsom endast englar kunna le. Det sägs, att läkarens sinne med tiden förhärdas och att slutligen lidandet och tårarne vid sjuksängen ha lika svårt att bana sig väg till hans hjerta som regndroppen till granitens inre. Jag vill inte skåda denna tid. Den, som icke kan fatta djupet af lifvets smärta, kan också aldrig rätt känna lifvets fröjd. De upplösas i hvarandra som natt och dag — och jorden lefver af dem båda.

(*Stoj, blandadt med ropen: »Studenter! Studenter!», höres utifrån.*)

Sjette scenen.

HILLMAN. SCHALÉN *och flere kamrater instörta. Strax derefter* MARIA.

SCHALÉN. Hvar är Rudorf? Ligger han, måste han genast opp!

EN STUDENT. Helsingbönderna ha rest sig i massa — man slåss på alla torg och gator.

SCHALÉN. Flere studenter ha blifvit anfallne och illa slagne.

HILLMAN. Det är väl ni som uppretat dem, kan jag förmoda.

SCHALÉN. Vi stjelpte några smörlass i gatan bara — det var ju det oskyldigaste man kan tänka sig!

STUDENTEN. Men vi ska lära bönderna förstå raljeri!

SCHALÉN. Nu in till Rudorf — en batalj på gatan har dombasunens verkan på hans örhinna. (*Skyndar in i Rudorfs rum jemte de öfriga.*)

HILLMAN. Fort härifrån, era galningar! (*Vill skynda efter dem, men hejdas af Maria, som störtat in, förtviflad och med utslaget hår.*)

MARIA (*fattande Hillmans hand med sina båda*). Hvad vilja de? Säg mig, hvad vilja de? Vilja de slita henne från mig, de obarmhertiga menniskorna? Nej, det få de ju inte, nej, nej, nej! Himmelens Gud, öfvergif mig inte! (*Dignar ned, men understödjes af Hillman.*)

RUDORF (*halfklädd och beväpnad med påk, utspringande i spetsen för de öfrige kamraterna*). Nu som blixten till Svartbäckstulln — stormen kring hela sta'n, så att pedanterna dö af slag i sina sängar! — (*Skyndar ut före de öfriga. Sång utanför.*)

HILLMAN (*uppehållande Maria*). Har ni då intet medlidande för denna olyckliga, som sorgen gjort vansinnig!

SCHALÉN. Är gumman död? Stackars flicka! Gossar, låt oss sala ihop till gummans begrafning. — (*Tager upp pengar och lägger dem på bordet — de öfriga följa hans exempel.*) I morgon ska det bli mer — god natt, Hillman! (*Ilar ut, åtföljd af de andra.*)

(*Studentmarschen »Kom, låtom oss svärja ett fostbrödralag» o. s. v. höres utifrån och räcker till aktens slut.*)

Sjunde scenen.

HILLMAN. MARIA.

MARIA (*lösgörande sig ur Hillmans famn*). Tyst, hör sångens och klockornas ljud! — Mamma, hvarför väljer du detta hemska ställe bland rosorna på grafvarna der borta! Kom, Maria skall plocka vackrare blommor åt dig — kom! — Hvarför dessa vingar på din skuldra? — Behöfver du något annat stöd än ditt barn? — Hon flyr — — hon försvinner! (*Vänder sig till Hillman med hopknäppta händer.*) Rädda henne! (*Sjunker ned, omfattande hans knän.*) I himlens namn, rädda — rädda henne! (*Hillman lägger sina händer på hennes hufvud. Ridån faller långsamt.*)

Andra akten.

Tredje tablån.

Ett tarfligt rum med fond- och sidodörrar. På ömse sidor om fonddörren stå bokhyllor och nära ena avantscenen ett skrifbord, hvarpå äfven finnas böcker.

Första scenen.

HILLMAN (*vid skrifbordet*). FRU MÖLLNER *och* HILDEGARD (*båda i öfverplagg, sittande på hvar sin stol på andra sidan. Tvänne patienter af arbetsklassen vid dörren*).

HILLMAN (*till patienterna*). Kom hit, go' vänner! (*Patienterna närma sig bordet.*) Begagna det här efter föreskrift (*lemnar ett recept till den ene*) och kom igen i öfvermorgon, så får jag se hur det är med dig — medikamenterna få skrifvas på min räkning, så att du inte behöfver betala dem.

ENA PATIENTEN. Gud välsigne herr doktorn! Hur ska jag vara tacksam nog!

HILLMAN. Blif frisk — det är den största tacksamhet en patient kan bevisa sin läkare! (*Till den andre.*) Hvar bor du?

ANDRA PATIENTEN. På Tjärhofsgatan, huset n:r 21, men det är alldeles för svårt för herr doktorn att gå så lång väg.

HILLMAN. Det är mycket svårare för din sjuka hustru att gå hem till mig — jag kommer fram åt midda'n — adjö med dig! (*Patienterna gå.*)

FRU MÖLLNER. Kors, hvad du har för ena gentila patienter, min kära Hillman!

HILLMAN (*stiger upp från bordet*). Ja, bästa svärmor, det är verkligen i en omständighet som den fattige kan jemföras med, ja, till och med öfverträffa den rike, och det är i

kroppselände och lidande; och det allra värsta är, att den fattige hvarken har tid eller råd att vara sjuk.

FRU MÖLLNER. Ska du ge dig af och gå i det här väglaget? — Jag begriper ej hvarför du inte lägger dig till åkdon som så många andra läkare. Om du gjorde det, skulle du få mycket mera praktik och anseende.

HILLMAN. Ja, jag vet, att man delar läkare i tre slag: läkare som gå, läkare som åka i gigg och läkare som till och med begagna kur på giggen; men jag försäkrar svärmor, att man hinner lika fort fatt på sjukdomen i bottforer som med fyrspann — och man riskerar till och med inte så ofta att köra förbi den som när man åker.

FRU MÖLLNER. Tacka vet jag lifmedikus Lovander — han har de förnämsta hus i staden, och han bor som en furste; men här, hur ser det ut här?

HILLMAN (*går till Hildegard och fattar hennes hand*). Nå, min söta Hildegard, är du ond på mig än?

HILDEGARD (*som förargad kastar sig af och an på stolen*). Man kan gerna neka mig allt, konserter, spektakler och andra nöjen, men att neka mig dansa är hårdt — omenskligt!

HILLMAN. Du missförstår mig, Hildegard, — dansa gerna, men valsa inte så förtvifladt. I förgår var du på danssoarén; i dag är du sjuk. — I afton ska du åter på bal; i morgon är du sjuk ånyo. Det finns kavaljerer, som tro sig göra ett storverk, när de i en enda tur kunna svänga sin dam fyra à fem gånger kring Stora börssalen — och den förtjusta damen, hon triumferar med, fast bröstet vid hvarje steg hotar att sprängas.

HILDEGARD. Jag ska hädanefter inte röra mig ur stället — jag ska söka likna de der gamla porträtterna, som hänga på väggarna der hemma och se så gudsnådeliga ut. För att behaga dig vill jag till och med slå puder i lockarna — det der blir ju allt ganska vackert och roligt! (*Skrattar tvunget.*)

FRU MÖLLNER (*stiger upp.*) Ett högst eget sätt att göra sig älskvärd i en fästmös ögon!

HILLMAN (*tager fru Möllner och Hildegard vid hvardera handen och leder dem fram på scenen*). Första året jag var student reste jag om julen till Stockholm. Torngren lefde den tiden och hade arrangerat en större bal på Stora börssalen. Jag gick äfven dit, ty jag har alltid tyckt om dans, fast jag inte älskar öfverdrift deruti. Bland de unga damerna

var en flicka, skön som du, min Hildegard, men som valsade förtvifladt, också som du. Hon var balens drottning, och alla kavaljerer sletos om henne. Med en oförklarlig ängslan följde jag den tjusande varelsen — — det var något olycksbådande, som störde det sköna uttrycket i hennes blick. En ny vals uppspelades, och vildt flögo de valsande paren omkring. Hastigt hördes ett sönderslitande jämmerskri — musiken tystnade — alla trängde sig tillsammans i en enda grupp. — Då såg jag genom trängseln en syn, som aldrig går ur mitt minne — jag såg ett likblekt ansigte framskymta mellan blonderspetsar och guldblommor. Balens drottning för några minuter sedan var nu dödens undersåte för alltid.

Andra scenen.

DE FÖRRE. RUDORF.

RUDORF (*i dörren*). Ah, hvilken angenäm syn!

FRU MÖLLNER. Ah, se vår brukspatron då!

RUDORF (*helsar på damerna*). Jag kände igen vagnen utanför, och flux var jag uppför trapporna, och hvarför? Jo, för att förebrå tant och Hildegard för det ni inte bevistade mamsell Taglionis första representation i går.

HILDEGARD. Hon var väl gudomlig! Låt oss få höra hur hon dansade!

FRU MÖLLNER. Vi hade bestämdt varit der, men Hildegard mådde inte väl. Nå, hur såg hon ut, hur dansade hon, hur var hon klädd?

HILDEGARD. Appläderades hon mycket? Är det sannt, att folket spände hästarna från vagnen och drog henne hem?

FRU MÖLLNER. Hildegard, du gör Rudorf så många frågor på en gång, att han omöjligt hinner svara på dem alla. Är det sannt, att hon kan flyga som en fågel? Är det sannt, att hon kan stå på en törnros utan att stjelken böjer sig det allra minsta? Är det sannt —

RUDORF (*infallande*). Mina nådigaste damer! Det är med Taglioni som med luften — ingen kan beskrifva den, men alla måste lefva deruti.

HILLMAN. Efter som svärmor och Hildegard åka till sta'n, så kunde jag få göra sällskap — jag ska bara in och ta min hatt. (*Går in i sidorummet.*)

RUDORF. Hildegard har gråtit, ser jag. — Hvad är det nu igen?

FRU MÖLLNER. Åh, Hillmans predikningar som vanligt. — Han påstår, att Hildegard är sjuk och att hon dansar sig döden på halsen; men jag, som verkligen är sjuk och knappast har en enda frisk dag, jag anses sjuk i inbillningen, och han skrattar, när jag ber honom ordinera något åt mig.

RUDORF. Jag har många gånger förebrått Hillman för hans evinnerliga föreläsningar, men får han inte predika, så kan han inte lefva. — Såsom fästman kunde han väl ändå vara medgörligare, tycker jag.

HILLMAN (*inkommande från sidorummet*). Nu är jag färdig, mina damer.

FRU MÖLLNER (*till Rudorf*). Rudorf, du glömmer väl inte bort fredagen, Hildegards födelsedag?

RUDORF. Hur vore det möjligt, goda tant?... Jag blir den förste som inställer mig. Jag får väl derför också dansa första valsen med dig, söta Hildegard?

HILDEGARD. Af hjertat gerna.

HILLMAN (*hotar småleende Hildegard med fingret*). Hildegard!

HILDEGARD. Ack, det var sannt — jag blef redan uppbjuden till första valsen på danssoarén i förgår — men till den andra är jag ledig — der har du min hand på det. (*Rudorf kysser Hildegards hand, hvarefter alla aflägsna sig, utom Rudorf.*)

Tredje scenen.

RUDORF (*ensam*). En gudomlig flicka! — När jag tänker mig henne gift, med den der sträfva och stadiga Hillman, förefaller det mig, som såge jag en guldbevingad fjäril insnodd i en hästman — nånå, det har inte skett än. — Sedan min goda farbrors, kommerserådets död falla Hillmans aktier allt mer och mer både hos dottern och modern... de lefvande kärleksblomstren ha småningom blifvit förvandlade till sådana slags rosor, som vintern planterar på fönsterrutan — — — det återstår nu bara, att man riktigt andas på dem, så — Om min vackra slägting skulle utmärka mig framför andra, till och med framför sin docerande fästman, vore det väl så underligt!... Var jag inte bekant med henne sedan hennes barndom? — Våra lynnen ha ju

alltid stämt så väl öfverens. — Ve mig, att jag sofvit bort min lycka, under det Hillman lade grundvalen till sin! — Denna omätliga förmögenhet skall då bli hans! — Oegennyttige filosof, du var skickligare i räknekonsten än jag trodde. — Men har du lika väl beräknat allt? — Store läkare, det är inte med stetoskopet man utforskar en qvinnas känslor... Öfver år och dag har jag umgåtts med denna tanke, blifvit dermed så införlifvad, att jag inte kan slita mig derifrån, utan att hela mitt inre sammanstörtar. — Hvad skulle man kunna ha emot mig — — mina förstörda affärer, som redan börja bli kända! (*Slår sig för pannan.*) Jag har börjat mina operationer för sent — fördömda grannlagenhet! — (*Fattar hatt och käpp för att gå.*)

Fjerde scenen.

RUDORF. HILLMAN. VON DÖHLEN. SCHALÉN.

V. DÖHLEN. Det kan man riktigt kalla att låta kärleken åka ifrån sig, medan man bjuder ungdomsvänskapen på middag. — Du är dig lik, Hillman, och Gud välsigne dig för det! (*Skakar Hillmans hand.*)

RUDORF (*helsar på von Döhlen och Schalén*). Du i Stockholm, von Döhlen, och äfven du, Schalén?

HILLMAN. Just som jag skulle stiga upp i vagnen, träffade jag på de der muntergökarne och anammade dem på ögonblicket. Jag visste redan af att du var anländ, von Döhlen — min fästmö har valsat med dig på danssoarén — du har förtjust Stockholms alla skönheter.

V. DÖHLEN. Nå, tror du jag är husarlöjtnant för roskull? — Du har en förtjusande fästmö, bror Hillman, och blir hon en lika charmant moitié i den äktenskapliga menuetten som i Straussvalsen, så är du dubbelt att gratulera. Hör du, jag blef genast af kommerserådinnan bjuden på din fästmös födelsedag, nästa fredag och skall till och med framför din egen näsa dansa första valsen med henne.

RUDORF (*afsides*). Jag kan omöjligt se den der menniskan utan att blodet kommer i svallning.

HILLMAN. Och du, Schalén, du har väl slutat din filosofie kandidat?

SCHALÉN. Den har jag gett på båten för allo.

HILLMAN. Hur går det då med filosofien, som du skulle bringa på fötter?

SCHALÉN. Den får reda sig bäst den kan. Ju förståndigare man blir, desto mindre duger man för filosofien. Men kan ni gissa hvarför jag är i Stockholm? Jo, för att debutera på kungl. teatern i Hernanis roll.

RUDORF. Du?

SCHALÉN. Ja, just jag. Alla menniskor ha rådt mig dertill. Kan jag nu bli en Talma i stället för en Kant, så duger det väl också, skulle jag tro. Blir jag en stor talang, så kan jag efter min död åtminstone få en begrafning på subskription.

HILLMAN. Jag önskar dig lycka. Så der ändrar den ena efter den andra sin bestämda bana. Bäst som jag trodde att du, von Döhlen, efter väl tagen bergsexamen, uppehöll dig i Falu bergsskola, så ser jag af tidningarna, att du i Skåne gått in vid Kronprinsens husarer.

RUDORF. Det hade varit skada, om så vackra mustascher och polisonger blifvit begrafna i en grufva.

V. DÖHLEN (*till Rudorf*). Såå — kanske det varit lönande, om jag nedlagt dem som kapital i bruksrörelsen, herr brukspatron? — Jag trodde väl inte, att den tid skulle komma, då brukspatronsvärdigheten äfven fick ett rum på de tomma titlarnas lista. Nå, smider du mycket vid ditt bruk, bror lilla?

RUDORF. Jo, planschetter för arméns behof, i synnerhet för att upprätta bördshögmodet, som börjar luta något i växten.

V. DÖHLEN. Smid hellre riglar och bommar för penningaristokratiens kassakistor, så att inte myntet löper sin väg. Nå, kan du, bror Rudorf, draga din kille nu för tiden med samma skicklighet och behändighet som förr?

RUDORF (*dragande på käppen, så att man blir varse en deri förvarad stilett*). Von Döhlen!

HILLMAN (*trädande mellan Rudorf och von Döhlen*). Kan då inte gamla kamrater träffas utan att genast tvista med hvarann?

SCHALÉN. Det var en finurlig käpp du har, bror Rudorf (*drager ut stiletten*); en sådan här skall jag lägga mig till. (*Deklamerar, under mycken patos och med stiletten i hand, följande verser ur Hernani*):

»Ja, med din vakt, o kung; ja, en utaf din vakt,
Som rastlöst natt och dag på dig skall gifva akt.

Med dolken i min hand jag följer dig i fjäten,
Min hämd emot din slägt, mot dig är ej förgäten.
Det feltes att i dig få träffa en rival,
Jag måste mellan hat och kärlek göra val.
Om dagen, hvar och när du glädjen tror förbida,
Skall du mig se, o kung, en skräckbild vid din sida;
Om natten, när du dväljs att hemska drömmar fly,
Min blick skall slå din syn som blixten ur en sky!»

(*Alla afbryta hans deklamation med skratt.*)

SCHALÉN (*stött*). Hvad fan! Jag tror ni skrattar åt det här; men vänta bara — håller vad, att jag innan årets slut slagit både Almlöf och Dahlqvist ur brädet!

V. DÖHLEN. Men för tusan, jag hade så när glömt att helsa er från gamla bekanta. På resan genom Blekinge tog jag in hos baron Dagerfält på Engelvik och uppehöll mig der en hel dag. Han och hans tjusande dotter, Rosen på Engelvik kallad, talade mycket om dig, Hillman. — Jag hade verkligen svårt att öfvertyga mig, att dottern var samma Maria Grandin, som för några år sedan sprang på gatorna i Upsala med bart hufvud och äfven ganska ofta med bara fötter.

HILLMAN. Du har således sett henne! — Jag har inte på ett års tid hört något af familjen. Ni vet, att natten efter min och Lovanders examen dog hennes moder. Följande dagen återfann hon sin far. Hon förtjente denna lycka, ty ett skönare hjerta än hennes klappar inte på jorden. För ett år sedan fick jag bref både från baronen och Maria, hvaruti jag, tillika med Hildegard och mina blifvande svärföräldrar, bjöds ner till Engelvik; men kommerserådet Möllner hade nyss dött, och ingen resa blef således af. Hörs det inte af att hon ämnar gifta sig? Baron har ju gifvit henne testamente på alla sina egendomar.

V. DÖHLEN. Nog har jag ofta hört glunkas derom, och inte undrar jag derpå, ty när jag först fick ögat på de ofantliga egorna, som sträcka sig kring Engelviks slott, fick jag på ögonblicket hjertsprång, och när jag sedan förnyade bekantskapen med den förtrollade prinsessan, kände jag hjertat riktigt i halsgropen; men den sköna skall vara obeveklig, och jag kan inte neka, att hon har något i sin blick, som afväpnar äfven den djerfvaste riddare. Det der tycker jag emellertid är något för starkt af en liten parveny, som så

nyligen sprungit på gatorna i Upsala för att köpa tobak och spelkort åt studenter på kredit.

SCHALÉN. Det der är ju ämne till en hel roman. Jag skulle önska, att mamsell Bremer eller fru Carlén fått tag i den historien.

HILLMAN. Mina vänner, jag måste nästan så godt som visa er på dörren, men jag får ju rå om eder i middag, då ni allesammans spisa hos mig. — Jag har ett ärende till Lovander på förmiddagen, och jag skall bjuda honom till er.

V. DÖHLEN. Lovander skall vara i svängen, som jag hört. Hur är det, ser han annat folk än patienter hos sig? Förstår han sjelf att lefva, fast han slår ihjäl andra?

RUDORF. Han är snål som en blodigel, men så mycket mer frikostig på medikamenter.

V. DÖHLEN. Tvi tusan! (*Tager Schalén under armen.*) Kom, bror Talma, så ska du få repetera Hernani för mig — klockan tre är jag tillbaka, lika punktuell vid vällingsklockans ljud, som när trumpeten går. Adjö med er, smågossar! (*Går.*)

SCHALÉN (*till Hillman*). Adjö med dig, hedersknyffel.

HILLMAN. Adjö med dig, kurre lilla! (*Schalén går.*)

Femte scenen.

HILLMAN. RUDORF.

RUDORF. Hör du, Hillman, du går att bjuda hit Lovander. Om du inte sätter dig öfver mitt råd, så skulle jag be, att du tar dig till vara för honom.

HILLMAN. För honom? Hvarför det då?

RUDORF. Det angår mig visserligen inte; men — men — med ett ord, jag är inte nöjd med Hildegards uppförande mot dig.

HILLMAN. Tala tydligare. Hvad gemenskap har din varning för Lovander med ditt onödiga bekymmer om Hildegard?

RUDORF. Man kan visst misstaga sig, men den uppmärksamhet hon visar honom synes mig större än som anstår en annans brud.

HILLMAN. Lovander är möjligtvis en narr, men ingen dålig menniska. Ponera nu, att han en vacker dag kom till mig och sade: akta dig för Rudorf, (*med eftertryck*) ty

han stämplar mot din lycka! — Hvad tror du jag då borde göra?

RUDORF (*afsides*). Hvad kan han mena med det! (*Högt.*) I ditt ställe kastade jag honom utför trapporna.

HILLMAN. Och likväl står du ännu qvar här. Ser du, Rudorf, jag känner Hildegards hjerta bättre än du. Guldet kan väl nötas, men aldrig upphöra att vara ädelt. Ett verkligt godt hjerta kan möjligtvis slå med mattare slag, men aldrig upphöra att vara godt. Men efter som du trott dig kunna ge mig ett råd, vill jag tillbaka ge dig ett annat. (*Tager upp ett papper.*) Denna revers, som du utgifvit, inlöste jag i går. Mitt namn stod derunder tecknadt såsom borgen; men detta namn hade jag icke skrifvit.

RUDORF (*rusar fram för att rycka papperet från Hillman*). Ge hit detta papper!

HILLMAN (*stöter Rudorf tillbaka med venstra handen och lyfter upp papperet med den högra*). Tillbaka, Rudorf! Jag lider djupt vid tanken derpå, att jag inte förmått tillvälla mig något välde öfver ditt hjerta; men aldrig skulle jag kunna förråda en ungdomsvän, äfven om han vore brottslig! (*Rifver sönder papperet, kastar bitarna för Rudolfs fötter och går.*)

RUDORF. Djefvulen anamma!

Fjerde tablån.

Ett prydligt förmak hos Lovander, med divaner, emmor, granna bokskåp. Midt på golfvet ett rundt bord med derpå liggande planschverk och gravyrer. På ena sidan ett nymodigt skrifbord, försedt med papper och böcker.

Sjette scenen.

FRU MÖLLNER (*sittande på en emma*). HILDEGARD (*stående vid det runda bordet, tittande på planscherna*). LOVANDER (*stående vid fru Möllners stol, med ett stetoskop i handen*). FLERE PATIENTER (*bättre klädda, väntande i yttre rummet*).

FRU MÖLLNER. Ja så, herr lifmedikus tror således, att hjertat är för stort?

LOVANDER. Ja, hennes nåd, jag förmärker tydligen genom stetoskopet ett starkt lidande i hjertat, en betänklig hypertrofi med dilationer och måhända ossifikationer i valvlerna.

FRU MÖLLNER. Hör du det, Hildegard! Och ändå skrattar Hillman mig midt i ansigtet, när jag säger att jag är sjuk.

LOVANDER. Hillman har mycken teoretisk underbyggnad, men det fattas honom kanske praktisk erfarenhet. När jag var i Paris sistlidet år, upptäckte jag flere symptom, som ha mycken likhet med hennes nåds.

FRU MÖLLNER. I Paris, säger herr lifmedikus! Är det möjligt? Hör du det, Hildegard, att man i Paris är sjuk alldeles på samma sätt som jag.

HILDEGARD. Det var ofantligt vackra gravyrer.

LOVANDER. Jag hade dem med mig från Paris. — Är hennes nåd ofta plågad af hjertängslan?

FRU MÖLLNER. Ja, alldeles fasligt, herr lifmedikus! Bara jag hör min lilla mops jämra sig, så svider det i bröstet på mig.

LOVANDER. Hur är sömnen?

FRU MÖLLNER. Inte en enda blund om nätterna, men på eftermiddagen sofver jag vanligtvis mina tre à fyra timmar. — Var herr lifmedikus i går och såg mamsell Taglioni?

LOVANDER. Ja, hennes nåd, det var det skönaste jag sett — jag grät verkligen som ett barn.

FRU MÖLLNER. Herr lifmedikus måtte ha ett mycket känslofullt hjerta!

LOVANDER (*suckar*). Det har gudnås alltid varit min svaga sida, det.

FRU MÖLLNER. Hvad tror herr lifmedikus om mitt hjerta?

LOVANDER. Man kan inte tro annat än det bästa om någonting så godt och ädelt. Jag skulle likväl tillråda något gymnastik på trenne månader och en brunnskur fram på sommaren. Dessutom skall jag ha den äran föreskrifva något, som bör tagas in morgon, middag och qväll.

FRU MÖLLNER. Men inga elaka medikament, herr lifmedikus.

LOVANDER. Jag är väl inte en sådan tyrann heller, att jag skulle vilja plåga mina patienter, helst lyckan beskärt mig sådana som hennes nåd,

FRU MÖLLNER. Får jag äta kött?

LOVANDER. Det skulle jag på det högsta afråda hennes nåd ifrån.

FRU MÖLLNER. Ja, men litet kan väl inte skada, herr lifmedikus?

LOVANDER. Åh nej, litet skadar litet.

HILDEGARD. Och det är inte farligt för mig att valsa?

LOVANDER. Åh gubevars! Hvarför har väl en så ung och vacker dam fått fötter, om icke för valsens skull!

FRU MÖLLNER. Vi få be herr lifmedikus om förlåtelse för vi besvärat, men vi hoppas vid tillfälle kunna bevisa vår tacksamhet.

LOVANDER. Jag ber allra ödmjukast! Hennes nåd har bevisat mig så mycken gästfrihet och ynnest, att jag verkligen skulle skatta mig lycklig, om jag beständigt fick räkna hennes nåd bland mina patienter. (*Bjuder henne receptet på en silfvertallrik.*)

FRU MÖLLNER. Välkommen om fredag! Jag förmodar, att herr lifmedikus har hvar minut af dagen upptagen?

LOVANDER (*rycker på axlarna*). Hela mensklighetens elände hvilar på den stackars läkarens skuldra. (*Under det han följer damerna till dörren.*) Från klockan åtta till tio oupphörligt arbete med besökande patienter; hela den öfriga dagen sitter jag i min gigg; hvarje tisdag upp i läkaresällskapet, der jag alltid har något nytt att föredraga; hvarje postdag korrespondens med mina kolleger i Paris. (*Bockar sig i dörren.*) Ödmjukaste tjenare! Jag innesluter mig i herrskapets fortfarande ynnest och bevågenhet!

Sjunde scenen.

LOVANDER. EN PATIENT (*en fet bruksinspektor*).

LOVANDER. Var god och sitt. Med hvem har jag den äran att tala?

PATIENTEN. Mitt namn är Daggelin, bruksförvaltare från Roslagen. Jag har i trenne års tid haft liksom en stopp i bröstet.

LOVANDER (*sätter stetoskopet på hans bröst och lyssnar deruti*). Var god och andas. (*Patienten andas mycket hårdt.*) Svettas herr brukspatron mycket?

PATIENTEN. Ja, om sommaren, så jag alldeles kan gå åt.

LOVANDER. Har herr brukspatron tillräckligt med motion?

PATIENTEN. Ja, det går väl ingen dag förbi, som jag icke är tvungen piska upp ett halft dussin bruksarbetare, oberäknadt alla bönder och torpare.

LOVANDER. Men kanske det der förorsakar någon inre häftig rörelse?

PATIENTEN. Skulle inte tro det, för det bekommer mig inte det minsta; jag är till och med mycket lugnare efter exekutionen än förut.

LOVANDER. Det förefaller mig bestämdt, som skulle hjertat vara något för stort.

PATIENTEN. Är mitt hjerta för stort? Det skall jag slå dem i halsen med när jag kommer hem, för kan herr lifmedikus föreställa sig, att de säga der hemma, att jag inte har något hjerta alls!

LOVANDER. Symptomen äro betänkliga, men det kan dock i tid hjelpas. Skulle det genera min herre att hålla några månaders sträng diet på vatten?

PATIENTEN (*förskräckt*). Vatten! — Jag frågade prosten der hemma till råds, men han trodde att en butelj portvin hvar förmiddag, med några stärkande kryddor uti skulle göra godt.

LOVANDER. Åh ja — man skulle kunna försöka dermed. I Paris har den kuren någon gång brukats för sådana sjukdomar. Jag vill föreskrifva något att försätta portvinet med. (*Skrifver ett recept.*) Var så god och begagna det här efter föreskrift, och var sedan så god och helsa på mig om en månad.

PATIENTEN (*stiger upp*). Jag får på det högsta tacka! — Tillåt att jag afbördar något af min skuld. (*Ger Lovander en sedel och går.*)

LOVANDER. Jag tackar ödmjukast. (*Följer honom till dörren*) Oändligt välkommen!

Åttonde scenen.

LOVANDER. EN ANNAN PATIENT (*en bonde*).

PATIENTEN. Gu murra! Jag skulle vilja liksom lite fundera med herr lifmedikusken.

LOVANDER (*otåligt*). Hvad är det om? Jag har så brådtom, min goda vän! (*Sätter sig.*) Hvad är det frågan om nu igen?

PATIENTEN. Jo, si det var på det viset leka, att jag var här som vid Michelsmessa, och då var herr lifmedikusken så gemen och oparera mej, för si jag var liksom lite vindögder.

LOVANDER. Nå, det minns jag alltför väl; — nå, än se'n då?

PATIENTEN (*gråtande*). Men nu har det bli't mykje galigare si, för efter reparation må säga, så har jag bli't skelögder i stället si.

LOVANDER. Får jag se på dej, min gubbe! Nå, hur tycker du det är då?

PATIENTEN (*gråtande*). Jo, det ä' som det ä' det. Ibland ä' det fälle som jag skulle stå och se två solar på en gång si, och då spektaklar di hemma, pojka må veta, och säga att jag kan se i båda gälena på en gång si, och det är något för mykje det, tyckjer jag si.

LOVANDER. Nå, det är ju hjelpt dermed, att du hvar dag binder för det ena ögat, så slipper du se mer än du vill. Nå, hur vill du ha det nu då?

PATIENTEN. Jo, se om lifmedikusken kunne reparera om'et igen si, så jag fälle kunne bli likadaner som förut, för jag var liksom litet vaner vid det si.

LOVANDER (*stiger upp, går till bordet och skrifver*). Tag det här, min gubbe; det skall intagas tre matskedar hvar dag; kom se'n tillbaka om ett eller par år, så får jag se hur det är med dig. (*Leder honom till dörren.*) Jag har inte tid nu — adjö med dig och helsa mor; årsväxten är väl god, kan jag tro. — Adjö med dig, min gubbe lilla (*bonden går*), och dra se'n så långt vägen räcker.

Nionde scenen.

LOVANDER. EN TREDJE PATIENT (*en äldre, elegant herre*).

LOVANDER. Skall jag tro mina ögon? Herr baron Torrved, den raskaste bland alla Stockholms ungkarlar, beträda en läkares tröskel!

PATIENTEN. Jo, det förvånar mig sjelf, herr lifmedikus. En tjufpojke har jag varit i alla mina da'r; men så har jag

nu också fått bot derför. Jag fruktar jag blir en ofärdig menniska för hela mitt lif; jag motser med fasa en kommande ålderdom.

LOVANDER. Får jag den äran känna på pulsen?

PATIENTEN. Ingen fara med pulsen — den porlar som en vårbäck; men mina ben äro ruinerade. — Herr lifmedikus har väl hört, att mamsell Taglionis vagn i går afse drogs hem af en hop unga intressanta karlar. Herr lifmedikus kunde väl föreställa sig, att jag också skulle vara med.

LOVANDER. Var så god sitt och berätta, för all del, hur det gick till.

PATIENTEN. Jo, på det här sättet gick det till:

Kupletter.

Mel.: »Lik en Aphrodite» (Wadmans sånger).

1.

Jo, min herre, säg mig, var det ej räson i,
Att jag, liksom andra menskor tusental,
Skulle gå och se den firade Taglioni,
När hon på teatern höll sin första bal?
För en tia banko köpte jag en krans,
Lindad in med verser, att uppmuntra hennes dans.

2.

Och så kom jag upp och jag fick skåda henne.
Än hon svängde kring, än stod hon på ett ben,
Mycket bättre än jag står på mina tvänne,
Än hon balanserade uppå en törnros klen,
Än hon gjorde skutt så höga som vår sol,
Och som vingar fladdrade den tunna hvita kjol.

3.

Men när det var slut och jag gick från spektaklet —
Folket omkring vagnen trängdes då som bäst —
Med de andra bums jag ställde mig i skaklet,
Fast jag aldrig nå'nsin tjenstgjort såsom häst;
Och så bar det af som hin var oss i häl'n.
Aldrig har jag slitit så som när jag var i sel'n.

4.

Ty när vi vek af och kom på Drottninggatan,
Flåsande som kampar, surrande som mygg,
Damp jag midt på näsan, jag, min arma satan!
Hofvar i galoscher klefvo på min rygg,
Och nu värker det från hjessan ned till häl'n.
Aldrig mer jag blir så dum och ställer mig i sel'n.

LOVANDER. Det der hade kunnat bli betänkligt.

PATIENTEN. I dag morse gick jag genast till herr Leja och köpte mig för två riksdaler en flaska opodeldoc, hvaraf jag genast tog in en matsked, men se'n har det blifvit mycket värre.

LOVANDER. Jag skattar mig lycklig att i tid hafva fått sjukdomen om hand. (*Skrifver ett recept och lemnar det.*)

PATIENTEN. Man har alldeles uppskrämt mig, man har till och med påstått att jag hädanefter skulle komma att trafva på fyra fötter, att jag skulle få kollern, qvickdrag och Gud vet icke allt.

LOVANDER (*följer honom till dörren*). Jag hoppas ha förekommit allt det der — jag innesluter mig i herr barons ynnest! (*Ropar i dörren.*) Jag tar inte emot någon mer i dag; sätt genast för giggen; jag skall fara ut på ögonblicket. (*Går in i sidorummet.*)

Tionde scenen.

RUDORF (*ensam*).

Att så der rifva sönder skuldsedeln och föraktligt kasta bitarne för ens fötter är för ingen del storartadt. Större hade det varit att låta det fördömda papperet öfverkorsadt ligga i byrån och först efter en längre tids förlopp återlemna det utan alla teatereffekter. Min käre Hillman! Mången tror sig vara en Cato blott derför att han fått skalle som en tjur. Men det ligger i alla fall något så smått, så lumpet i att för några futtiga hundra riksdaler förfalska en annans namn. Det är blott de små fauterna som förstöra verlden, och fuskaren blir alltid sin död värd. Man petar föraktligt ihjäl myggan, som sätter sig på ens hand, men man vördar lejonet, som slagtar hela karavaner. Fy, Rudorf, det var mycket simpelt, det der! — Den här

Lovander har ett mycket betydande namn. Man räknar de patienter, som vimla i hans förmak, till hundradetals, men man glömmer de tusende, som kyrkogården betäcker. Du är en ståtlig man, Lovander. Du skall bli min läkare, åtminstone hvad själen beträffar. Vill man vinna något hos narrar, måste man taga till kompanjon den största narren. Så hänförande är storheten, på hvilken flygel den än befinner sig. (*Närmar sig sidodörren.*) Lovander skall bli den mask, hvarpå jag metar min sköna guldfisk.

Elfte scenen.

RUDORF. LOVANDER (*klädd i paletå och med en elegant piska i hand*).

RUDORF. Ut och åka igen? Du har då inte en minuts hvila!

LOVANDER. Ja, jag begriper inte hur jag kan räcka till för alla.

RUDORF. Eller hur alla räcka till för dig. Du väcker alla dina medbröders afund; men hvad rår du derför? Naturen har gifvit dig denna djupa diagnostiska blick, som icke står att taga blott ur vetenskapens rustkammare.

LOVANDER. Det är märkvärdigt, att när jag blott var fyra år gammal, så röjde jag anlag för läkarekonsten. Salig mor min talte många gånger om, att när jag råkade nypa vingarna af en fluga, gaf jag mig ingen ro förr än jag satt fast dem igen.

RUDORF. Och ändå står du i solen och skymmer dig sjelf.

LOVANDER. Hur ska jag förstå det?

RUDORF. I den skog af lager, som omger dig, märker du inte den blyga myrtenkrans, som sväfvar mot din tinning. Bror, hvarför gifter du dig inte?

LOVANDER. Jag kan inte sälja min frihet för en hacka. Man säger väl, att den och den flickan har sina hundra tusen, men när det kommer till uppgörelse, så inskränker sig härligheten till blott en tiondedel deraf.

RUDORF. Nå, hvad säger du om kommerserådinnan Möllners dotter? Tror du inte det siffertalet uthärdar revision till och med af riksens ständer, om det kom i fråga?

LOVANDER. Är du tokig! Hillmans fästmö?

RUDORF. Kan det vara möjligt, att du är den ende som inte märkt, att förhållandet dem emellan alldeles kallnat? Hillman är helt och hållet vetenskapsman, och tror du att en flicka åtnöjer sig med blotta vetenskapen?

LOVANDER. Ja, du har rätt; Hillman tillhör uteslutande studerkammaren.

RUDORF. Du har gumman på dina fem fingrar, men du förstår inte hennes vinkar. Jag är slägt i huset och älskar flickan som en bror. Jag vill se henne lycklig, och lycklig kunde hon bli med dig.

LOVANDER. Det går alldeles omkring i mitt hufvud! Och du tror verkligen...

RUDORF. Jag tror, att menniskan kan ta ner solen, om hon blott har mod dertill.

LOVANDER. Men om man bränner sig på fingrarna?

RUDORF. Man fattar icke tag i den glödheta jernstången med bara händerna, så länge det finnes tänger att gripa den med. Lovander, jag skulle kunna bli en sådan kniptång åt dig.

LOVANDER. Du och Hillman ha blifvit ovänner, är det inte så?

RUDORF. Har inte med saken att göra. Om jag sliter detta, redan alltför sköra band, gör jag dermed vetenskapen en tjenst på samma gång jag bereder Hildegards lycka; och för öfrigt är jag inte så oegennyttig heller, ty jag vet att du, gift med Hildegard och således egare af en stor förmögenhet, aldrig skulle glömma den, som befordrat din lycka.

LOVANDER (*afsides*). Aha, der ha vi knuten. (*Fattande Rudorfs hand.*) Nej, vid Gud, det skulle jag aldrig glömma!

RUDORF. Men det är kändt, att mina affärer äro förstörda, och man skall säga: Rudorf har gjort upp det der partiet, för att genom Lovanders tacksamhet bli rangerad karl.

LOVANDER. Jag ville sjelf öfvertyga hela verlden om grundlösheten af ett sådant påstående.

RUDORF (*afsides*). Jo-jo-men, du lät bysätta mig genast, din gnidare. (*Högt.*) Du har rätt; men det är högst nödvändigt, att öfvertygelsen derom kommer så tidigt, att jag kan uträtta något för dig. Du, som är hela verldens orakel, kunde ju helt enkelt låta förstå, att jag gjort en stor vinst på Hamburgerlotteriet, som med ens bragt mig på goda

fötter. Man vet, att jag beständigt spelar på de utländska lotterierna, och det är väl inte omöjligt, att jag kunnat knipa mig en hundra tusen francs. Åtminstone har jag oupphörligen tänkt göra det — förstår du? Sedan ville jag väl se den i ögonen, som kunde säga, att jag af egennytta sålt min slägting till dig.

LOVANDER. Du är en mästare i intriger. Jag vill genast i dag börja mina operationer.

RUDORF. Så mycket bättre, men intet frieri, hvarken till modern eller dottern, förr än saken med Hillman är utagerad. Får du Hildegard, Lovander, så har du af mig en specificerad räkning på mina bekymmer och mödor. Farväl med dig så länge. (*Afsides.*) En mina är lagd — nu raskt till verket med de öfriga! (*Skyndar ut.*)

Tolfte scenen.

LOVANDER. *Sedan* HILLMAN.

LOVANDER (*ensam*). Hvar har jag då haft ögonen? Så när hade min kända anspråkslöshet spelat mig ett spratt. Aha! Det var då orsaken till de täta besöken, min nådigaste fru kommerserådinna, min sötaste mamsell Hildegard! — En besynnerlig menniska, den der Rudorf! Den der räkningen han nämde, den få vi väl talas vid om. (*Skrattar.*)

HILLMAN (*inkommer*). Du har kanske väntat på mig. Här har du den der afhandlingen jag lofvade att skrifva åt dig. (*Ger Lovander ett papper.*) Är du ledig, så spisa middag hos mig i dag; du träffar gamla akademikamrater.

LOVANDER (*ögnar igenom handlingen*). Tack, tusen tack, min hedersbror! Ser du, det skulle kunna hända, att jag i afton på läkaresällskapet måste yttra mig impromptu, och då kan det vara godt att ha det här. Det får ju gälla såsom mitt eget?

HILLMAN. Duger idén till något, så kan det göra detsamma, genom hvilken den kommer till verlden.

LOVANDER. Du kommer att gå långt, Hillman, men för det praktiska lifvet är du icke skapad.

HILLMAN. Du menar således, att jag borde stänga mig inne bland bokhyllorna och svälta ihjäl?

LOVANDER. Inte just det, men i ditt ställe skulle jag till exempel — aldrig gifta mig.

HILLMAN. Det var ett besynnerligt råd af dig, som vet, att jag redan varit förlofvad i tre år.

LOVANDER. De husliga bestyren skulle störa dina vetenskapliga forskningar; men, för tusan, jag glömmer att min stackars häst väntar på mig. Ursäkta mig, min bror! Du äter ju klockan tre — på slaget kommer jag. (*Går.*)

HILLMAN (*grubblande*). Skulle Rudorf sagt sannt? Skulle Lovander umgås med någon plan emot mig? — Det der var således den andra ungdomsvännen!

Tredje akten.

Femte tablån.

Ett af kronor upplyst och rikt möbleradt förmak hos fru Möllner med öppna sidodörrar och divaner kring väggarna. Genom de likaledes öppnade fonddörrarna ser man in i ett annat, äfven med kronor upplyst rum. På ena sidan ett spelbord, vid hvilket, vid ridåns uppgång, en äldre herre och tvänne gamla fruar spela kort. Divanerna äro fullsatta med äldre fruntimmer. När ridån går upp, inkomma de unga damerna, ledsagade af hvar sin kavaljer, efter nyss slutad vals. Vaktmästare bjuda omkring glacer, frukt och dricksvaror.

Första scenen.

FRU MÖLLNER (*sittande i en divan*). LOVANDER (*stående framför fru Möllner*). HILLMAN (*stående vid spelbordet och med armarna i kors betraktande de spelande*). RUDORF *och* SCHALÉN (*inkomma med hvar sin dam*). VON DÖHLEN *och* HILDEGARD (*likaledes inkommande med de öfriga valsparen*).

KÖR AF BALGÄSTER.

Mel.: »Rosavals» af Joh. Strauss.

När valsens ljud så manande klingar,
Höjer sig själen på tonernas vingar,

Der ofvan molnen jublande svingar
Högt emot solens strålande char,
Söker så glad stjernornas rad,
Sväfvar bland dem som i ett hem;
Förer, när han till oss återfar,
Strålande fröjd åt mödornas dar.

FÖRSTE GÄSTEN (*en herre*). Det var ofantligt varmt i afton.

ANDRE GÄSTEN (*en dam*). Ja, grufligt varmt, i synnerhet när man valsar.

TREDJE GÄSTEN (*en herre*). Har fröken sett mamsell Taglioni än?

FJERDE GÄSTEN (*en dam*). Ack ja! Jag har inte på två nätter kunnat sofva för hennes skull.

FEMTE GÄSTEN (*herrn vid spelbordet*). En högst animerad afton hos fru kommerserådinnan i qväll.

SJETTE GÄSTEN (*ena frun vid spelbordet*). Jo, det här måtte bli ett vackert sjuspel! (*Upptar talongen.*) En animerad afton, sa' herr assessorn. Åh ja, så der; men så är det också mamsell Hildegards nittonde födelsedag. — Sju spader och inga va' der — så'na impertinenta kort; — jag är tvungen att lägga mig.

LOVANDER (*går till Hildegard*). Så oförsigtigt! — Hur kan man äta glace, när man är så varm? Såsom läkare tar jag mig friheten förbjuda det.

HILLMAN (*som gått till Hildegard leder henne närmare på scenen*). Goda Hildegard, tro icke jag är svartsjuk; att vara det är alltid dumt, ty antingen är man svartsjuk utan skäl, eller också förtjenar inte föremålet att man är det; men ditt uppförande mot mig blir med hvar dag besynnerligare, och hela denna dag har du riktigt föresatt dig att pröfva mitt tålamod. Jag har bjudit upp dig till nästföregående vals, men ändå dansade du med von Döhlen. Det är en småsak, det medger jag, men inte är det artigt.

HILDEGARD. Du anser vals för farlig. — Det var af omsorg för din helsa, som jag valsade med von Döhlen. (*Går till Lovander och von Döhlen och konverserar med dem båda.*)

HILLMAN (*för sig*). Huru annorlunda nu i detta hus mot hvad det förr varit! Jag, så hemmastadd här, när den gamle vördnadsvärde mannen lefde, känner mig nu som en

främling inom dessa murar. Jag förstår mig inte mera på Hildegard. Koketteriet har visserligen introducerat sig bland de glesnande dygderna, och man måste väl öfverse dermed; men det här går för långt. Min misstanke mot Lovander stärkes allt mer och mer, men att varningen först skulle komma från Rudorf, är mig ännu en gåta.

FRU MÖLLNER (*till Lovander*). Det var en ofantligt vacker häst herr lifmedikus har lagt sig till. Det är ett nöje att se honom dansa och kråma sig.

LOVANDER. Då jag var i Paris, införskref jag honom från England.

FRU MÖLLNER. Tror herr lifmedikus, att en fransäs kunde vara skadlig för mig?

LOVANDER. Nej, tvärtom skulle jag anse det högst behöfligt, för att få den sammanpressade bloden från hjertat.

RUDORF (*som närmat sig fru Möllner*). Jag hör med förskräckelse, att min nådiga tant inte befinner sig väl.

FRU MÖLLNER. Tala vid Hillman, så påstår han motsatsen.

RUDORF. Utan att förtala Hillman, så tycker jag det är besynnerligt, att han inte ordinerar något för tant. Nog är han så mycket läkare, att han kan inse, att tant är sjuk; men hvarför är han döf på det örat? Vore det någon annan än Hillman, så skulle jag tro, att han för egna intressen gerna skulle se om tants tillstånds förvärrades och slutligen blefve obotligt.

FRU MÖLLNER. Det kan väl inte vara möjligt? Hvad tror herr lifmedikus?

LOVANDER (*rycker på axlarna*). Gud vet hvad man skall tro i dessa tider!

ANDRA GÄSTEN (*till den fjerde*). Hör du, Adelaide, har du valsat med von Döhlen?

FJERDE GÄSTEN. Ja, han valsar som en ängel; det är en bra söt karl.

ANDRA GÄSTEN. Har du sett hur butter doktor Hillman ser ut?

FJERDE GÄSTEN. När en så'n der träfigur blir svartsjuk, så kan man riktigt skratta sig förderfvad deråt.

RUDORF (*till Hildegard*). Jag är riktigt nöjd med dig i afton; du har följt mitt råd. Det är det enda sätt att kurera den som oupphörligt predikar moral, liksom vi inte hade tillräckligt med predikanter, som tro sig sjelfva vara

förbåldt starka i moralen, derför att de fordra den af andra.

HILDEGARD. Tråkig är han, men jag har också varit bra elak mot honom i afton.

RUDORF. Fortfar bara, och innan du vet ordet af, har du honom spak som ett lam för dina fötter, och hela medicinen till på köpet.

SJETTE GÄSTEN (*kastar korten ifrån sig*). Jag ber om förlåtelse, men herr professorn lurpassar bra mycket. (*Ropar.*) Brukspatron Rudorf!

RUDORF (*närmar sig spelbordet*). Hvad befaller hennes nåd?

SJETTE GÄSTEN (*visar Rudorf betpapperet*). Vet herr brukspatron, jag har den horriblaste otur i verlden! Jag har inte mindre än tolf stora betar.

RUDORF (*ser på betpapperet*). Ja, jag ser; hennes nåd har tolf stora betar; (*afsides*) och ändå är hon tandlös som ett årsgammalt barn!

FÖRSTE GÄSTEN (*till den tredje*). Det är tusan hvad mamsell Möllner låter starkt kurtisera sig i afton! Det är inte nog med brukspatron Rudorf och lifmedikus Lovander, som äro gamla barn i huset, utan äfven den der skånska husarjackan fladdrar omkring henne, liksom malen kring ett spermacetiljus.

TREDJE GÄSTEN. Hade jag en sådan fästmö, så gifte jag mig med henne i morgon dag, för att sedan så mycket bättre kunna hålla damen i tygel.

SJETTE GÄSTEN (*ropar*). Hör du, Adelaide.

FJERDE GÄSTEN (*skyndar till spelbordet*). Var det mig mamma ropade?

SJETTE GÄSTEN. Har du dansat med lifmedikus Lovander i afton?

FJERDE GÄSTEN. Han dansar så grufligt illa, söta mamma! När han skall valsa, så valsar han i fyra fjerndels takt, och när han figurerar i fransäsen, så sprattlar han med benen, så att alla klädningsgarneringarna äro i fara.

SJETTE GÄSTEN. Du bör laga att du får dansa med honom. Kors, blått klär dig alls inte! (*Till femte gästen.*) Lifmedikus Lovander är en för hygglig karl, tycker jag. (*Ser på sina kort.*) Herrskapet spelar ju muntergök?

RUDORF (*för sig*). Lovander har varit verksam. Öfverallt talar man om min oförmodade fortyn, alla mödrar och döttrar småle så sött emot mig. Hildegard är förtjusande och

Hillman ser ut som han fått hela serafimerlasarettet uti sig. Han är jaloux både på Lovander och von Döhlen, men mig misstänker han inte mer. Det blir således inte jag som förorsakar jordbäfningen. Min käre Hillman, det har ännu ej funnits någon filosof så stark, som inte kärleken kastat öfver ända. Början är god; jag undrar bara hur slutet skall bli.

SJETTE GÄSTEN. Stor misère — nå, ändtligen tog jag mig ett spel.

V. DÖHLEN (*till Hillman*). Du är inte i afton vid bon courage, bror! Du måste dricka med mig. (*Klingar med honom.*) Jag förstår mig inte ännu rätt på er stockholmspunsch, men jag hoppas vi ska bli goda vänner med tiden.

HILLMAN. Nå, hvad tycker du om Stockholms fruntimmer då?

V. DÖHLEN. Åh, de äro mycket lättare att förstå sig på. Vi ha några trefliga flickor här, som påstås bli rika med tiden; men om man också hade en tub så stark, att man dermed kunde se rakt igenom den sköna in i söta fars byrå, så har ju pappa i alla fall en helsa, som trotsar alla läkarekonstens bemödanden. Nej, tacka vet jag dig, bror Hillman, du har förstått att spela i ruter, du, fast du är mörk i synen som spader knekt.

HILLMAN. Ja, jag har gjort en oerhörd lycka.

V. DÖHLEN. Jag har glömt att fråga, hur du finner dig som läkare?

HILLMAN. Läkarekallet har sina härliga ögonblick. Då man lyckats att åter sammanfoga den sönderfallande naturen, att upplösa dödens välde i samma stund det synes oemotståndligt, hvilken belöning för bemödandet, hvilken njutning för hjertat! ... Men det ges andra stunder, då man äfven vill rädda och tror sig möjligen ha kunnat det, om man inte förut så flyktigt genomströfvat naturens och vetenskapernas rike. Då gnager uraktlåtenheten deraf på samvetet, och när man dertill måste ljuga ett lugn som man icke eger, då är det förfärligt.

SCHALÉN (*som närmat sig dem*). Hör du, Hillman, du har glömt att presentera mig för din fästmö; jag önskade så gerna dansa med henne.

HILLMAN. Kom, så skall det genast ske. (*För Schalén till fru Möllner, der äfven Hildegard är.*) Min ungdomsvän Schalén begär att få dansa med dig, Hildegard!

HILDEGARD (*tittar i sin balbok*). Nästa fransäs är jag uppbjuden af lifmedikus Lovander, tredje valsen skall jag dansa med löjtnant von Döhlen, fransäsen derpå med Rudorf, kotiljongen med von Döhlen och så vidare. Jag beklagar, jag har ingen alls ledig.

HILLMAN. Jag kan då inte hjelpa dig, bror Schalén. (*Till Hildegard.*) Du har då inte heller någon öfrig åt mig?

HILDEGARD. Du får vänta tills den välsignade inklinationsdansen.

HILLMAN. Då torde jag få vänta länge nog.

HILDEGARD. Efter behag!

FRU MÖLLNER (*till Schalén*). Jag hör, att herr Schalén skall debutera i Hernani. Näst »Ett glas vatten» tycker jag inte om någon pjes så mycket som Hernani. — Får jag inte lof att presentera herr Schalén för assessorskan Stakengren? Hon önskade så gerna försöka sig i nästa vals.

HILDEGARD (*till von Döhlen*). Herr löjtnanten skall vara bekant med den der mamsell Dagerfält eller hvad hon heter, som Hillman så ofta med förtjusning talar om. Hon har ju varit städerska i Upsala för några år sedan? Är hon då så utmärkt förträfflig?

V. DÖHLEN. Ja, såsom städerska var hon beundransvärd. Men hur kan man ens tala om henne, när man har mamsell Möllner för sina ögon? Jag önskar Hillman allt godt, ty han är den förträffligaste menniska, men om jag skulle afundas honom något, så vore det hans fästmö. Man säger, att gracerna äro tre, men jag fruktar, att de sammansmält i en enda.

HILDEGARD. Herrar officerare i landsorten förstå sig lika mycket på smicker som de i Stockholm.

V. DÖHLEN (*låtsar vara stött*). Kan man då inte säga en sanning, fast man står i ledet? Klappar då icke under uniformen också ett hjerta?

HILDEGARD. Herr löjtnanten säger det med en blick som vore det fråga om en krigsförklaring.

V. DÖHLEN. Man förklarar inte gerna krig mot en fiende rustad i behagens vapenskrud.

HILDEGARD (*afsides*). Ack, så'n bildad och intressant menniska! Hvilken skilnad mellan honom och —

LOVANDER (*till Hildegard*). Ni har väl inte glömt nästa fransäs?

HILDEGARD. Är jag känd för att mankera?

LOVANDER. Ack nej, lycklig den som får dansa med er genom hela lifvets bana!

HILLMAN (*för sig*). För alla har hon ett leende, utom för mig. Men så le narrarne desto bättre bakom min rygg. Men hvad är jag sjelf då? — En smygande spion, som förtjenar att beskrattas.

TREDJE GÄSTEN (*till den fjerde*). Är fröken ofta ute och promenerar i det gudomligt vackra vädret vi ändtligen fått?

FJERDE GÄSTEN. Åh ja, vi ha alltid vackert väder i Stockholm, när det håller oppe och är klart.

RUDORF (*till von Döhlen*). Hör du, von Döhlen, om du vill göra mig en tjenst, så låt mig få dansa hälften af nästa vals med min kusin.

V. DÖHLEN. Är du galen? Afstå min dam! Det kan jag omöjligt tjena dig med.

RUDORF (*afsides*). Vingarna på den der getingen skall jag väl sveda en gång! Men han är mig nyttig. Han har i afton bidragit till de många rynkorna i Hillmans panna. För öfrigt äro de der militärerna inte så farliga. De göra samma effekt på en flicka som sammetsblomman. Hon be-

undrar de vackra bladen, men inte för hon dem gerna till näsan.

LOVANDER (*till Rudorf*). Hon är charmant! Har du talat med henne om mig? Hvad säger hon om mig?

RUDORF. Hon är förtjust i dig, liksom de andra damerna; men du är väl försigtig? Visa henne så mycken uppmärksamhet du kan, men nämn inte ett ord om din ömma låga innan — du förstår väl?

LOVANDER. Var säker på det! — Nå, jag har ju hållit mitt ord annars?

RUDORF. Jag tackar dig. Hvad sade tanten, när du berättade för henne den der historien om min vinst på lotteriet?

LOVANDER. Hon blef inte litet storögd, må du tro.

RUDORF. Hör du, har du hört, att den der muntergöken von Döhlen skall ha en fästmö i Skåne, en i Småland, ja en i nästan hvarje landskap? En riktig Ivar Vidfamne, eller hur?

LOVANDER. Då har han rest hit för att få sig en i Stockholm också. Det var en vindböjtel! (*Skrattar.*)

RUDORF. Alla jag talt om det för, ha kunnat skratta sig till döds deråt; det är inte värdt att hålla på den historien, tycker jag!

LOVANDER. Det måste jag genast tala om för fruarna, som hålla på att somna derute. (*Skyndar ut.*)

RUDORF. Sagan är bra — faller alltid på något ställe i god jord.

SCHALÉN (*till Hillman*). Det angår mig inte, bror, men nog tycker jag du kunde be din kära fästmö vara något försigtigare. Det är bara af oförstånd, det förstås, men förbanna mig jag tålde så'nt der slams, och många af dina vänner undra på, att du har så godt tålamod.

HILLMAN (*för sig sjelf*). Äfven han har märkt det! Nej, jag uthärdar inte längre. (*Till Schalén.*) Du menar väl, och jag tackar dig för det, men jag skulle ännu mer tacka mina vänner, om de lemnade mina enskilda angelägenheter i ro.

SCHALÉN (*stött*). Tjenare!

FRU MÖLLNER (*till Hillman*). Om du tror det går an, så obligera mamsell Fundin och herr Günther att hedra min societet med en liten sång.

(*Hillman går till sjunde och åttonde gästen och talar sakta med dem, hvarefter de framträda och utföra följande duett.*)

Musiken af A. F. Randel.

HAN.

Låt mig uti ditt öga blicka!
Ett råd jag söka vill deri:
Hvad skall jag blifva, hulda flicka,
För att din kärlek värdig bli?
Befall — jag trotsar stridens fara
På ärans blodbestänkta stig.

HON.

Nej, krigare du ej får vara —
Det är så farligt uti krig.

HAN.

Vill du, så skall poet jag blifva —
Till molnen vill jag höja mig.

HON.

Dig ej med molnen införlifva,
Om verkligt jag skall bli hos dig.

HAN.

Mitt land jag då vill reformera
Som patriot och publicist.

HON.

För att oss flickor recensera
En man behöfver ej bli publicist.
Det kan han nog förut, gudnås så visst.

HAN.

Låt mig uti ditt öga blicka!
Ett råd jag söka vill deri:
Hvad skall jag blifva, hulda flicka,
För att din kärlek värdig bli?

HON.

Nå hör: som fågelns sång i skogen
Mitt råd så lätt förklinga kan.
Hvad skall du bli? Min vän, blif trogen —
En svår befattning för en man
Och läres ej så lätt, minsann.

HAN.

Den tjensten nog jag skall försvara,
Men med ett vilkor ock för dig:
Ditt hjerta måste fullmakt vara
På denna tjenst du ger åt mig.

BÅDA.

Om kärlek är den sköna våren,
Är trohet sol'n, som lifvar den.
Om våren blommar ut med åren,
Står sol'n dock qvar och lyser än.

(*Efter duettens slut höres från danssalen en fransäs uppspelas, hvarefter kavaljererna föra ut sina damer och äfven de öfriga småningom följa efter, utom Hillman och Hildegard, som sakta, ehuru med synbar häftighet, tala med hvarandra. Fruarna vid spelbordet stiga äfven upp och gå ut. Fransäsen spelas.*)

FEMTE GÄSTEN (*uppstigande från spelbordet*). Tusan måtte spela med fruntimmer! Här har jag nu setat i tre timmar och dunkat med rundstyckes vira, och ändå gå de sin väg utan att betala. Hade jag varit så klok och stannat qvar på Stora sällskapet i afton, så hade man kunnat få sig en liten oskyldig vira på sexton skilling. (*Ser på klockan.*) Det lär vara supédags nu. Det blir väl som vanligt à-la-daube på gås att börja med, och kalkon på slutet. Längre sträcker sig inte den svenska kokkonsten. Vårt kära fäderneslând ligger nu efter i allt! (*Går.*)

Andra scenen.

HILLMAN. HILDEGARD. *Derefter* RUDORF *och* LOVANDER.

HILLMAN. Ja, Hildegard, du måste höra mig ett enda ögonblick!

HILDEGARD. Var så god och predika fort, för fransäsen har redan börjat, och lifmedikus Lovander springer säkert genom hela våningen och letar efter mig.

HILLMAN. Jag tänker inte länge pröfva ditt tålamod.

LOVANDER (*i fonddörren*). Der har jag ändtligen min dam.

RUDORF (*äfven i fonddörren, nyper Lovander i armen*). Tyst, Lovander! (*Leder honom med sig till ena sidorummet, hvarifrån de båda lyssna till samtalet.*)

HILLMAN. Hildegard! Min fasta föresats är, att icke längre vara ett mål för dina tanklösa vänners eller väninnors åtlöje eller medlidande, som sårar ännu mer. Dock vill jag icke förebrå dig någonting. Du var blott ett barn, när vi förlofvades. En flicka borde aldrig för tidigt gifta eller förlofva sig. Hvarför innestänga den vackra fjärilen, innan han ännu fått njuta sig mätt af de blommor, som försköna lifvets korta vår. Hvarför binda den sorgfria, barndomsglada flickan med pligternas band, innan hon ännu känner pligternas betydelse! Ack, Hildegard! Jag har likväl mycket att tacka dig för. Att mina ynglingaår förflutit, utan att gripas af de många förvillelser, som möta och ofta besegra ynglingen, derför har jag att tacka dig, ty din bild var min skyddsgudinna. Att det nu varit mig möjligt att i tid tillintetgöra fröen till en ånger, som annars kommit för sent för oss båda — äfven för detta har jag att tacka dig; och derför, Hildegard, blir Hillman för dig icke mer en älskare, en make — — men alltid en vän, som skall glädjas när du

är glad, lida när du lider! — Och nu lef väl! Lef väl för alltid! (*Går.*)

HILDEGARD (*djupt upprörd, sträcker armarna efter Hillman*). Theodor! (*Hillman vänder sig om och stannar. Hildegard vänder sig ifrån honom.*) Nej, nej, ingen förödmjukelse! (*Hillman går, och dansmusiken upphör kort derefter.*)

Tredje scenen.

DE FÖRRE (*utom Hillman*).

RUDORF (*skyndar sig fram, jemte Lovander*). Triumf, Hildegard! Bojan är bruten, som skulle hafva klämt dig till döds!

LOVANDER. Jag anhåller att få betyga min glädje öfver en händelse, som — som — —

RUDORF. Men — (*afsides*) det var en himlens ingifvelse! (*Högt.*) Men har du beräknat följderna af detta oväntade steg? Redan denna afton skola dina skadelystna vänner säga och hela Stockholm i morgon efter dem upprepa, att den sköna, den rika, den stolta Hildegard Möllner fått korgen i present på sin nittonde födelsedag.

HILDEGARD. Jag? Nej, aldrig! Jag bli ett föremål för allas anmärkningar och förakt! — Sådan var då din kärlek, Hillman! — Nej, aldrig! Såsom jag sliter denna ring från mitt finger, så vare alla band slitna mellan honom och mig! (*Drar af sig förlofningsringen och kastar den utåt golfvet.*) O, du himmelens Gud! Hvad ondt har jag då gjort, för att så rysligt behandlas? (*Utbrister i tårar.*)

RUDORF. Jag skulle önska, att hela Stockholm varit vittne till denna kraftfulla handling; men tyvärr är det blott vi som sett och känna den. Men, Hildegard, det finnes ett medel, hvarigenom segern för honom, som nyss triumferande aflägsnat sig, kan förvandlas till det fullkomligaste nederlag.

HILDEGARD (*fattar häftigt Rudorfs hand*). Ett medel, säger du! Hvilket medel!

RUDORF. En stolt qvinna kan såras, men hon kan också hämnas. När drottningarna Elisabeth och Kristina märkte, att deras gamla älsklingar kallnat, skickades de på ögonblicket ginvägen till himmelen, för att icke kunna skryta med sina triumfer på jorden, och i samma ögonblick den förre

älskarns hufvud föll för bödelns hand, smektes den nye gunstlingens kind af furstliga händer.

LOVANDER (*afsides*). Jag begriper inte hur han hittar på allt. (*Högt.*) Jag instämmer på det lifligaste i hvad Rudorf säger.

RUDORF. Du har denna furstliga stolthet, Hildegard. Genom ett enda nytt kraftfullt slag skulle saken få den vändning, att innan upphofsmannen till detta verk hann tröskeln af sin boning, det icke blef du utan han som på sitt hufvud samlade denna aftons smälek och fördömelse. — I ditt ställe, Hildegard, skulle jag till och med i denna qväll — ja, i detta ögonblick — göra ett annat val, förlofva mig med en annan, så att ryktet om denna senare händelse kunde slå ner på den förra med örnens kraft.

HILDEGARD (*häftigt*). Ett annat val!... Och nu — nu genast — Gud! Jag är mycket olycklig!

RUDORF (*går emellan Lovander och Hildegard och för henne afsides, hvarefter Lovander skyndar öfver på andra sidan om henne*). Att jag inte kan bli af med den fördömda narren! (*Högt till Hildegard.*) Hildegard! Du har ingen brist på tillbedjare; men det är inte nog med att hämnas, du måste på samma gång bereda din framtida sällhet och — må den brådskande nödvändigheten ursäkta bekännelsens djerfhet — det finnes *en*, hvars hjerta ända från tidigare år brunnit för dig, fast hitintills ingen gnista på hans läppar röjt den förhärjande branden! (*Går ånyo mellan Lovander och Hildegard, hvarvid den förre återigen springer på andra sidan om Hildegard.*)

LOVANDER (*afsides*). Han är förträfflig! Nu gäller det mig! (*Högt.*) Ja, mamsell Hildegard —

RUDORF. En, som varit misskänd af verlden —

LOVANDER (*afsides*). Hvad är det? — Det har jag aldrig hört talas om —

RUDORF. En, som kanske gjort sig skyldig till många förvillelser —

LOVANDER (*afsides*). Det var en vacker förespråkare — det här duger inte —

RUDORF. Men som af erfarenheten hemtat lärdom och som skulle offra sitt lif för den första strimma af glädje och lycka, som uppgick på dina kinder.

LOVANDER (*afsides*). Se det låter höra sig. (*Högt.*) Ja, mamsell Hildegard, min vän har talat ur djupet af mitt eget hjerta, och —

HILDEGARD (*förvirrad*). Hvar är mamma? Jag måste tala med mamma! Jag förlorar förståndet! — Bort härifrån! (*Vill gå.*)

RUDORF (*fattar Hildegards hand*). Jag skall följa dig till henne, och innan morgondagen har detta hus blifvit en lugnets och fridens boning! (*Hildegard, Rudorf och Lovander skynda ut.*)

Fjerde scenen.

VON DÖHLEN. SCHALÉN.

V. DÖHLEN (*seende efter de bortilande*). Ha då alla blifvit galna? Nyss kommer Hillman, blek som ett lik, ut i danssalongen, vexlar några ord med värdinnan och försvinner utan att ta afsked. — Munterheten förstummas, och öfverallt hviskar man, att Hillman slagit opp med sin fästmö. Nu springer flickan der också galen, och hennes båda drabanter precis likadana. Bruka de alltid ha så roligt i Stockholm, så packar jag bums in och reser ner till Skåne igen.

SCHALÉN. Oss emellan sagdt, skulle det inte förvåna mig, om Hillman i tid tagit sin Matts ur skolan; och uppriktigt sagdt, von Döhlen, hade jag varit i Hillmans ställe och militär som du, jag hade denna afton promt utmanat dig på duell. Jag skulle ränt värjan genom lifvet på dig med det största nöje i verlden.

V. DÖHLEN. Har då också sjelfva Talma blifvit galen? Äro då Stockholms damer så ovana vid att en kavaljer kastar för deras fötter hela skyfflar med gnistrande fraser, utan att det blir eldsvåda för det? Men du kan ha rätt — och jag har kanske burit mig dumt åt. När ni gått från middagsbordet, pratade jag med flickan. Upphetsad af vinet, sade jag, utan att ens tänka derpå, en hop galenskaper, snarlikt en verklig kärleksförklaring, och när jag slog opp ögonen, stod Hillman bredvid oss. — Jag förstod då ingenting, men nu minnes jag, att hans ansigte var blekt och hans blick förebrående; men det är inte möjligt, att sådant kan tas för allvar. Jag medger, att flickan är för-

tjusande, och vore hon fri, vågade jag bums en storm, om jag också skulle sätta mig i spetsen för hela min sqvadron. Men jag visste ju, att hon var Hillmans fästmö, att hon var den förträfflige mannens utkorade brud. Man kan väl inte tro mig om ett skurkstreck heller, för tusan djeflar.

EN VAKTMÄSTARE (*inträdande*). Fru kommerserådinnan har frågat efter herr löjtnant von Döhlen.

V. DÖHLEN. Kom, bror, vi måste genast skynda ut och ställa allt till rätta igen. (*Går med Schalén.*)

Femte scenen.

RUDORF (*inkommande allena*).

Victoria! Att den väntade katastrofen så fort skulle komma, anade jag inte; men den kom — jag har med mästarhand gripit den om halsen — och nu vrider den sig mellan mina händer med en flugas vanmakt. — Att den goda mamma med begärlighet skulle omfatta mitt förslag, var klart, ty hellre skulle hon se hela sitt hus gå upp i lågor än låta sin dotter lida denna skymf; men att flickan lika hastigt kunde nappa på kroken, trodde jag ändå inte. — Afgudade koketteri, hvad du väl förtjenar de många altaren, man upprest till din dyrkan! — Lovander, den narren, kom och störde mig, när jag som bäst höll på med min hjertnupna kärleksförklaring i mammas kabinett. — Mor och dotter sågo något förvånade ut att börja med, men det ger sig nog — de syntes tacksamma för den ifver, hvarmed jag antog mig deras sak. En oförklarlig oro jagade mig ut igen, ty det föreföll mig alltid, som hade Hillman kommit tillbaka. — — Nej, han återkommer inte, jag känner honom, jag. Stackars Hillman! Det gör mig ändå ondt om honom — — men rädde sig den som kan — jag har inte råd att vara ädelmodig. Det kan gå an att vara det, när man simmar i öfverflöd; men när man har gäldstugan till höger och venster och i fonden kanske schavotten — då måste muren ramla eller hjernan sprängas deremot. (*Vill skynda ut.*)

Sjette scenen.

RUDORF. LOVANDER.

LOVANDER (*inspringande, hejdar Rudorf*). Nu är det gjordt, Gud vare lof! (*Fattar Rudorfs hand.*) Du har varit mig en förträflig stallbroder!

RUDORF. Hvad pratar du för slag? Hvad är det som är gjordt?

LOVANDER. De blefvo inte litet storögda, må du tro, när jag — ty, ser du, jag tyckte det var ingen tid att förlora — kommerserådinnan påstod bestämdt, att flickan genast skulle förlofva sig igen.

RUDORF. Tala ut — hvad har skett?

LOVANDER. Jag friade, kan du väl förstå — skada blott, att von Döhlen och Schalén i detsamma skulle komma in i kabinettet, så att jag inte fick sluta —

RUDORF (*skakar Lovander*). Eländige! Du har vågat!

LOVANDER. Är du från dina sinnen? Jag sade dem, att du kände till mina afsigter, och att du —

RUDORF (*stöter honom våldsamt ifrån sig*). Usling! Skulle fan ha spelt mig något nytt streck! (*Skyndar åt dörren.*)

LOVANDER (*för sig sjelf*). Ah, jag börjar förstå allt — den lömske förrädaren! Men jag har förekommit honom, jag. (*Skyndar efter Rudorf.*)

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. FRU MÖLLNER. HILDEGARD. VON DÖHLEN. SCHALÉN. (*De öfriga gästerna alla på en gång i detsamma inskyndande. Man hör anslaget till samma vals som börjat akten uppspelas.*)

FRU MÖLLNER (*med något bruten stämma*). Innan herrskapet börjar valsen, får jag den äran att — — att för mina här församlade vänner eklatera — min dotters förlofning med — — med löjtnant von Döhlen.

(*En paus, hvarunder alla visa tecken till öfverraskning, Rudorf och Lovander i synnerhet. — Derefter sker gratulation och uppspelas valsen, i hvilken balgästernas kör instämmer,*

under det valsparen begifva sig ut. — Tablåförhänget faller derefter, men orkestern fortfar att med variationer på samma valstema spela ända till dess nästa tablå börjar, då musiken tvärt afstannar.)

Sjette tablån.

Karl den trettondes torg, med södra bergen till fond. Det är midnatt, med månsken och stjernklart. — Tvänne gensdarmer gå öfver scenen.

Åttonde scenen.

HILLMAN. RUDORF (*med kappa och käpp*).

HILLMAN. Det är då sannt hvad man redan berättat mig?

RUDORF. Ja.

HILLMAN. I två timmars tid har jag gått fram och tillbaka utanför den jublande festen. Otaliga gånger satte jag foten på porttrappan för att gå upp tillbaka, ty mitt handlingssätt föreföll mig grymt och jag förbannade min sårade fåfänga. Jag förmådde inte slita ur mitt bröst en bild, som vårdades af de ljufvaste minnen. — Men hon — hon förmådde det likväl! — Det fanns då ej qvar hos henne någon erinring om mig, som med en enda tår kunde förmildra skilsmessans bitterhet! — Det var då inte nog för henne att förkrossa mitt hjerta — mitt minne skulle äfven belastas med en skymf! En qvinna, som för ett ögonblicks passion utan bitterhet uppoffrar en mångårig ömhet och kärlek, hvilken rysligt vanstäld bild af skaparens skönaste verk! — — Men allt är nu förbi — — vare detta mitt sista ord med henne! (*Tager några steg, liksom för att gå, men stannar.*) Rudorf, ämnar du inte gå hem?

RUDORF. Nej.

HILLMAN. Midnatten är ju redan inne — hvarför dröjer du här? — (*Närmar sig Rudorf.*) Du synes upprörd — mår du inte väl?

RUDORF. Jo, men jag har stämt möte här på torget med Schalén — vi skulle följas åt.

HILLMAN. Han har ju redan gått — jag tog nyss afsked af honom.

RUDORF. Så var det någon annan då — god natt! (*Hillman betraktar honom en stund mycket uppmärksamt och aflägsnar sig.*)

Nionde scenen.

RUDORF (*ensam*).

O, att en välvillig nattens ande i detta ögonblick klöf den stjernklara himmeln och med sin svarta vinge i ett enda tag sopade bort hela denna sträcka af gator och byggnader, så att man på den öde platsen fick stå och skratta åt det försvinnande narrverket! — (*Går fram och tillbaka.*) Von Döhlen! — Han! — Det var då aningen om ett stundande olycksöde som vid blotta åsynen af honom på en gång tände tusende lågor i mitt inre! — — Kratern är färdig... den kan icke släckas på vanligt sätt. (*Går liksom han forskade efter någon.*) Han dröjer bra länge... han visste likväl att jag hade mycket angeläget att säga honom... visste han det angelägnaste, vid Gud, han då kom. — Det var jag som satte kärnan, som vårdade den uppväxande telningen — egde då inte jag rätt till dess blommor och blifvande frukt? — Då kommer en annan, rycker den opp med roten och förstör i ett enda ögonblick mitt sköna verk! — — Djupt satt roten i mitt bröst... antingen måste *jag* förblöda eller någon annan! — Tyst! — Jag tyckte det prasslade i träden derborta — skulle det ändtligen vara han? — (*Drager stiletten ur käppen, hvilken senare han ställer mot ett träd.*) Det är inte mig blott jag har att hämnas... han, som nyss gick härifrån, var den ende som menat mig väl... Hillman! Din hämd är i goda händer! — Ett mord?... Hvad kallas det då att mörda en menniskas hela framtid, att i ett enda slag tillintetgöra sjelfva möjligheten för henne att lyfta sig ur gruset och blifva en man! — Ett mord! Ja, låge det än mångdubblad fasa och förbannelse i detta ord, jag skulle hellre bära hela dess tyngd än denne inbilske narrs hånleende, när han en gång fått veta, att det är mig han har att tacka för sin lycka. — — Ah, der är han!

»Jag skall hålla dig räkning derför.»

Tionde scenen.

RUDORF. VON DÖHLEN.

V. DÖHLEN. Nå, hvad var det du hade att säga mig nu? — Men fort ska det gå — jag har alls ingen lust för långa tal i afton. Allt dansar omkring för mig, och jag vet inte sjelf hvar jag är hemma.

RUDORF (*afsides*). Och inte heller hvar ditt hem blir?

V. DÖHLEN. Att vara förlofvad karl, utan att begripa hur det gått till med den saken, har försatt mig i ett myrbad, som är fan så påkostande, hur helsosamt det än kan vara. Att lyckan fallit på mig som från skyarna, det inser jag nog; men hvad som egentligen förorsakat nederbörden, se det känner jag inte. Nå, hvad var det du ville?

RUDORF. Jag sade dig ju, att den stackars Hillman —

V. DÖHLEN. Ja, just honom ville jag träffa. Kommerserådinnan sade visst, att saken inte stod att hjelpa, och jag tänkte derför: jag så godt som någon annan, ja, till och med jag förr än någon annan; men ändå har jag mina skrupler. — Låt oss genast skynda till Hillman.

RUDORF (*afsides*). Att träffa så, att inte ett ljud undslipper honom, det är numera hufvudsaken.

V. DÖHLEN. Hur är det med dig? Jo-jo, din gamla rumlare, det börjar väl bita på dig någon gång; men stämde du mig hit för att jag skulle få den äran att bära dig hem, så tackar jag så mycket.

RUDORF (*afsides.*) Det fördömda månskenet!

V. DÖHLEN (*fattar Rudorfs ena hand*). Du är sjuk — din hand bränner som eld!

RUDORF. Ja, jag mår illa — led mig till sätet der borta i allén. (*Drager sig åt ena sidan af teatern, hållande von Döhlens hand.*)

V. DÖHLEN (*följande Rudorf*). Är du vansinnig? Hvarför kramar du så min hand?

RUDORF. Tack för din godhet. (*Vecklar den högra handen med stiletten ur kappan.*) — Jag skall hålla dig räkning derför. (*Bereder sig att stöta till.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRE. HILLMAN.

HILLMAN (*framträdande ur allén, griper om Rudorfs högra hand*). Olycklige!

V. DÖHLEN (*ryckande sig hastigt från Rudorf och dragande sabeln till hälften*). Hvad vill det här säga? Hillman här! En blottad klinga i Rudorfs hand!

HILLMAN (*med upprörd stämma*). Hvad det vill säga? — Jo, att heder, dygd och samvete blifvit en saga på jorden!

(*Ridån faller långsamt.*)

Fjerde akten.

Sjunde tablån.

En sal i baron Dagerfälts slott på Engelvik i Blekinge, med fond- och sidodörrar samt taflor på väggarna.

Första scenen.

DAGERFÄLT. SCHALÉN.

DAGERFÄLT (*med ett bref i handen, hvaruti han emellanåt ögnar*). Välkommen, min bäste herr landsfiskal! Jag fick först i går höra, att vi fått en ny landsfiskal, som äfven var studerad karl, och det fägnade mig på det högsta; men jag tycker mig ha sett herrns ansigte förut.

SCHALÉN. Jo, jag hade den äran att vara i sällskap med herr baron i Upsala år 1839 på doktor Hillmans licentiatsexa.

DAGERFÄLT. Då är visst landsfiskalen densamme herr Schalén som Hillman så mycket talte om, när han för halftannat år sedan, före sin utrikes resa, vistades hos mig några dagar här på Engelvik. Men hur var det? — Skulle inte den herr Schalén engagera sig vid Kungliga teatern?

SCHALÉN. Jo, det var allt jag, det, herr baron, men det är med skådespelarkonsten som med tyska språket: alla tro sig kunna det, men när det kommer till kritan, så är det högst få, som gå i land dermed. Jag debuterade ganska ordentligt i Hernanis roll, och flere af mina kamrater hade enkom rest från Upsala till Stockholm för att deltaga i min triumf. Jag uppträdde på scenen, men den otacksamma publiken var alls inte stämd för spektaklet den aftonen. När sista akten var slut, så hyssjades det starkt! Mina kamrater voro ihärdiga och ropade oupphörligt: Lefve bror Schalén! Lefve bror Schalén! Men det var som att slå vatten på gåsen. Dagen derpå stod det i Aftonbladet så här: »Herr Schalén har visserligen obestridligt mycken talang, men inte för scenen.» Kan det kallas för recension, det? Teaterdirektionen påstod, att jag passade bättre till recensent än till skådespelare. — Jag blef förargad och slog Hernani, Hamlet och hela hjelteskaran i väggen, for tillbaka till Upsala, högg i med Rabenii kameralbok i stället och tog kameralexamen. Nu är jag välbestäld landsfiskal och hoppas kunna lefva af skogsåverkan och bränvinsbränning.

DAGERFÄLT. Nå, det kan vara så godt, det. Man dansar icke alltid på rosor, fast man uppvaktar sånggudinnorna. Men efter vi talte om Hillman, så vet kanske landsfiskaln af, att han i dessa dagar kommit hem från sin utländska resa.

SCHALÉN. Det var en högst kärkommen nyhet, herr baron.

DAGERFÄLT. Det har till och med stått i tidningarna derom. (*Visar Schalén utanskriften på brefvet.*) Känner herrn den här stilen?

SCHALÉN. Det är Hillmans — är det inte så?

DAGERFÄLT. Så är det. Vår vän har förvärfvat sig ett stort namn utrikes — ett hederligt namn behöfde han inte förvärfva. Nå, känner herr landsfiskalen något om Hillmans gamla vänner?

SCHALÉN. Jo, hans för detta fästmö blef, som herr baron vet, gift med löjtnant von Döhlen, och de ska lefva rätt lyckligt tillsammans, efter hvad jag hört; men Lovander, som gifte sig med modern, hennes nåd kommerserådinnan, står sig inte alldeles så väl. Hon har skrämt bort alla hans patienter, och inte hade han heller så många qvar, sedan hjertsjukdomarna upphörde att vara på modet i Stockholm.

DAGERFÄLT. Nå, än den der så kallade brukspatron Rudorf då?

SCHALÉN. Ja, det vete Gud! Efter att ha genomgått åtskilliga grader af menskligt elände, har han för omkring halftannat år sedan lemnat Stockholm; men om han nu är död eller lefvande, vet jag inte, hoppas dock det förra. — Men hur befinner sig herr barons dotter, hela bygdens afgud?

DAGERFÄLT. Om jag säger, att hon mår fullkomligt väl, så säger jag inte alldeles så sannt. Hennes af naturen svärmiska lynne har på de senare åren gjort mig mycket bekymmer. Hon försöker visserligen alltid vara glad i min närvaro, men hjertats dysterhet genomtränger det konstlade leendet. — Hur är det, har herr landsfiskaln nå'nsin varit kär?

SCHALÉN. Jag kan just inte skylla — på sin högsta höjd en tretti à fyrti gånger.

DAGERFÄLT. Mjuka tjenare! Det måtte ha varit ett eget slags svärmeri, det.

SCHALÉN. Ja, inte var det just af det vemodiga slaget.

DAGERFÄLT. Men, för tusan, jag glömmer be herrn sitta ner — herrn får lof att ha sig några förfriskningar. Är väl inte nykterhetsledamot heller?

SCHALÉN. Nej, Gud vare lof!

DAGERFÄLT. Nå, så mycket bättre. Jag väntar hit främmande sjöledes från Karlskrona, som ska dansa kring majstången. Landsfiskalen kan väl röra på benen som annat folk?

SCHALÉN. Jo, det är inte så alldeles utan, det, herr baron. En landsfiskal utan rörelse i benen liknar en spinnrock utan hjul.

DAGERFÄLT. Var då så god och börja med att promenera in i förmaket, så ska vi tillsammans lägga beslag på en butelj punsch. (*Öppnar ena sidodörren.*) Var så god och stig på!

SCHALÉN (*bockar sig och krusar*). Jag ber allra ödmjukast, herr baron!

DAGERFÄLT. Se så, hvad vi här på landet minst af allt kröker, så är det ryggen — det kan de roa sig med i städerna, efter de inte ha annat att göra och behöfva motion — se så, min bästa herr landsfiskal, var inte ängslig nu — det är inte något landskansli derinne. (*Tager Schalén i axlarna, svänger honom omkring och skjuter honom in i rummet.*) Jag kommer strax efter. (*Går till andra sidorummet och tittar in genom de halföppna dörrarna.*) Alltid samma dysterhet — samma nedslagna tillstånd midt under glädjens jubel! (*Går fram på scenen.*) Stackars flicka, men (*pekar på brefvet*) vänta bara — här har jag receptet. Kunde du väl inbilla dig, Maria, att en fars blick inte skulle förmå tränga till djupet af ett älskadt barns hjerta! (*Med en blick på taflorna.*) Mina hederliga stamfäder deruppe! Ni ha länge sett surmulna ut, för det jag inte lemnar efter mig någon liten baron, som kunde rädda min vapensköld och förstöra min förmögenhet. — Om jag ändå hade kunnat trösta er med en friherrlig måg! ... Men de der näsvisa ofrälse sympatierna förstöra, liksom maskarna, våra granna stamträd — och allt det der (*snusar*) kan inte fan hjelpa! (*Går in i det rum, der Schalén är.*)

Andra scenen.

MARIA (*utkommer från andra sidorummet*).

Melodram.

1.

Midsommarfesten binder sina kransar,
Och folkets glada sånger, glada dansar
Bland blomstrens prakt så skönt utveckla sej,
Men till Maria hinner glädjen ej.

2.

Åt henne aldrig vår och sommar gifva
En enda ros, som hennes själs kan blifva,
Ty tisteln djupt i hennes hjerta står,
Uppfriskad dag och natt af smärtans tår.

3.

Jag minnes än min ungdoms första dagar,
Som pröfvades så hårdt af himlens lagar;
Men väl jag trifdes på den dystra stig,
Ty han var der — han smålog emot mig.

4.

Och lyckan kom med sina rika skänker,
Och furstlig prakt omkring Maria blänker;
Men lyckan fann jag ej på lyckans stig,
Ty han var borta — log ej mer mot mig.

(*Hon skrider till det öppna fönstret och blickar utåt.*)

5.

Flyg, arma tanke, flyg långt öfver hafven!
En gång din vinge sjunker trött i grafven;
Och han, som jag ej fann på jordens stig,
En gång i himlarne skall le mot mig!

(*Hon lutar sig mot fönstret, med hufvudet stödt mot handen. Tablåförhänget faller.*)

Åttonde tablån.

En vacker landtlig trakt med hafvet i fonden. På hvardera sidan af teatern äro bord uppstälda, försedda med mat och öl-kannor. Vid borden sitta äldre bönder med sina hustrur, trakterande sig med anrättningarna, under det de yngre, vid förhängets uppgång, dansa kring en grann majstång nära fonden och barn leka öfverallt på marken. — Allt röjer det gladaste midsommarslif.

Tredje scenen.

KÖR AF BONDFOLK (*under dans*).

Mel. Gammal polska.

Hej, så lustigt, hör fiolerna de gå!
Låt oss hoppa, dansa, låt oss hoppa på!

Öl och dans och sång ska råda i vårt lag,
Ty midsommarafton kommer ej hvar dag —
Kommer blott en gång om året — hej san!

MÄNNER.

Raska gossar tömma kannan i ett tag.

QVINNOR.

Raska flickor dansa både natt och dag.

TUTTI.

Hej, så lustigt, hör fiolerna de gå! o. s. v.

EN GAMMAL BONDE (*framledande vid hvardera handen en bondgosse och en bondflicka, hvarunder de dansande stanna och lyssna*).

Mel. Svensk folkvisa.

Att vakta eder tröttnar jag, fort från besväret mig frälsa!
Ty Elsa tycker om Erik Jepp och Erik Jeppson om Elsa;
(*till gossen*) Och vill du ha'na?

GOSSEN.

Visst vill jag ha'na.

BONDEN (*till flickan*).

Och vill du ta'n?

FLICKAN.

Visst vill jag ta'n.

BONDEN.

Så ta'n hvarandra i Guds namn och slit hvarandra med helsa.

KÖR (*hvarunder de dansande svänga sig i ring omkring gossen och flickan, som inom ringen dansa med hvarandra*)

Hej, så lustigt, hör fiolerna de gå! o. s. v.

FLICKAN (*för sig sjelf*).

Nu blir det bröllop, nu blir det prest —
Tyst tala allri' om'et!
Nog håller jag utaf Erik mest —
Tyst tala allri' om'et!

GOSSEN (*för sig sjelf*).

Nog håller jag utaf Elsa mest —
Tyst tala allri' om'et!
Men hennes hemman ä' också bäst —
Tyst tala allri' om'et!

VESTGÖTEN.

1.

S'ulle ni ej handla å mek lell — san —
Granna bann, som stå i mantal väll — san.
Köpen, gössar, pigor,
Bämmelslart och gigor,
Ty de fröjda l'a båd' kropp och själ — san.

2.

Gamla knallen får kring väla gå — san.
Ingen handlar, alla vill se på — san.
Men om i min pöse
Fanns en vacker göse,
Tösa köpte hela säcken då — san.

EN SOCKENSKOMAKARE.

1.

Godt folk! Jag vill sjunga min visa igen:
Det bästa på jorden är skomakaren.
Ty fanns ej hans prylar,
Hans becktrå och sylar,
Så gick det med verlden för den och för den.

2.

Baroner och grefvar ej nå'nsin ä' små —
Så stora som hus de bland oss månde gå,
Med gyllene frackar;
Men när de få klackar,
Så blifva de större och högre ändå.

3.

Om flickan barfotad kom upp på en bal,
Hvad hon skulle blifva förlägen och skral!
Fick stickor i foten,
I bröstet lungsoten;
Nej, förr kan hon umbära klädning och sjal.

4.

Hur nyttigt, att hustrurna hålla igen
Med tömmar och tygel de älskade män;
Men mannen, den stoffeln,
Kom ej under toffeln,
Om toffeln ej gjordes af skomakaren.

KÖR.

Hej, så lustigt, hör fiolerna de gå! o. s. v.

(*Under kören taga alla i ring och dansa. Dansen och sången afbrytes tvärt af ett starkt oväsen utom scenen.*)

RUDORF (*utanför scenen*). Vill ni mörda mig, era galningar!

Fjerde scenen.

DE FÖRRE. RUDORF.

(*Rudorf, eländigt klädd och med en fiol i handen, omgifven af bondfolk, hvaribland äfven gossen och flickan, hvilka kort förut lemnat scenen.*)

GOSSEN (*fattande Rudorf i kragen*). Hvad hade du med flicka' mi' att göra, du? (*Till fästmön.*) Och du, Elsa, du står och låter den tatarn och zigenarn pussa dej midt för mina ögon!

FLICKAN. Det va' väl godt att komma undan — han har ju armar som en björn, vet jag.

RUDORF. Är det ingen som vill bjuda mig en tår dricka på sjelfva midsommaraftonen? Jag dör af törst.

GOSSEN. Ä' du törstig? — Tror du Elsas mun ä' nå'n källa vid vägen, du?

RUDORF. Jag har kysst många bättre flickor i min dar än den der.

FLICKAN (*stött*). Åh, så han säger —

GOSSEN. Jo, du ser så ut du, din göker!

D. Ä. BONDEN. Jag undrar just hvar du ä' hemma ifrån — har du pass?

RUDORF (*visar på sin fiol*). Der är mitt pass — det måtte väl gälla på midsommarafton, det här!

Femte scenen.

DE FÖRRE. KLOCKAREN.

KLOCKAREN (*inträdande hastigt*). Hvad är det för väsen ni håller på sjelfva helgdagsqvällen?

GOSSEN (*visande på Rudorf*). Åh, den der går och kysser flickan min.

KLOCKAREN. Nå, det måtte väl inte ta lifvet af henne, kan jag tro. — Låt honom vara i fred — det är en beskedlig spelman — och spela kan han, och musik förstår han sej på. Han var med mig i kyrkan nyss, och jag spelte orgorna för honom. — Han grät som ett barn, när han hörde mig spela, för han begriper något, han; men om jag spelte för er i hundra år, så begriper ni inte ändå det bittersta grand.

GUMMAN (*bjuder Rudorf en ölkanna*). Drick — han ser så trötter ut — han måtte haft en svåra lång väg att gå.

RUDORF. Ja, jag har haft en mycket svår väg att vandra. (*Dricker.*) Tack, mor!

GUMMAN. Qvintilera se'n lite för oss, så blir e' nog bra igen! (*Sakta till Rudorf.*) Kanske han kan spå i kaffe också?

RUDORF. Ja — om jag får skorpor till, för jag är mycket hungrig, mor lilla! (*Sätter sig på ett säte nära avantscenen.*) Baron Dagerfält, som rår om den här ofantliga egendomen, skall vara en god och medlidsam menniska — jag vill vända mig till honom och be honom om någon hjelp, ty jag uthärdar inte längre med detta eländiga kringstrykande lif. Han måtte väl känna igen mig! Vi äro ju gamla bröder! (*Skrattar konvulsiviskt.*)

KLOCKAREN (*till Rudorf*). I fall du inte har någon varaktig stad, min stackars gosse, så kunde du gerna stanna qvar här. Kyrkovaktartjensten är ledig, och som jag har mycket inflytande hos det öfriga presterskapet och hos sockenpatronen, vår nådig baron, så kunde det möjligtvis gå för sig att skaffa dig platsen — du kunde kanske hjelpa mig med att ta upp psalmerna om söndagarna.

RUDORF. Jag tackar — det ska bli mycket roligt.

KLOCKAREN. Kan du slöjda något?

RUDORF. Jo, likkistor i synnerhet — jag hoppas snart ha min egen färdig.

KLOCKAREN. Se så, inga klamerier nu — man måste ha tålamod här i verlden. I tjugu år har jag varit klockare och orgelnist här i socknen och dragits med de der envisa nackarna. Lita på mig, min goda man — jag skall göra hvad jag kan för dig — jag råkar till att betyda något här, ska jag säga.

Aria

(under hvilken han omgifves af bondfolket och gestikulerar med händer och fötter, liksom han spelade orgel).

Mel. ur Postiljonen i Longjumeau.

Ja, som en slaf jag här arbetar,
För hela socknen är jag tolk.
Med hand och fot jag flitigt stretar
För er uppbyggelse, godt folk!
Hör på,
Hör på,
Hör på,
Ej i kyrkdörren slå!
Jag spelar på —
Sofven inte, bönder, ty jag drager på!
Nu börjar hela orgeln gå;
Först så, och sedan så,
Så så,
Så så,
Se händer, fötter gå —
De gå,
De gå.
Ty när flöjtstämman börjar susa,
Jag är som fågelns stämma mild.
Tiluli, luli, lulilu! —
Men när basunen börjar brusa,
Då stormar jag, som åskan, vild!
Bu, bu, bu, bu, bu, bu, bu!
Se gummans krökta rygg den raknar,
När orgelns ljud till henne når —
Tululi, luli, lulilu!
Och bonden der i bänken vaknar
Och tror att domsbasunen går —
Bu, bu, bu, bu, bu, bu, bu, bu!

Ja, som en slaf jag här arbetar,
För hela socknen är jag tolk o. s. v.

(*Vid slutet af arian höres en kanonsalut från sjön.*)

D. Ä. BONDEN. Aj, jäsiken, kommer inte der en kronslup, så granner, så det var riktigt ovåligt.

KLOCKAREN. Och jag, som glömt nådi' barons befallning, att saluten skall besvaras! Skynda er, go' vänner! (*Skyndar till stranden, åtföljd af bondfolket, som försvinner utefter stranden. — Från sjön höres af blåsinstrument exeqveras samma melodi som börjar första akten. En kronoslup, med flere passagerare ombord och rodd af kronans matroser, passerar fonden från venster och försvinner utåt höger, jemte bondfolket, som utefter stranden följt densamma.*)

RUDORF (*spritter upp ur sin dvala*). Hvad är det? Dessa välbekanta toner, som jag en gång hört så ofta! (*Rusar upp, qvarlemnande fiolen på sätet.*) Finns det då ingen vrå på jorden, som fredar mig för mina minnen! Ingen graf så djup, som döljer dem för mig! Bort, bort härifrån! (*Störtar ut.*)

Sjette scenen.

HILLMAN (*med en utländsk orden i knapphålet, åtföljd af flere herrar från Karlskrona, hvilka genast aflägsna sig*).

Då man efter en längre tids skilsmessa återvändt till fäderneslandet och återser kända ställen, är det som hade man någon dyrbar hemlighet att förtro dem, något som man icke vill att verlden skall veta. — När jag sist stod på denna strand, hade hösten plundrat dessa nejder, men mitt inre öfverensstämde så väl dermed, ty äfven der hade sköna förhoppningar dött ut. Nu är naturen i sin fulla utveckling och prakt, och hela min själ genomströmmas deraf. — Goda Maria! När jag här tog afsked af dig och sade, att jag inte på många år skulle återkomma, då for en dödlig blekhet öfver de milda dragen; men jag uppfattade inte då betydelsen deraf, ty när man sjelf lider djupt, tror man inte det finns någon mer olycklig än en sjelf. Då brefvet från hennes far träffade mig i södra Tyskland och han deruti tillbjöd mig sin dotters hand, emedan han ansåg hela hennes själs lugn och framtida lycka bero deraf, hvarför öppnades

då först mina ögon? Bar inte redan långt förut hvarje föreställning om qvinlig oskuld och renhet dina anletsdrag, Maria, och ditt namn? Och ändå ville jag hellre förtäras af en ovärdig sorg, än hoppas på en lycka, som likväl var mig så nära! Sådan är menniskan. Blödande smeker hon törntaggen och låter tanklöst blommans blad falla och förgås.

Sjunde scenen.

HILLMAN. RUDORF.

RUDORF (*inkommer från motsatt sida*). Det måtte vara här nå'nstans jag lemnade qvar min fiol. (*Blir varse Hillman.*) Hillman! (*Ömsesidig stor öfverraskning.*)

HILLMAN (*efter någon stunds tystnad*). Du, Rudorf! — —

RUDORF. Nej, min vålnad blott, men lika förskräcklig som jag sjelf var en gång. — Det fattas bara denna länk i kedjan, för att göra eländet fullkomligt och straffets boja tillräckligt tung! — I nära tvänne års tid har jag af själs- och kroppslidanden dignat vid landsvägarna; men för den dignande hade träden ingen skugga, blomman intet doft, källan ingen svalkande åder. Lågorna från min lefnads ruiner flammade utan återhåll öfver min hjessa, och de glödande kolen af den förbrända tomten — se der den bädd på hvilken jag hvilat. — Mången gång har jag stått vid den brusande forsen och frossat vid blotta tanken derpå att kunna slukas af dess öppnade svalg; men den kraftlöse hade inte en gång kraft att dö, ty då stod alltid vid hans sida din bild, Hillman, och tillbakahöll den olycklige från hans enda återstående lycka. — Hade jag i din blick kunnat upptäcka en enda skymt af tillfredsställd hämd, vid Gud, jag hade inte då lefvat än. Det var det milda, det försonligt förebrående i din blick som beröfvade mig allt mod och ugpfylde min själ med ny fasa. — Sådan måtte den fasa vara beskaffad, som himmelen injagar hos afgrunden — sådana de vapen, hvarmed mörkrets vapen slås ned! — Detta den senare afdelningen af min lefnadshistoria. — Den förra, den känner du. Allt kan sammanfattas i tvänne ord: jag *var* en bof — jag *är* en tiggare.

HILLMAN. Rudorf, det sväfvar ingen god ängel öfver sjelfmördarens graf; men vid den ångerfulles läger vaka

många. Tanken på dig har mer än allt annat fördystrat mitt ensliga lif, men dina förvillelser och brott kunna aldrig utplåna minnet af den forne ungdomsvännen. Rudorf, allt hvad du gjort mig har jag för längesedan förlåtit dig. Måtte himlen göra detsamma!

RUDORF. Förbarmande! Nåd, Hillman! Ditt ädelmod gör mig vansinnig! Slunga dina blixtar, o himmel! Unna brottslingen att dö vid den dygdiges fot! (*Omfattar Hillmans knän; paus.*)

HILLMAN. Det obetydligaste träd, som höstens vindar och vinterns snö sänkt till marken, kan likväl, när våren kommer, resa sig upp till ny fägring och prakt. Skulle inte en menniska kunna göra hvad ett obetydligt träd kan? (*Reser upp Rudorf.*) Jag vill taga vård om dina dagar — du skall bli en nyttig och god menniska, Rudorf! — Men det kommer folk — du bör inte bli igenkänd i detta tillstånd — dröj i grannskapet, jag skall tala med dig sedan. (*Rudorf går.*)

Åttonde scenen.

HILLMAN. DAGERFÄLT.

DAGERFÄLT (*skyndande till Hillman*). Välkommen, Hillman, inte blott som gäst, utan för den lycka och frid du medför till dessa bygder!

HILLMAN (*otåligt*). Och Maria?

DAGERFÄLT. Vi stodo just vid fönstret, när slupen anlände. Uppehållen af ankommande gäster, hade jag inte ännu fått tillfälle lemna henne ditt bref, som genom budets dröjsmål först för en timme sedan kom mig tillhanda. Nu gaf jag henne det. Jag kan inte beskrifva hennes själsrörelse, ty, som du vet, kände hon inte det minsta till min korrespondens med dig. Nu föll hon i gråt, men hvarje tår återspeglade en verld af lycka och förtjusning.

»Förbarmande, nåd, Hillman!»

Nionde scenen.

DE FÖRRE. MARIA.

MARIA (*ilande med öppna armar emot Hillman*). Hillman! (*Sänker armarna och stannar med nedslagna ögon.*)

HILLMAN (*nalkas Maria och räcker henne handen*). Maria! — Emellan mig och min goda ängel stod ett moln; men molnet skingrades, och ängeln hvilar som brud vid mitt tacksamma hjerta! (*Sluter Maria till sitt bröst.*)

MARIA (*lösgör sig sakta ur Hillmans famn*). Hillman! Det är då ingen dröm — nej — samma blick, som förr vakade öfver moderns dödssäng, öppnar nu för dottern en himmel af sällhet. — Hvad du ser bra ut! Ack, att jag finge genom hela verlden föra min stolte brudgum och ropa till alla: Han är min! — Min! (*Lutar sitt hufvud emot Hillmans bröst.*)

HILLMAN. Maria! (*Baronens gäster och bondfolket inkomma småningom från alla sidor.*)

MARIA (*lösgör sig ånyo ur hans armar*). Om du visste hur mycket jag har tänkt på dig! — Det finnes ingen lund, ingen blomma, som inte veta det — men du, du har inte tänkt på mig alls, du — jo-jo — det måste du ha gjort... (*Hopknäpper sina händer mot höjden.*) Förlåt mig, Du deruppe, för de många blickar af förtviflan jag höjt till din himmel! — Men jag var så olycklig — och jag är så lycklig... så lycklig nu — —

HILLMAN. Ljufva, älskade flicka!

MARIA (*vid Hillmans bröst*). När jag en gång slumrar in i döden, o, låt mig då somna in vid detta redliga, detta ädla hjerta!

DAGERFÄLT (*går emellan Hillman och Maria*). Så eger jag då här allt hvad jag älskat och skall älska på jorden! Låt oss derför förena vår lycka med det goda folkets midsommarglädje!

(*Hillman leder Maria till en festligt smyckad stol, som landtfolket framsatt, och sätter henne i den. En bondflicka fäster en blomsterkrans på hennes hufvud. Några bönder upplyfta stolen, hvarpå Maria sitter, under det att polskan börjar och kören instämmer deruti, hvarefter alla taga i ring*

omkring den upplyftade Maria och Hillman, i hvars hand hennes ena hvilar, medan Dagerfält håller den andra. — Valdthornsqvarteller och styckeskott infalla äfven utom teatern. — En grupp bildas, hvarunder Maria, med blicken mot höjden, trycker sin fars och sin älskares händer till sitt bröst, hvarefter ridån faller.)

Lustspel med sång i två akter.

Uppfördt på teatern å Kungl. Djurgården för första gången den 8 sept. 1845.

PERSONER:

KUMMELLUND, stadsmajor och handlande.
MATHILDA, hans dotter.
Mamsell ROSENNASE, hennes guvernant.
WESTERQVIST, vice häradshöfding.
JOB KURK, Kummellunds svåger.
THOMAS, dräng } hos Kummellund.
BRITA, piga } hos Kummellund.
EN HANDELSBOKHÅLLARE. GÄSTER. SJÖMÄN.

(*Första akten föregår hos Kummellund, den andra på Kastellholmen.*)

Första akten.

Ett prydligare rum hos Kummellund med fond- och sidodörrar.

Första scenen.

THOMAS. BRITA (*stående på en stol, sysselsatt med att sätta ljus i kronan*).

THOMAS. Blir det mycket främmande i afton?

BRITA. Det skall dukas för trettio personer.

THOMAS. Nå, Brita, hur tycker hon jag ser ut i det här libràt? Hälften af kragen är af sölfver och andra hälften illande rödt.

BRITA. Åh-jo, för att ha varit spannmålsbärare, så tycker jag det nog går an. Jag har sett markattor på Djurgåln, klädda som betjenter, och de ha inte varit likare de.

THOMAS (*närmar sig stolen hon står på*). Vet hon hvem jag tycker hon är lik? Jo, när hon står så der på stoln, så tycker jag hon är så lik Karl XIII, som står der nere på torget.

BRITA. Fast jag bara har ett enda lejon vid foten.

THOMAS. Hur var det? Har inte stafsmajorn loft henne, att hon skulle bli bränvinsmamsell på ett af hans försäljningsställen?

BRITA (*stiger ned från stolen*). Hvad vill han med det?

THOMAS. Jo, för han har loft att jag skulle bli vaktmästare i Nykterhetsföreningen, der han är ledamot. Jag tycker derför, att vi ganska väl skulle passa för hvarandra.

BRITA. En bränvinsmamsell och en nykterhetsvaktmästare — det skulle bli ett vackert par! — Nej, narra mej inte, för d'ä' synd!

THOMAS. Hör hon på, Brita, hur var det? Hon lofte ju, att hon skulle lära mig polkan. När jag är borta på bal, så blir jag alltid så skamflat af mej, för det jag inte

kan polkan. Nog kan jag vrida på ryggen alltid, men det är bara fötterna jag inte förstår mej på.

BRITA. Jag skall säga honom, att polkan är aflagd, och att gentilt folk nu dansar mazurkan i stället.

THOMAS. Mazurkan, hur dansas den? Dansas den med mer än två ben?

BRITA. Kom hit, ska han få lära sej — se så — inga drängfasoner nu! (*Tager uti Thomas och instruerar honom, under det hon gnolar på en mazurkamelodi, hvarefter hon dansar omkring några hvarf med Thomas, som bär sig mycket tafatt och klumpigt åt.*)

Andra scenen.

DE FÖRRE (*dansande*). KUMMELLUND *och* ROSENNASE (*inkommande från fonden*).

KUMMELLUND (*gifver Thomas ett slag öfver ryggen med käppen*). Är du galen, menniska!

THOMAS (*tager sig ömmande på ryggen och med en jämrande ton*). Jag skulle bara lära mej mazurkan, herr stafsmajor, för det brukas så bland gentilt folk. (*Brita springer ut.*)

KUMMELLUND. Men jag skall lära dej gamla seder igen, din krabat! (*Gifver Thomas ett rapp till och kör ut honom.*) Jag tror hin håle har fått makt med folket nu för tiden. Ena året sjunga de psalmer och tjuta från morgon till qväll, andra året dansa de som hottentotter. Pastor Scott och mamsell Taglioni ha förstört vårt arma land.

ROSENNASE. Herr stadsmajoren har köpt sig en ny häst, ser jag — är han gammal?

KUMMELLUND. Jag kan just inte säga det — han är bara tjugufem år.

ROSENNASE. Herre Gud, det är ju bara barnet.

KUMMELLUND. Jag hade något angeläget att tala med mamsell Rosennase om — säg mej, är det då rakt omöjligt för en flicka att fylla sjutton år utan att hon genast ska bli kär?

ROSENNASE. Det är naturens ordning, det, herr stadsmajor.

KUMMELLUND. Satans ordning! — Men det är mamsells fel. Som hennes guvernant hade det ålegat mamsell att ut-

måla kärleken för min dotter såsom en afgrundsande med horn på knäna och horn i pannan, men i stället har mamsell låtit henne läsa romaner.

ROSENNASE. Jag må måla ut den hur som helst, så hjelper det inte. Mamsell Mathilda har inte fått läsa andra romaner än mamsell Bremers, och dem har herr stadsmajoren sjelf gifvit henne till julklapp.

KUMMELLUND. Står det något om kärlek i mamsell Bremers romaner?

ROSENNASE. Ack ja! — Om den mest moraliska, den mest delikata kärlek!

KUMMELLUND. Prosit! — Nå, hur är det — slutas det med giftermål se'n?

ROSENNASE. Ack ja! — Hur skall det slutas, om icke med giftermål?

KUMMELLUND. Det är just det som är det fördömda i saken, förstår mamsell: den der kärleken, som är så delikat hvad dottern beträffar, är faderns olycka. Det är han som får betala smeket och kyssarna, ty i samma ögonblick presten lägger deras händer tillsammans, får han kanske bereda sig på att lägga in och cedera. Som jag nu inte har lust till det, så har jag från i dag befallt, att den der häradshöfding Westerqvist inte mer får tas emot i mitt hus. Jag har ingen lust att dra in en Lazarus i min familj. Jag har nog af den der välsignade svågern, som jag ånyo fått på halsen. För femton år sedan for han härifrån och jag trodde, att vår Herre hade tagit honom, men innan jag vet ordet af, står han här lifslefvande — jag trodde jag skulle få slag.

ROSENNASE. En simpel matros! Rå och utan minsta edukation! — Gormar och svär i trapporna, så att taket kan lyfta sig.

KUMMELLUND. Han får inte sticka sin fot inom min tröskel — jag har befallt att han ska äta i köket bland domestikerna; nästa vecka vill jag laga att han kommer in på fattigförsörjningen — det kommer att kosta mig mycket besvär, men hvad får man inte göra för sina anhöriga.

Tredje scenen.

DE FÖRRE. THOMAS (*inrusar med sönderrifven krage*).

KUMMELLUND. Hvad vill det säga? Hur ser du ut, din slyngel?

THOMAS (*gråtande*). Jag har fått så ohyggligt med stryk och det för herr stafsmajorns skull.

KUMMELLUND. Det var bra; men hur understår du dej att rifva sönder dina kläder? Hvarför tog du inte af dig fracken förut?

THOMAS. Skulle jag ta af mig fracken förut? Det sved nog ändå, tyckte jag.

KUMMELLUND. Hvem är det som slagit dig?

THOMAS (*alltid med gråten i halsen*). Grefven, som bor här oppe, har en lång drasut till betjent, som, när jag bär det här librät på mej, alltid är så ovettig, så att det är synd och skam deråt.

KUMMELLUND. Nå, än se'n då?

THOMAS. Jag träffa'n nyss i trappan, och då öfverföll han mej och sa': Är det inte nedrigt, sa' han, att den der göken ska sätta librä på sina drängar!

KUMMELLUND. Den spetsbofven!

THOMAS. Då sa' jag: Herrn behöfver inte kalla min husbonde för kuku, han må för resten vara hur dan som helst, sa' jag.

KUMMELLUND. Har man nå'nsin sett på maken!

THOMAS. Så sa' jag se'n: Min husbonde är så god som herrns, sa' jag — min husbonde är stafsmajor, han är riddare tillika och har ordnar och band, sa' jag.

KUMMELLUND. Det var förståndigt sagdt, min gosse — nu, hvad svarade han då?

THOMAS. Är det inte rysligt, sa' han, att de ska sätta ordnar och band på en så'n der sillstrypare, sa' han.

KUMMELLUND (*tager betjenten i halsen*). Jag ska strypa dig, jag. — Nå, hvad sa' du om det?

THOMAS. Om det sa' jag ingenting; men sedan rusade han på mej som en tigerkatt och klöste ögona ur mej, så jag ser ut så jag kan skämmas ögona ur mej; men nu är jag förargad — jag säger opp min tjenst — jag har alldeles för liten lön, tycker jag.

KUMMELLUND. Jag tycker, att du fått mer än du önskat dig.

THOMAS. Jag behöfver inte ha stryk för femti riksdaler riksgälds om året.

KUMMELLUND. Så ska du få det i banko då — se så, skynda dig genast att snygga upp dig igen — jag har snart mitt främmande här — du glömmer väl inte att du ska passa upp vid bordet i afton — kom ihåg att du ställer buteljerna med det fina vinet framför mej och mina förnäma gäster, men det sämre framför de öfriga. Se efter, att mina bokhållare inte sluka i sig allt — de äta som ena hajar; du lagar så, att de inte få anamma karotterna förr än de blifvit nästan tomma — jag vet ingenting värre än handelsbokhållare, som se feta och stinna ut som prostarne i Skåne.

THOMAS. Ja, men då äta de opp mej i stället.

KUMMELLUND. Smaklig måltid! Tror du att du blifvit mörbultad för roskull; se så, står du ännu och grumsar? Packa dej genast din väg. Kommer min svåger, den der sjögasten, så ber du honom genast vara så god och dra för fan i våld. Sak samma med häradshöfding Westerqvist, begriper du det — men var för öfrigt så höflig mot dem som möjligt. Adjö med dej! (*Kör ut Thomas.*)

Fjerde scenen.

DE FÖRRE (*utom betjenten*).

KUMMELLUND. Som jag sagt, min bästa mamsell Rosennase, det måste bli slut på den der kärlekshistorien; jag lägger det der allvarligt på mamsells hjerta.

ROSENNASE. Jag delar fullkomligt herr stadsmajorens mening. En flicka bör aldrig hysa några giftermålstankar förr än hon kommit till mogen ålder.

KUMMELLUND. Mamsell har rätt. Också tror jag, att mamsell aldrig haft så'na galenskaper för sig, fast mamsell är lika gammal som nu gällande tryckfrihetsförordning.

ROSENNASE. Herr stadsmajor! Jag ber så mycket —

KUMMELLUND (*afsides*). Aj för tusan! (*Högt.*) Ja-ja, ingen fara med mamsell — när man med sådan heder bär sina år som mamsell, så —

ROSENNASE. Jag ber om förlåtelse, herr stadsmajor, men jag anhåller att bli förskonad från alla sottiser!

KUMMELLUND. Vi ha ganska vackert väder i dag — rätt angenämt för mina gäster. Jag har öppnat dörrarna till stora salongen, der de tas emot — hoppas att mamsell är så god och gör les honneurs som vanligt. (*Går in i ena sidorummet.*)

Femte scenen.

ROSENNASE (*allena*).

Göra les honneurs — ja, det måste jag alltid göra. Men hvad har jag för det? — I tio år har jag varit guvernant för hans dotter och varit som en mor för henne — men hvad har jag för det? — Denne stadsmajor är kall som is — aldrig förstod han mitt lågande hjerta. Och om min

morbror, den gamle kommissarien, ville lägga sina ögon tillhopa — jag blef då säkert en rik arftagerska — då kunde jag få välja mig en make efter mitt sinne. — Hela mitt lif är en roman och borde ut på trycket. Hvad en guvernant är att beklaga!

Sång N:o 1.

Mel. af J. W. Söderman.

1.

Hjertat mitt sväller som glödande vår,
Och det blir varmare år ifrån år,
Men aldrig någon på jorden jag får,
Som läker de blödande sår.
Om guvernanten den visan jemt går,
Att blott fransyska hon tala förmår;
Men jag spår,
Men jag spår,
Att mycket annat hon också förstår.

2.

Jag målar blommor och skogar och snår,
På fortepianot jag mästerligt slår;
Men ingen älskling till mötes mig går
Och läker de blödande sår.
Om guvernanten o. s. v.

(*Går in i andra sidorummet.*)

Sjette scenen.

MATHILDA. WESTERQVIST (*strax derefter*).

MATHILDA (*från fonden*). Ack, min Gud, hvilket spektakel! Tänk om pappa kommer! Hvad jag är olycklig! (*Kastar sig på en stol.*)

WESTERQVIST (*brottas i den öppnade dörren med Thomas, hvilken söker hindra honom att inträda, och knuffar slutligen undan honom*). Hvad vill det här betyda? Hvarför vill man hindra mig att gå in?

MATHILDA. Allt är förloradt! Pappa har befallt, att du inte får tas emot; om han kommer, äro vi båda olyckliga!

WESTERQVIST. Må han komma! Jag skall visa honom, att det inte går så lätt för sig, som han tror, att kasta på dörren ämnet till ett justitieråd.

MATHILDA (*stiger upp*). Goda Alfred, dröj inte längre! Vi få främmande; pappa har supé i afton.

WESTERQVIST. Så mycket bättre! Det är just mitt behof i dag, det: jag har, besitta mig, inte smakat en bit till middagen.

MATHILDA. Men är du från förståndet? Du är ju inte bjuden — du blir bortvist och den ena villan värre än den andra. Vill du då tillskynda mig nya ledsamheter! Har jag inte lidit nog för din skull!

WESTERQVIST. Jag vill inte att du skall lida, min Mathilda; men jag vill inte gå min väg — jag kan inte gå — jag är trött — jag har sprungit hela förmiddagen som en jagad kronhjort. Jag trotsar din fars vrede — jag trotsar hela borgerskapet — både kavalleriet och infanteriet! (*Kastar sig i en stol.*)

MATHILDA. Tyst, pappa kommer! (*Fattar Alfreds hand.*) Om du inte vill se mig dö af förtviflan, så skynda bort! I himlens namn, Alfred, dröj inte! (*Skyndar bort.*)

Sjunde scenen.

WESTERQVIST (*allena*).

Man säger, att det finnes många partier i staten: konservativa, liberala, radikala och så vidare. Idel sagor! Jag känner blott tvänne partier, nämligen: folk som ha att fordra pengar och folk som äro skyldiga pengar, och det ena partiet förtrycker det andra på ett skamlöst sätt. (*Stiger upp.*) Är det då för att svälta ihjäl som jag legat fem år vid akademien och utnött tio svarta frackar i Kungl. Svea hofrätt? — Och till råga på olyckan skall man bli kär, förälskad, galen! Jag får inte ha ett menskligt hjerta, ty jag har ingenting; jag måste slita ur mitt bröst lifvets skönaste känslor, ty jag har ingenting. Ack, det borde stå bland de öfriga buden i katekesen: du skall icke älska din nästas dotter förr än du fått dig tolf hundra riksdaler banko i årlig inkomst. — Ni vill visa mig på porten, herr stadsmajor och riddare! Vänta, vi få väl se! — Ja, i dag måste allt bli afgjordt! Jag vill fria, men icke såsom en suckande

herde med gråt i halsen. Nej, på samma gång jag öppnar mitt hjerta, vill jag visa tänderna, och hjelper inte det, så skjuter jag mej för pannan. — Nej fan, det gör jag ändå inte!

Åttonde scenen.

WESTERQVIST. KUMMELLUND.

KUMMELLUND (*afsides*). Tunnor tusan! Har jag inte honom här igen!

WESTERQVIST. Ödmjukaste tjenare, herr stadsmajor; jag hoppas det står väl till?

KUMMELLUND. Åhjo, det går väl för sig — men jag har så mycket att göra — jag får aldrig nå'nsin vara i fred.

WESTERQVIST. Så är det med mej också — annars är det ofantligt med folk ute och promenerar i det här gudomliga vädret.

KUMMELLUND. Jaså — ja, det är verkligen synd att vara inne i dag! (*Afsides.*) Hur tusan skall jag bli af med honom? (*Högt.*) Häradshöfdingen ämnar sig visst till Djurgården?

WESTERQVIST. Nej, inte alldeles — när det är så här varmt på gatorna, så föredrar jag hellre att sitta inne. Ack, hvad de här våningarna på norr äro svala och präktiga! Hvad jag skulle trifvas väl att bo här!

KUMMELLUND. Mjuka tjenare! Jag ber om förlåtelse, Jag väntar hit några vänner på aftonqvisten.

WESTERQVIST. Nå, det var roligt! Var så god och inte genera sig — jag smickrar mig äfven med att vara en vän i huset.

KUMMELLUND (*afsides*). Notabene en som inte är bjuden.

WESTERQVIST. Jag anade det, ty domestikerna höllo på att stöka derute; herr stadsmajorens betjent bar sig något klumpigt åt, men jag hjelpte honom till rätta litet; jag såg att de buro in glacer — hur är det, tar herr stadsmajoren sina glacer hos Pohl eller Davidsson?

KUMMELLUND (*afsides*). Man måste verkligen ha is i magen för att kunna vara så oförskämd. (*Högt.*) Jag står och uppehåller herr häradshöfdingen — häradshöfdingen

har säkert mycket att göra på eftermiddagen! (*Gör min af att vilja gå.*)

WESTERQVIST. Inte det ringaste, herr stadsmajor. Eftermiddagarna egnar jag åt mina nöjen, och så är det med förmiddagarna också.

KUMMELLUND. Jo, jo men! Kanske häradshöfdingen har något särskildt ärende till mig — jag förmodar det är något angeläget, efter herrn enkom gjort sig besvär; men går det inte an att komma igen en annan dag, eftersom jag nu — förlåt mig — förlåt att jag — (*Låtsar gå.*)

WESTERQVIST. Inte var det just något angeläget, men jag hörde att herr stadsmajoren fått hem sin svåger efter många års bortovaro, och jag gick derför i förbigående opp för att gratulera. Det är troligtvis till hans ära denna högtid är anordnad?

KUMMELLUND. Tillåt mig fråga om herrn är tokig?

WESTERQVIST. Hvad tycker herr stadsmajoren om det bäjerska ölet? Det är inte så tokigt, det.

KUMMELLUND (*häftigt*). Herr häradshöfding!

WESTERQVIST. Det är väl egentligen humlen som —

KUMMELLUND. Mjuka tjenare, min herre — ursäkta att jag inte kan ta emot i dag — mjuka tjenare! (*Närmar sig ena sidorummet.*)

WESTERQVIST. Genera sig inte. Men jag glömmer att helsa på damerna — de äro väl derinne. (*Närmar sig andra sidorummet.*)

KUMMELLUND (*springer efter honom och håller honom tillbaka*). Nej, det här går för långt! Hör på, min bästa häradshöfding: för att en gång tala uppriktigt, har min gunstig herre inte märkt, att det är högst ogerna jag ser herrn i mitt hus?

WESTERQVIST. Nej, det har jag inte kunnat märka och kan icke heller tro det, ty jag tror aldrig annat än godt om mina medmenniskor.

KUMMELLUND. Herrns spekulationer på min dotter —

WESTERQVIST (*infallande*). Jag förmodar, att herr stadsmajoren redan känner mina afsigter med Mathilda. Visst är det sannt, att mina slägtingar och kamrater önska, att jag sökte mig en maka inom den högre adeln, för att avancera genom bördens relationer; men jag är inte aristokratiskt sinnad — jag är inte alls svag för förnäma slägtförbindelser — jag tror att de ofrälse böra hålla tillsammans, och som

Mathilda är en okonstlad flicka och bättre uppfostrad än man kunde vänta sig, så har jag beslutit tillbjuda henne min hand.

KUMMELLUND (*afsides*). Det var en ljusalf! (*Högt och med hetta.*) Så hör då hvad jag har att säga: jag förklarar högtidligt, att förr skall kejsaren af månen gå in som medarbetare i Söndagsbladet, än herrn blir min måg. Jag förbjuder derför herrn att hädanefter besöka mig och min dotter och att — —

WESTERQVIST (*som slagit vatten i ett glas och nu bjuder det åt Kummellund*). För all del, drick — drick, herr stadsmajor!

KUMMELLUND. Hvad för slag? Hvarför skall jag dricka?

WESTERQVIST. Drick — herr stadsmajoren är blek som ett lik.

KUMMELLUND. Är jag blek?

WESTERQVIST (*doppar fingrarna i vattenglaset och stryker Kummellunds tinningar*). Drick! — — Herr stadsmajoren talar oredigt — läpparna äro blå och ögonen rulla som på en kanin!

KUMMELLUND. En kanin!

WESTERQVIST. Gud låte det inte bli en slagattack! — Har herr stadsmajoren haft slag förut? Det vore bra, det, för andra gången är det inte så farligt.

KUMMELLUND (*hemtar sig*). Är herrn förbannad! Låt det bli slut på det här spektaklet — låt det vara sista gången vi talas vid.

WESTERQVIST. Men säg mig då, min bästa vän: hvad har ni emot mig?

KUMMELLUND. Hvad har ni i lön? — En vaktmästare i tullen förtjenar mer på ett år än en vice häradshöfding på tio. Hvad tänker ni föda en hustru med?

WESTERQVIST. Hvad jag tänker föda henne med? Jo, med frukost, middag och qväll.

KUMMELLUND. Vet ni hvad ett hushåll kostar? Låt oss räkna efter: en våning kostar minst trehundra riksdaler banko, ty ni vill väl inte att min dotter ska bo på Tyskbagarebergen heller?

WESTERQVIST. Hvarför inte? Det är ganska vacker utsigt derifrån — qvarnen kan alltför väl inredas till boningsrum; vingarna kan man begagna till att gymnastisera på; i

grannskapet ha vi Komötet — det kunde just svärfar hyra till sommarnöje.

KUMMELLUND. Sju famnar ved gå åt för året, som inköpta och hemkörda gå till sjuttio riksdaler banko; summa summarum trehundrasjuttio samma mynt.

WESTERQVIST. Hvad ska jag med ved att göra, när jag inte tänker elda? Tror ni att jag vill osa ihjäl mig med hustru och barn?

KUMMELLUND. Kryddsaker och specerier —

WESTERQVIST. Jag är homöopat och tål inte kryddor i maten.

KUMMELLUND. Nu har herrn ingen lön och är skyldig rätt ansenligt.

WESTERQVIST. Jag skryter inte gerna, men nog är jag skyldig några tusen riksdaler; men besinna då, min herre, att jag inte har den minsta utgift för kontributioner — — räknar ni det för en bagatell? — Hva' sa'?

KUMMELLUND. Herrn är en galning.

WESTERQVIST. Skulle inte tro det. Det är ett mycket klokt parti jag tänker göra. — Tror ni jag skulle vara så dårhusmessig och gifta mig med en flicka som inte har medel? Mathildas möderne är ganska försvarligt, och hennes far lemnar nog efter sig en betydlig förmögenhet, så framt han inte slår sig på för obetänksamma bränvinsspekulationer. — Jag skulle verkligen som en vän råda herr stadsmajoren att icke lägga sig för mycket i bränvin.

KUMMELLUND. Tackar ödmjukast! Jaså, Mathildas möderne, sa' herrn — jo jo, men ser herrn, i den natten fingo de intet — herrns räf biter inte min gås, och jag ska säga herrn ett ord så godt som två.

Sång N:o 2.

Mel. ur Vildbrådstjufvarne.

1.

Min herre, hör på nu hvad jag har att säga:
En skrifvare finer
I kläderna skiner
Från morgon till qväll,
Så pudrad och snäll.

Är med i hvart gille
Och drager sin kille,
Men slutar sin bana
På
Trallalalala o. s. v.

2.

En flicka, hur mycket hon än må behaga,
Dess ögon må stråla
Och kinderna pråla
Af tusen behag
Båd' nätter och dag;
Men har hon ej pengar
Och kuskar och drängar,
Hur hon än må bråka,
Så får hon nog åka —
På
Trallalalala o. s. v.

3.

Men tänk om den rike svärfadern ger efter
Och flickan blir gifter
Med skrifvarn så vifter,
Så ömt känslofull
För pengarnas skull;
Mån tro man sig nöjer,
Om lefva han dröjer,
Den grånade knubben?
Hvar önska de gubben?
Jo, i
Trallalalala o. s. v.

WESTERQVIST. Nå, hör nu på hvad jag säger: i trots af er motvilja gifter jag mig likväl om en månad med Mathilda.

KUMMELLUND. Herre!

WESTERQVIST. Ja, herr stadsmajor — men det blir inte af er jag tänker begära henne — er hårdhet mot ert enda barn har beröfvat er en fars rättigheter.

KUMMELLUND. Hå tusan!

WESTERQVIST. Mathilda har lyckligtvis andra anhöriga i lifvet, värdigare än hennes obarmhertige far — hon har

en morbror som älskar henne; det är han som lofvat att Mathilda ska bli min.

KUMMELLUND. Och denna söta, förträffliga morbror —

WESTERQVIST. Heter Job Kurk.

KUMMELLUND. Ha-ha-ha, den hamnbusen! Jag kan skratta mig till döds.

WESTERQVIST. Har ni aldrig hört omtalas, att det funnits personer, som utarmade och föraktade lemnat sitt fädernesland, men sedan återkommit, efter att på främmande jord ha förvärfvat millioner?

KUMMELLUND. Nå, än se'n då?

WESTERQVIST. Job Kurk reste härifrån för femton år sedan till Sydamerika och öppnade en liten handel i Rio Janeiro; nu är han der den rikaste plantageegaren.

KUMMELLUND. Sagor att roa barn med, min herre.

WESTERQVIST. Förklädd till fattig sjöman, träder han öfver den rike svågerns tröskel, för att pröfva sin slägtings hjerta. Han bortvisas. Att visa en fattig anförvandt på dörren går ganska lätt för sig, men att visa en millionär på dörren kommer alltid surt efter.

KUMMELLUND. Verkligen?

WESTERQVIST. Jag har för honom omtalat allt. Han hatar er, men han älskar sin systers afbild. När hon var barn, sade den hederlige mannen, vaggade jag henne på mitt knä och tjustes af hennes himmelska leende; hvarje strimma deraf skall jag betala i guld.

KUMMELLUND (*för sig*). Skulle det kunna vara så? Nej, det är inte möjligt.

WESTERQVIST. Tror ni väl, herr stadsmajor, att om jag inte varit säker på min sak, jag vågat föra ett sådant språk inför er som jag nu gjort? Tror ni det är med karbasen i hand en fattig skrifvare vågar fria till en rik mans dotter — en rik man, som på köpet är stadsmajor och riddare?

(*Man hör buller utom scenen samt Job och Thomas grälande med hvarandra.*)

KUMMELLUND. Hvad är det för oväsen derute?

WESTERQVIST. Hvad är det för oväsen? Jo, det är stadsmajorens drängar, som hålla på att kasta hundra tunnor guld utför trapporna.

JOB (*klädd i sämre sjömanskläder, knuffar i dörren Thomas, så att denne faller baklänges*). Ligg der och kafva i trapporna. Jag ska lära rospiggar att stryka flagg för vestindiefarare!

Nionde scenen.

DE FÖRRE. JOB. ROSENNASE. THOMAS (*strax derefter*).

(*Westerqvist skyndar emot Job, bockar sig och krusar för denne, som deröfver synes förvånad och besvarar artigheterna på ett tafatt sätt.*)

KUMMELLUND (*afsides till Rosennase*). Mamsell, hin är lös!

ROSENNASE. Hvad i Guds namn säger stadsmajoren?

KUMMELLUND. Min svåger —

ROSENNASE. Stadsmajorens svåger —

KUMMELLUND. Han är inte den han är.

ROSENNASE. Hvem är han då?

KUMMELLUND. Han är något helt annat — han är ingen tiggare, han ska vara rik, förskräckligt rik.

ROSENNASE. Ack, min Gud, det var det jag anade, det hade jag kunnat säga förut.

KUMMELLUND (*slår ihop händerna*). Tror mamsell också det? Gud trösta mej! — Jag kan förlora förståndet. Men hvarför har ingen sagt mej det? (*Går fram och tillbaka med stora steg.*) Det är förskräckligt att så föra mej bakom ljuset. Hvad är att göra? Jag vill låtsa som jag inte visste att han är rik. (*Går till Job, som ännu står vid dörren, fattar mycket förbindligt hans hand och leder honom fram.*) Välkommen, kära svåger — affärer och tusentals bekymmer ha vållat, att jag inte fått språka det minsta med dej.

JOB (*ödmjukt under hela akten*). Jag ber tusen gånger —

ROSENNASE (*för sig*). Hvilket anspråkslöst och städadt väsen.

KUMMELLUND. Ack, du känner oss köpmän — vi äro lite konfysa af oss. Anse dej som du vore hemma här: hvar bor du? Mitt hus står dej öppet. — Elaka menniskor hade spridt ut, att du var begifven på starka drycker — se der orsaken hvarför jag emottog dej så kallt. — Det är ju inte så? Du tycker ju inte om starka drycker, du tycker ju inte om bränvin?

JOB. Jo, visst tar jag mej ibland en knapp i rocken, men det är egentligen rom och arrack som —

KUMMELLUND. Annat slag med rom och arrack, bästa svåger, men bränvin, det förbannade bränvinet, ser du svåger, jag är ledamot af nykterhetsföreningen.

WESTERQVIST (*afsides*). Han säljer tusentals kannor bränvin om året.

KUMMELLUND. Och derför hade jag liten avision för dej. (*Afsides.*) Den som dricker rom och arrack är minsann ingen hamnbuse.

WESTERQVIST (*tager en stol och sätter fram den åt Job*). Vi glömma alldeles att be herr Kurk sitta ned.

KUMMELLUND (*tager äfven i stolen och obligerar Job*). Förlåt mig, bästa svåger, var så god och hvila dej litet.

JOB (*sätter sig efter mycket krus*). Jag ber tusen gånger. (*Afsides.*) Jag begriper inte hvad det kommer åt dem — jag måste ha mycket hederliga slägtingar.

Tionde scenen.

DE FÖRRE. THOMAS (*håller en näsduk för näsan, liksom han blödde*).

THOMAS. Stafsmajor, se hur jag blifvit tilltygad igen! Är det inte fasligt!

KUMMELLUND. Hvad är det du har att säga?

THOMAS. Först kommer den der (*pekar på Westerqvist*) och vill tvinga sig in. Som stafsmajoren befallte, ville jag hindra honom, men då gaf han mig rapp på rapp.

KUMMELLUND. Jaså, det var bra, mycket bra.

THOMAS. Var det bra? — Och så kom den der (*pekar på Job*) och ville också in. Som stafsmajorn befallte, ville jag köra honom på porten, då han knuffa mej utför trapporna, så jag stötte näsan mot vedlåren der nere, så att visst en pulsåder sprang sönder på mej.

KUMMELLUND. Det var bra det.

THOMAS. Var det bra? Det var så fan heller.

KUMMELLUND. Det skadar inte åt dej. Hvem har bedt dej vara ohöflig mot folk?

THOMAS. Har jag varit ohöflig? Jag ville ju bara kasta ut dem, och stafsmajorn befallte ju —

KUMMELLUND. Ursäkta, mina herrar; när det lider till rötmånaden, så blir den der karlen något vriden af sig.

THOMAS. Blir jag vriden? — Jag blir både vriden och vrickad, så jag kan förlora både lif och lemmar i detta hus; jag står inte ut med det längre.

KUMMELLUND (*fattar Thomas i armen och leder ut honom*). Ut med dig, menniska! I morgon ska du prompt ur huset, det kan du vara tvärsäker på.

THOMAS (*under det han utledes*). Jag skulle önska att stafsmajoren fick känna hvad jag känner, så skulle — — (*Kummellund kör ut Thomas med tillhjelp af Westerqvist.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRE (*utom Thomas*). MATHILDA *och* GÄSTER (*inkommande från sidan*).

(*Kummellund presenterar för sällskapet Job, hvilken helsar och uppför sig på vanligt sjömansvis.*)

ROSENNASE (*för sig sjelf*). Jag undrar om han är ungkarl; ack, om han vore ungkarl! Hvad han ser romantisk ut i den enkla sjömansdrägten! Hvad han för sig ledigt och behagligt. Ack, om han vore ungkarl! (*Går till Job och talar ifrigt med honom.*)

WESTERQVIST (*tar af hatten och bockar sig för Kummellund*). Som jag ser, att herr stadsmajorens främmande anländt, så får jag den äran rekommendera mig.

KUMMELLUND. Nej, för all del, stanna qvar och håll till godo en kopp te och en liten smörgås till afton.

WESTERQVIST. Jag kan omöjligt ha den äran, ty jag och herr Kurk ämna tillbringa aftonen tillsammans.

KUMMELLUND. Låt grollet oss emellan vara glömdt — mitt enda barns lycka ligger mig om hjertat. — Kunde jag blott återvinna min svågers vänskap och förtroende, så — (*Fortsätter samtalet med Westerqvist.*)

ROSENNASE (*för sig sjelf*). Han är ogift! Och det var då ur Vesterhafvets vågor verkligheten af mitt drömda ideal skulle uppskjuta! Jag vill söka behaga den orolige fågeln, inte för något annat än för att visa den der liknöjda stadsmajoren, att mitt lifs lycka kan blomma utan honom.

KUMMELLUND (*till Job*). Nå, hvad tycker kära svåger om Stockholm? Får jag bjuda en pris? (*Räcker fram en snusdosa af guld.*)

JOB (*tager en pris*). Jag ber tusen gånger. — Det var en obeskrifligt vacker och dyrbar snusdosa.

KUMMELLUND. Tycker svåger det? — Om svåger tilllåter, så var så god och håll den till godo såsom ett bevis på min glädje öfver att återse dej. (*Gifver Job dosan.*)

JOB (*tager dosan*). Jag ber tusen gånger. — (*Afsides.*) Hvad kommer åt menniskan? (*Ser förvånad på dosan.*) Jag har ju riktigt kommit i smöret. (*Stoppar några nypor snus i mun.*)

KUMMELLUND (*afsides*). Det var en lycklig tanke af mej — det kommer att rendera mej en dosa med äkta perlor och briljanter i stället.

EN HERRE (*till Job*). Herr grosshandlaren lärer ha femton skepp i sjön?

JOB. Har jag femton skepp? Det var märkvärdigt! (*Afsides.*) Nog har jag nu vind i seglen, det märker jag nog, men fartygena har jag aldrig kunnat märka.

HERRN. Brukar herr grosshandlaren assurera dem alla?

JOB. Assurera dem? Jag har aldrig assurerat någonting, jag.

HERRN. Men det kan ju hända, att herr grosshandlaren förlorar något?

JOB (*nästan qväfd af deras ömhetsbetygelser*). Det var nu sju tusan —

WESTERQVIST (*håller handen för Jobs mun*). Nej, femtio tusen var det, men er välsignelse är oss dyrbarare än ert guld.

KUMMELLUND. Femtio tusen piaster — jag välsignar er, mina barn! (*Förenar de ungas händer.*)

JOB (*sliter sig lös*). Så tag dem då och mina femton skepp till på köpet!

KUMMELLUND (*till Job*). Det gläder mej visserligen på det högsta att höra dej vara rik och välmående, men huru gerna hade jag ej velat att förhållandet varit annorlunda, så att jag på något sätt kunnat visa, hur dyrbar min salig hustrus enda bror är för mej.

JOB. Hä?

KUMMELLUND. Ack, min salig hustru, hvad jag saknar henne! (*Gråter och torkar sig i ögonen.*)

JOB (*omfamnar Kummellund och gråter*). Ack, min svåger!

ROSENNASE (*till Job*). Jag gratulerar er af hela mitt hjerta — och likväl kan jag inte neka, att ni gjorde mer intryck på mig, när ni stod der inför mina ögon fattig, ensam, öfvergifven!

JOB. Hä?

ROSENNASE. Jag har vakat öfver Mathildas barndom — jag har ledt hennes första steg här i lifvet, hon har alltid varit ett godt och läraktigt barn! (*Gråter och torkar sig i ögonen.*)

JOB (*omfamnar Rosennase*). Ack, mamsell! (*Gråter.*)

KUMMELLUND (*rörd*). Min herr svåger, denna dag är den lyckligaste i mitt lif.

JOB (*rörd*). Sak samma med mej också! — Kom i mina armar! (*Omfamnar på en gång Kummellund och Rosennase.*) Ack, min svåger! Ack, mamsell!

KUMMELLUND. Berätta oss något om dina egendomar på Rio Janeiro.

JOB. Mina egendomar? Ska jag tala om mina egendomar? — Alla mina egendomar? — Nå ja, kör i vind, sa' Blomster.

Sång N:o 3.

Sjömansvisa.

JOB.

1.

Skönaste perlor ur hafvet kan man fiska —
Tolf tusen slafvar dansa för min piska
På Rio Rio Rio Rio Rio Janeiro!

2.

Jag har negrinnor — den äldsta heter Martha —
Säkert fem tusen och alla ä' di svarta,
På Rio o. s. v.

3.

Der växer socker och snus och kaneler,
Der har jag öfver hundrade kameler,
På Rio o. s. v.

4.

Der utaf russin och sviskon kan man lefva,
Gå kostymerad som Adam och Eva,
På Rio o. s. v.

5.

Silfver ur bergen man der kan taga gratis,
Guld växer der på åkern som potatis,
På Rio o. s. v.

6.

Der är hvar torpare rik som en Carnegie,
Der äter boskapen färsk spenat med ägg i,
På Rio o. s. v.

7.

Ja, Rio Janeiro det är ett land som duger,
Och, ta mej tusan, jag står för er och ljuger,
På Rio o. s. v.

Andra akten.

En öppen plats vid värdshuset å Kastellholmen med utsigt af hufvudstaden; stolar och bord, försedda med buteljer och glas, äro placerade på båda sidorna af teatern.

Första scenen.

SJÖMÄN (*med glas och små pipor*).

Sång N:o 4.

KÖR.

Mel.: »Vikingabalken» ur Frithiofs Saga.

I.

Fritt är sjömannens lif och med trotsande kraft
Går han fram på det stormande haf;
Trogen är han sin pligt emot konung och land,
Aldrig sjöman blir suckande slaf.

2.

Och när vindarne gny uti tackel och tåg,
Då är lifvet så lustigt och godt.
Törnar skutan på grund, hala i alle man,
Hala i, så blir skutan nog flott.

3.

Kommer kapare der, sätt nu lapparna till
Efter honom, som jagande fox!
Snart vi honom ta fatt. Vid kanonerna klart!
Fyren af! Klart till äntring och box!

4.

Blågul flagga i topp lifvar hjerta och arm,
Snart vi segrande ankrat i hamn.
Nu blir jublande fröjd på den fredliga strand;
Vänner hvila nu famn emot famn.

FÖRSTE SJÖMANNEN. Lefve kofferdiflottan! Bort med ångbåtarna!

»Det går mycket lätt för sig här i verlden att bli rik, märker jag.»

ANDRE SJÖMANNEN. Stopp maskin! Jag försvarar ångbåtarna; jag har varit matros på Gylfe och på salig Oden, jag!

TREDJE SJÖMANNEN. Jonas har rätt! Ett seglande fartyg skulle aldrig kunna segla öfver Jutland!

ANDRE SJÖMANNEN (*springer upp mot den tredje*). Å drag du in hakan, annars —

TREDJE SJÖMANNEN (*hotande*). Vill du boxas?

FÖRSTE SJÖMANNEN (*går emellan dem*). Stopp, era märsgastar! Är det någon af er som seglat på Kina? År 39 var jag der med kapten Ris, som förde briggen Augusta. Då var kejsaren ombord hos oss, för att köpa vår saltlast. Han bjöd kapten och hela besättningen på te ur stora mandariner. När han fick se mej, så sa han: Hvad heter du, min gosse? sa han; — jag heter Klas på varfvet, sa jag; — jag tycker om dej, sa han, och vill du stanna qvar, så gör jag dej till amiral öfver min flotta, sa han; — tack som bjuder, sa jag, men ers majestät brukar såga itu sina generaler och amiraler, liksom man sågar itu ekplankor, när det faller ers majestät in, sa jag; — hvad gör det, sa han, för bara de bli vana dervid, så skadar det aldrig, sa han; — nej, vi hålla oss, sa jag; — det var bra sagdt, sa han, och derpå gaf han mej fyra speciedalrar och bjöd på bränvin öfver lag.

TREDJE SJÖMANNEN. Hvar är Job nånstans?

ANDRE SJÖMANNEN. Hvar tusan tog Job vägen?

FJERDE SJÖMANNEN. Han som spenderar i dag! Jag tror han börjar bli dryg af sej, se'n han blef grann som en påfågel.

FÖRSTE SJÖMANNEN. Fast man har en rik svåger, så får man väl ta skeden i vackra hand. Låt oss purra honom — han kan inte vara långt borta.

KÖR (*hvarunder de aflägsna sig*).
Fritt är sjömännens lif o. s. v.

Andra scenen.

JOB (*inkommande från motsatt sida, grant och löjligt utstyrd*).

Om någon hade sagt mej för två månader sen, att jag varit en riker man, så hade jag gifvit honom en sittopp, ty jag har aldrig tålt att vara en driftkuku för någon, men

nu kommer den ena och säger att jag är plantageegare på Rio Janeiro, och den andra att jag har femton skepp i sjön, och den tredje att jag gifvit min systerdotter femtio tusen piaster — och allt det der måste väl vara sanning, efter alla nu säga så. Hvart jag går, så heter det: der går rika morbror, den hedersmannen, som är så god mot sina slägtingar. Man ger mej presenter från alla håll — jag vore väl en galning, om jag sa nej. Det går mycket lätt för sej här i landet att bli rik, märker jag! Men hvar skall jag göra af mina många pengar? Somliga råda mej att lägga ner dem i Gellivara grufvor — det skulle vara ett mycket säkert förvaringsställe, ty man säger, att om man väl en gång lagt ner dem deri, så är det alldeles omöjligt att ta upp dem igen. Andra vill, att jag ska låna ut pengar och hjelpa nödlidande mot femtio procents ränta, ty nu är det ingen risk, nu kan man, Gud vare lof, bysätta hela verlden. Jag gillar den nya bysättningslagen; hvarför ska staten underhålla ett särskildt vackert hus på söder, om inga menniskor ska bo der! Lilla mamsell Rosennase — hi-hi-hi! — hon är kär i mej som en galning. Ska jag taga käringen? Jag var här om dagen bjuden till en gammal öfverste, som hade tolf döttrar — de skutta omkring mig som ekorrar — hi-hi-hi! (*Det ropas utanför på Job.*) Jaså, mina gamla kamrater, som jag bjudit hit i dag. (*Det ropas: Job! Job holla!*) Jag vet inte om jag längre bör umgås med sånt der folk — om man visar såna der simpla menniskor för mycken nedlåtenhet, så bli de alltid oförskämda af sej.

Tredje scenen.

JOB. SJÖMÄNNEN (*inrusande*).

FÖRSTE SJÖMANNEN. Der ha vi honom! Lefve Job, han och ingen annan!

JOB (*förnämt*). Tack, tack, mina vänner! Tack, tack!

ANDRE SJÖMANNEN. Hurra för Job! Hurra!

JOB (*som förut*). Behöfs inte! Tack, tack!

TREDJE SJÖMANNEN. Låt oss hissa honom!

JOB. Tack, tack, mina vänner! Jag ber tusen gånger; tack, tack! (*Sjömännen bära ut Job under hurrarop.*)

Fjerde scenen.

BRITA (*såsom värdshusflicka, med en bricka i handen*).

Det var ett grufligt väsen! Jag vet inte hvad jag tänkte på, som gaf mig hit på det här värdshuset. Här går bara sämre folk, och inga drickspengar vankas det. En värdshusflicka kan aldrig få någon finare bildning på ett så'nt här ställe. Tacka vet jag på Blå Porten! Der blir man fullkomlig i allt! Ja, till Blå Porten ska jag, det vill jag slå mej i backen på.

Femte scenen.

BRITA. THOMAS (*såsom gardist, i lägermundering och något drucken*).

THOMAS. Ser jag uppåt väggarna eller är det verkligen hon?

BRITA. Thomas! Å så grann se'n! Nå, jag måtte säga!

THOMAS. Är jag grann! Det är ett lysande elände, ska jag säga henne; jag är gardist, Brita! Gardist till lif och själ.

BRITA. Jag heter inte Brita, hör han det! Jag heter Josefina! Har han nånsin hört nå'n värdshusflicka heta Brita?

THOMAS. Jag undrar just hvem som döpt om henne då; men hvarför flyttade hon från stafsmajorns?

BRITA. Ser han, jag ville inte framlöpa ett obemärkt piglif! Jag har större revyer för mej, jag; men hvarför gaf han sig till gardist?

THOMAS. Jag kunde inte härda ut längre hos stafsmajorns! Jag fick ju inte annat än stryk från morgon till qväll; derför blef jag desperat och tog värfning, ser hon.

BRITA. Nå, är det bättre nu då?

THOMAS. Är, det bättre, sa' hon? Det är så fan heller; det är mitt olycksöde, att jag i hela mitt lif ska behandlas som en gammal hjulbössa, hvilken dagligen måste smörjas, om den ska duga till något; bitti' och sent aldrig annat än slängar, så jag kan bli galen, fast di säger att di ska göra mej klok.

BRITA. Men betänk, kära Thomas, att en soldat får skörda ära och lager.

THOMAS. Lager, sa hon? Jag tycker det ser ut som hassel, jag, och smakar ungefär på samma sätt; om jag ändå hade mej en hustru, som kunde dela mitt öde. Hör hon på, Brita lilla; vi ha alltid haft en liten klockarkärlek för hvarandra, och jag tycker derför att —

BRITA. Jag säger: det gör så ja!

THOMAS. Å det är inte värdt att hon står och kråmar sej; militärer ha alltid lycka hos fruntimmer.

BRITA. Militärer? Det ska inte vara tockna militärer det!

THOMAS. Hon kunde gerna föda sig med tvätt, som hederliga soldathustrur alltid bruka. Gifta soldater berga sig alltid bra, ty hustrurna gå i hjelphus; hon skulle bli en mycket bra gardistfru — hon hade alltid mycken fallenhet för att vara mån om sig, ska jag säga. Minns hon när vi va hos stafsmajorns; då gick jag alltid in i skafferiet, när herrskapet lagt sig, och åt hallonsylt hela nätterna igenom.

BRITA. Nej, min kära Thomas; jag har andra planer, jag.

Sång N:o 5.

Mel. ur Kärleksdrycken.

1.

På Blå Porten vill jag vara,
Der är lustigt lif, minsann!
Bland ungkarlars fina skara
Ganska väl man trifvas kan.
Hvad drickspengar jag ska nappa
Hvarje morgon, middag, qväll!
Köpa mej båd' hatt och kappa,
D'ä så lätt att bli mamsell.

2.

Öfver mannens dystra stunder
Värdshusflickan sprider glans;
Och maskeraderna gick under,
Om ej värdshusflickan fanns.
Att bli gammal är en hake,
Som oss träffar utan nåd;
Men jag får mig nog till make
Något gammalt kammarråd.

(*Dansar ut trallande.*)

Sjette scenen.

THOMAS (*allena*).

Högfärdiga stycke! Det var bra stor skada, att hon inte kom att fara i luften med kastellet häromda'n. Jag kan inte med de der bindmössorna! — Det är med dem som med de gamla flintlåsen — de duga bara i uppehållsväder. Jag kan bli tokig, när jag tänker på att min kappi — kappatilationstid ska räcka i sex år; inte har jag något emot'et föröfrigt, om bara inte den fördömda exercisen vore. Vintrarna vore inte så oäfna, bara vi slapp den välsignade vaktgöringen i staden. Men somrarna! Jag begriper inte hvad vi ska med somrarna att göra; Ladugårdsgärdet kan vara bra, men jag har aldrig riktigt kunnat med de der sommarnöjena. Så är man äfven tvungen att lära sig sjunga — hur fan kan man få någon röst, när man inte får något annat än salt mat från morgon till qväll! — Nu säger man också, att vi nästa år ska spela portefiano och att en satan, som heter List, ska införskrifvas, för att lära oss allt det der. Det är bra rysligt att vara gardist.

Sång N:o 6.

Mel. ur Hvita Frun.

1.

Hvad ryslig lott har en gardist:
Han på allt, utom mödor, har brist.
Sitt gevär får han skrufva och tumma,
Men han sjelf tummad blir först och sist.
Lydigt höra officerarne brumma,
Fast för trumman han örhinnan mist.
Och ibland får han sjelf vara trumma —
Då är trumpinn en grof hasselqvist.
Hvad ryslig lott har en gardist!

2.

Hvad ryslig lott har en gardist:
En gardist han må beklagas visst.
På simulackern han kråkorna jagar,
Och på marscherna vrickar sin vrist,
För reglementen, artiklar och lagar
Han står en förfärlig risk;

Kött och ärter får han alla dagar,
Men aldrig han får någon fisk.
Hvad ryslig lott har en gardist! (*Går.*)

Sjunde scenen.

KUMMELLUND (*inrusande varm och andtruten, med ett öppet bref i handen*).

Hvilken gräslig olyckshändelse! Min nya galeas med alla mina femtio tusen kannor bränvin har sjunkit utanför Wellinge qvarnar! Jag är olycklig, jag är ruinerad. Mitt sköna, mitt rara bränvin! Allt är förbi! Herre Gud, hvad har jag då gjort för ondt! Jag hade beräknat minst tolf skilling på hvarje kanna, det var ju så billigt, så oskyldigt, och ändå — ändå — — nej, det finns ingen välsignelse här på jorden! Och min nya galeas sen! — — Till råga på olyckan så kommer jag säkert att förlora på spannmålen med. Det såg så bra ut i början, det var missväxt öfver allt — då inlöper den olycksaliga underrättelsen, att det fallit regn öfverallt i de södra orterna. Nej, det finnes ingen uppmuntran här i detta olyckliga land! Jag öfverlefver aldrig de här stötarna; och min nya galeas sen — utstyrseln för min dotter, som skall stå brud i nästa vecka, och min blifvande mågs skulder, som jag nyligen betalt, ha alldeles utpankat mej, och nu kommer det här till! — (*Gråter.*) Lyckligtvis har jag min beskedliga svåger — det förvånar mig, att han ännu inte gjort något för oss, och jag har varit för delikat att stöta på honom. Han väntar dagligen på skepp och vexlar; mitt bränvin och min nya galeas — jag hörde att han begifvit sig hit till Kastellholmen på eftermiddagen — — det var en förfärlig olycka!

Sång N:o 7.

Mel. ur Regementets Dotter.

Hvem har väl hört, hvem har väl sett
Maken till olycksöden, som mig drabba?
Gud låt mig ej mista mitt vett,
Ty alla menniskor skola mig begabba.
Bränvinet sjönk i den djupa våg.
I, jordens alla folk, ömken mig och fasen!

Hur går det med mitt korn och med min råg?
Det är hårdt, det är hårdt, det är grufligt hårdt!
Det är svårt, det är svårt, det är rysligt svårt!
Den splitter nya galeasen!

Ah, der kommer han! — Hvad är det för sällskap han har med sej?

Åttonde scenen.

KUMMELLUND. JOB *och* SJÖMÄNNEN (*lifligt inträdande*).

Sång N:o 8.

Mel. ur Regementets Dotter.

JOB.

Hell dig, vår stadsmajor!
Hell dig, grosshandlare!
(*Räcker Kummellund ett glas.*)

SJÖMÄNNEN (*fattande muggar och glas*).

Hell dig, o. s. v.

KUMMELLUND.

Den äran är för stor!
Ödmjuka tjenare!

JOB OCH SJÖMÄNNEN.

Hell dig, o. s. v.

KUMMELLUND (*afbryter sången, fattar häftigt Jobs arm och för honom afsides.*) Heder och tack, min bästa herr svåger; men jag har något högst angeläget att säga dej. Ett fartyg har sjunkit för mej — jag är i stor penningförlägenhet — jag behöfver minst tjugu tusen riksdaler banko.

JOB. Behöfver svåger tjugu tusen riksdaler banko? (*Sjunger.*) Hell dig, vår stadsmajor o. s. v.

SJÖMÄNNEN.

Hell dig, o. s. v.

KUMMELLUND.

Den äran är för stor,
Ödmjuka — —

(*Bryter af sången och talar.*) Förlåt mej, bästa svåger, men det är inte tid till sång och glädje nu, när femtio tusen kannor bränvin ligga på sjöbotten. Jag är ruinerad!

JOB. Är svåger ruinerad!

(*Sjunger.*) Hell dig, vår stadsmajor —

KUMMELLUND. Tyst då! Jag vet, att svåger alltid är munter och tystlåten af sej.

JOB (*med full hals*).
Hell dig, grosshandlare!

KUMMELLUND (*håller handen för hans mun*). Skrik då inte, svåger lilla! Jag bedyrar på min ära, att om jag inte tills i morgon kan skrapa ihop tjugu tusen riksdaler banko, så är min kredit förstörd och jag nödgas — (*blir varse mamsell Rosennase*) hvad vill hon här att göra?

Nionde scenen.

DE FÖRRE. ROSENNASE.

ROSENNASE (*varm och flåsande*). Jag måtte väl inte komma för sent! Ack, min goda Job, min goda Job! (*Stödjer sig på Jobs skuldra.*)

JOB (*till Rosennase*). Flåsa ut, min lilla stumpa!

KUMMELLUND. Min bästa mamsell! Svåger och jag ha vigtiga affärer att språka om; uppehåll oss derför inte.

ROSENNASE. Vigtiga affärer! Ja, jag vet det! Men jag skall aldrig tillåta, att Job blandar sig deruti.

KUMMELLUND. Hvad säger mamsell?

ROSENNASE. Att jag aldrig ska tillåta, att stadsmajorens svåger ruinerar sig sjelf för att hjelpa andra. Min stackars Job, har du inte gjort nog för din svåger och hans familj?

JOB. Jo-o.

KUMMELLUND. Hvad har du gjort, svåger? Har du gifvit mig något än, svåger?

JOB. Ne-ej.

ROSENNASE. Har du inte gifvit hans dotter femtio tusen piaster i hemgift?

JOB. Jo-o.

KUMMELLUND. Har hon fått ett enda runstycke än?

JOB. Ne-ej.

ROSENNASE. Men hans löfte är så godt som hans pengar. Är det inte så, min älskade Job?

JOB. Jo, visst är mitt löfte så godt som mina pengar!

KUMMELLUND. Men du är ju millionär?

JOB. Ja, det är jag visst det.

KUMMELLUND. Tjugu tusen riksdaler är ju då ett inte för dig?

JOB. Tjugu tusen riksdaler är inte för mej.

ROSENNASE. Det må så vara; men Job har inte blott sej sjelf att tänka på — hans blifvande maka måste vara hans första och sista tanke.

JOB. Ja, svåger lilla, jag måste tänka på hustru och barn.

ROSENNASE. Ädle, omtänksamme man!

KUMMELLUND. Men, herre Gud, är det då ditt allvar, svåger, att neka mej denna ringa tjenst?

ROSENNASE. Den otacksamme! Han kallar det för en ringa tjenst! — Jo, sådan är verlden!

JOB. Det är otacksamt, svåger, att kalla det för en ringa tjenst.

KUMMELLUND. Är jag otacksam? Hvad i himlens namn ska jag då tacka för?

ROSENNASE. Han frågar hvad han ska tacka för! Der har du frukten af dina välgerningar, Job!

JOB. Jag tror svåger frågar, hvad han ska tacka för?

KUMMELLUND (*ursinnig*). Tacka mej hit och tacka mej dit! Jag tror jag får slag! Mamsell Rosennase! Det är ni som är orsaken till allt det här, listiga qvinna!

ROSENNASE. Hörde du, Job? I tio års tid har jag varit i hans hus, och hur har jag derunder blifvit behandlad?

KUMMELLUND. Har jag behandlat mamsell?

ROSENNASE. Min första vår har jag egnat honom, men nu är det slut. Min älskade Job! Min andra vår egnar jag dig. Låt oss lemna detta land, låt oss resa till Rio Janeiro. Med dig öfver hafven, med dig på andra sidan grafven! — (*Lutar sig emot Job.*)

(*Sjömännen, som vid början af scenen dragit sig något åt fonden, men nu närmat sig igen, gifva till ett gapskratt.*)

ROSENNASE (*spritter till*). Hvad vill dessa menniskor?

KUMMELLUND (*till sjömännen*). Hvad gapa ni efter? Hvad är det för folk, svåger? Kanhända det är din besättning?

FÖRSTE SJÖMANNEN. Jobs besättning! Ha-ha-ha! (*De öfriga sjömännen skratta.*)

KUMMELLUND. Kanske något af dina fartyg anländt, svåger lilla?

ANDRE SJÖMANNEN. Jobs fartyg! Ha-ha-ha! (*Sjömännen instämma.*)

ROSENNASE (*stödjande sig emot Job*). Befria mig från dessa otäcka menniskor!

TREDJE SJÖMANNEN. Hvad säger mamsell för slag? Job, som ni står och hänger på, är alls inte en bit bättre än vi, fast han nu är utstyrd som en löfklädd ökstock midsommarnattstiden.

FJERDE SJÖMANNEN (*till Job*). Seså, Job! Kom nu och drick med oss! Hvad tusan ska du med den der gamla hexan att göra? Hon ser ju ut som ett sönderblåst bramsegel. (*Sjömännen omgifva Job och vilja taga honom med sig.*)

ROSENNASE. Drömmer jag — eller — —

KUMMELLUND. Karlar! Hvad ha ni med min svåger att göra?

ANDRE SJÖMANNEN. Jo, rätt mycket; vi ä' hans kamrater, och han har i dag bjudit oss hit på en liten muntration; men efter herrn är hans svåger, så kom med och tag ett glas med oss, för det lär väl egentligen vara herrn som får betala kalaset.

KUMMELLUND. Hvad betyder detta? — Er kamrat, sa ni! — Min svåger är ju plantageegare på Rio Janeiro! (*Sjömännen skratta.*)

FÖRSTE SJÖMANNEN. Är du plantageegare på Rio Janeiro, bror Job?

JOB. Ja, visst är jag det — så säger alla menniskor.

FÖRSTE SJÖMANNEN. Nå, hvad säger du sjelf då?

JOB. Jag säger som alla menniskor, jag — jag vill inte bråka med någon, jag!

KUMMELLUND (*med ömklig ton*). Go' vänner! Är han inte skeppsredare? Har han inte femton skepp i sjön?

TREDJE SJÖMANNEN. Kanske herrn menar femton luftballonger? Har du blifvit luftseglare; bror Job?

JOB. Ja, om ni så egentligen vill det, så inte har jag något emot'et, inte, bara det inte blir något spektakel vidare.

KUMMELLUND (*till Job*). Olycklige! Svara mig! Är du rik eller fattig?

JOB. Som svåger vill. Nyss var jag rik, men inte bad jag om det, nu är jag fattig — inte har jag bedt om det heller.

KUMMELLUND (*förkrossad*). Således fattig!

JOB. Fattig, men stolt.

ROSENNASE. Och ni har då rakt ingenting?

JOB. Inte ett fnask, sa Kalle Bager.

ROSENNASE (*sjunker ned på en stol*). Jag dånar!

JOB. Det var ledsamt, 'det.

KUMMELLUND (*slår sig för pannan*). Ah, ett ljus går upp för mina ögon! — Bedragen, lurad, purrad! — — (*Rusar, utom sig, emot Job och fattar honom i kragen.*) Menniska! Jag — jag — galgfågel! — jag — jag — — gif mig igen min snusdosa!

JOB. Nu är det slut med hvissla, sa bond, tappa' läppen.

Tionde scenen.

DE FÖRRE. BOKHÅLLAREN (*inskyndande med ett bref i handen*).

BOKHÅLLAREN (*till Kummellund*). Jag fick veta, att herrskapet gått till Kastellholmen. Mamsell Rosennases morbror, den rike kommissarien Nyckellind, har aflidit i Söderköping, och som detta bref till mamsell Rosennase förmodligen är från hans sterbhusutredare, så skyndade jag genast hit för att lemna den glada underrättelsen; jag trodde mamsell var här.

KUMMELLUND (*rycker åt sig brefvet*). Tag hit brefvet, men tig som muren! (*Afsides.*) Kommissarien Nyckellind död — då är mamsell Rosennase hans arftagerska — allt kan då bli godt igen. — (*Skyndar till Rosennase och leder henne fram på scenen.*) Ack, mamsell! Vi ha båda varit föremål för en nedrig intrig, desto bedröfligare, som den kommit från mina närmaste anhöriga; men vi ska hämnas. Ack, mamsell! Vi ha länge missförstått hvarandra; men det är i olyckans stund som allt blir ljust omkring oss. Ack, mamsell! Jag har visst förlorat mycket, men har dock tillräckligt qvar att lefva af tillsammans med en öm maka; har du förstått mig, Beata? Svara mej! Hela mitt lif beror deraf.

ROSENNASE. Är detta en verklighet? O, säg att det inte är en dröm! — Äro vi på jorden eller i himmelen! — Anders! (*Lutar sitt hufvud mot Kummellunds axel.*) Anders! Din, för evigt din!

KUMMELLUND. Älskade flicka!

JOB (*sticker hufvudet emellan dem*). Hur ska det gå med den älskade Job då?

ROSENNASE (*till Job*). Bort från mina ögon, gemena menniska!

KUMMELLUND (*knuffar undan Job*). Du ska sättas inom lås och bom, du.

JOB. Det vore otrefligt, det; men jag afstår inte mina rättigheter på mamsell Beata, ty rika morbror i Söderköping är död, och derför så —

ROSENNASE (*häftigt*). Är morbror Nyckellind död?

JOB. Svåger stoppade nyss sorgbrefvet i fickan. (*Kummellund nyper honom i armen.*) Aj, ska svåger nypas?

ROSENNASE. Hvar är brefvet? Hvar är brefvet?

KUMMELLUND. Ser du, söta Beata, jag ville inte oroa dej i ett så vigtigt ögonblick; jag ville småningom bereda dej derpå; jag vet att du alltid är sängsibel af dej.

ROSENNASE. Brefvet, brefvet!

JOB. Fram med papperslappen, svåger lilla!

KUMMELLUND (*till Job*). Vänta, din spetsbof! (*Tager fram brefvet.*) Se här, söta Beata, men skyll dej sjelf, om öfverraskningen inte bekommer dig väl! — Söta Beata! (*Ger henne brefvet och kysser hennes hand.*)

ROSENNASE (*tager brefvet*). För all del, inga karesser midt på Kastellholmen! (*Småskrattande för sig sjelf.*) Morbror död — vi få väl se, herr stadsmajor! Inte tänker jag betala galeasen! (*Bryter brefvet.*)

KUMMELLUND (*för sig*). Gud låte henne inte ändra sig! Herre, stärk hennes kärlek!

ROSENNASE (*läser brefvet, under det Kummellund ser henne öfver axeln och äfven ögnar deri*). »Högädla mamsell Rosennase! I egenskap af utredningsman i kommissarien Nyckellinds sterbhus, får jag tillkännagifva, att bemälde kommissarie, som testamenterat största delen af sin qvarlåtenskap till fromma stiftelser, anslagit åt sin systerdotter, Beata Rosennase, en årlig lifstidspension af — femtio riksdaler banko!» (*Släpper brefvet.*) Femtio riksdaler!

KUMMELLUND (*slagen*). Femtio riksdaler!

JOB. Femtio riksdaler! — Det är ingen välsignelse med morbröderna nu för tiden, hvarken i Sydamerika eller i Söderköping.

KUMMELLUND (*som förut*). Allt åt fromma stiftelser!

JOB (*med blicken på Rosennase*). Och hon, den frommaste bland alla stiftelser, får bara femtio riksdaler banko — summa summarium sjuttiofem riksdaler riksgäldssedlar samma mynt.

ROSENNASE (*stödjer sig på Kummellunds axel*). Femtio riksdaler! — Men pengar utgöra ej lifvets högsta goda. Vi ska, hela verlden till trots, ändå bli lyckliga!

KUMMELLUND (*stöter Rosennase ifrån sig*). Dra så långt vägen räcker! (*För sig.*) Allt är förloradt — jag måste ge upp staten. Det gick väl an, om jag vore en simpel äng-

dividö, men jag är en offentlig person, jag är stadsmajor! Hvad ska mina officerare säga, hvad ska — —

JOB (*tager upp en stor snusdosa af näfver*). Ska det vara en pris dö Comte — de Contradans?

KUMMELLUND (*rycker dosan af Job*). Tag hit min snusdosa! — Hvad är det här? En näfverdosa! (*Slungar ifrån sig dosan och fattar Job i kragen.*) Karl, hvad har du gjort af min gulddosa?

JOB. Den har jag lånt bort — åt assistansen; jag är alltid hjelpsam af mej, jag. Guld ej annat är än mull.

Sång N:o 9.

Mel. ur Robert.

KUMMELLUND.

Hvad ångest och qval!
Hvad lyckan är fall!
Jag har intet val,
Jag måste cedera.
Men min väldiga arm
Ska stödja min harm
Och hålla den varm,
Som vill chikanera.

JOB OCH SJÖMÄNNEN.

Nej, se bara på o. s. v.

(Orden ur Robert.)

(*Efter sångens slut vill Kummellund störta ut, men mötes af Westerqvist och Mathilda.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRE. WESTERQVIST *och* MATHILDA.

KUMMELLUND (*fattar uti Westerqvist*). Herre!

WESTERQVIST. Hvad kommer åt svärfar?

KUMMELLUND (*till Westerqvist*). Kan ni se mig i ansigtet utan att rodna? (*Släpper honom och fattar i Mathilda.*) Vanartiga barn, kan du se på mig utan att blekna?

MATHILDA. Hvad menar pappa med det här?

KUMMELLUND (*till Westerqvist, under hårstrutt*). Hvar är de femtio tusen piastrar, som rika morbror gaf er? Ha-ha-ha!

JOB (*till Westerqvist*). Ja, hvar äro mina femtio tusen piaster? Ge mej igen mina femtio tusen piaster!

WESTERQVIST (*afsides*). Aj, för tusan!

KUMMELLUND (*som förut*). Den stora skeppsredaren på Rio Janeiro! Ha-ha-ha!

JOB. Ja, ro genast hit med mina femton skepp!

KUMMELLUND. Det är ni, min herre, som spunnit ihop denna nedriga intrig för att komma åt min dotter; men det har ni inte gjort än.

JOB (*för sig*). Ah — nu begriper jag chäsen!

ROSENNASE (*till Job*). Och det är ni, låga menniska, som varit ett medel dertill.

JOB. Mamsell Rosennase, ge mej igen min tobaksplantage!

WESTERQVIST (*till Kummellund med högtidlig stämma*). Otacksamme man! Är detta lönen för de tjenster jag gjort er? Genom mina relationer har det lyckats mig att bereda er fördelar, som väcka hela börsens afund. Staten reqvirerar hos er tio tusen tunnor råg, till undsättning åt de nödlidande i Upland och Vestmanland, efter tjugu riksdaler per tunna, och morbror Job har äfven sin del deri, ty ryktet om hans stora rikedom har underlättat mina bemödanden; se der är reqvisitionen! (*Lemnar Kummellund ett papper.*)

KUMMELLUND (*ögnar på papperet*). Ska jag tro mina ögon? — Tio tusen tunnor råg — och tjuge riksdaler! — Jag är räddad — jag är rik, stenrik! — — Lyckliga land, der rågen gäller tjuge riksdaler!

Sång N:o 10.

Fransk melodi.

KUMMELLUND.

För lyckligaste man,
Som finnes här i Norden,
Jag nu mej skatta kan,
Ja, till och med på jorden.
Min måg
Har skaffat mig af med min råg.
Min sköna råg — fallalalera!
Om hjertat låg — trallalalera!
Min måg min råg
Har sålt! Gud välsigne min måg.

ROSENNASE.

Ej mer jag söka vill
Att lyckans nycker fresta,
Ty hur det än bär till,

Så är det dock det bästa
Att gå
Mamsell, när man ingen kan få.
Att ogift gå — fallalalera!
Är bäst ändå — trallalalera!
Att gå — hå-hå!
Blir ledsamt på längden ändå.

JOB.

1.

Nu slut med lyckans dar,
Och slut med hela leken,
Ty morbror, stackars kar',
Sjelf kommit har på kneken.
Gud nås,
Ej mer jag får smörja mitt kräs!
Gud nås, Gud nås — fallalalera!
Mitt arma kräs — trallalalera!
Gud nås, mitt kräs
Får krypa i skrinet, Gud nås!

2.

Den som har penningbrist —
Och det ha ni visst alla —
Den önskar jag till sist,
Att på er lott må falla
Hvar dag
En morbror så riker som jag.
Den önskar jag — fallalalera!
Hvar enda dag — trallalalera!
Hvar dag, hvar dag
En morbror så riker som jag!

Lustspel med sång i en akt.

Uppförd på Nya teatern i Stockholm den 15 mars 1846.

PERSONER:

KRÄFTER, mäklare.
FRU KRÄFTER.
ROSALIE, deras dotter.
GABRIEL ENGEL, handelsexpedit.
SERBERUS, penningkarl.
HERR DARDANELL.
KLINGER, kompositör och musiklärare.
KINDLUND, skräddarmästare.
HERR von TANELL.
PUNKT, gäldstuguvaktmästare.
EN SLOTTSKANSLIBETJENT.
FLERE BYSATTE.

Kräfters rum på gäldstugan, snyggt möbleradt, med fond- och sidodörrar samt gallerfönster. Till venster står en skärm.

Första scenen.

KRÄFTER (*i elegant nattrock och nattmössa*). KLINGER, KINDLUND, VON TANELL *och flere andra bysatte* (*sittande vid ett frukostbord*).

Sång N:o 1.

Mel. Röfvarekören med solo ur »Gubben i Bergsbygden».

KÖR (*under glasens klang*).

Ja, låt oss jubla natt och dag!
Bort hvarje sorg, när drufvans safter flöda!
Ty hvar dag, ty hvar dag ha vi glada lag,
Och åt allt skratta vi, när de gyllne drufvor glöda.
Ljuft att i lugn få sitta här,
Fria från sorger och besvär!

KRÄFTER (*uppstigande jemte de öfrige*).

Som näktergalar sitta uti buren,
Man inom dessa galler sitter här,
Och fast man ganska mycket skyldig är,
Man liknar dock de oskyldiga djuren.
Liksom fåglar uti buren,
Ä' vi inom galler här,
Och fast man mycket skyldig är,
Man liknar dock de söta djuren.

KÖR.

Som näktergalar sitta vi i buren
Och likna de oskyldiga djuren.

KRÄFTER.

Hur går det till i verlden, mina bröder?

KÖR.

Hören, bröder!

KRÄFTER.

Alla der måste lefva af sitt guld.

KÖR.

Af sitt guld.

KRÄFTER.

Men vi, vi lefva af vår skuld.

KÖR.

Af vår skuld.

KRÄFTER.

Och hvarje björn på husmanskost oss föder.

KÖR.

Han oss föder.

KLINGER.

Ja, denna boning är treflig och huld —
Vill man ha lugn, så flytta till Söder!

KÖR.

Ja, visst är det sanning, hedersbröder!
Drick och sjung
Om vårt lugn.
Både gammal och ung —
Gammal och ung
Finner lugn,
Om han flyttar till Söder!
Ja, flytta till Söder!
Ja, låt oss jubla o. s. v.

Hvad den är dum,
Som icke förr
Tar sig ett rum
Inom vår dörr.
Så finnen då, I älskade bröder,
Hur skönt det är att vistas på Söder!

KRÄFTER. Mina herrar, jag får tacka er för den artighet, ni bevisat mig på min födelsedag; håll till godo med hvad huset förmår; frukosten, som min hustru skickat mig, är ypperlig, eller hur?... Slå i, herr Klinger, och se glad ut! (*Kastar sig på en stol och sträcker på sig.*) Ja, det är visst och sannt, jag är den lyckligaste menniska; — jag var mäklare, jag afslutade parti på parti och skrapade sönder mina stöflar

Sång N:o 2.

Mel. Fredmans Sånger N:o 45.

KRÄFTER.

1.

Lugnt våra dar förflyta,
Ej tjufvar in sig bryta,
Att våra pengar ta.
Ha! ha! ha! ha! ha! ha!
Vännerna derute vandra,
Lura, plundra jemt hvarandra.
Hit vännerna ej vandra
Att plundra kassorna.

KÖR.

Ha! ha! ha! ha! ha! ha! ha! ha!

KRÄFTER.

Hit vännerna ej vandra
Att plundra kassorna.

KLINGER. Ack ja! Denna fristad är likaså nödvändig för det stapplande geniet som träbenet för den amputerade, ty . . .

2.

Ett snille — ja, det största —
Får frysa, hungra, törsta
I alla sina dar.
Ha! ha! ha! ha! ha! ha!
Snillet man ej pensionerar,
Hur det diktar, komponerar. —
När snillet hit marscherar,
Strax sin pension det har.

KÖR.

Ha! ha! ha! o. s. v.

KLINGER.

När snillet hit marscherar,
Strax sin pension det har.

KINDLUND. Nå, är det bättre för oss stackars handtverkare då? Jag är skräddare, jag — det är ett olycksaligt yrke! Hur man klipper till och öfverskär, så blir man slutligen klippt och öfverskuren sjelf... Och en så'n mängd fuskare se'n! ... Bönhasar till och med bland qvinnfolken!

3.

Vårt yrke sjunkit neder,
Ty damerna sy kläder
Åt herrar alla dar.
Ha! ha! ha! ha! ha! ha!
På kredit vi laborera
Och diskonterna mankera.
En gång hvart år cedera,
Om man är ärlig kar'!

KRÄFTER. Låtom oss derför beundra bysättningens stora idé, mina herrar!

V. TANELL. Men, för tusan, att så här bli innestängd, att inte få komma ut på baler, konserter, spektakler — är det en lycka?

KRÄFTER. Långt derifrån, så vida man har pengar — men att få fritt husrum och dagtraktamente, lämpadt efter en helsosam diet, och hvarför?... Jo, för det man har skuld, som man inte kan betala — det kan väl inte kallas för nå'n olycka heller?

KLINGER. Nej, gudbevars, och derför välsignar jag den gamle Serberus, som satte mig hit.

KRÄFTER. Serberus?... Den procentarn!... Det är en af min dotters friare, men som jag en gång kastade på dörren.

KLINGER. Ja, men det hade inte varit så dåligt parti, ty han är ju rik.

KRÄFTER. Men snål — och när en far, som inte har något, skall gifta bort sin dotter med en gammal narr, som har mycket, så måste hon antingen strax bli enka eller kunna beveka sin mans hjerta till ädla gerningar; men Serberus är obeveklig.

KLINGER. Det är just det vi få se. Herr Dardanell har lofvat tina upp isen kring hans hjerta och skaffa mig ut härifrån på goda vilkor.

KINDLUND. Herr Dardanell intresserar sig för mig också.

KRÄFTER. Dardanell!... Ha! ha! ha!... Det är hans fixa idé att skaffa menniskor ut härifrån — han är ormen i vårt paradis! Gud låte honom bara inte vilja intressera sig för mig också!

V. TANELL. Hvad är det för en menniska egentligen?

KRÄFTER. En obegriplig varelse, en filantrop af modernaste slag. Han kommer hit hvar dag, men ingen vet, när han kom hit för första gången. — Han har aldrig varit insatt här, och ändå är han här bittida och sent; han har ej en enda skilling, och likväl har han hjelpt vida fler menniskor ut härifrån än den mest menniskoälskande jude hjelpt in. Det är en mycket farlig menniska!

DARDANELL (*sjunger utanför början af följande musiknummer*).

Efter en tysk melodi arrangerad af J. N. Ahlström.

Jag är här,
Jag är der!
Öfverallt der jag är
Flykta sorg och besvär!

ALLA. Der ha vi Dardanell!

Andra scenen.

DE FÖRRE. DARDANELL (*raskt inkommande*).

Sång N:o 3.

DARDANELL.

Jag är här,
Jag är der!
Öfverallt der jag är
Flykta sorg och besvär!

Jag flyger som svärmande biet,
Slår ner liksom jagande falk,
Och jag trotsar slottskansliet
Och hela vår utsökningsbalk.

KÖR.

Han flyger o. s. v.

DARDANELL.

Jag är här o. s. v.

Men pengar har jag inga —
Kassan är ständigt på häll;
Men riglar och bommar de springa
I stycken för herr Dardanell.

KÖR.
Men penningar har han inga o. s. v.

DARDANELL MED KÖR.
Jag är här o. s. v.

KÖR.
Han är här!

DARDANELL.
Nej, inte här, då jag är der.

KÖR.
Han är der!

DARDANELL.
Nej, inte der, då jag är här.

God morgon, mina barn! (*Går från den ene till den andre och trycker allas händer.*) Nå, hur står det till, mina vänner?... Bra, ser jag! — God morgon, bror Klinger! — Det går bra med affärerna — i dag blir du fri — den gamle Serberus kommer hit på morgonen för att ge dig ackord. — God morgon, herr Kindlund! — Ännu har det inte tagit skruf, men i nästa vecka så — — i allmänhet tycker man inte att det är synd om skräddare, ska jag säga. — Mjuka tjenare, herr stadsmäklare! — Jag har sprungit hela morgonen — saken är den, att jag sjelf fått mig ett litet bysättningsutslag på halsen — bara femtio riksdaler banko — till en obillig menniska, som misskänner mig och inte vill ge anstånd. — Men gör ingenting — i dag vill jag lefva för mina vänner och i morgon för mig sjelf. — Nå, har det kommit några nya gäster?

KINDLUND. Nej.

DARDANELL. Godt! — Jag behöfver något lugn för mina affärer. (*Till Kräfter.*) Nå, har familjen varit här än?

KRÄFTER. Ännu inte.

DARDANELL. Bravo! Presentera mig för er dotter. Hon gör ju ett godt parti.

KRÄFTER. Ett lysande parti.

DARDANELL. Gratulerar! Han har mycket pengar, den der bankiren?

KRÄFTER. Åhja, så der — ungefär — så och så många tusen.

DARDANELL. Hur många?

KRÄFTER. Så der ungefär... jag har inte så noga reda på...

DARDANELL. Det var fan till förmögenhet. — Den skulle jag behöfva för mina spekulationer.

KRÄFTER. Har herrn spekulationer också?

DARDANELL. Ja, jag har planer i mitt hufvud, som bestämdt skulle göra mig till millionär, om jag bara hade de första tio riksdalerna, men si det är just knuten det.

KRÄFTER. Men så sälj då en af era planer, för att få pengar att utföra de öfriga med.

DARDANELL. Vet ni hvad! — Jag har patent på att göra bräder af sågspån. — Hvilken outtömlig källa till rikedom!

KINDLUND. Det var märkvärdigt! — Har herrn gjort några sådana bräder?

DARDANELL. Inte just det, men att det låter sig göra, det kan ju hvar och en förnuftig menniska inse — och det kan ju vara nog det... Jag sålde idén till en spekulant för femtio riksdaler riksgälds.

KLINGER. Nå, blef han rik på det?

DARDANELL. Nej, för tusan, han kom hit in. Han köpte ett helt magasin med sågspån och hade bestämdt fått de präktigaste bräder, bara han förut hade sorterat sågspånen — men i stället rörde han ihop alltsammans, och hvad blef följden?... Jo, bräderna gick i spånorna tillbaka och han gick in på gäldstugan. — Men det gjorde ingenting, ty jag hjelpte honom genast ut igen, liksom jag gjort med många andra.

V. TANELL. Ett högst eget yrke.

DARDANELL. Ja visst, men jag tycker om det, ty det är det enda jag haft lycka med. Jag hade uppfunnit konsten att, med tillsats af mjöd, af en enda butelj gammalt vin kunna göra tre buteljer. Jag bjöd ut min uppfinning åt en källarmästare, men vet ni hvad han svarade? — Jo, den konsten kan jag göra med bara vatten, svarade han. En annan gång sökte jag gå upp i en luftballong för att förtjena pengar, men innan jag kom en aln från jorden, så gick ballongen sönder, och jag fick stryk af pöbeln för omaket. — Det var den enda reela behållning jag haft på mina affärer. Ja, mina vänner, jag har haft den gemenaste otur man kan tänka sig — det har funnits ögonblick, då

jag varit färdig att ta lifvet af mig, men hvarför det inte skett, ska jag berätta er.

Sång N:o 4.

Tysk melodi.

1.

Jag sökte en syssla med lön uppå stat
Och skäligen litet att göra;
Men bäst som jag sökte, så kom en krabat
Och tog den — hvad skulle jag göra? —
Beslöt med en kula nå dödens elf,
Men det går så krångligt att skjuta sig sjelf.

2.

Jag hade en flicka — och hvem har ej det? —
Så tjusfull som strålande dagen;
Men hur jag än suckade, knäföll och grät,
Jag snart utur brädet blef slagen.
Jag tänkte gå ner i den djupaste vak,
Men vatten var aldrig i tiden min sak.

3.

Då grep jag till tärningar, käglor och kort —
Mot ödet jag började chocken;
Men hur jag än spelte, så var det förgjordt —
I första partiet strök rocken.
Jag bums i ett träd ville hänga mig opp,
Men ej finns ett rep, som kan bära min kropp.

Och derför, go' vänner, existerar jag ännu. Jag går omkring och för böckerna åt distillatorer, bagare och bryggare; på detta sätt får jag mig mat och dryck och Gud vet hvad menniskan lefver af se'n. Häromdagen friade jag till en rik traktörsenka på Ladugårdslandet. Hon hade ingenting emot mig för öfrigt, men ville prompt jag skulle skaffa mig diversehandlartitel först. Hur jag vigilerade, så lyckades jag, och i dag har jag utlöst ett borgarbref (*upptager ett stort papper*) på kredit, det förstås. Jag bedyrar, att jag är den förste, som magistraten gifvit kredit.

ALLA. Gratulerar! Gratulerar!

DARDANELL. Heder och tack! Nu fattas det mig bara bod, förlag och kunder — ingenting annat. — Men, för tusan, herr stadsmäklare, lycka till på er födelsedag!

KRÄFTER. Jag har den äran . . .

DARDANELL. Att vara handelns representant här på stället... Ni representerar det talrikaste ståndet härstädes (*till Klinger och Kindlund*) näst musiken och handtverkerierna. — De ha företrädet, de.

KRÄFTER. Jag tror att herr von Tanell gör dem rangen stridig.

DARDANELL (*till von Tanell*). Hvad är ni, min herre!

V. TANELL (*förlägen*). Jag?... Jag är... just ingenting egentligen.

DARDANELL. Ingenting, sa' ni? — Min herre, ni representerar den talrikaste korporationen i Stockholm — mjuka tjenare, herr kunglig sekter.

V. TANELL (*häftigt*). Min herre, man skämtar inte med olyckan.

DARDANELL. Ar ni olycklig? (*Häftigt.*) Vill ni ut?

V. TANELL. Ack, visst vill jag det, antingen i dag eller i morgon.

DARDANELL. Hur mycket sitter ni för?

V. TANELL. Femtio riksdaler banko.

DARDANELL. Bagatell! (*Gifver honom handen.*) Ut ska ni — men inte i dag — gör mig den tjensten att bli qvar här tills om måndag.

V. TANELL. Utan minsta svårighet. — Tänker herrn betala min skuld?

DARDANELL. Nej tusan — jag har inte så inne, men jag har resurser här (*pekar på sitt hufvud*) — saken är afgjord. — Om måndag är herrn fri. — Hvad jag gerna vill skänka friheten åt er alla! — Friheten, denna himmelens gåfva!

KRÄFTER (*med ifver*).
Frihet, du ande, som på kraftfulla vingar.

DARDANELL. Inte sannt? Herrn älskar också friheten?

KRÄFTER. Om jag älskar den?... Jag tillber den! — Jag rullar mig i stoftet för friheten.

ALLA. Det gör vi alla.

DARDANELL. Så lefve friheten, den förädlade, den sansade, den begränsade friheten!

ALLA. Hurra!

Tredje scenen.

DE FÖRRE. PUNKT (*häftigt inkommande*).

PUNKT. Tyst då, för all del, go' herrar, det hörs ju kring hela sta'n. Folket kan tro, att herrarne ha roligt här, och det lär väl inte vara meningen på detta ställe... derför i kraft af mitt embete...

DARDANELL (*sätter ett glas för Punkts läppar, fattar med ena handen honom i hakan och böjer hufvudet bakåt, medan han håller i honom med den andra*). Min kära vaktmästare, ni är den störste fornforskare i Sverige.

PUNKT. Är jag en fornfuskare?

DARDANELL. Ja, ty ni vandrar natt och dag bland ruiner.

PUNKT (*sedan han klunkat i sig vinet*). Delikata varor!... Säg, har jag inte delikata varor?... Herrarne må gerna roa sig, men skrik inte så förfärligt, ty min dotter håller på med sin lektion i franskan och...

DARDANELL. Hvad tusan, ämnar vaktmästarn uppfostra henne till guvernant?

PUNKT. Jo, så hampar det sig, min gunstig herre.

DARDANELL. Men om alla flickor uppfostras till guvernanter, hvar ska vi slutligen få husmamseller och pigor ifrån?

PUNKT. Det rör mig inte — det är en af mina principer, ser herrn... Ju mer musik och franska flickorna kunna, desto förr bli männerna ruinerade, och ju förr de bli ruinerade, desto förr komma de hit. — Men, det var sannt, det har kommit hit en ny kund — en utländing, ty han talar tyska som en häst.

DARDANELL (*ifrigt*). En tysk? Hvad är han för slag?

PUNKT. Det rör inte herrn. — (*Sakta till honom.*) Låt nu bara bli att krångla ut honom också. Skaffa gerna bort slarfvet, men låt hederligt folk stanna qvar, sådana som förstå att lefva — förstår herrn? (*Till Kräfter.*) Han kommer att inqvarteras här i herr stadsmäklarns rum.

KRÄFTER. Det var dumt, det, ty jag väntar hit min familj hvar stund.

PUNKT. Frun och mamsell ha nyss kommit.

KRÄFTER. Så mycket bättre. (*Till de andra.*) Om förlåtelse, mina herrar, men unnen mig ett ögonblick att vara make och far!

KLINGER. Af hela vårt hjerta, men glöm inte att brylån väntar. (*Går med de öfriga utom Dardanell.*) I fall damerna vilja hedra oss med sin närvaro, så har jag en kopp chokolad att bjuda på.

Fjerde scenen.

KRÄFTER. DARDANELL. FRU KRÄFTER *och* ROSALIE (*strax derefter*).

KRÄFTER. Ni följer inte våra vänner, herr Dardanell?

DARDANELL. Ack, nej, låt mej stanna qvar, för att lära känna familjen.

Sång N:o 5.

Tysk melodi: Eremiten på S:t Bernhard.

FRUN (*ilar in och omfamnar sin man*).

Jag får gratulera dej, älskade man,
På din födelsedag!

ROSALIE (*omfamnande sin far*).

Att se dig var ljufvaste fröjden jag fann,
Min lyckönskan ock tag!

KRÄFTER (*lindande sina armar om dem begge*).

Haf tack, mina dyraste, tack för allt godt,
Ni redan ha skänkt mig i dag!
Buljonger och stekar af eder jag fått,
Men hyra och ved skaffar jag.

ALLA.

Den gladaste trösten i sorgen är,
Att omges af hvar' och en man har kär.
Glädjen, glädjen större än olyckan är.

KRÄFTER (*visar på Dardanell*).

Jag får presentera för eder en vän —
Det är herr Dardanell.

FRUN (*niger*).

Jag er på beskrifningen känner igen.

ROSALIE (*niger*).

Ni mot alla är snäll!

DARDANELL (*bockar sig och krusar*).

Mitt herrskap, förlåt mig! Gunås, jag ej är
I artighetskonsten så lärd;
Men ack, den som kunde få råka er här,
När sjelf jag en gång här blir värd!

ALLA.

Den gladaste o. s. v.

FRUN. Min stackars gubbe, hvad det gläder oss att se dig vid så gladt lynne!

ROSALIE (*tager fram en sydd plånbok*). Min goda pappa! Den här plånboken har jag sytt, för att ge dej den på din födelsedag. — Måtte den ha lycka med sej!

KRÄFTER (*mottager plånboken*). Tack, min unge! Hvad den lilla plånboken är vacker — den näns jag visst inte lägga pengar i. — Hvilken tröst att vara så älskad som jag!

FRUN (*omfamnar sin man*). Ack, min vän!

ROSALIE. Men nu, söta pappa, behöfver jag tröst af dej! Min Heine har rest, min älskade Gabriel är borta! (*Gråter.*)

KRÄFTER. Har han bedragit dej!... Har han kanske fått nys om min sydländska resa?

FRUN. Nej, Gud vare lof! Han var tvungen att resa hem till en morbror i Berlin, som håller på att dö och den han får ärfva.

ROSALIE (*upptager ett bref*). Här har jag hans bref. — Ack, min Gud, hvad han skrifver vackert! — Den gudomligaste tyska man kan tänka sej! — Var det inte bra lyckligt, att jag fick lära mig tyska språket, pappa!... Utan det hade jag aldrig blifvit bekant med min älskade Gabriel. Jag ska läsa upp brefvet.

KRÄFTER. Det värsta är att jag glömt min tyska något.

ROSALIE. Jag skall öfversätta, jag. Ack, hvad han skrifver vackert! (*Läser.*) »Ideal meiner Seele!»

DARDANELL (*för sig*). Se så, nu börjas det!

ROSALIE (*läser*). »Die Pflicht ruft; wir müssen gehorchen.» — Pligten ropar, vi måste höra! — Mein Onkel liegt

krank danieder; er wünscht mich ehestens zu sehen.» — Min onkel ligger sjuk dernere; han önskar mej innan dess att se. — »Versage mir aber deine Gunst nicht.» — Försäg mig icke din gunst. — »Du in meiner Herzen tief eingewurzelt ist.» — Du i mitt hjerta djupt inrotad är.

DARDANELL. Inrotad?

ROSALIE. Inrotad, ja. — Wurzel betyder rot — inrotad, ja. — »Ich rufe dir an» — jag ropar dig an, — »dass du mich niemahls vergesset» — att du mej aldrig förgäter — »Wo ich auch hinziehe» — hvar jag ock hänser — »überall wirst du mir als mein guter Geist begegnen» — öfverallt vill du mig som min gode ande begagna. — »Belebendes Wesen meines Daseins auf ewig Dein!» — Blifvande väsen af mitt väsen evigt din!

DARDANELL (*för sig*). Hvad jag hafver skrifvit, det hafver jag skrifvit.

ROSALIE. Det vore ändå någon tröst i min saknad, om jag bara slapp den der elaka herr Serberus, vår värd der hemma, som beständigt förföljer mig med sina kärleksförklaringar.

KRÄFTER. Förföljer han dig ännu, den gråhårige narren! Om jag bara fick honom mellan fyra ögon en gång till, så skulle jag minsann ...

DARDANELL. Det går lätt för sig — han kommer hit på ögonblicket.

ROSALIE. Kommer han hit! ... Låt mig då gömma mej; jag vill inte se det odjuret!

KRÄFTER. Vi gå in till herr Klinger, som bjudit oss till sej. — Jag väntar dessutom en kamrat, som ska bo här i rummet med mej.

ROSALIE. Det var förargligt. — Tänk om det vore någon kavaljer, som jag dansat med på balerna!

KRÄFTER. Var trygg, mitt barn — i sådant fall låtsar jag som jag inte vore din fader. — Tyst, det kommer någon uppför trappan ... låt oss skynda oss in! (*Alla gå in i sidorummet.*)

Femte scenen.

ENGEL *och* PUNKT.

PUNKT (*öppnande dörren*). Stig på, min herre, och var som ni vore hemma här!

ENGEL. Ich danke! (*Framträder mycket svårmodig och med korslagda armar.*)

PUNKT (*för sig sjelf*). Han är tysk och förstår inte ett ord svenska; lyckligtvis känner jag något till språket. (*Hostar och närmar sig Engel.*) Wohl ankommen, mein herr, — vara tysk — kan ni döjts sprecken — aber — oder — dass — sitse neder, sitse neder!

ENGEL (*gör en gest åt dörren*). Gehe!

PUNKT. Ja, ja — ich gehen allerede. (*För sig.*) Han grinar åtminstone på svenska. (*Går.*)

Sjette scenen.

ENGEL (*allena, kastande sig på en stol*).

Så'n fördömd händelse! Är det här målet för ynglingens drömmar! (*Stiger upp.*) Det är hårdt, det är omenskligt, att beröfva en friheten, när man som bäst kunde begagna den! — Och hvarför? — För det man inte kan betala några lumpna riksdaler! — Är det då någonting så ovanligt och himmelsskriande att man inte kan betala sina skulder?... Det är ju inte annat än en medfödd svaghetssynd som går ifrån slägte till slägte! — Hvad skulle Rosalie säga, om hon visste det här? — Gud, hvad jag är olycklig!

Sjunde scenen.

ENGEL. DARDANELL (*insmygande från sidorummet*).

DARDANELL (*efter att en stund hafva betraktat Engel*). Der ha vi vår utlänning. Min herre — habe die Ehre!

ENGEL (*spritter till*). Wass ist dass? — Fan anamma, att jag inte kan få vara i fred!

DARDANELL. Wass ist dass? För att vara utlänning, så talar herrn fullt ut så vacker svenska som trots någon inföding.

ENGEL. Ack, min herre, jag är förtviflad.

DARDANELL. Vill ni komma ut?

ENGEL (*springer upp*). Fråga den som ligger på sjöbotten, om han vill ha frisk luft.

DARDANELL. Ni heter?

ENGEL. Gabriel Engel — handelsexpedit.

DARDANELL. Gabriel Engel — ett godt namn, fast det inte duger på börsen. Guvernören öfver Gillbyhof sade ni var tysk.

ENGEL. Inte just så alldeles; men för att göra lycka här i landet, måste man vara utlänning. Jag är förlofvad med en rik flicka. Hade jag gjort min kärleksförklaring på svenska, hade jag bestämdt fått korgen. — Men hur ska jag komma ut härifrån?

DARDANELL. Hvad heter er björn?

ENGEL. Serberus, en procentare, en slyngel.

DARDANELL. Behöfs ingen beskrifning. — Mannen är känd. Hur blef ni skyldig den figuren?

ENGEL. Jag är, som jag nämde, förlofvad med en rik flicka, hvars far är ute på resor. För att bli intressant, måste jag göra uppoffringar.

DARDANELL. Uppoffringar? Kalla det helt enkelt för skulder, så behöfs inga vidlyftigheter.

ENGEL. Procentar Serberus köper upp mina reverser — Gud vet hvarför — och lagsöker mej. — Jag förlorar kontenansen och — blir bysatt.

DARDANELL. Är karlen tokig? Köpa sig tillstånd att försörja folk! — Men jag måste bort. — Er sängkamrat firar sin födelsedag, och jag har beslutit ge honom friheten till present. — Derför måste jag bums till hans fordringsegare, en herr Rasperson, också en juvel... men jag är snart tillbaka. (*Går till sidodörren.*) Herr stadsmäklare!

Åttonde scenen.

DE FÖRRE. KRÄFTER.

KRÄFTER. Hvad behagas?

DARDANELL. Jag får den äran presentera handelsexpediten herr Engel och herr Kräfter, en af våra utmärktaste mäklare. — Roa er så godt ni kan, mina herrar, jag kommer strax tillbaka... Mjuka tjenare! (*Trallar i det han går.*)

Jag är här,
Jag är der,
Öfverallt der jag är
Flykta sorger och besvär.

Nionde scenen.

DE FÖRRE (*utom Dardanell*).

KRÄFTER. Välkommen! Jag hoppas vi ska få många roliga dagar tillsammans.

ENGEL. Tackar ödmjukast! Herr stadsmäklarens namn är Kräfter. — Skulle min herre vara slägt med...

KRÄFTER. Min familj har äran vara de enda Kräfterna i landet.

ENGEL. Herrn är således slägt med den sköna och rika mamsell Rosalie Kräfter?

KRÄFTER. Den sköna och rika? — Ja, det är klart, det.

ENGEL. Hennes far är på en längre resa.

KRÄFTER. Ja, och en mycket vinstgifvande resa. — Ja, det är min bror, det.

ENGEL. Er bror?... Och ni sitter här?

KRÄFTER. Vi ä' lite bruljerade — men skulden är på min sida — han har tagit sin hand ifrån mig. — För öfrigt är det en förträfflig man och den ende bland alla köpmän i Sverige som är poetisk af sig... Hans hustru och dotter besöka mig ibland. Känner min herre dem?

ENGEL. Till anseende — en af mina vänner umgås der i huset.

KRÄFTER. En af era vänner? Kanske ni är bekant med herr Heine från Berlin?

ENGEL. Herr Heine? . . . Jo-o — nog känner jag honom alltid.

KRÄFTER. Han är förlofvad med min brorsdotter.

ENGEL. Så är det, ja.

KRÄFTER. Det ska ju vara en mycket bra ung man, det?

ENGEL. Utan tvifvel — en — en ganska förträfflig ung man — också ä' vi oskiljaktiga — det vill säga, våra själar — ty han har rest till Berlin, han.

KRÄFTER. Han kommer att ärfva en rik onkel.

ENGEL. Kommer han det?

KRÄFTER. Det vet jag bestämdt.

ENGEL. Det var så mycket bättre, det.

KRÄFTER. Men att ni inte vet det?

ENGEL. Inte just egentligen; men jag ska säga, att en ung man med hans förmögenhet inte bryr sig det minsta om att ärfva. — Jag tror snarare, att onkelns sjukdom smärtar honom . . . ty i hans närvarande ställning är pengar detsamma som noll för honom.

KRÄFTER. Det fägnar mig på det högsta att höra. (*Afsides.*) Gud vare lof! Jag får ju den bästa måg i verlden! (*Högt.*) Det är tvänne damer här som det skulle glädja mycket att få höra talas om er vän.

ENGEL. Tvänne damer?

KRÄFTER. Som just ä' på besök hos mig och hvilkas bekantskap skulle intressera herrn. (*Går till sidorummet.*) Kom ut på ett ögonblick!

Tionde scenen.

DE FÖRRE. FRUN *och* ROSALIE. (*När fruntimmerna och Engel blifva hvarandra varse, stanna de alla tre under den högsta förvåning.*)

Sång N:o 6.

Mel.: Fredmans sånger, N:o 1 Bacchi Härolder.

ROSALIE.

Himmel!

ENGEL.

O, himmel!

FRUN.

O, himmel!

KRÄFTER.

Hva' falls?

Drömmer jag eller...

ENGEL.

Jag är om en hals!

KRÄFTER.

Jag det ej begriper alls.

ENGEL.

Det går kring som i en vals!

FRUN.

Men har han då ifrån Stockholm ej rest?

ROSALIE.

Har jag hans afsked i brefvet ej läst?

ENGEL.

Jo, nu blef jag riktigt qväst!

KRÄFTER.

Se, han blänger som en best!

ALLA.

Hur skall detta jag begripa?
Man förståndet tappar bort!

ENGEL.

Hur undkomma denna knipa? —
(*Sakta till Rosalie.*)
Liebes Mädchen, sag' kein Wort!

ALLA.

Jo, man förståndet tappar bort!

KRÄFTER (*gör öfver på andra sidan, till Engel*).

Hvarför talar herrn på tyska?

ENGEL (*sakta till Kräfter*).

Svenska jag ej tala kan.

KRÄFTER.

Nyss ni talte?

ENGEL.

Det var ryska.

KRÄFTER.

Han är tokig, stackars man!

ALLA.

Hvem denna härfva reda kan!

(*Paus, hvarunder de fortfarande se på hvarandra förvånade.*)

KRÄFTER (*till sin hustru och dotter*). Jag vet i sanning inte hvar jag är hemma! — Ha ni sett herr Engel förut?

ROSALIE (*till Engel*). Engel?

ENGEL (*sakta till Rosalie*). Ja, dein guter Engel!

ROSALIE (*till Engel*). Wofür bist du hier?

ENGEL. Ich habe meine Planen, meine Liebste!

KRÄFTER. Min herre! Ni känner då min svägerska och min brorsdotter?

ENGEL. Ja, ja, etwas, etwas!

FRUN (*till Kräfter*). Han måtte väl inte kommit hit för att... om han skulle misstänka din belägenhet...

KRÄFTER (*sakta till frun*). Var trankil! Han tror att jag är min bror; men hvarför blef ni så förvånade, när ni fick se den herrn?

ROSALIE (*häftigt*). Han liknar så mycket min älskade Heine.

KRÄFTER. Bara inte likheten också sträcker sig till finanserna. Herr Engel berättade för mig, att Heine ska vara den förträffligaste menniska.

ENGEL. Verzeihen sie! Ich bin eben der Mann, der am wenigsten sein Lobredner sein darf... (*Afsides.*) Fördömda belägenhet!

KRÄFTER. Men hvarför talar herrn tyska, frågar jag ännu en gång?

ENGEL (*med patos*). Warum? Haben sie je ein Warum in meinen Thaten, Thun und Treiben wahrgenommen? — Ich werde wom Instincte regiert! Verstehen sie? — Nicht aber von dem groben, gemeinen, thierischen Instincte. — Nein, mein Herr! Nein, meine Damen! — Der Funke der Freundschaft, der Magnet der Liebe, der Ruf der Tugend, diese sind die Mächte, die mich mächtig hinziehen und meine Seele übermächtigen. Ich habe geendet. (*Slår sig för pannan.*) Uff!

KRÄFTER. Gud bevare oss väl! Den menniskan är alldeles förryckt!

FRUN. Jag vet inte om jag drömmer eller är vaken.

ROSALIE. Nej, pappa, du förstår honom inte!... Mamma, han är oskyldig, tro mig. — Det hvilar ett moln öfver våra öden.

ENGEL (*sakta till Rosalie*). Rosa! Darf ich allein mit dir sprechen?

ROSALIE (*hemligt till honom*). Ich will sehen was ich machen kann. (*Pekar på sidorummet*). Gehe darein, mein Freund!

ENGEL (*går till sidodörren, men vänder sig om*). Danke recht sehr! Bald wird sich Alles aufklären: der Schein wird schwinden, das Gute wird sich entfalten — und — und das Glück — Glück... (*För sig.*) Den största lyckan vore att väl slippa härifrån. (*Springer in.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRE (*utom Engel*).

KRÄFTER. Han är spritt galen!

ROSALIE. O, nej! ... Det ligger en djup betydelse i hvarje ord han talar, och ni kan väl inte tro att han kommit hit för det han har för litet pengar.

KRÄFTER. Inte kan han gerna ha kommit hit derför, att han har för mycket pengar.

ROSALIE. Du känner inte tyskarnes ideer, pappa.

FRUN. Rosalie har rätt. Tyskarne ä' inte som vanliga menniskor. Säkert har han gått hit in för att studera folklifvet.

KRÄFTER. Vackert folklif! ... Men ännu en gång, jag begriper inte hvarför den der karlns åsyn förbluffade er så.

ROSALIE (*till sin mor*). Röj honom inte! — Han bad mig derom! ... Snart skall slöjan lyftas och allt bli klart för oss.

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. KLINGER.

KLINGER. Hela sällskapet är samladt, herr stadsmäklare! ... Det är blott herrn och damerna som återstå. — En kopp chokolad har inte ondt gjort, eller hur, mina damer!

KRÄFTER. Oändligt förbunden, herr Klinger; vi ska genast ta del i laget. (*Bjuder armarna åt fru och dotter och går in med dem.*)

Trettonde scenen.

KLINGER. SERBERUS (*strax derefter*).

KLINGER (*slår sig ner vid bordet*). Vinet, som är qvar i buteljerna, står och slår af sig. Brylån väntar visserligen der inne, men det ena goda förskjuter inte det andra. (*Dricker.*) Man säger att poeter och kompositörer behöfva mer våtvaror än andra menniskor, men det är ju så naturligt, det. Själen skulle på sin höga flygt slutligen bli som en

soltorkad gädda, om hon inte då och då fuktades med Bacchi safter.

Sång N:o 7.

Mel. ur op. Cendrillon: »A quoi bon la richesse».

När det mörknar i ens hjerta,
Tag ett glas, så ljusnar det.
Solen kommer som en tärna
Och bestrålar hvarje fjät!

Fjortonde scenen.

KLINGER. SERBERUS (*insmygande*).

KLINGER.

Som en mö soln inträder
Och bestrålar hvarje hörn.

SERBERUS.

Gör jag det?... Mycken heder!

KLINGER.

Var välkommen, kära björn!

SERBERUS.

Inte tycks det mycket troligt,
Att man här kan lefva godt.

Tillsammans.

SERBERUS.

Men jag ser att ni ha roligt,
Tacka mig för denna lott!

KLINGER.

Ja, för fan, visst ha vi roligt,
Er jag önskar samma lott!

KLINGER. Tusenfallt välkommen, herr Serberus!... Tack för fritt husrum, goda, stadiga vänner, som aldrig öfverge en, och ett lif utan bekymmer!

SERBERUS. Tackar ödmjukast!... Litet, men välment!... Jag kommer hit på herr Dardanells begäran! — Han lät mig förstå, att herrn ville bjuda ett hyggligt ackord.

KLINGER. Jag har setat här ett halft år och således redan kostat er ganska mycket. Efterskänk mig genast de tre hundra riksdalerna jag är skyldig er, och jag beger mig strax härifrån, så slipper ni betala något mera. Den ena tjensten mot den andra.

SERBERUS. Herre, om jag gick in på så'na ackord, skulle jag slutligen komma in sjelf.

KLINGER. Ni är stor hushållare. Vet ni hvad? Tag ut lagsökning på er sjelf och sätt sedan in er sjelf. — Vet ni, man kan inte på något ställe lefva för så godt pris som här.

SERBERUS (*för sig*). Gud tröste mej! Jag har låtit honom sitta för länge här. — Han har förlorat all ambition... (*Högt.*) Nå, så sitt här då!... Er ödmjuka tjenare! (*Ämnar gå.*)

Femtonde scenen.

DE FÖRRE. DARDANELL.

DARDANELL (*i det han kommer in*).

Jag är här,
Jag är der,
Öfverallt der jag är,
Flykta sorg och besvär!

Ah, hvad ser jag! Lycka till, go' herrar! Saken är uppgjord, ser jag! (*Omfamnar Serberus.*)

SERBERUS. Nej, pass mante! Den der karlen är skyldig mig två hundra riksdaler banko. Jag slår af till femti procent, och återstoden betalas inom tvänne år med femti riksdaler banko om året. Är det inte hederligt bjudet, det?

KLINGER. Jag ger inte mer än tjugufem procent, och derpå får han en förskrifning på min blifvande lön i Musikaliska akademien, och dermed punkt! (*Sätter sig och dricker.*)

SERBERUS. Jag kan omöjligt vara belåten med att endast få tjugufem riksdaler om året.

DARDANELL. Är herrn då mera belåten med att alls inte få femti?

SERBERUS. Ogerna vill jag hålla honom här längre. — Jag har satt in några andra personer, som kosta mej rätt vackert. Jag kan inte sätta in alla menniskor heller.

DARDANELL. Jag tycker i allmänhet inte om ackord: om jag vore skyldig er, så hellre än jag gaf er en enda procent, blef jag skyldig er i alla mina da'r.

SERBERUS. Tack ska ni ha! ... Nå, hur är det? ... Får jag mina femti riksdaler?

DARDANELL. Herr Serberus, var så god och observera! ... (*Pekar på Klinger.*) Betrakta den der menniskan ... Hvad är det han gör nu?

SERBERUS. Hvad han gör? ... Han dricker, tycker jag.

DARDANELL. Och ni tror, att en musikus som dricker har råd att betala sina skulder? Herre, ni känner inte verlden!

SERBERUS (*häftigt*). Nå, så får det gå för fem och tjuge då, bara jag vore säker på att få dem.

DARDANELL. Jo, dem får ni nog. — Se så, bror Klinger, gör upp affärn nu.

KLINGER (*i det han skrifver*). Skönt! ... Vill herr Serberus lära sig spela gitarr, så informerar jag fritt, eller spela efter Garcias metod, så står jag också till tjenst.

SERBERUS. Besvära sej inte, min herre!

DARDANELL (*ser på hvad Klinger skrifvit*). Se så, nu är det bra. (*Tager papperet och ger det åt Serberus.*) Tag det här och ge honom hans dokument tillbaka. (*Till Klinger.*) Du är fri, min vän. (*Pekar på Serberus.*) Omfamna din välgörare och låt se jag får heder af dig.

KLINGER (*omfamnar Serberus*). Kom till mitt bröst, Harpagon! ... Jag skall dedicera till er första häftet af mina fantasier för triangel. — Nu in att taga afsked! (*Springer in i sidorummet.*)

Sextonde scenen.

DE FÖRRE (*utom Klinger*).

SERBERUS. Ni är en besynnerlig menniska, herr Dardanell! Men jag tycker om er i alla fall.

DARDANELL. Herrn nämde nyss, att herrn satt in ett par andra personer här.

SERBERUS. Ja, ty annars hade den der musikanten inte sluppit ut så lätt. De andra har jag satt in och det — af pur kärlek.

DARDANELL. Är det af kärlek man sätter folk inom lås och bom? — Hvem är ni då kär uti?

SERBERUS. Det är kuriöst — men jag kan inte hjelpa det; jag är alldeles galen i mamsell Rosalie Kräfter — det har kostat mig mycket, det.

DARDANELL. Har ni då gifvit henne så mycket?

SERBERUS. Nej, visst inte, men jag har öfver ett år hållit fadern på detta ställe, och i dag skaffade jag hit hennes älskare också. — Kan det inte vara nog, det?

DARDANELL. Hvad för slag?... Är det inte herr Rasperson som satt in stadsmäklaren?

SERBERUS. Jo, men för min räkning. — Jag kunde ju inte låta flickan veta, att jag förde hit fadern.

DARDANELL (*svänger sig omkring*). Ha, ha, ha! Det är förträffligt!... Och jag som nyss...

Jag är här,
Jag är der,
Öfverallt der jag är
Flykta sorger och besvär.

Ypperligt!... Ha, ha, ha!

SERBERUS. He, he, he! Inte sannt!... Var det inte en ypperlig spekulation?

DARDANELL. Men jag kan inte begripa, hvarför herrn väljer så'na medel för att bli älskad?

SERBERUS. Hvad skulle jag göra? — Fadern hotade att kasta mig på dörren, fast jag är hans egen värd. Jag måste derför på något sätt bli af med honom, för att kunna göra mig älskvärd utan att behöfva riskera armar och ben.

DARDANELL. Och det lyckades?

SERBERUS. I början! — Jag visade mig såsom familjens välgörare och lät hyran stå obetald; men för att få tillfälle att tala med flickan och göra mig omtyckt, gick jag dagligen ner och kräfde dem.

DARDANELL. Det förvånar mig, att min herre inte för längesedan besegrat den sköna, då herrn användt så många ypperliga medel.

SERBERUS. Oförmodadt blir hon nu bekant med en probenröjter från Göteborg, som heter Engel — min onde engel. — Han ger sig ut för att vara en rik berlinare med namnet Heine.

DARDANELL. Nå, men sa' ni henne inte det?

SERBERUS. Hvad skulle det ha tjent till? Flickan blef kär i den äfventyrarn. — Hade jag nu demaskerat honom, så hade det strax hetat, att han ljugit af bara kärlek, och allt hade blifvit förlåtet. — Nej, jag var fiffigare, jag... Jag köpte upp hans reverser och bysatte honom.

DARDANELL. Knepet är inte dumt, men något osäkert.

SERBERUS. Hvarför det?

DARDANELL. Jo, så länge era rivaler ha mig till beskyddare.

SERBERUS. Ni måtte väl inte tänka förråda mig?

DARDANELL. Men hvad tänker ni på, som blir kär i en så ung flicka! — Tänker ni bli kammakare på gamla da'r? — Vill ni ha förströelse, så slå er på att dricka, det passar bättre. Venus är ungdomens förtjusning, men Bacchus är ålderdomens glädje och tröst... Dricka ska ni — dricka, så ni blir röd i ansigtet som qvällens purpurglöd... (*Fattar uti och skakar honom.*) Skräm inte slag på kärleksgudinnan, herre! — Bacchi kärlek anstår era gråa hår — en kärlek på oxhufvuden och buteljer!

SERBERUS. Herre, herre! — Det kommer någon!... Om det vore min rival! — Jag vill inte synas!

DARDANELL (*skjuter honom bakom skärmen*). Göm er der så länge!

Sjuttonde scenen.

DE FÖRRE. ROSALIE.

ROSALIE (*inspringande*). Ändtligen slapp jag ifrån!

SERBERUS (*för sig*). Hon!... Ack, min Gud!

ROSALIE. Herr Dardanell! (*För sig.*) Jag trodde det var Gabriel. (*Sätter sig.*)

SERBERUS (*sticker fram hufvudet*). Herr Dardanell!

DARDANELL (*närmar sig honom*). Var för all del stilla!

SERBERUS. Hvad vill hon här?

DARDANELL. Hon besöker dagligen sin far.

SERBERUS. Och jag som satte hit hennes älskare! En sådan narr jag var!... Hvad har jag gjort!

DARDANELL (*till Rosalie*). Min nådiga, ni är här ute för att hemta frisk luft?

ROSALIE. Ja. (*För sig.*) Hur ska jag bli af med honom!... Jag måste tala med Gabriel!

SERBERUS (*sticker fram hufvudet*). Herr Dardanell! Gå, jag vill tala med henne!... Gå genast!

ROSALIE (*för sig*). Jag måste säga honom allt! (*Högt till Dardanell.*) Herr Dardanell är en vän till min far och tar säkert inte illa opp en liten bön, som — — ser ni, jag har stämt möte med en person, som — —

DARDANELL. En person?... Ett möte här!

ROSALIE. Ja — men denna person och jag äro förenade genom de heligaste band.

SERBERUS (*suckande*). Se der ha vi det.

DARDANELL. Jag förstår. — Ödmjukaste tjenare! (*Vill gå.*)

SERBERUS. Herr Dardanell! Gå inte! Gå inte!

DARDANELL. Men herrn bad mig ju nyss...

SERBERUS. Det var då, det, men inte nu!... Der kommer han!... Dröj, för Guds skull... och sök att få bort honom!

Adertonde scenen.

DE FÖRRE. VON TANELL.

V. TANELL (*till Rosalie*). Jag är så lycklig att få återse er, hulda engel!

SERBERUS. Ack, min Gud! Der ha vi en ny kurtisör! — Men den der har inte jag satt in!

ROSALIE (*för sig*). Åter en ny plågoande! (*Högt.*) Min herre!

V. TANELL. Jag brinner af längtan att få egna er min hyllning.

ROSALIE. För mycken ära!

SERBERUS (*till Dardanell*). Herr Dardanell! Skaffa bort honom! Ha bort honom!

DARDANELL (*till Serberus*). På eviga minuten.

V. TANELL. Jag skulle känna mig så lycklig, om blott ni...

DARDANELL. Det var sannt, herr von Tanell! Jag lofvade i morse att återge er friheten.

V. TANELL. Ack ja! Min tacksamhet skulle bli oändlig! (*Till Rosalie.*) Ert intagande väsen...

DARDANELL. Jag träffade nyss herr Serberus, och han kände sig hugad att gå i borgen för de femti riksdalerna, för hvilka min herre är insatt.

SERBERUS. Herr Dardanell! Är herrn galen!

DARDANELL. Det var en annan sak. (*Sätter sig nära vid skärmen.*) Herr von Tanell, vi få sedan talas vid om den saken. — Ni kan stanna qvar och språka med mamsell.

V. TANELL. Vågar jag hoppas, att ni inte med vrede bemöter min beundran?

ROSALIE. Er uppmärksamhet smickrar mig.

SERBERUS. Den ormen!

V. TANELL. Hvarje minut ni skänker mig innesluter en verld af lycksalighet!

ROSALIE (*för sig*). Jag sitter som på nålar. (*Högt.*) Hvarför skulle jag neka att —

SERBERUS. Herr Dardanell! ... Skaffa genast bort honom!

DARDANELL. Med mycket nöje! (*Rifver ett blad ur sin plånbok och räcker det åt Serberus.*) Skrif bara att ni ansvarar för godtgörandet af de femtio riksdaler banko, hvarför herr von Tanell är bysatt.

SERBERUS (*skjuter papperet ifrån sig*). Är herrn rasande!

DARDANELL (*till von Tanell*). Det är inte omöjligt, herr von Tanell, att jag genast kunde skaffa er ut.

V. TANELL (*till Dardanell*). Ack, om det vore så väl! (*Till Rosalie.*) Ni ville då komma hit ofta?

ROSALIE. Hädanefter kommer jag mycket ofta.

V. TANELL. För att förbyta häktets dysterhet i himmelsk glans! (*Talar sakta med henne.*)

SERBERUS. Herr Dardanell!

DARDANELL (*räcker honom papperet*). Var så god! ... Den der sprätten står mycket väl hos henne, ska jag säga.

SERBERUS (*tager papperet*). Jag har ingen penna.

DARDANELL (*räcker Serberus en blyertspenna*). Der är blyertspenna!

SERBERUS (*tager pennan*). Jag har intet bord att skrifva på.

DARDANELL (*böjer sin rygg*). Här är skrifbord.

SERBERUS (*lägger papperet på Dardanells rygg och börjar skrifva*). Den satans menniskan! (*Håller upp.*) Nej, nej! Jag kan inte!

ROSALIE (*ler*). Ni är mycket artig!

V. TANELL. Så-å... Ni finner mitt infall godt?

ROSALIE. Riktigt förtrollande!

DARDANELL (*till Serberus*). Skynda sig ör all del!... Så'na der scener uppföra de dagligen.

SERBERUS. Jag spricker af raseri! — (*Skrifver med häftighet.*) Se der är det, och kör sedan ut honom. — Jag öfverlefver inte det här!

DARDANELL (*fattar papperet, ögnar derpå och springer upp*). Det är godt! Herr von Tanell, jag vill inte längre pröfva er otålighet. — Skicka genast den här lappen till er fordringsegare, och ni är på ögonblicket fri.

V. TANELL (*ser på papperet*). Är det möjligt! Har den lumpne ockrarn låtit förmå sig dertill?

SERBERUS. Det säger han om sin välgörare, den bofven!

V. TANELL OCH ROSALIE. Hvad var det?

DARDANELL. Förmodligen en råtta som pep — den sitter nog i klämman — men skynda er nu bara.

V. TANELL. Jag flyger! (*Kyssande på fingrarne.*) Au revoir, au revoir, min nådigaste! (*Skyndar ut.*)

DARDANELL. Äfven jag har den äran att rekommendera mig. (*Går.*)

Nittonde scenen.

DE FÖRRE (*utom Dardanell och von Tanell*). ENGEL (*strax derefter*).

ROSALIE. Ändtligen är jag allena!... Jag vill nu söka upp honom. (*Tager hatten och sjalen, som hon lagt ifrån sig.*)

SERBERUS. Det har kostat mig vackert, men så ska jag också ta min skada igen. (*Vill träda fram.*)

ENGEL (*inkommer*). Liebstes Kind! Hast mich warten lassen! Endlich sehe ich dich wieder!

SERBERUS (*som dragit sig bakom skärmen igen*). Ve mig!... Der har jag den rätta!... Jag får slag!

ROSALIE. Ach, du habest mein Herz so weh gethan! — Wie ist zugegangen, dass du bist hier eingekommen?

ENGEL. Einer meiner Freunde, der nothwendig abreisen musste, sollte in Geldgefängniss geschleppt werden; ich hatte für den Augenblick keine so grosse Summe bei der Hand. — Ich nahm seinen Platz — und liege hier zu deinen Füssen. — Kannst du eine edle Lüge vergeben?

ROSALIE. Zwei, mein Freund!... Wenn es Wahrheit ist!

ENGEL. Wahrheit wie meine Liebe!

SERBERUS (*sakta*). Jag undrar hvad det är han pratar, den äppeltysken?

Sång N:o 8.

Mel. Tänk någon gång, när du en blomma plockar.

ENGEL.

Ich liebe dich
Bis mir die Pulse stocken!
Bild jeder Tugend! Hold du fesselt mich!
Liebe, gedenke was ich dir versprochen! —
Ich liebe dich! Ich liebe dich!

SERBERUS (*förtviflad*). Jag ska minsann liba dig, jag!

ENGEL (*faller på knä*). Ich liebe dich!

SERBERUS (*framrusande och springer emellan dem hånskrattande*). Ha! ha! ha!

ENGEL OCH ROSALIE (*studsande*). Herr Serberus!

Sång N:o 9.

Mel. ur Målaren och Modellerna.

SERBERUS.

Ja, det är jag, som här inför er står,
Och nu är det slut, ty nu skall allt uppdagas!
Snart hämdens åska på ert hufvud slår!
Jag ej längre vill af er vid näsan dragas.
Väl har ni utlagt era garn,
Men här han ska få torka, den fördömda kar'n!

Tillsammans.

ROSALIE (*för sig*).

Här har han utlagt sina garn,
Hur ska det här väl slutas för mej, stackars barn!

SERBERUS.

Väl har ni utlagt era garn,
Men här han ska få torka, den fördömda kar'n!

ENGEL (*för sig*).

Här har han utlagt sina garn,
På dörrn jag honom kastar, den fördömda kar'n!

(*Engel störtar på Serberus för att kasta ut honom. Serberus ropar på hjelp. Rosalie söker åtskilja dem.*)

Tjugonde scenen.

DE FÖRRE. KRÄFTER *och* FRUN.

KRÄFTER. Hvad är det för spektakel? Hvad är å färde?

FRUN (*stödjer Rosalie*). Mitt barn, hur är det med dej? (*Till Serberus.*) Vill ni mörda mitt barn, herre?

KRÄFTER (*till Serberus*). Herre! Ni vågar! —

SERBERUS. Är det tacken för min kärlek, för mina uppoffringar?

FRUN. Hvad har ni gjort för uppoffringar?

SERBERUS. Ni vet inte det. — Men denna sjal, som er dotter bär — denna hatt — denna guldkedja — denna —

FRUN. Ä' presenter af hennes fästman —

SERBERUS. Som jag fått betala i andra hand, ty denna fästman är en probenröjter, en handelsexpedit från Göteborg, som gjort skuld hos kreti och pleti, för att lura oss allesammans.

KRÄFTER. Rosalie, hvad menar han med det?

ROSALIE (*med en föraktlig blick på Serberus*). Dåliga menniska!... Jag föraktar er! (*Till Engel.*) Sprech, mein geliebter Heine!

KRÄFTER (*bestört*). Heine!... Han? (*Utom sig.*) O, ett ljus uppgår för mig!... Den rike friarn har upplöst sig i en probenröjter!

ROSALIE. Sprech, mein Geliebter!... Ich bitte, ich beschwöre dich!... Du bist — —

ENGEL (*kastar sig på knä*). Förlåt mig!

ROSALIE (*skrikande*). Han talar svenska!... Jag dör!... (*Sjunker i sin mors armar.*)

KRÄFTER (*till Engel*). Herre, ni har vågat bedraga min dotter!

ENGEL (*ännu på knä*). Er dotter?

KRÄFTER. Ja, just min dotter, herre!

ENGEL (*springer upp*). Är ni den rike fadern, som är ute på långresor! — Så farväl då, rikedom! — Alla mina sköna förhoppningar sitta på gäldstun. Men Rosalie —

ROSALIE. Bort från mina ögon, herr probenröjter!

SERBERUS (*glad*). Det är det enda reela nöje jag haft för mina pengar!

ENGEL. Är detta din kärlek? Jag har ruinerat mig för din skull, och nu förskjuter du mig!

ROSALIE (*mildt*). Har du älskat mig?

ENGEL. Ja, så högt — att jag förlåter dig allt!

ROSALIE (*hänryckt*). Då är jag åter din!

KRÄFTER. Det är godt och väl det; men hvad skall det väl bli af ett parti, som afslutas på detta ställe? Ni har ju ingenting att betala era skulder med?

ENGEL. Ingenting.

SERBERUS (*leende*). Det är alltför litet det.

KRÄFTER. Det fattades nu blott i min olycka, att mina kreditorer upphörde att betala för mig här — då vore det komplett.

SERBERUS. Ni får nog sitta — det svarar jag för. (*För sig.*) Ännu har jag hopp!

Tjuguförsta scenen.

DE FÖRRE. DARDANELL. PUNKT.

DARDANELL. Triumf! Triumf! (*Till Kräfter.*) Ni är fri, herr stadsmäklare! — Detta var presenten jag lofvade er på er födelsedag.

ALLA (*förvånade*). Hvad!

PUNKT. Jo, jo, det har gu'nås sin riktighet. — Herr stadsmäklarens kreditorer ha glömt att sätta in pengar för herrn.

KRÄFTER (*dystert*). Hvad för slag?

DARDANELL. Jag mötte herr Rasperson, just som han skulle gå hit för att sätta in pengarna. Då ropar jag till honom: Herre, ert sommarnöje på Hästholmen står i ljusan låga! — Vid dessa ord störtar han hals öfver hufvud ned till Skeppsbron för att skaffa sig en båt och glömmer allt annat. Klockan är nu fem minuter öfver tolf... Ni är fri som fågeln i luften. (*Vill omfamna Kräfter, som skjuter honom ifrån sig.*)

KRÄFTER (*stöter honom ifrån sig*). Bort, förrädare!... Ni har beredt min undergång!

DARDANELL (*förvånad*). Är det tacken, det? (*Vänder sig till Serberus.*) Är det också menniskokärlek?

SERBERUS. Herre, ni har skaffat ut honom — honom, som jag hållit här öfver ett helt års tid.

FRUN. Hvad! Är det ni, herr Serberus, som satt in min man?

DARDANELL. Jo, så är det — och det har han gjort af bara kärlek. (*Till Kräfter.*) Men ni älskar ju friheten, min herre?

KRÄFTER. Älskar friheten? — Ja, såsom poet, men inte som menniska! Hur kan man älska friheten, när man inte har annat än fängelset att lefva af! — Och detta skulle

hända mig på min födelsedag! — (*Till Dardanell.*) Herre, ni har bragt mig till tiggarstafven!

SERBERUS (*till Dardanell*). Ni ska inte ha gjort det här för inte! Var säker på det, ni äfventyrare!

PUNKT (*till Dardanell*). Herrn har röfvat ifrån mig mina förnämsta kunder. — Det är dåligt handladt!

ALLA. Ja, det är det!

DARDANELL (*slår sig för pannan*). Är det dåligt handladt?

Sång N:o 10.

Tillsammans.

DARDANELL.

Alla förenade gripa mig an
För att jag tjenade redligt hvar man.
Hvad blir min lott?
Ej de berömma,
Nej, de fördöma,
Så blir man lönad för det man gjort godt!

DE ÖFRIGA.

Låt oss förenade klandra den man,
Objudet tjenade ni oss min sann,
Vill ni för godt
Nu er berömma?
Nej, vi fördöma!
Objuden tjenst har man alltid försmått!

DARDANELL (*förtviflad*). Ä' ni galna allesammans! — Jag har återgifvit en fader åt hans familj — jag har gjort menniskor lyckliga — skänkt dem friheten, jordens högsta lycksalighet — och nu trampa de mina välgerningar under fötterna! — De öfverfalla mej — de förbanna mej! — Hvad har jag då gjort? — Hvad är mitt brott? Jag är den olyckligaste bland alla välgörare!

KRÄFTER. Jag är på bar backe med hustru och barn!

DARDANELL (*till Serberus*). Herre, om ett menniskohjerta klappar i ert bröst, reparera då hvad jag brutit! Låt honom få sitta qvar här till död-dar!

KRÄFTER (*till Serberus*). Jag skrifver er en ny revers nu på ögonblicket, och lagsök mig sedan i morgon, så kan jag

få komma tillbaka om några dar. Herre, var ädelmodig, och min eviga tacksamhet skall tillhöra er!

DARDANELL (*till Serberus*). Visa er vanliga menniskokärlek, herre! Kom hit, min fru! — Kom hit, mamsell! Låt oss gemensamt beveka detta stenhårda hjerta!

FRUN OCH ROSALIE (*smekande Serberus*). Var barmhertig!

ENGEL (*bedjande till Serberus*). Skilj inte två älskande hjertan från hvarandra!

ROSALIE (*som förut*). Låt oss få stanna qvar allesammans!

DARDANELL (*fallande på knä*). På våra knän anropa vi er derom!

KRÄFTER, ENGEL, FRUN OCH ROSALIE (*på knä*). Barmhertighet! Barmhertighet!

PUNKT (*torkande sina ögon*). Herr Serberus, jag gråter som ett barn! — Men om en hederlig mans förord betyder något hos er, så — så låt mig få behålla dem!

SERBERUS (*förtviflad*). Ska jag sätta in er allesammans!

ALLA. Ja, ja!

SERBERUS (*som förut*). Det ska fan göra! ... Nej, ut med er, allesammans! ... Jag skänker efter allt hvad jag har att fordra ... jag har inte råd att göra hela stan olycklig! (*Springer ut. Alla resa sig.*)

DARDANELL (*skrattande*). Victoria! (*Omfamnande Engel.*) Så är äfven ni fri, min herre!

KRÄFTER. Men hvar ska man ta vägen utan yrke — utan ...

DARDANELL. Ska jag skaffa er yrke också! (*Tager fram sitt borgarbref.*) Nå, så tag mina borgarrättigheter då ... Hvem vill bli köpman under min firma?

ENGEL (*tager dokumentet*). Det vore inte så dumt det! ... Jag och svärfar slå oss tillsammans och öppna en handelsrörelse ... och med våra goda hufvuden och med min och Rosalies skicklighet i tyska språket, så — —

ROSALIE. Så ha vi slutligen herr Dardanell att tacka för vår lycka!

DARDANELL. Nå, ä' ni då ändtligen lyckliga? ... Gud vare lof för det då! ... Hvad är det? (*En marsch uppspelas.*)

Tjuguandra scenen.

DE FÖRRE (*utom Serberus*). VON TANELL. KLINGER. KINDLUND. DE ÖFRIGA BYSATTE (*alla med glas i händerna, inmarscherande i följande ordning: 1) två personer spelande på gitarr och fiol; 2) två d:o med kastrull-lock och kakelugnsluckor; 3) två d:o, den ene bärande en bricka med glas på och den andre en slef, hvilande på en soffkudde; 4) en person, bärande ett mindre bord, hvarpå står en bylå; 5) två personer, uppbärande släpet af den förres nattrock o. s. v.*)

Sång N:o 11.

Mel. ur Hugenotterna.

KÖR.

Klingen!
Svingen
Glasen på födelsedagen!
Njuten!
Sluten
Herrliga dagen med sång!
Ljuden!
Bjuden
Alla ta del uti lagen!
Manen,
Danen,
Glädjen ibland oss en gång!

(*Alla klinga och dricka med hvarandra under jubel.*)

Tjugutredje scenen.

DE FÖRRE. SLOTTSKANSLIBETJENTEN (*inkommande*).

DARDANELL (*till slottskanslibetjenten*). Hvad behagas? . . . En representant af slottskansliet på detta fridlysta ställe?

ALLA (*mumlande*). Hvad vill han?

SLOTTSKANSLIBETJENTEN. Jag söker herr von Tanell. (*Till von Tanell.*) Ah, se der! . . . Som herr Serberus gått i borgen för herrns skuld, så har jag det nöjet förkunna herrn

sin frihet. (*Till Dardanell.*) Förlåt mig... är... är det inte herr Dardanell jag har den äran att tala med?

DARDANELL. Jo, jag är Dardanell, den exekutiva myndighetens värsta fiende.

SLOTTSKANSLIBETJENTEN. Förlåt mig... Hvar är det herrn har sitt hemvist?... Jag har...

DARDANELL. Mitt hemvist?... Jag är hemma der jag bor, och jag bor — der jag sist är hemma... nu för närvarande bor jag här.

SLOTTSKANSLIBETJENTEN. Så mycket bättre!... Var så god och stanna qvar här.

DARDANELL. Hva' fall's?

SLOTTSKANSLIBETJENTEN (*upptager ett papper*). I kraft af det här lilla dokumentet, så —

DARDANELL (*slår sig för pannan*). Ah!... Jag som glömde att jag hade det på halsen — glömt att jag i dag skulle skaffa mej pengar!

ALLA (*förvånade*). Herr Dardanell!

DARDANELL. Sjelf i kurran, ja — (*Till de bysatte.*) Men, mina herrar, kan ni då inte sala ihop?

ALLA (*letande i sina fickor*). Nej, gu' nås!

KINDLUND. Men kan man tjena med borgen, så...

ALLA. Vår borgen?... Allt för gerna... En för alla och alla för en!

SLOTTSKANSLIBETJENTEN. Det gör mig ondt... men kan inte accepteras! — Det är inte så'na tider.

KRÄFTER. Åh, ni kommer snart ut igen.

DARDANELL. Säg inte det; när Dardanell sitter inne, så kommer ingen Dardanell och hjelper ut honom; men det är detsamma; hittills har jag blott varit en vän i huset, men nu slår jag mej till ro här på allvar. — Det är billigt, att den som hjelpt så många ut slutligen sjelf kommer in. — Mina herrar! Mina damer! En skål för er utgång och min ingång!

Sång N:o 12.

Mel. Fredmans Sånger, N:o 10, Supa klockan efter tolf.

1.

Gudskelof så får man ro
Efter verldens stormar!
Ljuft att här i lugn få bo,
Medan verlden gormar!

Den som sig ett rum har hyrt,
Men som tycker d'ä' för dyrt —
Den som hyrt, den som hyrt,
Tycker jemt d'ä' för dyrt —
Han får utan hyra
Bo i sjuttifyra!

2.

Derför, när man tröttnat har
Spela sjelf i verlden,
Är det bäst att man sig drar
Anspråkslöst från flärden.
Bland åskådarne jag är,
Och min loge den har jag här —
Ja, min loge har jag här
Och är trygg. — Jag ej är
Känd och observerad —
Logen är griljerad!

Innehåll:

Positivhataren. (Lustspel med sång i fyra akter.) . . . . 5.

En trappa upp och på nedre botten, eller grosshandlaren och klädmäklaren. (Vådevill i tre akter.) . . . . 81.

Magister Bläckstadius eller giftermåls-annonsen. (Lustspel i två akter med sång.) . . . . 227.

Stockholm, Vesterås och Upsala. (Lustspel i tre akter med körer och kupletter.) . . . . 267.

Läkaren. (Skådespel med sång i fyra akter och åtta tablåer.) 323.

Rika morbror. (Lustspel med sång i två akter.) . . . . 393.

En födelsedag på gäldstugan. (Lustspel med sång i en akt.) . 435.

Magister Bläckstadius.

Magister BLÄCKSTADIUS . . . . Hr *Fr. Deland.*
ÖRNEGREN, possessionat . . . . Hr *Broman.*
FRU CASTANIE d. ä. . . . . Fru *Isberg.*
FRU CASTANIE d. y. . . . . M:ll *Asplund,*
[s. m. fru Lagerqvist].

AURORE, THERESE, AMELIE, CLARA } pensionärer . . . . Fru *Deland.*, M:ll *Lönngren.*, Fru *Wilson.*, Fru *Andersson.*

LISETTE, kammarpiga . . . . Fru *Broman.*
EN JONGLÖR . . . . Hr *Sjöberg.*
EN SJÖMAN . . . . Hr *Lagerqvist.*

Som modell till *Magister Bläckstadius* uppgifves ha tjänat en gammal privatlärare i Stockholm vid namn *Wancke.* Magister Bläckstadii älsklingsuttryck »alldeles, alldeles» eller »ingalunda, ingalunda» äro imellertid lånade från ett samtida riksbekant Upsala-original, professor *J. H. Schröder*

Stockholm, Vesterås och Upsala.

FREDRIK APPELIND, instrumentmakare i Stockholm . . . . Hr *Blomqvist.*
JÖNS TEGELMARK, hans kusin . . . . Hr *Norrby.*
ADOLF TYRÉN, Appelinds systerson . . . . . . Hr *Natt och Dag.*
WIGILANDER, handelsexpedit . . . . Hr *Stjernström.*
BARKMEJER, rådman i Upsala . . . . Hr *Malmström.*
KORK, rådman i Vesterås . . . . Hr *Blanche.*
FRU BEATA WINGER . . . . Fru *Sällström.*
CHARLOTTE, Barkmejers dotter . . . . M:ll *Ebeling.*
WILHELMINA, hans systerdotter . . . . M:ll *Lindmark.*
CHRISTINE, Korks dotter . . . . M:ll *Öberg,*
[s. m. fru Elffors].
KNÄCKSELL, kypare hos Kork . . . . Hr *Zetterholm.*
ANDERS, dräng hos Kork . . . . Hr *Statlander.*
FÖRSTA STUDENTEN . . . . Hr *Hyckert.*
ANDRA » . . . . Hr *Lindmark.*
TREDJE » . . . . Hr *Bäckgren.*
FJERDE » . . . . Hr *Björkman.*

Läkaren.

BARON DAGERFELT	Hr *Wennbom.*
HILLMAN, } med. kandidater, sedan praktise-	Hr *Almlöf.*
LOVANDER, } rande läkare	Hr *Hyckert.*
RUDORF, } I 1:a akten studenter, sedan	Hr *Dahlqvist.*
von DÖHLEN, } innehafvande olika befattnin-	Hr *G. Kinmansson.*
SCHALÉN, } gar	Hr *Söderberg.*
KOMMERSERÅDINNAN MÖLLNER	Fru *Bock.*
HILDEGARD, hennes dotter	Fru *Almlöf.*
MARIA GRANDIN	Fru *Hjortsberg.*
EN STUDENT	Hr *Strandberg.*
Patienter	Hr *Svenson.* Hr *Sevelin.* Hr *Hjortsberg.* Hr *Öberg.* Hr *Hellgren.*
Balgäster	M:ll *Fundin.* M:ll *Bergnehr.* M:ll *Österberg.* Fru *Wennbom.* Hr *Günther.* Hr *Walin.* Hr *Swartz.* Hr *Gille.*
En landtklockare	Hr *L. Kinmansson.*
En äldre bonde	Hr *Heijligering.*
En bondgumma	M:ll *Lindman.*
En bondgosse	Hr *Hoffman.*
En bondflicka	M:ll *Ström.*
En vestgöte	Hr *Pfeiffer.*
En sockenskomakare	Hr *O. L. Deland.*

Rika morbror.

KUMMELLUND, stadsmajor och handlande . . . . . Hr *Broman.*
MATHILDA, hans dotter . . . . Fru *Lagerqvist.*
JOB KURK, hans svåger . . . . Hr *Fr. Deland.*
ALFRED WESTERQVIST, v. häradshöfding . . . . Hr *Andersson.*
MAMSELL ROSENNASE, guvernant . . . . Fru *Broman.*
THOMAS, betjent } hos Kummellund . . . . Hr *Sjöberg.*
BRITA, piga } hos Kummellund . . . . Fru *Wilson.*
En bokhållare } hos Kummellund . . . . Hr *Bonnivier.*

En födelsedag på gäldstugan.

KRÄFTER, mäklare . . . . Hr *Zetterholm.*
FRU KRÄFTER . . . . Fru *Sällström.*
ROSALIE, deras dotter . . . . M:ll *Lindmark.*
GABRIEL ENGEL, handelsexpedit . . . . Hr *Norrby.*
SERBERUS, penningkarl . . . . Hr *Malmström.*
HERR DARDANELL . . . . Hr *Stjernström.*
KLINGER, kompositör . . . . Hr *Björkman.*
KINDLUND, skräddarmästare . . . . Hr *Stallander.*
HERR von TANELL . . . . Hr [*E.M.*] *Swartz.*
PUNKT, gäldstuguvaktmästare . . . . Hr *Lindmark.*
EN SLOTTSKANSLIBETJENT . . . . Hr *Hyckert.*

Engelbrekt och hans dalkarlar.

ERIK XIII, konung öfver de tre förenade Nordens riken . . . . Hr *Wennbom.*
PHILIPPA, hans gemål . . . . Fru *Almlöf.*
BENGT PODEBUSCH, dansk riddare . . . Hr *Hedin.*
KNUT BOSON (Natt och Dag), biskop i Linköping . . . . Hr *Lars Kinmansson.*
ENGELBREKT ENGELBREKTSSON . . . Hr *Dahlqvist.*
KARL KNUTSON (Bonde) . . . . Hr *Nygren.*
ERIK NILSSON (Puke) . . . . Hr *Gustaf Kinmansson*
MÅNS BENGTSSON (Natt och Dag) . . . Hr *Almlöf.*
JÖSSE ERIKSSON, höfding öfver Vestmanland och Dala . . . . Hr *Pfeiffer.*
ABILGARD, hans son, dansk riddersven. . Hr *Sundberg.*
EN DANSK HOFMAN . . . . Hr *Jolin.*
EN MUNK från Rom . . . . Hr *Sevelin.*

SVEN ULFSSON	Dalkarlar	Hr *Svensson.*
PETER MATTSSON		Hr *Hjortsberg.*
MATTS, Svens son		Hr *Walin.*
ULF, Svens fader		Hr *O. L. Deland.*

ERIK, Måns Bengtssons tjenare . . . . Hr *J. Söderberg.*
EN TRUBADUR . . . . Hr *Strandberg.*
INGRID, Engelbrekts hustru . . . . Fru *Hjortsberg.*
INGEBORG, deras dotter . . . . M:ll *Österberg.*
CECILIA, drottningens hofjungfru . . . . . Fru *Billing.*
MÄRTA, Sven Ulfssons hustru . . . . Fru *Jernberg.*
KARIN, Peter Mattssons dotter . . . . M:ll *Torsslow.*
Abbedissan i Vadstena kloster . . . . Fru *Wennbom.*
Ett danskt riksdrots . . . . Hr *Lemos.*
En riddare . . . . Hr *Lemke.*
En bonde . . . . Hr *Heijligering.*

1846—1946.

SANNINGENS GUDINNA . . . . Fru *Lagerqvist.*
OLOF BAUTASTENIUS, antiqvitetssamlare . . . . . Hr *Fr. Deland.*
HILDUR, hans dotter . . . . Fru *Andersson.*
ÄNGELVINGE, huspredikant . . . . Hr *Broman.*
ADELMARK, läkare . . . . Hr *Happe.*
FRU SNABELLIND, hushållerska . . . . Fru *Broman.*
BAUTASTENIUS den yngre . . . . Hr *Isberg.*
EN RÖFVARE . . . . Hr *Caspèr.*
EN GATSOPARE . . . . Hr *Bäckgren.*
EN PORTVAKTARE . . . . Hr *Bonnivier.*
MARTIALA . . . . Fru *Deland.*
HENNES MAN . . . . Hr *Albion.*
JUANNA . . . . Fru *Wilson.*
EN OGIFT MAN . . . . Hr *Andersson.*
SOCKERSKORPONIUS . . . . *Nanna Deland,* [s. m. fru Öberg].
EN KINES . . . . Hr *Lagerqvist.*
EN VESTGÖTE . . . . Hr *Sjöberg.*

Jernbäraren.

EDVARD JÄGER, v. häradshöfding . . . . Hr *Andersson.*
ADOLF DAHL, brukspatron . . . . Hr *Lagerqvist.*
AXELSSON, jernbärare . . . . Hr *Broman.*
ANNA, hans dotter . . . . Fru *Wilson.*
FRU STRÖMQVIST, näringsidkerska på Blå duken Fru *Isberg.*
En smedsgesäll . . . . Hr *Fr. Deland.*
En polisbetjent . . . . — — — — —
En kusk . . . . Hr *Happe.*
En åkare . . . . Hr *Broman.*
En vindragare . . . . Hr *Albion.*
En bryggardräng . . . . Hr *Bäckgren.*
En dalkarl . . . . Hr *Sjöberg.*
En sotargosse . . . . Hr *Bonnivier.*
En bonde . . . . Hr *Isberg.*
En bondgumma . . . . Fru *Broman.*
En betjent . . . . — — — — —

Herr Dardanell och hans upptåg på landet.

BARON LEJONKULA . . . . Hr *Torsslow.*
HENRIK STRAND, hans gudson, elev vid Skogsinstitutet . . . . Hr *Björkman.*
KRAK, Lejonkulas arrendator . . . . Hr *Zetterholm.*
DOROTHEA, Kraks dotter . . . . M:ll *Lindmark.*
WÄDERSTEN, rik mjölnare . . . . Hr *Malmström.*
LENA, hans f. d. pupill . . . . M:ll *Frösslind.*
FRU HEDDA FOX, hans syster . . . . Fru *Tillgren.*
AGAPETUS, hennes son . . . . Hr *Norrby.*
HERR DARDANELL . . . . Hr *Stjernström.*
LISA GRET, Wäderstens piga . . . . M:ll *Torsslow.*
JOHAN, } betjenter hos Lejonkula . . . . . Hr *Hyckert.*
FREDRIK, } betjenter hos Lejonkula . . . . . Hr *Thegerström.*
HANS, mjölnardräng . . . . Hr [*A. Th.*] *Schwartz.*

Hittebarnet.

KONJANDER, gammal ungkarl . . . . Hr *Fr. Deland.*
KATTONG, grosshandlare . . . . Hr *Broman.*
AMANDA, hans fru . . . . Fru *Andersson.*
BÄLLIN, ung målare . . . . Hr *Andersson.*
ALENBERG, handelsexpedit . . . . Hr *Caspèr.*
FRU WAHLSTRÖM, Konjanders hushållerska . . . Fru *Broman.*
CHARLOTTE, symamsell . . . . M:ll *Ström,* [s. m. fru Uddman].
En betjent hos Kattong . . . . Hr *Bonnivier.*
En sköterska . . . . Fru *Sjöberg.*

Ett och annat hos detta lustspels hufvudperson, *Konjander*, lär vara kalkeradt efter f. d. aktuarien och brukspatronen *Magnus Myhrman,* ända till sin bortgång, sommaren 1874, en af Operakällarens mest bekanta »kunder», för öfrigt högt aktad som både tjensteman och medborgare.

Ett resande teatersällskap.

SJÖVALL, teaterföreståndare i landsorten . . . Hr *Lars Kinmansson.*
ÖLANDER, GRIP, EK, aktörer vid hans teater . . . . Hr *Jolin.* Hr *Adler.* Hr *Lundbergh.*
GRÅSTRÖM, rik garfvare från Vestervik . . . Hr *Svenson.*
THEODOR, hans son . . . . Hr *Svante Hedin.*
JOSEPHINE, Sjövalls dotter . . . . Fru *Hjortsberg.*
Källarmästaren i Vimmerby . . . . Hr *Söderberg.*
En maskinist . . . . Hr *Heijligering.*

Angående hufvudpersonen i detta stycke, *Sjövall*, hänvisas till *Birger Schöldströms* teaterhistoriska arbete »Hög och sann konstnärlig anda».

Profbladet.

BORGMÄSTAREN i Fårvalla . . . . Hr *Zetterholm.*
KLYFVARE, rådman . . . . Hr *Lindman.*
Kungl. sekter KLIPPING . . . . Hr *Stjernström.*
EN KYPARE . . . . Hr *Norrby.*

Döden fadder.

BRUKSPATRONEN . . . . Hr *Torsslow.*
THEODOR, hans son . . . . Hr *Kinmansson.*
ERNST, RUDOLF, hans brorsöner . . . . Hr *Thegerström.* Hr *Björkman.*
Fröken SILFVERSCHWANTZ . . . . Fru *Tillgren.*
AMALIA, hennes nièce . . . . M:ll *Helfrid Torsslow.*

KNUT, kolare . . . . Hr *Stjernström.*
ANNA, hans brorsdotter . . . . M:ll *Walborg Torsslow.*
Masken . . . . Hr *Zetterholm.*
En kammarjunkare . . . . Hr *Swartz.*
En gruffogde . . . . Hr *Lindman.*
En tiggare . . . . Hr *Albion.*
HAGEL, } stråtröfvare . . . . Hr *Ejserman.*
TRÄFF, } . . . . Hr *Norrby.*
Odödligheten, en fée . . . . M:ll *Lindmark.*

Den politiska kocken.

SALMAN, borgmästare . . . . Hr *Bäckgren.*
EMMA, hans hustru . . . . M:ll *Lybeck.*
EMELIE LEVEREN, ung enka . . . . M:ll *Lindmark.*
BORN, magistratssekter . . . . Hr *Sjöberg.*
BERNARD STRÖM, kock . . . . Hr *Stjernström.*
EN NOTARIE . . . . Hr *Grönquist.*
BERTHA, kammarjungfru . . . . M:ll — — —

Kröningsdagen.

En patron . . . . Hr *Torsslow.*
Patronessan . . . . Fru *Torsslow.*
Tornväktaren i Storkyrkotornet . . . . Hr *Malmström.*
En sotare . . . . Hr *Norrby.*
En vaktmästare . . . . Hr *Zetterholm.*
En sjöman . . . . Hr *Stjernström.*

Silfverbröllopet.

Prosten . . . . Hr *Torsslow.*
Prostinnan . . . . Fru *Torsslow.*
Sockenskräddaren . . . . Hr *Norrby.*
Sjömannen . . . . Hr *Stjernström.*

1844—1845.

Gamla året . . . . Hr *Statlander.*
Nya året . . . . M:ll *Laurent.*
Nyårsvisiten . . . . Hr *Torsslow.*
Industrien . . . . Fru *Blomqvist.*
Krediten . . . . Hr *Norrby.*
Penningkrisen . . . . Hr *O. Adler.*
Regnvädret . . . . Hr *Zetterholm.*
Nya representationsförslaget . . . . Hr *Björkman.*
Polismånskenet . . . . Hr *Stjernström.*
Publiciteten . . . . Fru *Tillgren.*
Kritiken . . . . Eleven *Johanna Blomqvist,*
[s. m. fru von Lühmann].
Indragningsmakten . . . . Hr *Hyckert.*
Storkyrkotornet . . . . Hr *Blanche.*
Sköna konsten . . . . Fru *Gille.*
Lika arfsrätten . . . . M:ll *Ebeling.*
Första gestalten . . . . Hr *Blomqvist.*
Andra gestalten . . . . Hr *A. Adler.*

Jenny eller Ångbåtsfärden.

ETT LEJON . . . . Hr *Lagerqvist.*
FRIHERRINNAN . . . . Fru *Isberg.*
FRÖKEN, hennes dotter . . . . Fru *Wilson.*
SKOMAKARÅLDERMANNEN . . . . Hr *Broman.*
MAGISTERN, hans son . . . . Hr *Happe.*
GARFVAREN . . . . Hr *Sjöberg.*
ÅNGBÅTSKAPTENEN . . . . Hr *Andersson.*
MASKINISTEN . . . . Hr *Albion.*
EN JUNGFRU, hans fästmö . . . . Fru *Deland.*
EN GESÄLL . . . . Hr *Fr. Deland.*

Den gamle skådespelaren.

Skådespelaren . . . . Hr *Stjernström.*

Den gamla aktrisen.

Aktrisen . . . . Hr *Stjernström.*

Grannarne.

EDVARD PACKALIN . . . . Hr *Stjernström.*
AURORA STUF . . . . M:ll *Lindmark.*

